

grimmelshausen

simplicius simplicissimus

★★

Scriitorii despre «Biblioteca pentru toți»
Răspunsuri la o anchetă organizată în anul 1935

HORTENSIA PAPADAT-BENGESCU:

«Publicație care își desfășoară activitatea în liniște și după norme sigure ca acele organe sănătoase a căror funcționare nu dă nici o larmă, „Biblioteca pentru toți” e intrată în conștiința publică și durata ei dovedește implicit numărul lectorilor fideli, așa cum repertoriul clasic își are publicul asigurat...»

CINCINAT PAVELESCU:

«Sînt un vechi cititor al „Bibliotecii pentru toți” și datoresc cărților ei ieftine, elegante și artistice, emoțiuni și amintiri neuitate.»

I. PELTZ:

«„Biblioteca pentru toți” are un rol covârșitor în instruirea și educarea maselor. E un adevăr de o exasperantă banalitate — dar cum să nu-l repeți cînd observi indiferența factorilor destinați să sprijine o asemenea întreprindere.»

M. SIMIONESCU-RÎMNICEANU:

«...Consider „Biblioteca pentru toți” — cu tot formatul minuscul și modest al volumelor ei — ca fiind cea mai vastă și mai stăruitoare operă de răspîndire a culturii generale în pături largi, ce s-a întreprins pînă în prezent în România.»

editura pentru literatură

grimmelshausen

Ilustrația copertei : *Harry Gultmann*

hans jakob christoffel von grimmelshausen

**aventurosul
simplicius simplicissimus**

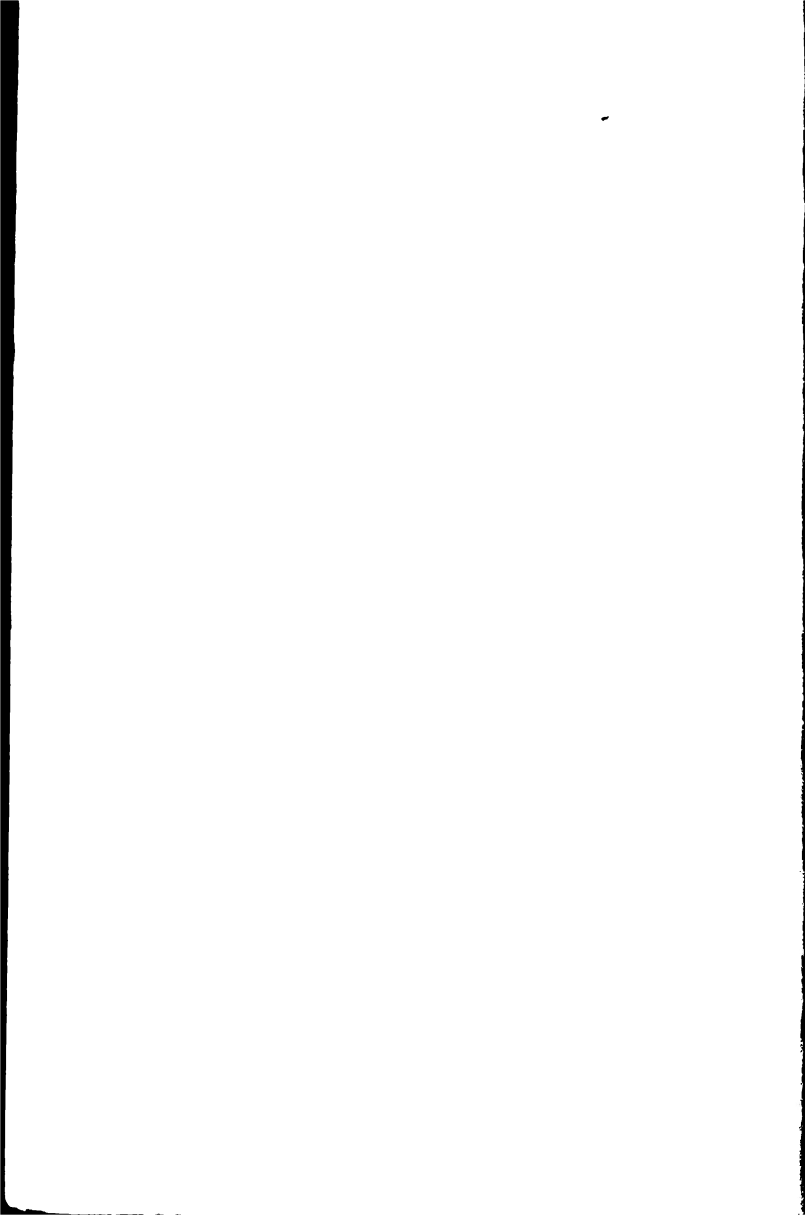
ROMAN

★★

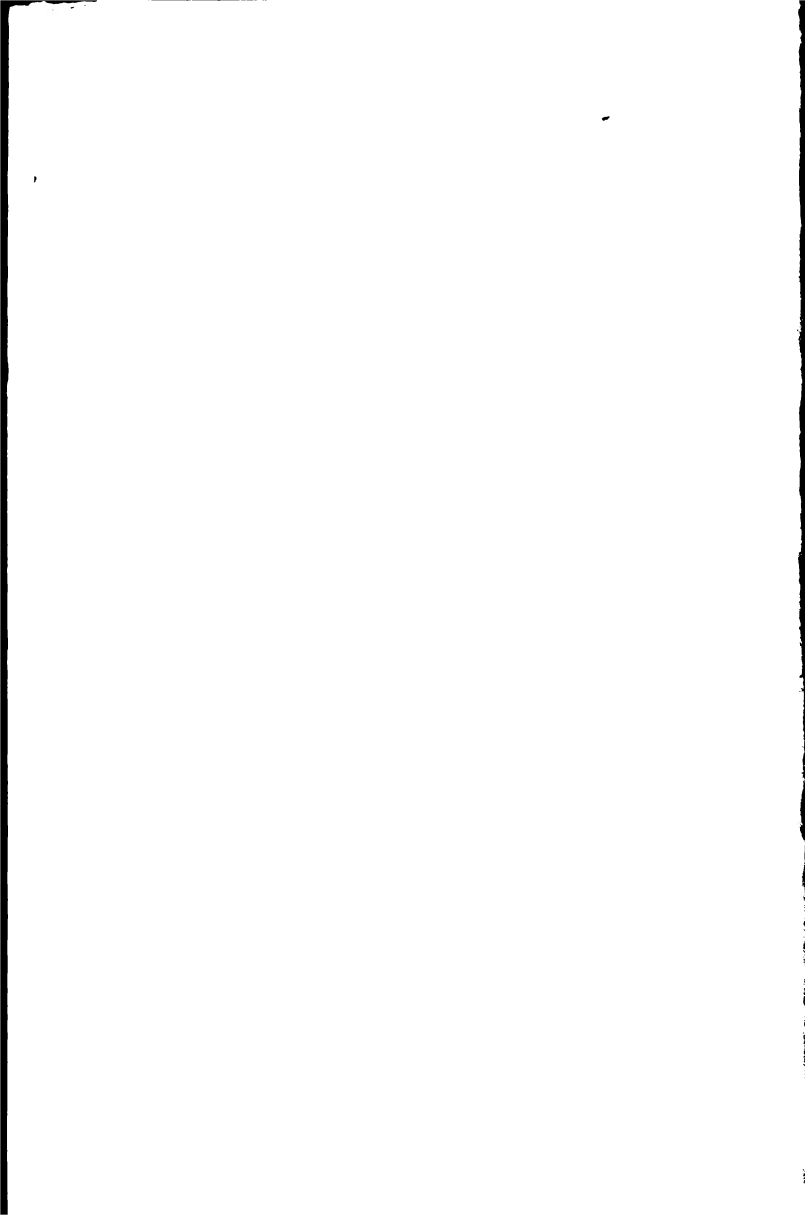
**ÎN ROMĂNEȘTE DE
VIRGIL TEMPEANU**

1967

EDITURA PENTRU LITERATURĂ

CARTEA A TREIA

Capitolul I

*Simplicius se lasă purtat de-al vieții val ;
Ca vînător el sare adesea peste cal.*

Binevoitorul cititor va fi înțeles, citind cartea precedentă, ce ambițios am devenit în Soest și că mereu căutam onoare, glorie și favoare în acțiunile pe care le întreprindeam, acțiuni care la alții ar fi fost pasibile de pedeapsă. Acum vreau să povestesc cum nebuniile mele m-au dus mai departe și m-au făcut să trăiesc primejduindu-mi într-una trupul și viața. Am fost (cum am amintit) atît de ahtiat după onoare și glorie, încît nu puteam, din cauza aceasta, nici să dorm noaptea. Cînd aveam asemenea gărgăuni și stam noaptea treaz în pat, urzind tot felul de planuri viclene, dădeam și peste unele născociri ciudate. Astfel inventai un fel de ghete, care se puteau încălța de-a-ndoaselea, așa ca tocurile să vină sub degetele picioarelor. Pusei să se confecționeze, pe cheltuiala mea, vreo 30 de perechi de acest fel, pe care le împărții oamenilor mei. Cînd mă duceam cu ei la vreun atac, inami-

cului îi era cu neputință să ne dea de urmă ; căci încălțam cînd aceste ghetete, cînd pe cele obișnuite ale noastre, luîndu-le pe celelalte în rînițe. Cînd cineva ajungea la locul în care schimbaserăm ghetetele, privind urmele i se părea că au fost două cete, care au dispărut. Dacă încălțam ghetetele neobișnuite, urmele arătau ca și cînd abia m-aș fi dus acolo de unde venisem, sau aș fi venit de acolo încotro de fapt mă duceam.

Cînd lăsam urme, drumurile mele erau încurcate rău ca-ntr-un labirint, astfel că cei care ne cercetau după urme, sau se luau după noi, nu puteau în nici un chip să ne prindă sau să ne atragă în capcana lor. Eram adesea foarte aproape de inamicul care mă căuta departe de locul în care mă ascundeam ; iar adeseori mă găseam cîteva mile departe de hugeacul pe care dușmanii îl înconjuraseră și-l băteau pas cu pas, încredințați că mă vor găbji acolo. Și după cum făceam, cînd atacam pe jos, așisderea procedam cînd dădeam loviturile de-a călare : pe la răsîntii descălecam și băteam potcoavele cailor de-andoaselea. Șireteniile care se folosesc cînd la atac ești slab și vrei, după urmele lăsate, să pari puternic, sau invers, erau atît de ordinare, încît nu găsesc de cuviință să le povestesc.

Apoi am mai inventat un instrument, cu ajutorul căruia noaptea, cînd era vînt, puteam să aud sunînd o trompetă la distanță de trei ore, un cal nechezînd la depărtare de două ore (tot astfel lă-

tratul ciinilor ; iar vocea omului la o depărtare de o oră). Invenția aceasta o țineam foarte în secret și mi-am dobândit mare vază cu ea. Ziua, firește, acest instrument, pe care îl puneam în buzunarul pantalonilor, împreună cu ocheanul, nu-mi folosea mult, căci trebuia să aud totul, de la nechezat de cal sau răget de bou pînă la păsărica din aer sau broscuța din apă — cu alte cuvinte tot ce mișcă și are glas într-o întreagă regiune. Cu ajutorul instrumentului meu, aceste glasuri sunau ca și cînd te-ai fi aflat în iarmaroc între oameni și animale, nedeosebind glasul fiecăruia dintre ei deoarece, din cauza țipătului unuia, nu puteai înțelege pe al celuilalt.

Știu prea bine că sînt și azi unii care nu cred ceea ce povestesc ; dar, de cred sau nu, acesta e purul adevăr. Pot să recunosc noaptea vocea unui om care vorbește obișnuit, fără să strige, de la o depărtare de la care, ziua, îl vezi numai cu ajutorul unui ochean bun. Nu mă supăr că nu veți crede ceea ce scriu aici mai departe, întrucît și aceia care au văzut această minune cu ochii lor, tot nu credeau. Am folosit suspomenitul instrument și am zis : „Aud venind călăreți, răsună potcoavele cailor“, sau „Vin țărani, deoarece caii lor sînt nepotcoviți“ ; „Vin căruțași țărani ; îi cunosc după vorbă !“ ; „Vin muschetari cam atîția, îi deosebesc după clămpănitul bandelierelor“¹ ; „E

¹ Curele purtate peste umeri, prevăzute cu cartușiere (n.t.).

un sat colo și colo, deoarece cîntă cocoșii și latră cîinii” ; „Pe-acolo trece o turmă de oi, de vite, căci behăie oile, mugesc vacile, grohăiesc porcii și altele“.

Camarazii mei credeau, la început, că mă grozăvesc și le tai cuie. Cînd însă au văzut că tot ce le spuneam se adevărea, atunci ziceau că e vrăjitorie cu ajutorul diavolului și al mamei lui. Poate că și cititorul acestor rînduri crede la fel, dar eu am scăpat deseori de urmărirea dușmanilor cu ajutorul acestui instrument, cînd îi auzeam venind pe urmele mele. Dacă l-aș fi dat la iveală, aveau să-l folosească toți, mai ales la asedii, căci și asediatorul și asediații s-ar putea sluji de el. Dar să ne întoarcem la povestirea noastră !

Cînd nu aveam voie să merg în acțiune militară, mă duceam după furat și, zău, la distanțe de kilometri nu erau siguri de mine în grajdurile lor caii, vacile, porcii sau oile. Cornutele sau caii îi încălțam cu ghetete pînă ajungeam la șoseaua bătută. Porcii mari și grași, care de lene nu prea voiau să meargă la plimbare noaptea, îi făceam eu să se miște după mine astfel : dacă grohăiau și nu voiau să meargă, făceam un terci bine sărat din făină cu apă. Muiam în amestecul acesta un burete de baie legat bine cu o sfoară solidă. Ochiam porcul care-mi plăcea, îi dădeam să înghită buretele, ținîndu-l însă de sfoară. Cînd trăgeam venea după mine ca un mieluşel și-mi plătea osteneala cu şuncă și cîrnați. Împărțeam totul cîstit cu ofițerii și ca-

marazii care mă lăsau să plec și altădată ; iar dacă hoția se dădea pe față, mă ajutau să scap de belea. De altfel socoteam că nu face să furi de la oameni sărmani, să prind găini sau să șterpelesc fleacuri. Am început, din păcate, să duc o viață epicureică : să mănînc și să beau fără cumpătare. Uitasem de învățăturile cele bune ale pustnicului meu și nu mai aveam pe nimeni care să-mi călăuzească tinerețea. Ofițerii chefuliau cu mine și, în loc să mă pedepsească, sau să mă oprească de la rele, dimpotrivă, mă stîrneau la toate ticăloșiile. Ce a ieșit de aici ? Am devenit fără Dumnezeu, gata să fac orice năzdrăvănie. La urmă mă mai și invidiau pe ascuns : camarazii, pentru că aveam mai mult noroc decît ei la furțișaguri ; ofițerii, pentru că eram temerar, izbuteam în atacuri îndrăznețe și deci eram mai bine văzut decît mulți dintre ei. Sînt încredințat că unii sau alții m-ar fi sacrificat, dacă nu aveam mîna așa de largă.

Capitolul II

*Simplicius atrage în cursă pe-un mișel,
Vinătoraș din Werle, care se dă drept el.*

Mă gîndeam tocmai să-mi procur niște măști drăcești și costume firoase cu picioare de cal sau bou, ca să bag în sperieți pe dușmani și să nu fiu recunoscut de prieteni — gîndul acesta mi-a venit de cînd cu furtul slăninelor de la preot — cînd, iată, aflu că în Werle hălăduiește un ticălos — care de altfel era și bun luptător — îmbrăcat în verde ca și mine, operînd pe același teritoriu sub numele meu. El se deda la multe blestemății : viola femeii și săvîrșea alte asemenea fapte de cruzime. Începură, deci, să sosească tot felul de plîngeri împotriva mea, astfel că mi-ar fi mers tare prost dacă n-aș fi putut dovedi limpede că, atunci cînd se făptuiseră acele nelegiuri, mă aflu în altă parte. M-am gîndit că nu pot lăsa lucrurile astfel, ca să se folosească mai departe de numele meu și să-mi strice bunul renume. L-am provocat — cu știrea comandantului din Soest — la duel cu spada

sau pistolul pe cîmp deschis ; dar n-a avut curajul să se bată cu mine. Atunci am declarat că mă voi răzbuna, chiar dacă ăm să-l încolțesc în Werle, în castelul comandantului său, deoarece acesta nu-l pedepsea. Dacă însă aveam să-l întîlnesc în vreun atac, am să-l socotesc drept dușman. De necaz n-am mai avut grija măștilor, cu care gîndeam să fac lucruri mari, ba mi-am tăiat și costumul verde în bucățele și l-am ars în fața cartierului meu din Soest, ca să vadă toată lumea. Apoi, în furia mea, m-am jurat că-l voi omorî pe acela care-mi va mai zice „Vinătorul“. Nici n-am mai vrut să iau parte la vreun atac — la care de fapt nu eram obligat să merg, nefiind ofițer — pînă ce nu mă voi răzbuna odată pe potrivnicul meu. Prin urmare, ședeam degeaba acasă, nemaifăcînd nici o treabă soldățească afară de datoria mea de santinelă. Dacă mi se dădea ordin să întreprind vreo acțiune militară, o făceam moale, ca orice leneș. Lucrul acesta a fost auzit și în vecinătate. Dușmanii deveniră tot mai îndrăzneți și se apropiau de tabăra noastră, ceea ce nu mai puteam răbda. Mă rodea însă și mai mult faptul că ticălosul acela din Werle făcea mai departe fapte nevrednice în numele meu și cîștiga pradă bogată.

Cînd însă toată lumea credea că m-am culcat pe-o ureche și m-am lăsat deci pe tînjeală, eu spionam faptele dublurii mele din Werle și am aflat că obișnuia acum să meargă noaptea după

furat. Atunci m-am trezit și mi-am făcut planul de atac. Aveam doi argați pe care îi dressasem, ca pe doi prepelicari. Îmi erau credincioși, mergînd și prin foc pentru mine ; dar și eu îi țineam bine pe mîncare și băutură, dîndu-le și o porție grasă din pradă. Pe unul din ei îl trimisei la Werle, la dușmanul meu. Acolo pretextă că, deoarece eu — fostul lui stăpîn — trăiesc acum ca un pașă și m-am lăsat de aventuri, n-a mai vrut să stea în slujba mea ; ci s-a gîndit să se ducă la acela care poartă acum haina verde de vînător și este soldat adevărat. Îl încîntă apoi, spunîndu-i că el cunoaște toate cotloanele și-i poate spune unde să dea lovitura, ca să aibă pradă bogată. Nebunul și nătărăul l-a crezut și l-a luat în serviciul său, ba s-a lăsat amăgit să plece cu el și cu un alt camarad, într-o anumită noapte, să prade o stîină, de unde să ia cițiva berbeci grași. Acolo însă-l așteptam eu cu Springinsfeld și alt argat. Pe cioban l-am mituit, ca să lege cîinii și pe musafirii nepoftiți să-i lase să-și facă mendrele în staul, că am să le sarez eu bine friptura de berbec. Hoții au făcut o spărtură în peretele staulului, iar cel din Werle voia să-l trimită mai întîi pe argatul meu înăuntru. Îl auzii bine pe argat, cum îi spunea :

— Nu ! Se poate să fie cineva acolo, să mă pîn-dească și să-mi dea în cap. Văd că nu vă pricepeți la șterpelit ! Mai întîi trebuie să-i facem altfel de vizită !

Zicînd acestea își scoase sabia, puse pălăria în vîrfu ei și-o vîri de mai multe ori prin spărtură ; apoi zise :

— Așa trebuie ! Să vedem dacă nu-i Blăși acasă !

Atunci cel din Werle s-a băgat cel dintîi ; dar n-a apucat bine să intre, căci Springinsfeld l-a înșfăcat de brațul în care avea sabia și l-a întrebat dacă poate căută cantonament. Tovarășul său, auzind acestea, voi s-o rupă la fugă ; eu însă, neștiind care e vînătorul, am alergat iute după el și l-am ajuns din cîteva salturi. L-am întrebat :

— Ce ești ?

Mi-a răspuns :

— Imperial.

Eu :

— Din care regiment ? Și eu sînt tot imperial. E ticălos acela care-și reneagă stăpînul.

El zise :

— Sîntem dragoni din Soest și am venit să luăm și noi vreo doi berbeci. Frate, sper că, dacă și dumneata ești imperial, ai să ne dai drumul !

L-am întrebat mai departe :

— Care dintre voi este din Soest ?

El :

— Camaradul meu din staul e Vînătorul.

— Ticăloși sînteți, nu altceva — zisei. De ce jefuiți atunci cartierul vostru ? Vînătorul din Soest nu e găinar ca voi să se lase prins într-un staul de oi !

— Ah, cel din Werle voiam să spun... zise el iar. Pe cînd discutam noi astfel, iată că vine Springinsfeld împreună cu celălalt argat, ducînd ca de hăt pe adversarul meu.

— Ia te uită, eşrocule, aici ne întîlnim ? Daeă n-aş respecta armele imperiale pe care le porţi împotriva duşmanului comun, ți-aş trage acuma repede un glonţ prin țeastă. Eu sînt Vînătorul din Soest și te socotesc ticălosul cel mai mare, dacă nu ieși imediat una din aceste săbii și nu o măsoară soldățește cu a mea !

Îndată argatul meu, care era deghizat ca și Springinsfeld, în costum de diavol, îi puse la picioare două săbii la fel, pe care le luasem din Soest, lăsîndu-i celui din Werle alegerea. Cînd a văzut că-i groasă, s-a înspăimîntat bietul „vînător“, încît i s-a întîmplat și lui, așa ca mie la Hanau, cînd am văzut pentru întîia oară dansul și am stricat cheful ; căci i se umplură și lui pantalonii, nimeni nemaiputînd sta în preajmă-i. Atît el, cît și camara-dul lui tremurau ca scoși din apa rece ; căzură apoi în genunchi, implorîndu-mi mila. Springinsfeld însă izbucni deodată :

— Nu ! Trebuie să te lupți, sau îți sucesc gîtul !

— Ah, preastimate domnule diavol, n-am venit aici să mă bat în duel ! Domnul diavol să-mi ierte asta, căci am să fac tot ce-mi va porunci domnia sa !

Pe cînd vorbea așa în bobote, argatul meu îi îndesa în mîină sabia și-mi dădu mie pe cealaltă. Cel din Werle tremura așa de tare, că abia putea s-o țină în mîină. Era lună plină și ciobanul și slujitorul său au putut să vadă și audă totul din coliba lor. L-am strigat să vină, ca să fie martor la duel. A venit și, ca și cînd n-ar fi luat în seamă pe cei doi diavoli, m-a întrebat de ce mă cert cu aceștia de atîta vreme în stîna lui ? Dacă vreau să mă răfuiesc cu ei, să mă duc aiurea, că pe el nu-l privesc afacerile noastre, el plătește biruri și vrea să fie liniștit cu oile lui ! Apoi adresîndu-se celor doi le spuse că de ce sînt proști și se lasă pisați de mine și nu mă ciomăgesc ? I-am spus atunci :

— Nătîngule, nu vezi c-au vrut să-ți fure berbecii ?

— Așa ? zise el. Atunci să mă pupe pe mine și pe berbeci în c... Și cu asta, plecă.

L-am înghesuit apoi din nou pe așa zisul vînător să ne luptăm, dar lașul abia se ținea pe picioare de frică, încît, cu toată dușmănia dintre noi, mi se făcuse milă de el. Amîndoi se rugară de mine atît de tînguitor, încît, la urmă, îi iertai. Springinsfeld însă nu era mulțumit cu asta și l-a silit pe „vînător“ să sărute trei berbeci — atîția voiau să fure — sub coadă. Cu acest prilej îl zgîrie pe față așa de groaznic, încît ai fi crezut că a mîncat dintr-o strachină cu mîțele, cu care s-a bătut. Eu însă m-am

mulțumit cu această neînsemnată răzbunare... „Vinătorul“ dispăru repede din Werle, fiindcă-i crăpa obrazul de rușine. Camaradul lui însă a împrăștiat pretutindeni vestea despre cele petrecute și se jura pe toți sfinții că eu aș avea în slujba mea doi draci. De aci înainte am fost și mai temut; dar mai puțin iubit.

Capitolul III

*Simplictus îl face pe Zeus prizonier
Și află tot ce zei au hotărît în cer.*

Am simțit aceasta îndată. De aceea m-am hotărît să pun capăt vieții mele nelegiuite de pînă acum și să umblu din nou pe calea virtuții și a evlaviei. E drept, am luat parte la atacuri, ca și mai înainte, dar m-am arătat mereu politicoș și cruțător față de inamici și îndatoritor față de prieteni : astfel că toți cei cu care aveam de lucru își schimbau părerea rea pe care o avuseseră despre mine, căpătată în urma zvonurilor care umblaseră prin lume. Am încetat și cu risipa și mi-am economisit mulți ducați și pietre prețioase, pe care le ascundeam în scorburile copacilor, în păduricea din Soest. Așa mă învățase o ghicitoare vestită din localitate, care mă încredințase că am mai mulți dușmani în oraș și în regiment decît în garnizoanele inamice și că toți îmi jinduiesc averea. În timp ce se răspîndise vestea că „vînătorul“ meu a șters putina și, deci, acum lumea avea liniște

dinspre partea lui, am căzut pe neașteptate pe capul celor care se bucurau. Dădeam lovituri bune. Eram cînd aici, cînd colo și abia aveau oamenii timp să vadă paguba, că mă și găseam în alt loc ; astfel că acum știau cine sînt eu. Mă învîrteam peste tot ca o sfirlează, că mi se dusesse vestea-n lung și lat și mai mult ca înainte, cînd altul se dădea drept Vînătorul.

Odată ședeam la pîndă, cu alți douăzeci și cinci de pușcași, nu departe de Dorsten, așteptînd un convoi de căruțe să treacă pe acel drum. Ca de obicei, făceam singur de gardă, întrucît dușmanul nu era departe, cînd numai ce văd trecînd aproape de mine un om bine îmbrăcat, care vorbea singur și agita în mîini o trestie de mare, ca și cînd s-ar răfui cu cineva. Atît înțelesei din vorbele lui :

— Da, da, am să pedepsesc lumea întreagă, numai să-mi îngăduie puterea divină !

De aici am tras concluzia că e poate vreun prinț puternic care umblă deghizat astfel, ca să cunoască obiceiurile și starea supușilor săi și că, negăsind totul pe plac, s-a hotărît să-i pedepsească. Am chibzuit : „Dacă omul acesta e vreun dușman și-l pun la păstrare, capăt buni bani de răscumpărare ; dacă nu, poartă-te frumos cu el, cîștigă-i simpatia, ca să-l ai toată viața de prieten !“

Ieșii din ascunzătoare. Am prezentat arma cu cocoșul ridicat, spunîndu-i :

— Domnul să binevoiască să vină cu mine după acel tufiș, dacă nu vrea să fie tratat ca dușman !

El răspunse foarte serios :

— Unul ca mine nu este obișnuit cu asemenea tratament !

Eu însă l-am silit politicos să meargă și i-am zis :

— De data asta domnul să binevoiască a se de-prinde cu moda cea nouă !

Cînd l-am dus în tufiș, la oamenii mei, și am schimbat garda, l-am întrebat cine este. El răspunse de sus :

— De ce vrei să știi cine sînt ? Ei află că sînt un mare zeu !

Atunci am văzut îndată că n-am prins vreun prînz, ci un nebun care, săracul, din prea multă învătătură se scrîntise. Cînd s-a mai obișnuit cu mine, mi-a spus în taină că el e zeul Iupiter.

Nu eram de loc bucuros de prada ce făcusem ; dar a trebuit să-l țin la noi, pînă vom pleca mai departe. Și cum mă plictisisem așteptînd atîta, am vrut să mă distrez puțin cu acest zeu :

— Ei, dragul meu Iupiter, cum se face că înălțimea ta divină a părăsit tronul ceresc și a coborît aici pe pămîntul acesta ticălos ? Să nu iei, te rog, întrebarea mea în glumă, că ne înrudim și noi cu divinitățile ; sîntem silvani, adică zeii pădurilor născuți din fauni și nimfe, așa că poți să ne încredințezi secretele divinității tale !

— Jur pe Stix — răspunse Iupiter — că dacă n-ai semăna cu paharnicul meu Ganimede ¹, n-ai

¹ Favoritul și paharnicul lui Zeus. (n.t.).

afla nimic de la mine, chiar de-ai fi propriul fiu al lui Pan ! De dragul lui numai îți dezvăluî marele meu secret. Află deci că au pătruns pînă la mine, dincolo de nori, strigăte împotriva păcatelor lumii. Atunci sfatul zeilor a hotărît să pedepsesc pămîntul cu un nou potop. Deoarece iubesc neamul omenesc și vreau mai bine să-l îndrept cu vorba bună decît cu severitate, cutreier pămîntul, ca să văd cu ochii mei purtarea oamenilor. Cu toate că cele ce am văzut întrec și cele mai rele așteptări, nu vreau să-i nimicesc pe toți oamenii fără deosebire, ci să-i pedepsesc numai pe cei care merită pedeapsa, iar pe cei buni să-i cîrmuiesc pe calea binelui mai departe.

Mi-am mușcat buzele, ca să nu rîd, și i-am zis :

— Ah, mare Iupiter, mă tem că osteneala îți va fi în zadar, dacă nu vrei să îneci omenirea cu potopul, ca altădată, sau s-o nimicești cu focul. Căci dacă îi trimiți război, toți derbedeii vor alerga la arme și vor chinui pe oamenii de treabă ; dacă trimiți scumpete, dai apă la moara cămătarilor, căci vor scumpi grînele ; dacă le trimiți moarte, vor fi bucuroși harpagonii, care vor moșteni pe cei morți. Dacă vrei să pedepsești lumea, atunci ascultă-mă pe mine : nimicește-o din rădăcini !

Capitolul IV

*Simplicius aude de un erou german
Ce va aduce pace pământului sărman.*

Iupiter răspunse :

— Vorbești ca om pămîntean despre această chestiune, fără să știi că noi, zeii, avem puterea să pedepsim numai pe cei răi și să cruțăm pe cei buni. Vreau să trezesc un erou german care să îndeplinească totul cu tăișul spadei. El va nimici pe răi și va ridica pe cei buni.

I-am zis atunci :

— Dar acest erou va trebui să aibă soldați. Unde sînt soldați e și război și, unde e război, cel nevinovat suferă deopotrivă cu cel vinovat.

— Voi, zeii pămînteni — zise Iupiter — sînteți tot atît de slabi la minte, ca și oamenii pămînteni. Am să trimit un erou, care să nu aibă nevoie de soldați și, totuși, va schimba fața lumii. La nașterea sa am să-i dau trup mai bine format și mai puternic decît l-a avut Hercule, împodobit cu chibzuință și inteligență. Venus îi va da chip frumos,

care să întreacă pe Narcis, Adonis și chiar pe Ganimede al meu. Va fi iubit de toți. Mercur îl va înzestra cu cea mai ageră minte, Pallas Atena îl va crește în Parnas, Vulcan îi va făuri — în zodia zeului Marte — armele, în special o spadă cu care va stăpîni lumea și va nimici pe toți cei fără Dumnezeu, și toate acestea fără ajutorul vreunui soldat : el nu va avea nevoie de nici un sprijin. Orice oraș să tremure înaintea lui și orice fortăreață care părea inexpugnabilă se va supune într-un sfert de oră puterii sale. În cele din urmă va porunci celor mai mari potentăți din lume și-și va așeza domnia peste mări și țări atît de merituos, încît va stîrni plăcerea și a zeilor și a oamenilor.

L-am întrebat :

— Cum poate înfăptui el, oare, nimicirea celor răi fără război și stăpînirea lumii fără mare putere armată ? Mărturisesc deschis, o, Iupiter, că nu pot înțelege altfel lucrurile decît ca om muritor.

— Asta nu mă miră — răspunse el — pentru că nu știi ce putere mare și rară va avea spada eroului meu. Vulcan o va făuri din materia din care face trăsnetele mele și va fi de ajuns ca eroul meu s-o scoată din teacă și s-o învîrte o dată în aer și va putea să taie capetele unei întregi armate, chiar dacă ea ar fi la mare depărtare și după un munte. Iată cum ! Cînd se găsește în fața unei cetăți sau fortărețe, arborează un fanion alb — după pilda lui Tamerlan — ca semn că vine cu gînduri pașnice. Dacă cei dinăuntru ies și vin la

el să se supună, bine ; dacă nu, scoate sabia și cad capetele tuturor vrăjitorilor și vrăjitoarelor din oraș. După aceea scoate un steag roșu. Dacă iar nu iese nimeni, stîrpește cetatea de toți ucigașii, cămătarii, hoții, înșelătorii, adulterii, femeile ușoare, pungașii, în același fel ca mai înainte, cu sabia. A treia oară înfige un steguleț negru. Dacă nu ies cei care au mai rămas să-și plece capetele în semn de supunere, nu-i va ucide, ce-i drept, pe toți, cum s-ar cuveni unor locuitori încăpățînați și neascultători, ci va nimici pe aceia care au împiedecat pe locuitori să predea orașul sau cetatea. Tot așa va merge el din oraș în oraș (fiecare oraș pentru partea de țară dimprejur), și-l va învăța cum să cîrmuiască în pace. Apoi din toate aceste orașe va alege cîte doi cetățeni dintre cei mai înțelepți și învățați și va alcătui cu ei parlamentul, cu scopul de a uni toate orașele pentru totdeauna unele cu altele. Apoi va ridica iobăgia, precum și toate vămile, accizele, dobînzile, impozitele și birurile și altele asemenea din toată Germania și va face astfel de legi, ca să nu mai fie corvezi, caraule, contribuții, impozite, războaie sau alte asemenea poveri pe capul bietului popor și să-l lase să trăiască în pace și fericire, mai fericit decît în cîmpiile elizee ¹. Atunci, continuă Iupiter, mă voi coborî mai des din cer cu întreg *Chorum Deorum* ², aici, în Germania, să ne desfătăm în viile și sub

¹ Elysium era paradisul mitologic grec (n.t.).

² Corul zeilor (lat.).

smochinii lor. Voi aduce Heliconul ¹ în țara aceasta și muzelor le voi stabili pe piscul său din nou locașul. Voi binecuvînta Germania, să fie năi îmbelșugată decît fericita Arabie, Mesopotamie și ținutul din jurul Damascului. Voi scoate limba grecească și voi cere să se vorbească numai nemțește. Cu un cuvînt, mă voi dovedi așa de bun german, încît să fac din acest popor ceea ce au fost altădată romanii, lăsîndu-i să dobîndească stăpînirea lumii întregi.

I-am spus :

— Mărite Iupiter, dar ce vor spune prinții și stăpînii, cînd viitorul erou va cuteza să-i lipsească atît de nedrept de bunurile lor și să le subjuge orașele ? Nu vor opune ei rezistență sau cel puțin nu vor protesta înaintea zeilor și oamenilor ?

Răspunse Iupiter :

— De aceasta eroul se va sinchisi prea puțin ! El va împărți toate mărimile în trei categorii și pe aceia care trăiesc atît de josnic și de mîrșav, îi va pedepsi aidoma celor de rînd, căci nici o putere pămîntească nu se va putea opune spadei sale ; celorlalți le va da libertatea de a rămîne în țara lor sau de a pleca aiurea. Cei care rămîn și își iubesc patria vor trebui să viețuiască asemenea celorlalți oameni ; dar viața particulară a germanilor va fi mult mai plăcută și mai fericită decît traiul și condiția unui rege și germanii vor fi atunci adevărați Fa-

¹ Munte în Corint și golf în Beotia. Trecea drept sediul muzelor (n.t.).

bricius¹, cel care n-a vrut să împartă regatul cu regele Pyrrhus, deoarece își iubea patria la fel de puternic ca și onoarea și virtutea. Aceștia vor fi categoria a doua. A treia categorie însă, a celor care vor să rămână stăpîni și să domnească, o va călăuzi el prin Ungaria, Moldova, Valahia, Macedonia, Tracia, Grecia, ba chiar și peste Hellespont² în Asia, va cuceri pentru ea toate aceste țări și îi va dărui pe toți războinicii din Germania, ridicîndu-i apoi la rangul de regi. Apoi va cuceri Constantinopolul într-o singură zi, și pe toți turcii care nu se vor converti și supune, unde le stau picioarele acolo le vor sta și capetele. El va reîntemeia imperiul roman, îl va dărui Germaniei și împreună cu membrii parlamentului (pe care el, cum am mai spus, îi va aduna cîte o pereche din fiecare oraș german și îi va numi fruntașii și părinții patriei germane) va construi în mijlocul Germaniei un oraș care va fi mult mai mare decît Manoah³ în America și mai bogat în aur decît a fost Ierusalimul în vremea lui Solomon, și ale cărui metereze și șanțuri de apărare se vor asemui cu piscurile tiroleze și cu lățimea mării dintre Spania și Africa. El va zidi acolo un templu plin de diamante, rubine, smaragde și safire ; și în sala de podoabe pe

¹ Sol roman care a tratat schimbul de prizonieri în urma unei înfrîngerii și pe care regele Pyrrhus din Epir a încercat zadarnic să-l mituiască (280 î.e.n.) (n.r.).

² Dărdanelele de azi (n.r.).

³ Oraș din Venezuela renumit pentru bogăția lui în aur (n.r.).

care o va pregăti, se vor aduna toate raritățile din întreaga lume, din bogatele daruri pe care î le vor trimite regii din China, Persia, de la marele Mogol ¹, din Indiile orientale, de la marele han tătar, de la părintele Ion ² din Africa, și de la marele țar din Moscova. Sultanul otoman s-ar arăta și mai zelos dacă pomenitul erou nu i-ar fi luat imperiul și nu l-ar fi dat în feudă împăratului roman.

L-am întrebat pe Zeus al meu ce se va întâmpla cu regii creștini. El răspunse :

— Regilor din Anglia, Suedia și Danemarca, pentru că sînt de sînge și descendență germană, iar celor din Spania, Franța și Portugalia, pentru că vechii germani le-au ocupat și cîrmuit țările înainte vreme, li se vor acorda din propria inițiativă a națiunii germane coroanele, regatul și țările încorporate, sub titlul de feudă ; și atunci va fi ca pe timpul împăratului August : pace statornică între toate popoarele lumii !

¹ Numele regelui care a întemeiat în India la 1525 o dinastie mahomedană (n.r.).

² Rege legendar creștin din Africa (n.r.).

Capitolul V

*Simplicius aude cum fi-va cu putință
In lume să domnească o singură credință.*

Springinsfeld care ascultase discursul era aproape să-l supere pe Iupiter și să strice tot cheful, căci i-a spus așa :

— Atunci va fi în Germania ca în țara basmelor, în care va ploua cu vin Muskateller și vor răsări peste noapte plăcintele ca ciupercile, nu ? Atunci am să infulec cu amîndouă bucele deodată și să sug la vin Malvasier, să-mi iasă ochii din cap !

— Desigur, răspunse Iupiter, mai ales dacă te voi milui cu chinurile lui Erysihton ¹, să simți veșnica foame, pentru că, după cum pare, îți bați joc de înălțimea mea !

Apoi îndreptîndu-se către mine :

— Am crezut că mă aflu între silvani ; dar bag'seamă că am dat peste invidioșii Momus ² și

¹ Erou mitologic pedepsit de zei cu o foame inepuizabilă (n.r.).

² Zeul grecesc al batjocurei (n.t.).

Zoilus ¹. Unor astfel de trădători să le dezvălui ho-
tărârile cerului? Să arunci perle la scroafe?
Atunci, știi ce? Mă c... pe gîtul lor, să le fac fular!

M-am gîndit: năzdrăvan zeu mai trebuie să fie
acesta care pe lîngă lucruri atît de frumoase ros-
tește și asemenea scîrnave vorbe! Am băgat de
seamă că nu-i place cînd rîde cineva, de aceea
mi-am mușcat limba și i-am spus:

— Prea milostive Iupiter, doar n-ai de gînd, din
pricina lipsei de modestie a unui zeu din pădure,
cam grosolan, să nu spui mai departe lui Gani-
mede al tău cum va fi în Germania viitoare!

— O, nu! răspunse el, dar dă poruncă acestui
Theon ² să-și strunească limba lui de Hipponax ³
ca să nu-l prefac într-o stană de piatră (ca Mercur
pe Battus ⁴!) Tu însă, vreau să-mi mărturisești,
nu-i așa? Ești Ganimedul meu, pe care Iunona, so-
ția mea geloasă, te-a alungat din cer, în lipsa mea?

I-am făgăduit că-i voi spune amănunțit aceasta,
numai dacă îmi va povesti mai departe ceea ce
doream să aflu. Atunci glăsui:

— Iubite Ganimede, — nu tăgădui, căci știu
bine că tu ești — în Germania va fi atît de răs-
pîndit meșteșugul de a face aur, cum este acum

¹ Orator din Amphipolis, cunoscut criticastru al operei
lui Homer (n.t.).

² Aluzie la obscurul sofist Theo Aelius, cunoscut doar
pentru caracterul mușcător al discursurilor sale (n.r.).

³ Poet satiric grec din Efes, din sec. IV î.e.n. (n.r.).

⁴ Martor al răpirii vacilor sacre ale lui Apolo de către
Mercur; el a dezvăluit furtișagul și a fost pedepsit de
făptaș (n.r.).

meșteșugul olarilor, așa că fiecare grăjdar va avea cu el piatra filozofală !

Am întrebat :

— Cum poate Germania să aibă pace statornică, spune-mi ? Sint atâtea religii ! Preoții vor ațița mereu pe enoriașii lor și iar va începe război din cauza credințelor religioase !

— O, nu ! — îmi răspunse Iupiter — căci eroul meu va avea grijă din timp să unească toate religiile din lume într-una singură.

I-am zis :

— Ce minune ! Ar fi ceva ; dar cum o va realiza ?

Iupiter mă lămuri :

— După ce eroul meu va aduce pacea universală pentru omenirea întreagă, va ține o predică mișcătoare căpeteniilor lumesti și șefilor religioși ai popoarelor, arătându-le relele care au izvorât din dezbinările de pînă acum în chestiunile de credință religioasă și altele și prin argumente puternice îi va determina să dorească o unire universală. Apoi eroul meu va întruni pe teologii cei mai deștepți, învățați și cucernici ai tuturor religiilor și le va da un loc potrivit pentru meditare și lucru într-o regiune liniștită — așa cum a făcut odinioară Ptolemeu Filadelful ¹ cu cei 72 de tălmăcitori — în-

¹ Ptolemeu Philadelphus — rege helenistic din Alexandria (285—246 î.e.n.) — ar fi adunat, conform tradiției, 72 de învățați și i-a pus să traducă *Biblia* în grecește (Septuaginta) (n.r.).

trucit în chestiunile importante omul trebuie să se gîndească nestingherit. Acolo li se vor da mîncare și băutură și tot ce le va fi de trebuință. În schimb li se va cere imperios ca, după o chibzuință matură și stăruitoare, mai întîi să-și lepede toate certurile dintre religiile lor și apoi, prin bună înțelegere, să stabilească adevărata, sfînta și creștineasca religie, potrivit sfintei scripturi și tradiției străvechi, precum și potrivit părerilor sfinților părinți. Și toate acestea în scris. Atunci mai marele iadului, Pluto, se va scărpinga grozav după ureche, deoarece el se va teme de micșorarea împărăției sale ; el va născoci tot felul de planuri, intrigi, răutăți și viclenii, și se va zbate din toate puterile sale să strecoare o obiecție și, chiar dacă nu va putea împiedica dezbaterea, va căuta barem s-o aducă *ad infinitum* sau *indefinitum* ¹. El va cuteza să pună în fața fiecărui teolog interesul și rangul său, viața sa tihnită, soția și copiii lui, prestigiul și orice i-ar putea influența opinia. Dar nici eroul meu nu va dormi. Cît timp va ține acest sinod, va pune să tragă clopotele în toată lumea creștină și poporul să se roage, ca Domnul să lumineze cu spiritul adevărului pe cei adunați la sfat. Dacă va băga de seamă că unul sau celălalt, ispitit de Pluto, nu arată zelul necesar, atunci el va lăsa să flămînzească întreaga congregație, ca într-un conclav, și dacă nici atunci nu vor lucra pentru înalta cauză, le va aminti de ștreang

¹ La infinit sau indefinit (lat.).

și le va arăta sabia lui miraculoasă. Va încerca el mai întâi cu binele ; dar îi va sili și cu severitatea și amenințarea să se pună pe lucru și să nu-și mai bată joc de omenire cu ideile lor încăpăținate, învechite și false. După ce va fi îndeplinit unitatea, va da o mare serbare la care va anunța lumii întregi religia luminată și purificată ; iar cine nu va crede în ea, îl va pune pe rug și sub rug smoală și pucioasă și-l va da plocon lui Pluto în ziua anului nou. Și acum, dragă Ganimede, cred că ți-am spus tot ce voiai să afli ; dar vreau să-mi spui și tu, pentru ce ai părăsit cerul, unde de atâtea ori mi-ai turnat nectar în cupă ?

Capitolul VI

*Simplicius ascultă cu multă veselie
Cum puricii trimis-au lui Iupiter solie*

Mă gîndeam : „Omul ăsta poate nu-i chiar nebun, cum se prezintă, ci vrea să mă prostească — așa cum am făcut și eu la Hanau — ca să plece de la noi trăgînd și vreun folos“. De aceea am vrut să-l încerc prin minie, pentru că numai așa vedești cel mai bine pe nebun și i-am zis :

— Am părăsit cerul, pentru că-ți duceam lipsa acolo ; de aceea împrumutai aripile lui Dedal și am zburat pe pămînt ca să te găsesc. Oriunde însă întrebam de tine, auzeam, drept să-ți spun, vorbindu-te numai de rău, căci Zoilus și Momus te-au birfit la lume, ca și la zei, că ești un blestemat, ușuratic și puturos, așa că n-ai nici o trecere la muritori. Tot ei spuneau că ești un păduchios libidinos și adulterin. Atunci cu ce drept vrei să pedepsești lumea pentru păcatele ei ? Tot ei spuneau că Vulcan e un încornorat prostănac și că l-a lăsat pe seducătorul soției sale, Marte, să plece fără pe-

deapsa meritată, că Venus e o pezevenghe uricioasă, că Marte e un ucigaș și un tâlhar, Apolo un curvar, Mercur un palavragiu, hoț și codoș, Priap un maimuțoi mîrșav, Hercule un tiran furibund, pe scurt : toată ceata zeilor este așa de ticăloasă, încît ar merita să stea în grajdurile lui Augias¹, care și fără aceasta duhnește nesuferit în lumea întreagă.

— Ah ! — zise Iupiter — ar fi de mirare dacă aș lăsa la o parte bunătatea mea și i-aș trăsni pe acești defăimători și profanatori ? Ce părere ai, credinciosul meu Ganimede ? Să-i pedepsesc pe acești spurcați la gură cu setea veșnică, așa cum a fost pedepsit Tantal, să-i atîrn pe cruce alături de răutăciosul Daphitas² pe muntele Therace, să-i pisez ca pe Anaxarch³ într-o piuliță, sau să-i arunc în cuptorul înroșit al lui Phalaris la Agrigent⁴ ? O, nu, Ganimede, chinurile acestea sînt prea mici pentru ei ! Am să umplu din nou cutia Pandorei⁵ și am s-o desțert peste capetele acestor ticăloși ;

¹ Grajdurile regelui mitologic Augias erau renumite pentru murdăria lor care n-a putut fi înlăturată decît de viteazul Hercules (n.r.).

² Sofist din Asia Mică crucificat de regele Pergamului pe muntele Thorax din pricina versurilor sale batjocoritoare (n.r.).

³ Filozof care l-a însoțit pe Alexandru cel Mare în expediția sa și a pierit în chinuri groaznice din porunca tiranului din Cipru (n.r.).

⁴ Veche colonie greacă în Sicilia, azi Girgente. Tiranul Phalaris avea un taur de bronz în care își închidea victimele, după ce în prealabil statuia era înroșită în foc (n.t.).

⁵ În mitologia greacă prima femeie. În cutia ei se găseau toate relele de pe pămînt (n.t.).

Nemesis să le trezească pe Allecto, Megera și Tisifone ¹ și să le năpustească asupra lor, iar Hercule să împrumute de la Pluto Cerberul și să-i alunge pe cei răi ca pe niște lupi. Apoi, după ce i-am hărțuit destul și i-am chinuit cum se cuvine, să-i leg de un stîlp în iad lîngă Hesiod ² și Homer și să fie urmăriți în veci și fără îndurare de către Furii !

În vreme ce profera aceste amenințări, Iupiter își lăsă pe vine pantalonii, în fața tuturor și, fără să se jeneze nici un pic, își vîna puricii. Se și vedea după pielea punctată că are destui. Nu știam ce-are să mai fie, cînd îl auzii spunînd :

— Duceți-vă la dracul, călăilor ! Mă jur pe Stix, că nu veți căpăta în veci ceea ce ați cerut atît de insistent de la mine !

L-am întrebat ce vrea să spună cu vorbele astea ? Mi-a răspuns că puricii, cînd au aflat că el e pe pămînt, au trimis o delegație să-l salute. Cu acest prilej i-au comunicat că puricii, deși li s-a dat ca locuință blana cîinilor, s-au cam rătăcit și pe la femei, din pricina unor însușiri pe care le au ele ; dar sînt urmăriți fără milă de acestea, maltratați groaznic, căci nu se mulțumesc numai să-i ucidă, ci mai întîi îi freacă jalnic între degete, că și pietrele le plîng de milă.

¹ Cele trei Eumenide sau Furii, zeițe ale răzbunării ca și Nemesis de altfel (n.r.).

² Poet grec din Beotia care a trăit probabil în secolul al VIII-lea î.e.n. (n.r.).

— Da, zise Iupiter mai departe, mi-au înfățișat plîngerile lor așa de emoționant, că, spun drept, mi-a fost milă de ei și le-am făgăduit sprijin, însă cu rezerva să ascult și partea adversă, adică pe femei. Ei însă mi-au obiectat că, dacă voi îngădui femeilor să vorbească, ele mă vor ameți cu limba lor otrăvită și-mi vor întuneca bunătatea și evlavia și vor înăbuși glasul puricesc ; sau mă vor linguși cu vorbele lor mieroase și mă vor orbi cu frumusețea lor, astfel încît judecata mea nu va fi nepărtinitoare. La rugămintea lor stăruitoare, am vrut să le îngădui să-și manifeste credința lor supusă, pe care mi-au arătat-o mereu și se gîndeau s-o prelungească, întrucît au fost clipă de clipă de față și au știut cel mai bine ceea ce s-a petrecut între mine și Io, Calisto, Europa¹ și atîtea altele, dar n-au scăpat niciodată vreo vorbuliță, nici chiar față de Iuno, cu toate că s-au îngrijit să-i facă vizite. Ei știură să păstreze atîta discreție, astfel că nici un om pînă acum n-a aflat nimic (las de o parte faptul că au fost martorii escapadelor mele), așa cum a fost înștiințat Apolo de către corbi.² Dacă totuși voi îngădui cumva ca femeile să-i hărțuiască, să-i prindă și să-i măcelărească după legea vînătoarească, rugămintea lor ar fi să poruncesc ca, de-acum înainte, ei să piară printr-o moarte eroică și să fie căsăpiți sau cu securea, asemenea boilor,

¹ Cîteva din iubitele lui Iupiter (n.r.).

² Corbul i-a vestit lui Apolo infidelitatea iubitei sale și de aceea a fost blestemat să aibă pene negre (n.r.).

sau să cadă asemenea vinatului, spre a nu mai fi striviți și stilciți atât de josnic între degete și astfel aceste gingașe mădulare, care adesea au atins lucruri de preț, să devină instrumente de călău, ceea ce ar însemna o rușine pentru orice om respectabil.

Le-am zis : „Domnii mei, trebuie că și voi le chinuiți groaznic, deoarece ele vă tiranizează așa de cumplit !” „De bună seamă — mi-au răspuns puricii — ele ne urăsc atât de mult poate și pentru faptul că se tem că noi vedem, auzim, aflăm și pricepem prea multe, ca și cum discreția noastră nu ar fi atât de solidă. Ce au de gând ? Ele nu ne pot suferi nici în propriul nostru teritoriu, mai ales cele care își freacă atât de strașnic ciîinii de salôn cu perie, pieptene, săpun, leșie și alte asemenea lucruri, încît noi trebuie să ne părăsim grabnic patria și să ne căutăm alt domiciliu, cu toate că dinsele ar putea să-și petreacă timpul acesta mai util, curățîndu-și de păduchi propriile lor odrasle”.

Atunci le-am dat voie să locuiască la mine, ca să simt pe trupul meu omenesc cum se comportă ei și să-mi pot formula judecata. Ticăloșii însă au abuzat de bunătatea mea și au început să mă chinuiască așa de tare încît, după cum ați văzut, trebuie să-i alung iarăși. Din partea mea pot femeile să-i frece să le meargă untul ! Și eu, dacă prind vreunul din acești mușterii neplăcuți, fac la fel.

Capitolul VII

*Simplicius adună o pradă numeroasă
Și la Soest se-ntoarce cu fața radioasă.*

N-am putut să rîdem după voia inimii, mai întîi pentru că trebuia să așteptăm în liniște convoiul și apoi pentru că Iupiter se supăra, din care cauză Springinsfeld se ținea de pîntece, gata-gata să plesnească. Tocmai acum santinela, cocoțată în vîrfurile unui copac înalt, ne anunță că de departe vede venind spre noi ceva. Mă urcai și eu cu ocheanul și văzui că acelea trebuie să fie căruțele pe care le așteptam ; dar n-aveau pază pedestră, ci vreo 30 de călăreți. Mi-am făcut ușor socoteala că nu pot trece prin pădure, unde eram noi, ci vor cantona pe cîmpul deschis, unde nu le puteam face nimic, deși aveau un drum rău, cam la trei sute pași departe de noi și la vreo șase sute pași de la liziera pădurii. Atunci să fi așteptat atîta timp în zadar, și să nu luăm altă pradă decît pe un bătrîn nebun ? Iată de ce făcui alt plan, care a și izbutit :

De la locul unde ne aflam, pleca o șoavă strîmtă, prin care puteam ușor trece călare și care ducea spre cîmpie. Ieșirea șoavei o ocupai cu 20 soldați, eu rămînînd cu ei. Pe Springinsfeld îl lăsaî acolo unde fusesem înainte, să stea bine camuflat. Am poruncit oamenilor mei ca, atunci cînd trupa de pază va veni aproape, fiecare să-și aleagă cîte unul și să tragă la comandă. Am și numit pe cei care urmau să deschidă focul și pe cei care vor aștepta cu arma încărcată. Unii soldați mai bătrîni m-au întrebat că de unde presupun eu că trupa va trece pe-aici, unde n-are nimic de făcut și pe unde dă o sută de ani n-a mai trecut nici un țaran. Alții, care auziseră că pot face vrăji, ziceau că am să-i atrag prin descîntec. Pentru treaba asta n-aveam nevoie de vrăjitorie, ci numai de Springinsfeld. Cînd convoiul, bine păzit, trecu prin fața noastră, Springinsfeld, la semnul meu, începu să mugească tare ca un bou și să necheze ca iepele, că răsuna pădurea și ai fi jurat că aici e o turmă de vite și un ceair de cai. Cînd călăreții de gardă auziră aceasta, au crezut că e rost de pradă, cu toate că în toată regiunea aceasta nu se găsea nimic, totul fiind pustiit. Veniră repede călare și în neorînduială, fiecare vrînd să fie cel dintîi care să pună mîna pe pradă. Chiar la primul bunvenit cu care-i salutarăm, rămaseră treisprezece șei goale și cîțiva zăcînd sub cai.

Atunci Springinsfeld alergă spre ei prin șoavă și strigă :

— Aici, Vinătorule !

Călăreții se speriară și mai tare și se fisticiră, neștiind încotro s-o ia, căci nu puteau goni nici înainte, nici înapoi, nici în lături, așa că descălecară, voind să fugă pe jos. I-am prins pe toți șaptesprezece cu locotenent cu tot, comandantul lor. Apoi mă dusei la care, deshămai douăzeci și patru de cai, dar ca pradă nu luai decît unele baloturi cu mătase și postavuri olandeze. N-aveam timp să percheziționez pe cei morți, nici să cotrobăiesc în căruțe, deoarece căraușii fugiseră călări cînd a început atacul și puteam fi trădați de ei în Dorsten și chiar prinși. Cînd am încălecat să plecăm cu prada, alergă și Iupiter din pădure și ne strigă :

— Oare Ganimede să mă părăsească ?

I-am răspuns :

— Da, dacă nu vei satisface puriciilor cererile lor !

Răspunse :

— Mai degrabă i-aș vedea pe toți înecați în Cocytus ¹.

Am ris. Cum aveam mulți cai la îndemînă, am pus să-l urce pe unul ; dar, cum nu putea sta călare mai bine decît nuca, a trebuit să-l legăm de cal.

¹ Fluviu din infernul grecesc (n.t.).

Spunea mereu că încăierarea noastră îi amintește de lupta lapiților cu centaurii la nunta lui Piri-thous¹.

Cînd totul a trecut iar noi galopam cu prizonierii ca și cînd ar fi fost o armată pe urmele noastre, începu locotenentul prins să se vaiete că a săvîrșit o greșală grosolană, din cauza căreia a dat dușmanului plocon o frumoasă ceată de călăreți și a lăsat pe cîmp treisprezece bravi ostași. Începu să facă pe disperatul și să mă-nfrunte voind oarecum să mă silească să-l împușc ; căci neglijența lui nu avea să-l coste numai rușinea, dar îi va fi și o piedică la înaintarea în grad, dacă nu-l va costa chiar capul. Eu am căutat să-l potolesc, spunîndu-i că norocul e schimbător și că adesea a jucat cîte un renghi și celui mai brav soldat, fără ca acesta să dispere sau să-și piardă răbdarea. L-am sfătuit să nu fie prea trist, că altădată își va drege greșeala, că și soldați încercați au pierdut uneori lupta ; dar asta nu i-a făcut să-și piardă firea și să săvîrșească vreo faptă care să se abată de la onoarea ostășească. Dacă a văzut că nu-i merge, începu să-și bată joc de mine, să mă silească să mă minii, zicînd că n-am luptat cinstit cu el, ci ca un pungaș și tilhar de drumul

¹ Rege al lapiților, popor de munteni din vecinătatea Olimpului. La nunta regelui au fost invitați și centaurii, ființe cu trup de cal și cap de om. În urma unei încăierări, centaurii au fost nimiciți (n.r.).

mare și că i-am omorât călăreții ca un ucigaș ordinar. Auzindu-l oamenii lui grăind astfel, s-au înspăimîntat foarte ; iar ai mei s-au aprins așa tare de minie, că l-ar fi găurit îndată ca pe o sită, dacă nu i-aș fi împiedicat cu toată hotărîrea. Eu nu m-am revoltat de vorbele acestea nesăbuite, ci, luînd martor pe ai săi și ai mei, i-am poruncit să-l lege și să-l păzească așa cum ai păzi un nebun furios. I-am făgăduit în schimb că, atunci cînd vom ajunge la tabăra noastră — dacă superiorii mei îmi vor îngădui — are să-și aleagă un cal și o armă din prada mea și-i voi arăta, cu pistoale și săbii, în fața tuturor, că pe timp de război a înșela pe dușman e un drept militar. De ce n-a rămas la căruțele pe care trebuia să le apere ? Sau, dacă voia să vadă ce se petrece în pădure, pentru ce n-a trimis patrule de recunoaștere ? I-ar fi stat mai bine să facă asemenea acte, cerute de ordinea ostășească, decît să vorbească în dodii și să trîncănească prostii de care nimeni nu se sinchisește. Și prietenii, și dușmanii mi-au dat dreptate, spunînd că nici unul dintr-o sută de soldați n-ar fi răbdad să audă asemenea cuvinte jignitoare, fără să nu-l împuște pe locotenent și poate și pe ceilalți prizonieri o dată cu el. A doua zi am dus la Soest prada și pe prizonieri și am auzit în schimb cuvinte de laudă, cîștigînd o faimă mai mare decît de la alte asemenea ciocniri. Fiecare zicea : „Acesta e chiar ca

tînărul Iohann de Werd!“¹ Vorbele acestea mă măguleau mult. Comandantul nu îngădui să schimb cu locotenentul gloanțe, sau să mă bat cu spada, spunîndu-mi că doar l-am învins de două ori. Victoria însă, pe lîngă laude, îmi aduse și mulți invidioși care nu vedeau cu ochi buni norocul meu.

¹ Vezi nota 1, cartea I, cap. XVII, p. 78.

Capitolul VIII

*Simplicius găsește pe diavol într-o ladă,
Iar Springinsfeld ia pradă, și cai, și bani grămadă.*

De Iupiter n-am scăpat, deoarece comandantul nu l-a primit, neavînd nimic de jumulit de la el, ci mi-a spus că ni-l dăruiește. Așadar, iată-mă și cu un nebun, fără să-l fi cumpărat, eu care acum un an trebuia să joc rolul de nebun ! Cum se învîrte roata norocului și cum se schimbă vremurile ! Nu de mult mă necăjeau păduchii, acum iată-l pe zeul puricilor în stăpînirea mea ! Acum o jumătate de an eram slugă la un dragon prost, acum aveam două ordonanțe care-mi ziceau „stăpîne“. Nici n-a trecut anul de cînd haimanălele alergau după mine, ca după o femeie ușoară, și-acum alergau fetele să se îndrăgostească de mine. Am aflat astfel că nimic nu este mai statornic decît nestatornicia. Ajunsesem într-adevăr să mă tem ca norocul să nu-mi facă figuri, să nu-mi joace festa și să nu-mi ia înapoi fericirea în care mă scăldam.

În acest timp contele de Wahl, ca guvernator general al Westfaliei, recruta trupe din toate garnizoanele pentru un atac asupra Münsterului dinspre Vecht, Meppen și Lingen¹. Mai ales voia el să scoată din bîrlogul lor două companii din Hessen, cantonate la vreo leghe departe de Paderborn și care făceau mult sînge rău alor noștri. Mă aflam printre dragonii care atacau, și după ce s-au strîns cîteva trupe în orașelul Hamm, am pornit repede și am asaltat tabăra de cavalerie aflată într-un orașel prost apărat, pînă ce au sosit ai noștri din urmă. Cei atacați au încercat să fugă; dar noi i-am respins în bîrlogul lor. Li s-a îngăduit să treacă, fără cal și pușcă, doar cu ce aveau asupra lor. Ei n-au vrut să cadă de acord cu asta, ci să se apere cu puștile lor ca niște muschetari. Așadar trebuia să-mi încerc norocul în luptă chiar în aceeași noapte, deoarece dragonii mergeau în frunte; mi-a mers atît de bine că am ajuns în oraș nevătămat, printre primii, împreună cu Springinsfeld. Am golit ulițele de dușmani, deoarece am doborât pe cei înarmați, iar locuitorii n-au încercat să se apere. Am ochit împreună cu Springinsfeld o casă, în fața căreia se găsea o mare movilă de gunoi, căci, de obicei, în asemenea case locuiesc cei mai mari chiaburi. Aprinserăm fiecare cîte o luminare

¹ *Vechte* — fluviu din Westfalia. *Meppen și Lingen* — orașe de pe fluviul Ems (n.r.).

de ceară. Strigai pe stăpînul casei. Nici un răspuns, deoarece toți se ascunseseră. În cele din urmă nimerii într-o odaie în care nu era altceva decît un pat și o ladă mare încuiată. Am început s-o sparg cu ciocanul, bănuind că voi găsi ceva de seamă în ea ; dar, cînd i-am desfăcut capacul, se ridică deodată o momie neagră înaintea mea, care mi s-a părut diavolul în persoană. Vă spun drept, că-n viața mea nu m-am speriat atît de tare ca atunci, cînd diavolul ăsta mi-a ieșit ca din pămînt în față !

— Trăsni-te-ar să te trăsnească ! îi zisei, cu toată spaima mea, și ridicai bărdița cu care desfăcusem lada ; dar n-am avut inima să-l pălesc cu ea în cap. El a îngenuncheat, și-a împreunat mîinile, ca pentru a mă implora, și mi-a zis :

— *Min leve Heer, ick bidde ju doer Gott, schinckt mi min Levend !* (Dragă domnule, vă rog, pentru Dumnezeu, dăruieți-mi viața !) ¹

Am văzut atunci, că nu e diavolul, pentru că vorbea de Dumnezeu și se ruga să-i cruț viața. I-am spus să iasă din ladă, așa gol-goluț cum era, și i-am dat un muc de luminare ca să-mi lumineze drumul. Găsirăm pe stăpînul casei într-o cămăruță. El ne arătă bagajul căpitanului inamic. Springfield între timp puse mîna în grajd pe șase cai frumoși, cu șaua pusă pe ei. Am zăvorît ușile și l-am

¹ Traducerea aparține traducătorului.

lăsat pe maur să se îmbrace ; stăpînului casei însă i-am spus ce are să facă — pentru căpitanul său. Cînd s-au deschis porțile și s-au așezat gărzile, șeful marelui cartier general, domnul conte von der Wahl, s-a încartiruit în casa în care ne aflam. A trebuit așa, în toiul nopții, să ne căutăm altă gazdă. Am găsit găzduire la un camarad care venise și el odată cu ocuparea orașelului. Aici m-am cuibărit bine, și am petrecut restul nopții cu mîncare și băutură din belșug, după ce Springinsfeld și cu mine ne-am împărțit prada. La împărțeală am căpătat pe maur și doi din cei mai frumoși cai. Din aceștia unul era spaniol. Călare pe el, m-am fudulit tare mai tîrziu. Dintr-o geantă de-a căpitanului am luat multe inele prețioase și un medalion de aur, încrustat cu rubine, în care se afla fotografia prințului de Orania¹. Partea mea în bani a fost peste 200 de ducăți. Pentru maurul meu însă, cel ce mă băgase în sperieți, mi-a dat intendentul general, căruia i l-am trimis, doar 24 taleri. Am pornit mai departe spre Ems și, deoarece n-am făcut aici mare ispravă, ne-am dus la Recklinghausen. Acolo am avut voie să vizitez, împreună cu Springinsfeld, pe preotul căruia îi furasem slănina. A fost o revedere veselă. I-am povestit cum maurul m-a speriat așa de tare — cam

¹ *Friedrich Heinrich de Orania* (1584—1647)— maestru de arme al lui Gustav Adolf și al lui Turennes, locotenent olandez (n.r.).

tot atît cît îl speriasem şi eu pe preot şi pe bucătăreasa lui — şi i-am dăruit un ceas de purtat la gît ¹, ca amintire la despărţire, şi pe care-l găsisem în raniţa căpitanului. Pretutindeni aveam obiceiul să-mi fac astfel prieteni, prin daruri, pe toţi aceia care ar fi avut pricină să mă duşmănească.

¹ Ceas care se purta în chip de medalion (n.t.).

Capitolul IX

*Simplicius se-avintă în luptă inegală,
Dar noua biruință îi poate fi fatală.*

Semeția mea însă creștea o dată cu norocul și de aici mi-a și venit, în cele din urmă, căderea. Am cantonat cam la o jumătate de oră departe de Rehnen, unde am cerut îngăduința de a merge în oraș cu cel mai bun camarad al meu, ca să repar ceva la armă. Pentru că ne-am hotărît să avem și noi odată o zi plăcută și veselă, am intrat în cel mai bun birt și am cerut să ni se aducă muzicanți, ca să ne lunece și berea mai ușor pe gât. Am cheful de-a binelea ; nimic nu-mi părea prea scump. Am poftit la masa noastră camarazi din alte regimente și am cheltuit ca un prinț tânăr. De aceea am și fost mai bine serviți decât un grup de călăreți, care chefuliau și ei acolo, dar nu se grozăveau așa ca noi. Lucrul acesta îi supără și au început să ne ia peste picior.

— Cum se face — vorbeau ei între ei — că prăpădiții ăștia de pedestrași zvîrlă așa cu banii ?

(Credeau că sîntem muschetari pentru că nici un alt animal nu seamănă mai bine cu muschetarii ca dragonii și, cînd un muschetar cade de pe cal, încalcă un dragon.)

Un altul răspunse :

— Țîncul ăla trebuie să fie un juncăr, căruia mîni-sa i-a trimis gologani să-și cumpere lapte și el îi risipește cu camarazii - ca să-l scoată din noroi sau din șanț cînd o fi cazul !

De rîndul acesta vorbele îmi erau adresate mie, deoarece mă socotea vreun tînăr nobil. Chelnărița îmi spusese toate acestea ; dar, pentru că n-am auzit cu urechile mele, nu m-am sinchisit, ci am luat o cană mare - cu bere și am trecut-o din mîină în mîină în sănătatea tuturor muschetarilor. Cu acest prilej am făcut gălăgie, că nimeni nu-și auzea cuvîntul rostit. Acest lucru i-a infuriat și mai mult și au zis tare :

— Ce fel de viață duc țingăii ăștia ?

Dar Springinsfeld le-a răspuns :

— Dar ce le pasă văcsuitorilor de cizme de asta ? și se uita așa de furios la ei, că nici unul n-a îndrăznit să se răfuiască. Totuși îi mîncă neocazul și unul mai arătos și voinic care credea că sîntem de aici, din garnizoană, pentru că hainele noastre nu erau așa de ponosite ca ale muschetarilor care zi și noapte stau pe cîmp, zise :

— Dacă acești coconași căcăcioși n-ar putea să se fudulească pe gunoiul lor, unde în altă parte vreți să se împăuneze ? În lupta de cîmp punem

mîna pe fiecare din ei, ca uliul pe porumbel.

I-am răspuns :

— Noi cucerim orașe și fortărețe și le apărăm. Voi, călăreții, nu puteți cuceri nici un cuib de șobolani.

Călărețul îmi răspunse :

— Maistrului de cîmp, lui i se supun fortărețele. Că noi cîștigăm bătăliile la cîmp deschis, se poate vedea și din aceea că din trei copii ca tine, cu muschete cu tot, doi îi pun în pălărie... Dacă ești sta la masa voastră, i-aș trage juncărului cîteva scatoalce.

I-am răspuns :

— Deși nu sînt călăreț, ci o corcitură de muschetar și călăreț, eu, țincul, am curaj să mă bat înarmat numai cu muscheta mea, cu un lăudăros ca tine călare. Tu cu toate armele, eu numai cu muscheta, la cîmp deschis ; tu călare, eu pe jos.

Lăudărosul zise :

— O, tu, lașule ! Te socotesc un ticălos dacă nu-ți ții cuvîntul ca un om nobil și de onoare !

Atunci i-am aruncat o mînușă, zicîndu-i :

— Uită-te ! Dacă nu-mi iau această mînușă înapoi pe cîmp deschis, pedestru, numai cu muscheta, atunci să strigi în gura mare că sînt ceea ce neobrazarea ta a spus adineaori !

După aceasta am plătit patronului. Călărețul și-a pregătit carabina și pistoalele, eu muscheta. El a plecat împreună cu ceilalți călare la locul hotărît. I-a spus lui Springinsfeld să-mi pregătească și groapa. Springinsfeld i-a răspuns că mai bine să

ceară acest lucru camarazilor săi pentru el însuși ; mie însă mi-a spus că am fost prea nesocotit și că se teme să nu-mi las pielea aici. Am râs atunci de el, căci eu de mult îmi făcusem planul cum trebuie să mă lupt cu un călăreț bine înarmat dacă m-ar ataca pe cîmp deschis și eu aș fi pedestru numai cu muscheta. Cînd am ajuns la locul în care avea să aibă loc duelul, încărcasem deja muscheta mea cu două gloanțe, pusesem iarbă proaspătă în tigăița muschetei și unsesem căpăcelul ei cu seu, așa cum trebuie să facă muschetarii precauți.

Înainte de a începe duelul, camarazii din ambele tabere au stabilit condițiile : duelul va avea loc în cîmp deschis, pornind dintr-un loc îngrădit, unul de la răsărit, celălalt de la apus. Fiecare va proceda cum va putea mai bine, ca soldații care au înaintea lor pe inamic. Nici una din părți nu va ajuta pe omul lui, nici înainte, nici în timpul și nici după luptă și nu va răzbuna pe mort sau pe rănit. După ce și-au jurat acestea, adversarul și cu mine ne-am întins mîinile, iertîndu-ne reciproc moartea. Și la acțiunea neghioabă pe care numai un om fără judecată o poate îndeplini, fiecare spera că va menține sus prestigiul armei sale, ca și cînd cîntea și reputația ei depindea de rezultatul faptei noastre diavolești. Cînd am intrat în careu și am dat ochii cu adversarul, m-am prefăcut că scutur din tigăiță praful cel vechi de pușcă, așa, din mers, dar n-am făcut-o, ci am amestecat numai praful de pe căpăcelul tigăiței. Mai înainte de a vedea

albul ochilor adversarului — care și el mă fixa — îl ochii și dădui foc falsei ierbi de pușcă de pe căpăcelul tigăiței. Adversarul meu a crezut că muscheta mea n-a funcționat și a năvălit călare, în galop, drept spre mine, cu pistolul în mână, ca să-mi plătească temeritatea ; dar, mai înainte de a trage el, am deschis tigăița, am ochit repede și i-am urat bun venit așa de dibaci, încît pocnetul muschetei și căderea lui de pe cal s-au petrecut cît ai clipi.

M-am retras între camarazi, care m-au și îmbrățișat de bucurie. Camarazii lui i-au scos picioarele din scări și s-au purtat față de el și față de noi ca soldați adevărați ; căci mi-au înapoiat mănuașă, lăudîndu-mă mult. Pe cînd însă mă simțeam mai măgullit, iată că vin repede douăzeci și cinci de muschetari din Rehnen, care ne arestează, pe mine și pe camarazii mei. Am fost imediat pus în lanțuri, legat fedeleș și înaintat generalității, pentru că duelul era oprit sub pedeapsă capitală.

Capitolul X

*Simplicius se vede nu numai grațiat,
Ci, după-așa ispravă, a fost înaintat.*

Deoarece șeful marelui cartier general ținea la o disciplină de război severă, mă temeam că-mi voi pierde capul : aveam totuși speranța că aceasta nu se va întâmpla, deoarece mă bucurasem, deși tânăr, sau poate tocmai de aceea, de foarte bună reputație, ca unul care înfruntasem totdeauna curajos pe inamic. Speranța aceasta însă nu-mi era tocmai mare, pentru că, date fiind deseale dueluri, trebuia dată o pildă de severitate. În vremea aceasta ai noștri atacaseră o fortăreață puternică — cuib de șobolani, cum o numeam noi — cerându-i să se predea : dar cei din cetate n-au voit, deoarece știau că nu avem armament greu. Atunci contele de Wahl s-a apropiat de cetate cu întregul corp de armată și i-a cerut încă o dată, printr-un trompet, să se predea, căci altfel va începe atacul. I s-a răspuns cu următoarea scrisoare :

„Prea stimate conte,

Din anunțul înălțimii voastre, în numele majestății sale imperiale romane, am înțeles ce intenții aveți. Înălțimea voastră știe foarte bine și inteligența măriei voastre îi spune, desigur, ce nepotrivit și fără răspundere i s-ar părea unui soldat, dacă ar da în mâinile inamicului, fără stringentă nevoie, o fortăreață ca aceasta. De aceea sper că înălțimea voastră nu-mi veți lua în nume de rău dacă voi încerca să rezist, pînă ce armele Excelenței voastre mă vor supune. Dacă însă Excelența voastră îmi va cere vreun serviciu — în afară de îndatoririle mele militare — dîndu-mi prilejul s-o fac, voi fi la dispoziția

*Excelenței voastre
ca cel mai supus servitor
N.N.“*

În tabăra noastră nu se vorbea decît despre aceasta. Să părăsești terenul, cu neputință ; să ataci cetatea, fără să-i fi făcut vreo breșă, ar fi costat mult sînge și succesul ar fi fost îndoielnic ; să aduci tunuri și cele de trebuință de la Münster la Hamm, însemna osteneală, timp, cheltuieli. În această nehotărîre generală am socotit că e bine să mă folosesc de împrejurare. M-am gîndit, m-am tot gîndit să iscodesc ceva, cu care să-l amăgesc pe inamic și am găsit. Am trimis vorbă repede locotenent-colonelului meu că știu un meșteșug cum să luăm cetatea fără osteneală și fără cheltuieli,

dacă mi se acordă grațierea și libertatea. Unii soldați bătrâni râdeau de treaba asta, zicînd : „Frica sireaca ! Vrea băiatul să scape cu apă de ploaie !“

Locotenent-colonelul însă și alții, care mă cunoșteau, nu râdeau de spusele mele, ci se încredeau în ele ca într-o lege sfîntă. Se duse, deci, în persoană la șeful marelui cartier general și-i raportă oferta mea, povestindu-i multe și mărunte despre mine și, pentru că și contele auzise despre isprăvile Vînătorului, dădu ordin să mă dezlege și să mă aducă la el. Contele ședea tocmai la masă cu invitații săi, cînd am sosit, și locotenent-colonelul meu i-a povestit cum, în primăvara trecută, eram de gardă la Socest sub poarta Sf. Iacob, cînd a izbucnit deodată o mare furtună cu tunete și cu ploaie torențială. Lumea toată se refugia de pe cîmp și din grădini în oraș și întrucît era mare învîlmășeală de pietoni și călăreți, mi-a venit bunul gînd să strig gărzii să se înarmeze, deoarece un oraș se poate cuceri ușor pe o astfel de buimăceală — lucru la care nu s-a gîndit nici un soldat bătrîn.

— În cele din urmă — continuă el — iată că vine și o bătrînică udă learcă, spunînd, tocmai cînd trecea prin fața Vînătorului : „Vremea asta am simțit-o de 14 zile în spinare“. Atunci Vînătorul, cînd a auzit-o vorbind astfel, a izbit-o peste coașă cu un băț pe care-l ținea în mînă. zicîndu-i : „Vrăjitoarea diavolului, nu puteai să spui asta mai înainte ? A trebuit să aștepti pînă voi fi eu de santinelă ?“ Cînd un ofițer i-a luat babei apărarea,

el i-a zis : „Așa îi trebuie ! Hodoroaga dracului a auzit de acum 4 săptămîni că toată lumea țipa după ploaie. De ce nu i-a dat drumul mai de vreme, să se bucure omenirea ? Poate că ar fi crescut astfel și orzul, și hameiul !“

La vorbele acestea șeful statului major, cu toate că era om serios, a rîs din baierile inimii. Eu unul, auzind pe colonel cum îi povestește contelui asemenea fleacuri și trăsnaî de-ale mele, m-am gîndit că, de bună seamă, n-a tăcut și i-a spus și alte pozne de-ale subsemnatului. Am fost apoi introdus în sufrageria contelui.

Cînd m-a întreat ce vreau, i-am răspuns :

— Milostive domn, crima mea și porunca excelenței voastre cer pedepsirea mea cu moartea ; dar credința mea neclintită față de majestatea sa împăratul îmi poruncește, în toate împrejurările, să păgubesc pe inamic și să fiu de folos majestații sale.

Contele mă întrerupse, zicîndu-mi :

— Nu mi-ai adus tu mai deunăzi pe maur ?

Am răspuns :

— Da, milostive domn !

— Ei, zelul și credința ta ar putea să te ajute să-ți salvezi viața ! Dar ce fel de plan ai să-l scoți pe inamic din cetate fără mari pierderi de timp și trupă ?

I-am răspuns :

— Pentru că cetatea nu poate rezista la armamentul greu, umila mea persoană crede că ina-

micul va capitula, dacă va avea credința că noi avem câteva piese de acestea.

Contele spuse :

— Și un prost mi-ar fi spus acestea. Dar cine și cum am putea convinge pe inamic să creadă asta ?

I-am răspuns :

— Proprii lor ochi. Am văzut santinela lor din turn prin ocean. Pe acest soldat îl putem înșela. Dacă vom încărea pe care câteva burlane de tablă și le vom căra pe cîmp cu mare atelaj, au să creadă că sînt tunuri grele ; mai ales dacă Excelența voastră va ordona să se pregătească o poziție, ca și cînd am intenționa să amplasăm acolo piesele.

— Dragă băiețule, îmi zise contele, în cetate nu sînt copii ca să creadă în jucăriile noastre ; ei vor să și audă tunurile, nu numai să le vadă. Și apoi — adresîndu-se ofițerilor din suita sa — dacă nu reușește comedia, ne vom face de rîs față de toată lumea !

I-am răspuns :

— Voi face să răsunе tunurile în urechile lor, Excelență ; să am numai la îndemîină câteva puști cu două țevi și un butoi destul de mare. Dacă, împotriva speranțelor mele, ar ieși batjocură din asta, am s-o iau eu prin moartea mea cu mine, în calitate de inventator !

Cu toate că se mai opunea contele, locotenent-colonelul meu l-a convins în cele din urmă, spunîndu-i că am mare noroc în asemenea lucruri,

asa că el nu stă o clipă la îndoială că jocul acesta va izbuti. Contele îi porunci atunci să procedeze cum va crede de cuviință și adăugă în glumă că gloria pe care o voi câștiga-o are să-mi aparțină numai mie !

Au fost aduse trei burlane groase și înaintea carelor fură înhămați cîte 24 de cai, deși numai doi ar fi fost de ajuns. I-am mînat spre seară în vederea inamicului. În timpul acesta am pregătit trei puști cu două țevi și un butoi. Am încărcat puștile cu încărcătură dublă și am pus să tragă prin butoi, al cărui fund dinspre inamic era scos. Au bubuit așa de năprasnic, ca trei lovituri de salvă, încît oricine ar fi jurat că-s tunuri grele. Șeful cartierului general a rîs de acest „armament greu“ ; dar a oferit inamicului încă o dată prilej de răzgîndire, focul fiind doar un avertisment în acest scop. A adăugat hotărît : dacă pînă în această seară nu vor fi acceptate, mîine condițiile vor fi cu totul altele. În urma acestui ultimatum, inamicul a primit să se facă schimb de ostatici, să încheie înțelegerea și chiar în noaptea aceea să ne predea o poartă a orașului. Norocul meu, căci acum contele nu numai că-mi dăruie viața, ci porunci să fiu eliberat chiar în acea noapte și dădu ordin locotenent-colonelului, față cu mine, să-mi dea comanda primului steag liber. Acest lucru însă nu fu pe placul lui, căci avea mulți veri și cumnați care ar fi vrut să capete asemenea comandă.

Capitolul XI

*Nenumărate lucruri Simplicius descrie :
Deși neînsemnate, produc chiar veselie.*

Nu mi s-a mai întîmplat nimic deosebit în decursul aceluiași marș. Cînd ne-am întors la Soest, cei din Lippstadt mi-au prins soldatul lăsat împreună cu bagajul în cantonament și care atunci se găsea cu calul meu cel de rasă la pășune. De la soldat s-au informat despre toată purtarea mea și, cînd au aflat că niciodată nu m-am folosit de vrăjitorie, am crescut și mai mult în stima lor ; căci pînă atunci, după zvonuri, mă credeau vrăjitor. Le-a povestit cum că el a fost unul din acei diavoli care au înspăimîntat la stîină pe „vînătorul“ din Werle. Cînd suspomenițul „vînător“ a aflat una ca aceasta, atît de mult s-a rușinat, încît a șters-o, plecînd din Lippstadt la olandezi. Că prin soldatul meu au aflat adevărul a fost iar — cum se va vedea — un mare noroc pentru mine.

Am început și eu să mă cred om mai însemnat decît pînă acum, nutrind speranța orgolioasă că

voi căpăta un steag. Mă întovărășam tot cu ofițeri și cu tineri nobili, care tindeau și ei să obțină ceea ce îmi închipuiam că voi căpăta eu în curînd. Aceștia, cu toate că pe față se prefăceau că-mi sînt cei mai buni prieteni, pe ascuns erau dușmanii mei înverșunați. Nici chiar locotenent-colonelul nu-mi era prea favorabil, deoarece trebuia să mă avanseze înaintea cîmotiei lui. Căpitanul chiar mă ura pentru că mă fuduleam cu cai frumoși, haine și arme și nu-i mai dădeam acestui zgîrcit așa de mult, ca altădată, din prada mea. Cred că ar fi fost bucuros dacă mi s-ar fi tăiat capul atunci, căci ar fi moștenit caii mei frumoși. Locotenentul însă avea ciudă pe mine din pricina unei vorbe nesocotite pe care i-am spus-o în următoarea împrejurare : Cînd la ultimul atac aveam ordin să reluăm o poziție pierdută, și eu eram de santinelă (o făceam în poziția culcat, deși era noapte oarbă), locotenentul se tirî spre mine, ca un șarpe, pe pîntece și mă întrebă : „Santinelă, observi ceva ?” I-am răspuns : „Da, domnule locotenent”. El : „Ce anume ? Ce ?” I-am răspuns : „Observ că domnului locotenent îi e frică”. Din clipa aceasta am sfeclit-o, avîndu-l de dușman. Mă trimitea în misiunile cele mai primejdioase și căuta orice prilej să mă șicaneze, mai înainte de a ajunge stegar, deoarece gradul pe care îl aveam nu mă apăra. Și plutonierii se uitau chiorîș la mine, văzînd că sînt preferat înaintea lor. Pînă și soldații

de rînd șovăiau în prietenia și dragostea lor față de mine, pîrîndu-li-se că-i privesc de sus și caut numai **tovărășia celor mari**.

Ceea ce mă necăjea mai mult era faptul că nimeni nu-mi spunea ce cred alții despre mine ; eu unul nu puteam descoperi adevărata inimă a oamenilor, deoarece mulți din cei care mă linguseau în față s-ar fi bucurat să mă vadă mort. Trăiam, deci, ca orbul, devenind tot mai orgolios, deși simțeam că pe mulți îi supără faptul că întreceam pe ofițeri și pe nobili în fast. Nu mă sfiam să port, deși eram numai caporal, un pieptar de 60 taleri imperiali, pantaloni de catifea roșie și mîneci de atlas, tivite cu aur și argint, deși aceasta era ținuta celor mai înalți ofițeri.

Dacă banii pe care-i puneam pe mine i-aș fi întrebuințat să ung pe cei care trebuia, nu numai că aș fi căpătat curînd steagul, dar nici nu mi-aș fi făcut atîți dușmani. Eu însă continuam să mă port ca înainte. Îmi împodobeam calul cel mai de soi, de rasă spaniolă, cu șa și căpăstru de cea mai bună calitate, așa încît, atunci cînd ieșeam călare, mi se putea spune „cavalerul sfîntul Gheorghe“. Cu toate acestea mă rodea la inimă că nu sînt nobil, să-mi pot îmbrăca argații în livrea. M-am gîndit : „Începutul trebuia însă făcut. Ca iuncăr aveam nevoie de sigiliu și deci de blazon.“ Un conte palatin îmi dădu unul : trei măști roșii pe fond alb, iar pe coif bustul unui tînăr bufon, îmbrăcat în

piele de vițel, avînd coarne și clopoței. Blazonul acesta mi se păru cel mai potrivit pentru numele de Simplicius, căci îmi aducea aminte, cînd voi fi de rang mare, de starea mea de mai înainte, din Hanau. Și asta era bine, ca să nu mai fiu orgolios. Prin urmare, după cum vedeți, am fost cel dintîi cu astfel de nume de familie și de blazon — înțemeietorul unui neam — și dacă cineva ar fi îndrăznit să-și rîdă de mine, aș fi scos sabia sau pistolul.

Deși pe vremea aceea nu-mi era gîndul la femei, mergeam totuși cu tineri nobili, cînd aceștia făceau vizite la fete simandicoase, eu mai mult ca să mă fălesc cu părul frizat, cu hainele frumoase și cu penajul colorat. Avînd și trup zvelt, eram preferat celorlalți. Am auzit odată cum aceste alintate purtătoare de trenă mă asemuiau unei statui frumoase de lemn care, afară de frumusețea exterioară, nu avea în ea nimic, nici putere, nici viață. De altfel nu le puteam distra cu nimic altceva decît cu lăuta, că încă nu gustasem nimic din plăcerile dragostei. Cînd însă ceilalți mă necăjeau din cauza stîngăciei mele, ca să se scoată ei în evidență, le spuneam că eu, deocamdată, mă mulțumesc cu sabia mea lucioasă și mă bucur de buna mea muschetă. Răspunsul acesta plăcu fetelor, ceea ce supără și mai mult pe fanți, care-mi doreau pe ascuns moartea, cu toate că nici unul nu îndrăznea

să mă provoace sau să mă silească să-l provoc la
duel, deși pentru aceasta ar fi fost de-ajuns o
palmă sau o vorbă jignitoare. Fetele însă spuneau
că trebuie să fiu un tânăr curajos, iar înfățișarea
mea și renumele pe care-l aveam valorau mai
mult în ochii unei fecioare decât toate compli-
mentele inventate de zeul Amor. Vorbele acestea
îi amărau și mai mult pe ceilalți.

Capitolul XII

*Simplicius găsește în beciul părăsit
Comoara, și acasă o duce fericit.*

Aveam doi cai frumoși, cea mai mare bucurie a mea. Zilnic mă duceam călare la școala de călărie sau la plimbare, dacă nu aveam altceva de făcut. Asta nu pentru că aveau nevoie cai de dresură, ci ca să vadă lumea că frumoasele creaturi îmi aparțin. Când treceam pe ulițe și-mi jucam calul, iar poporul căsca gura, zicînd : „Uite, Vînătorul ! Ah, ce cal frumos ! Ce penaj mîndru !“ sau : „*Min God wat vor en prave Kerl is mi dat !*“ (Doamne, ce băiat strașnic e acesta !), ciuleam urechile și mă ungea la inimă, ca și cînd regina din Saba¹ m-ar fi asemuit cu înțeleptul Solomon în înalta lui măreție. Dar prostul de mine nu auzeam și ce spuneau oamenii cu scaun la cap despre mine ; necum ce părere aveau invidioșii. Aceștia îmi doreau, fără îndoială, să-mi rup gîtul, de-

¹ Regină legendară din Saba. A vizitat pe regele Solomon (n.r.).

oarece nu puteau să fie și ei ca mine. Alții se gîndeau însă că, dacă fiecare ar avea ce am eu, nu m-aș fuduli așa de nebunește. Ca să fiu scurt : cei mai cuminți mă vor fi socotit un filfizon tînăr, a cărui îngîmfare n-are să țină multă vreme, pentru că e așezată pe bază șubredă, fiind susținută numai de prăzi nesigure.

Și dacă e să mărturisesc adevărul, apoi aceștia din urmă n-aveau părerea cea mai proastă, dar pe acea vreme n-o prea înțelegeam. Ce era pe atunci cu mine ? Voiam să-i arăt fiecăruia, prieten sau dușman, că mă simțeam soldat adevărat, cu toate că eram încă doar ținc. În cazul cel mai bun puteam trece drept bun soldat de rînd și asta pentru că acum, cu armele de foc, și cel mai de jos grăjdar putea să împuste pe cel mai viteaz erou din lume. Dacă nu s-ar fi descoperit pulberea de pușcă, n-aș fi avut nevoie de muschetă.

Aveam obiceiul, cînd cutreieram așa împrejurimile, să călăresc pe toate drumurile și potecile, să sar peste șanțuri și băltoace, să urc colinele, să trec apele. Cu acest prilej voiam să-mi întipăresc totul în minte, ca să mă folosesc de ele într-o eventuală încăierare sau dacă va fi vorba să apăr vreo poziție. Așa, într-o zi călăream nu departe de oraș. Treceam tocmai pe lîngă ruinele unei case. Îndată m-am gîndit : ce loc potrivit e aici, cînd trebuie să stăm la pîndă sau să ne retragem, cînd noi, dragonii, am fi învinși și fugăriți de o unitate de călăreți ! Intrați călare în curtea al cărei zid îm-

prejnuitor era destul de ruinat, ca să constat dacă, la nevoie, am putea să ne salvăm călare și cum ne-am putea apăra apoi, după ce am descălecat. Cercetînd astfel totul cu amănunțime și trecînd pe lîngă pivniță, ale cărei ziduri se păstrasera cel mai bine, calul meu, care de obicei nu era sperios, n-a vrut în ruptul capului să meargă mai departe nici cu binele, nici cu răul. I-am înfipt tare pîntenii, încît mi-era milă de el, dar degeaba !

Am descălecat și, cu el de căpăstru, am coborît treptele stricate ale pivniței, să aflu de ce s-a speriat, pentru ca să știu altădată ce am de făcut. El se cabra mereu și voia să se întoarcă ; totuși, cu vorbe bune și mîngieri izbutii în cele din urmă să-l fac să coboare. Pe cînd îl alintam și-l mîngîiam, am băgat de seamă că privea fix și îngrozit într-un colț al beciului, asudînd de frică. Nu voia de loc să pășească într-acolo ; dar eu nu vedeam nimic deosebit, care să-l facă așa de încăpățînat și capricios. Stînd astfel și tot privind la cal, m-a apucat și pe mine groaza, ca și cînd m-ar fi tras cîneva de păr în sus și mi-ar fi vărsat o găleată de apă pe spinare. De văzut însă nu vedeam nimic, astfel că, în cele din urmă, ajunsei la convingerea că atît calul cît și eu sîntem sub puterea vreunei vrăji, simțind că ne vom găsi aici, în pivniță, sfîrșitul vieții. Am voit atunci să mă duc înapoi ; dar calul ședea pironit locului și nu voia să mă urmeze, ceea ce mă înspăimîntă și incurcă și mai tare, așa că nu mai știam ce să fac. La

urmă scosei pistolul și legai calul de tulpina puternică a unui soc (care crescuse acolo în pivniță), hotărît să ies singur afară, ca să caut oameni să-mi ajute să scot calul de acolo. Mă mai gîndii că poate o fi vreo comoară ascunsă în zidul acesta vechi și de-aceea locul e vrăjit. Privii deci mai atent la colțul cel misterios și deslușii o bucată de zid, de mărimea unei ferestre, care se deosebea de zidăria cealaltă atît prin culoare cît și prin lucrătură. Cînd însă am vrut să mă apropii de acel loc, iar m-a cuprins frica, de mi s-a făcut părul măciucă, nu alta : ceea ce mi-a întărit convingerea că e vorba tot de o comoară ascunsă în zid.

De zece, ba de o sută de ori aș fi vrut mai degrabă să schimb gloanțe cu dușmanii, decît să stau cu frica asta în spate. Eram chinuit, fără să știu de cine și de ce, căci nu vedeam și nu auzeam nimica. Luai și celălalt pistol de la oblîncul calului și voii să plec lăsînd calul acolo : dar n-am putut urca treptele : parcă un magnet puternic mă ținea pe loc. O sfeclisem. La urmă mi-a venit în gînd să slobod pistoalele, ca să mă audă țărani care lucrau pe cîmp în apropiere și să-mi vină într-ajutor. Am făcut-o, căci n-aveam încotro — și nu găseam alt mijloc să ies din acest loc vrăjit și fîoros. Eram așa de mînios sau, mai degrabă, așa de disperat — căci, zău, nu mai știu în ce stare mă aflu — încît, atunci cînd am tras, am îndreptat țevile tocmai înspre locul de unde credeam că-mi vine tot răul și am nimerit cu cele două gloanțe atît de bine

acel patrat de zid, încît s-au făcut acolo două găuri mari, să intre pumnul în ele. Cînd au răsunit împuşcăturile, calul a nechezat şi a ciulit urechile. Acest lucru m-a înviorat nespus, deşi nici pînă azi nu ştiu dacă s-a mistuit stafia, sau bietul animal s-a bucurat de împuşcături. Mi-am luat atunci inima-n dinţi şi m-am dus la găurile pe care le făcusem cu pistoalele şi am dărîmat complet zidul. Şi, ce credeţi, am găsit acolo ? Un tezaur din aur, argint şi pietre scumpe atît de bogat, încît şi azi aş putea trăi ca un paşă, dacă m-aş fi priceput cum să-l păstrez cu adevărat. Au fost şase duzini de cupe vechi francone, un mare pocal de aur şi alte cupe, patru solniţe de argint şi una de aur, un lanţ de aur de provenienţă franconă, mai multe diamante, rubine, safire şi smaragde montate în inele şi alte giuvaericele, apoi o cutiuţă plină de perle mari, dar toate stricate sau zăcute. Într-un săculeţ de piele mucegăită se aflau optzeci de taleri din cel mai fin argint şi 893 piese de aur cu stemă franceză şi un vultur, monezi pe care nimeni nu le cunoştea, pentru că, după cum spuneau oamenii, nu puteau citi inscripţiile de pe ele. Monezile, inelele şi giuvaerurile le-am vîrît în buzunarele pantalonilor, în cizme, pantaloni şi cartuşiere şi deoarece n-aveam nici un săculeţ la mine — ieşisem doar la plimbare — am tăiat valtrapul şi am învelit în el celelalte obiecte ; mi-am atîrnat lanţul de aur la gît — am încălecat vesel şi m-am îndreptat spre cantonament. Cînd am ieşit din

curte, am văzut doi țărani care voiau s-o ia la sănătoasa îndată ce m-au zărit. I-am ajuns însă ușor, căci aveam șase picioare și drum drept și i-am întrebat de ce au vrut să fugă și de ce s-au speriat așa de tare ? Mi-au răspuns că au crezut că sînt stafia care se afla în acea curte boierească și-i vai de oamenii care vin aproape de ea. Întrebîndu-i și ispitindu-i mai departe, mi-au povestit că de frica acelui strigoi ani întregi nici un om nu îndrăznește să intre în beci. Asta o face doar vreun străin de loc, care s-a rătăcit pe-aici și ni-merește acolo din întîmplare. Pe aici merge vestea și povestea că în beci e o ladă de fier plină cu bani, pe care o păzesc un ciine negru și o fecioară vrăjită. Și, după cum au auzit și ei de la bunici, are să vină o dată un nobil străin, care nu-și cunoaște părinții, să scape pe fecioară, să deschidă lada de fier cu o cheie de foc și să ia cu el banii. Și alte asemenea povești nătinge mi-au mai spus oamenii, dar, pentru că sînt prea gogonate, nu vreau să le mai înșir acum. I-am întrebat apoi ce căutau amîndoi aici. Mi-au răspuns că au auzit împușcături și un țipăt ascuțit. Atunci au alergat într-acoace, ca să vadă ce se întîmplă. Cînd le-am spus că eu am tras focurile în speranța că vor veni oameni la ruine, deoarece îmi era tare frică, dar că despre un țipăt nu știu nimic, atunci ei mi-au zis :

— În acest castel dărîmat poți să împuști cît vrei, că nu vine nimeni din vecinătate ! E locul

atît de vrăjit, încît nici n-am fi crezut pe domnia voastră că ați fost acolo, de nu v-am fi văzut cu ochii noștri cum ieșeați.

M-au descusut apoi, voinî să afle de la mine tot felul de lucruri, precum și dacă am văzut fecioara și cîinele cel negru stînd pe lada de fier. Așa că, dacă aș fi vrut să le spun brașoave, aș fi putut să le înșir cîte-n lună și-n soare. Despre comoară, firește; n-am suflat o vorbuliță, ci mi-am văzut de drum și, ajuns la gazdă, mi-am cercetat tezaurul, care m-a bucurat foarte.

Capitolul XIII

*Simplicius se simte cuprins de-o grijă mare :
La negustor își lasă comoara în păstrare.*

Aceia care cunosc ce poate banul și de aceea îl socotesc drept zeul la care se închină, au într-adevăr pentru ce ; dar, dacă e cineva în lume care a simțit pe pielea sa puterile lui aproape divine, apoi acela sînt eu ; știu cum se simte omul care posedă mulți bani ; dar mai știu și cum o duci în pielea celui care n-are nici o lețcaie în pungă. Da, mă încumet chiar să dovedesc că banul are toate virtuțile și puterea, mult mai mari decît toate pietrele prețioase, căci el alungă tristețea ca diamantul¹ ; aduce plăcere și atracție pentru studii, ca smaragdul. De aceea studenții sînt de cele mai adeseori copiii bogaților și prea puțini ai săracilor. Banul îți înlătură timiditatea, face pe om vesel și fericit ca rubinul ; dar îți aduce adesea și insom-

¹ Puterea magică a pietrelor prețioase era o temă preferată a pseudoștiințelor naturale din antichitate și evul mediu (n.r.).

nie ca granatele. Dimpotrivă, are mare putere în a-ți înlesni liniștea și somnul ca hiacintul ; îți întărește inima, îți alungă teama zadarnică și face pe om vesel, moral, sprinten și blind ca safirul și ametistul ; alungă visurile rele, te înveselește și-ți ascute inteligența : iar, dacă ești în ceartă cu cineva, te ajută să-l înfringi, mai ales dacă ai grijă să-l ungi bine pe judecător. El potolește și poftele cele necuviincioase și grețoase, întrucît poți să ai cu bani femei frumoase cîte poștești. Pe scurt : nici nu se poate spune ce putere are drăguțul de ban — așa am scris eu mai înainte despre asta în lucrarea mea *Negru și alb* — dacă știi să-l folosești și să-l cheltuiești cum trebuie !

În ceea ce mă privește, eu l-am adunat din jaf și din găsierea comoarei : de aceea el avea ciudată înrîurire asupra-mi. Cu această comoară a mea am făcut curioase experiențe : m-a făcut și mai orgolios ca înainte, așa încît mă durea inima că mă numesc numai Simplicius. Îmi tulbura somnul ca ametistul ; căci stăteam treaz nopți întregi meditănd cum să fac să obțin și mai mult. M-a schimbat într-un desăvîrșit contabil ; am evaluat atunci cît ar putea valora aurul și argintul sub formă de obiecte și l-am adăugat la acela pe care îl ascunsesem ici și colo sau îl aveam încă în pungă și am aflat, în afară de pietrele prețioase, o avere mare. Innăscuta ei natură buclucașă și rea mă pune la încercare și am văzut ce adevărat e proverbul : „pofta vine mîncînd“, căci voiam să am tot mai

mult și m-am făcut așa de avar, încît toți mă duș-
măneau. M-am trezit **pe cap** cu tot felul de **pla-**
nuri nebunești și griji ciudate, dar nu ajungeam
la nici o hotărîre. Odată m-am gîndit să las dra-
cului războiul și să mă liniștesc undeva, privind
toată ziua pe fereastră cu botul uns de gră-
sime ; dar m-am răzgîndit repede, amintindu-mi ce
viață liberă am dus înainte și ce speranțe și visuri
făuream, să ajung om mare. Apoi iar îmi spu-
neam : „Ei, Simplicius, ia fă rost să capeți un titlu
de nobil și recrutează, din punga ta, o companie
de dragoni împăratului ! Atunci vei fi domn mare,
care, cu timpul, poate urca și mai sus treptele mă-
ririi.“

Cînd însă mă gîndeam că înălțimea mea poate
muri într-o ciocnire nenorocoasă sau că încheierea
unei păci va pune capăt, o dată cu războiul, și mă-
ririi mele, nu mai mi-a fost pe plac nici planul
acesta. Mai tîrziu mi-am dorit viața de bărbat
vrednic, spunîndu-mi să mă însor cu o femeiușcă
tînără, frumoasă și bogată, să cumpărăm un cas-
tel al vreunui nobil scăpătat și să ducem o viață
liniștită. Mă gîndeam să mă ocup cu creșterea vite-
lor, de unde să am un venit bun și cinstit ; dar tot
eu îmi ziceam că acum sînt prea tînăr pentru ast-
fel de îndeletnicire.

După multe asemenea planuri am ajuns la ho-
tărîrea că ar fi cel mai cuminte lucru să încredin-
tez tezaurul meu unui bogătaș într-un oraș mare
spre păstrare și să aștept ce-o vrea tîrgul și no-

rocul să facă pe viitor cu mine. Aveam pe Iupiter tot în seama mea, căci nu puteam scăpa de el. Dar, să știți, omul ăsta vorbea câteodată foarte cuminte și săptămîni întregi era sănătos la minte. Mă iubea foarte mult, căci îi făcusem destul bine. Cînd m-a văzut așa îngîndurat, mi-a zis odată :

— Dragă fiule, zvîrle dracului tot aurul și argintul !

L-am întrebat :

— Dar pentru ce, Iupiter ?

El răspunse :

— Ei, de aceea, ca să capeți pe de o parte prieteni ; iar pe de alta ca să scapi de griji !

I-am zis :

— Ba, aș vrea să am și mai mulți !

El adăugă :

— N-ai decît să-i înmulțești ; dar să știi de la mine că, în felul acesta, n-ai să ai nici liniște, nici prieteni toată viața ta. Lasă-i pe bătrînii zgîriebrînză să adune bani, ție însă nu-ți stă bine, tinăr precum ești, să fii așa ; ci poartă-te ca un tinăr cuminte ! Altfel vei duce mai multă lipsă de prieteni decît de bani !

M-am gîndit mai bine la vorbele lui și i-am dat dreptate. Zgîrcenia însă pusese atît de mult stăpînire pe mine, că n-am vrut să dăruiesc nimic. În cele din urmă i-am dat comandantului meu cîteva cupe de argint aurit, căpitanului cîteva solnițe de argint, dar le-am stîrnit numai pofta de mai mult, că le lăsa gura apă. Camaradului meu cel mai cre-

dincios, Springinsfeld, i-am dăruit 12 taleri imperiali. El m-a sfătuit să nu țin banii și bogăția la mine, căci altfel se poate întâmpla o nenorocire, deoarece ofițerii nu văd cu ochi buni ca un soldat să aibă mai mulți bani decît ei. El însuși a văzut cum un camarad a ucis pentru bani pe un altul. Pînă acum am putut ține ascuns ce-am cîștigat din pradă, căci toți știau că banii i-am vîrît în haine, cai și arme; dar acum, cu comoara asta, pe care mulți o socoteau și mai mare decît era, nu mai puteam ascunde că n-am bani. Apoi, spunea el, aud cum murmură camenii. Că el, de-ar fi în locul meu, ar lăsa războiul, s-ar așeza undeva, în siguranță, și apoi ce-o da Dumnezeu! I-am răspuns:

— Foarte bine, frățioare, dar ce mă fac cu speranța că voi căpăta un steguleț? S-o dau de ripă?

— Da, da — zise Springinsfeld — să mă ia dracul dacă ai să-l capeți! Cei care speră același lucru, vor căuta de o mie de ori să-ți frîngă gîtul. Nu-mi vinde tu castraveți, că tata a fost grădinar! Crede-mă, frate, am văzut mai multe în războaie decît tine. Nu vezi cum mulți plutonieri au îmbătrînit tot cu carabina scurtă, deși ar fi meritat înaintea altora să comande o companie? Nu crezi că și unii ca aceștia au dreptul să spere? Socotesc că ar merita avansare mai mult decît tine, nu? Trebuie s-o recunoști!

Am tăcut, căci Springinsfeld îmi spunea adevărul cu toată sinceritatea lui de prieten și de neamț;

dar eu mi-am mușcat pe ascuns buzele, căci eram foarte increzut și ambițios pe atunci.

E drept că am cîntărit mult vorbele lui, ca și pe ale lui Iupiter al meu, că n-aș avea prieteni care să mă ajute la nevoie, sau să-mi răzbune moartea ; dar banii, banii diavolului, ambiția și speranța mea în avansare nu m-au lăsat să părăsesc războiul și să mă liniștesc. Am rămas, deci, ca mai înainte și, pentru că mi s-a ivit prilejul să plec la Colonia (unde a trebuit să conduc o sută de dragoni, ca pază a unor transporturi negustorești) mi-am împachetat comoara și am încredințat-o celui mai mare negustor de acolo în schimbul unei chitanțe. Erau 74 mărci de argint, 15 mărci de aur, 80 taleri de Joachimstal¹, diverse giuvaericele într-o cutie sigilată cîntărind împreună cu aurul și pietrele prețioase 8 funți și jumătate, apoi 893 monede vechi de aur, prețuind fiecare cîte un gulden și jumătate. Pe Iupiter al meu l-am luat cu mine la Colonia, după dorința sa, căci avea acolo rude de vază. Acestora m-a lăudat pentru toate binefacerile, pe care le-a avut de la mine, și ei mi-au arătat mare cinstire. El m-a sfătuit încă odată să folosesc mai bine banii, făcîndu-mi prieteni, care-mi vor fi mai de trebuință la nevoie decît aurul din ladă.

¹ Localitate în Boemia (Erzgebirge) renumită pentru minereurile sale de argint, plumb și fier. De la 1517 se băteau aici taleri de argint (n.t.).

Capitolul XIV

*Simplicius e prinsul armatei suedeze;
Dar de dușmani deprins e să nu se-ntimideze.*

Pe drum, la întoarcere, mă tot gîndeam ce purtare să am pe viitor, ca să capăt bunăvoința oamenilor, căci prietenul meu Springinsfeld mi-a băgat în cap și m-a convins că toți mă invidiau. Apoi mi-am adus aminte și ce mi-a spus renumita ghicitoare din Soest, și am căzut mai mult pe gînduri. M-am mirat că oamenii sînt așa de falși și-mi vorbesc în față frumos, deși mă urăsc. M-am hotărît atunci să fiu și eu ca alții, să le vorbesc tuturor pe plac, deși sînt de altă părere. Mi-ăam mai propus să nu mai fiu orgolios, să mă tutuiesc cu oamenii de jos și să stau cu pălăria în mîină în fața celor mari. Am luat apoi 100 de taleri de la negustorul din Colonia și m-am hotărît să dau pe drum jumătate din ei ostașilor de pază, căci m-am convins că zgîrcenia nu aduce prieteni. Am vrut, deci, să mă schimb, chiar pe drumul de întors acasă ; dar am vîndut pielea ursului din pădure.

Cînd am vrut să trecem prin Berg, m-au pîndit din ascunziș vreo 80 de mușchetari și 50 de călăreți. M-am dus înainte cu un caporal și alți cinci soldați, să cercetăm drumul. Dușmanul s-a ținut ascuns și ne-a lăsat să trecem, ca să nu se alarmeze convoiul, mai înainte de a sosi pînă la ei, în strîmtoare. Trimise însă după noi, să ne urmărească de departe, un cornet¹ cu opt oameni. Cînd a început atacul și noi ne-am întors să dăm o mîină de ajutor la apărarea convoiului, ne-au ieșit înainte ceilalți, întrebîndu-ne dacă nu ne predăm. Călăream cel mai bun cal al meu și m-am gîndit să încerc să cîștig glorie prin luptă ; cînd am auzit însă salvele, mi-am dat seama că nu-i de glumit, și am vrut să fug ; dar cornetul ocupase deja strîmtoarea și, cînd am încercat totuși să trec luptînd, mi-a cerut să mă predau, socotindu-mă ofițer. M-am gîndit : e mai bine să-ți scapi viața, decît s-o riști și l-am întrebat dacă mă va trata ca un ostaș cinstit. Mi-a răspuns :

— Da, cinstit !

Atunci i-am predat sabia și am fost luat prizonier. M-a întrebat cine sînt, căci mă crede nobil și ofițer. Cînd i-am spus că oamenii îmi spun Vinătorul din Soest, mi-a zis :

— Ai mare noroc că n-ai căzut în mîinile noastre acum patru săptămîni, căci nu ți-aș fi putut ajuta cu nimic. Atunci te socoteau toți cu adevărat vrăjitor.

¹ Port-drapel de cavalerie (n.t.).

Cornetul era un tînăr și viteaz cavaler, cu doi ani mai în vîrstă decît mine și s-a bucurat acum de norocul și cinstea de a fi prins pe vestitul Vînător. De aceea s-a ținut de cuvînt și m-a tratat cavalereste în felul olandezilor, care nu luau prizonierilor spanioli nimic din cele ce aveau ei în centură. Nici nu m-a percheziționat măcar. Am fost însă și eu cavaler și am scos banii pe care i-am predat și, cînd a fost la împărțirea prăzii, i-am spus în taină, să bage de seamă, să primească și calul, căci în sa sînt 30 de ducăți și un cal ca acela greu se mai găsește. Pentru toate acestea cornetul m-a îndrăgit, ea și cînd aș fi fost fratele lui. A încălecat pe calul meu și m-a lăsat să călăresc pe al lui.

Din trupa de pază șase au rămas morți pe teren, treisprezece au fost luați prizonieri, iar opt răniți. Ceilalți au scăpat și n-au mai avut curajul să ia înapoi prada dușmanului care acum se găsea în cîmp deschis, ceea ce ar fi putut face foarte bine, toți fiind călări.

După ce prada și prinșii au fost împărțiți, suedezii se despărțiră chiar în seara aceea de cei din Hessen (căci erau din garnizoane diferite). Pe mine, pe caporal și încă pe trei dragoni ne-a dus cornetul ca prizonierii lui la o fortăreață care nu se afla nici la două mile depărtare de garnizoana noastră, Soest. Aici eram binecunoscut în toată regiunea, căci făcusem multe isprăvi; deci mai mult temut, decît iubit. Cînd se zări orașul, cornetul a

trimis înainte un călăret, ca să anunțe comandantului sosirea lui și să-i povestească toată întâmplarea, și cine erau prinșii. Să fi văzut atunci ce de norod alerga spre noi, căci fiecare voia să vadă pe Vinător. Unul spunea una, altul alta, așa că părea că cine știe ce mare potentat își face intrarea triumfală în oraș.

Pe noi, prizonierii, ne-au dus imediat la comandant, care mult s-a mirat de tinerețea mea. M-a întrebat dacă nu cumva am slujit vreodată în tabăra suedeză și de unde sînt originar. Cînd i-am spus adevărul, m-a întrebat dacă n-aș avea plăcerea să trec de partea lor. I-am răspuns că mi-ar fi indiferent unde activez, dar că am jurat credință împăratului și, deci, că trebuie să-mi respect jurămîntul. După aceea a dat poruncă să fim înfățișați comandantului suprem și a îngăduit cornetului, la rugămintea lui, să ne ospăteze, pentru că și eu am făcut la fel cu prizonierii mei, printre care se afla și fratele cornetului. Seara s-au adunat la cornet — unde fusesem invitat și eu împreună cu caporalul — un număr de ofițeri care m-au tratat foarte politicos. Eram vesel, ca și cînd n-aș fi pierdut nimic și le vorbeam deschis, ca și cînd m-aș fi aflat nu la inamici, ci la cei mai buni prieteni. M-am silit să fiu modest, căci știam că purtarea mea va fi raportată comandantului.

A doua zi am fost înfățișați toți prizonierii polițaiului regimentului. Cînd am intrat în sală, s-a mirat și el de tinerețea mea și m-a întrebat :

— Copilul meu, ce ți-au făcut suedezii că te războiești cu ei ?

Vorbele acestea m-au mâniat și de aceea i-am răspuns :

— Soldații suedezi mi-au luat bilele și am vrut să mi le iau înapoi !

Cînd le-am răspuns astfel, ofițerii-asesori se rușinară, și unul spuse în latinește : să vorbească lucruri serioase cu mine, că doar a auzit că n-au un copil în fața lor. Pe acesta îl chema Eusebius, căci așa i s-a adresat ofițerul. După aceea m-a întrebat cum mă numesc și cînd i-am rostit numele meu, mi-a zis :

— Nici un drac din iad nu poartă numele ăsta !

I-am răspuns atunci :

— Acolo nu există nici unul care să poarte numele de Eusebius ! — și i-o plătii astfel după cuviință. Ofițerii mi-au luat în nume de rău această atitudine, spunîndu-mi că trebuie să-mi amintesc că sînt prizonierul lor și nu am fost adus să fac șotii. Nu m-am înroșit de loc la față din cauza acestei observații, nici nu m-am scuzat, ci le-am răspuns că m-au luat prizonier ca soldat și că nu-mi vor da drumul ca unui copil ; de aceea aștept să nu fiu luat în glumă ca un băietan. Am răspuns așa cum m-au întrebat și sper că n-am procedat cum nu se cuvine. Apoi m-au întrebat de origină, naștere și, mai ales, dacă am slujit vreodată în armata suedeză ; apoi cum este în Soest, cît e de puternică garnizoana de acolo și alte ase-

menea lucruri. La toate le răspundeam repede, scurt și bine ; iar în privința fortăreței Soest și a garnizoanei ei, am spus atît cît credeam eu de cuviință. N-am spus nimic despre faptul că am fost bufon, căci îmi era rușine de fosta mea stare.

Capitolul XV

*Simplicius, în schimbul încredințării date,
De suedezi se vede lăsat în libertate.*

Între timp au aflat cei din Soest că am căzut prizonier împreună cu caporalul și alți ostași. Imediat au trimis un toboșar, ca să ne readucă. Caporalul și ceilalți trei au fost eliberați și dați în primire toboșarului. Pe mine nu m-au eliberat; iar comandantul i-a înmănat toboșarului o hîrtie — după ce mi-a dat-o și mie s-o citesc — în care scria comandantului din Soest că nu poate primi răscumpărarea mea, întrucît aş fi servit altădată în tabăra suedeză :

„Domnule ! etc. Scrisoarea dumneavoastră mi-a fost înmănată prin aducătorul ei, acest toboșar. Prin aceasta trimit pe caporal cu ceilalți trei prizonieri. În ceea ce privește pe vînătorul Simplicius, acesta nu mai poate fi liberat, pentru că a slujit odată de partea noastră. Dacă pot fi însă de folos domniei tale în altă privință — în afară de obliga-

*fiile mele de serviciu — dumneavoastră veți găsi
în mine, cel care sînt și rămin*

al domniei voastre gata de a vă sluji

R. de S.A."

Scrisoarea aceasta nu mi-a plăcut, firește, ba a trebuit și să le și mulțumesc că mi-au dat-o s-o citească. Am cerut să vorbesc cu comandantul. Mi s-a răspuns însă că are să trimită el după mine, după ce va pleca toboșarul miine dimineată.

Am așteptat deci pînă atunci. Comandantul a trimis să mă cheme și, cum era timpul prînzului, mi-a făcut pentru înția oară cinstea să mă poftască la masă. Îmi turna mereu în cupă, dar nu-mi spunea, un cuvînt ce avea de gînd cu mine. După masă, cînd simțeam că sînt cam amețit, mi-a zis :

— Dragă Vinătorule, ai văzut din scrisoarea mea pentru ce te-am oprit. Am făcut-o potrivit dreptului militar în război, căci mi-ai mărturisit atît mie, cit și polițaiului regimentului, că ai servit de partea noastră la grosul armatei ; de aceea trebuie să rămîi la noi, în regimentul meu. Am să te avansez cu timpul — firește dacă te porți corespunzător — mai mult decît ai fi putut spera să fii înaintat în armata imperială. În caz de refuz, să nu-ți fie cu supărare, dacă te trimit iar la locotenent-colonelul de la care te-au făcut prizonier dragonii.

I-am răspuns :

— Prea stimată domnule colonel (căci pe atunci nu era obiceiul să dai titlul de „Măria ta” ofițerilor ieșiți din soldați de rînd, chiar de-ar fi avut gradul de colonel), n-am fost niciodată legat prin jurămint de coroana suedeză, nici de aliații ei și nici de locotenent-colonelul de care-mi vorbești. Am fost doar grăjdar, deci nu pot fi îndatorat să primesc servicii în armata suedeză și nu pot să calc jurămintul, pe care l-am prestat împăratului. Vă rog deci, foarte supus, să nu-mi cereți ceva ce nu pot îndeplini !

— Ce ? — zise colonelul — disprețuiești un serviciu în armata suedeză ? Ia seama că ești prizonierul meu și, în loc să te trimit la Soest, ca să lupti pentru dușmanii noștri, îți fac proces, sau te las să pieri în închisoare !

La vorbele acestea m-am speriat ; dar nu m-am arătat, ci i-am răspuns că Dumnezeu mă va păzi de asemenea jignire, ca și de jurămintul fals.

— De altfel aș îndrăzni, prea supus, să sper că domnul colonel mă va trata ca pe un soldat, dat fiind renumele său de cavalier.

— Da — zise el — aș ști prea bine cum să te tratez, căci aș vrea să procedez după severitatea legii ; dar, mai bine, gîndește-te cum te vei comporta, ca să nu-mi dai prilejul să iau alte măsuri împotriva dumatăle !

După acestea m-a trimis iar la închisoare.

Puteți ușor să vă închipuiți că n-am închis prea mult ochii în acea noapte. Îmi treceau tot felul

de gînduri prin minte. A doua zi dimineața au venit cîțiva ofițeri și cornetul în celula mea, în aparență să-mi țină de urît, în fond să-mi lămurească un lucru foarte neplăcut și anume că mă așteaptă un proces ca vrăjitor, dacă nu cedez. Voiau cu aceasta să mă intimideze ; dar, pentru că mă știam cu conștiința împăcată, m-am arătat indiferent și zgîrcit la vorbă. Am băgat bine de seamă că nu voia colonelul să mă întorc la Soest, unde, desigur, mă trăgea ața, cum se spune, dacă m-ar fi lăsat liber, pentru că nădăjduiam să fiu înaintat în grad și acolo aveam, pe lîngă cei doi cai, lucruri de preț. A doua zi colonelul m-a chemat din nou, să mă întrebe, dacă nu m-am răzgîndit. I-am răspuns :

— Domnule colonel, aceasta e hotărîrea mea cea de pe urmă : mai bine mor decît să fiu sperjur ! Dacă însă prea stimatul domn colonel ar vrea să mă elibereze și să nu-mi dea nici o treabă în legătură cu războiul, atunci îi voi jura cu inima și gura, să nu lupt șase luni întregi împotriva suedezilor sau a celor din Hessen !

Colonelului i-a plăcut propunerea mea, mi-a întins mîna, mi-a dăruit suma de răscumpărare și porunci secretarului său să redacteze un proces-verbal în două exemplare, pe care l-am semnat amîndoi. Mi-a făgăduit protecție și apărare, precum și libertate, cît voi rămîne în fortăreața de sub comanda sa ; eu însă m-am obligat ca în tot acest timp să nu întreprind nimic în dauna garnizoanei

sau a comandantului, ci să înlătur, după puteri, orice pagubă ; iar în caz de război să ajut la apărarea împotriva vreunui atac inamic.

Apoi m-a oprit iar la prînz și mi-a arătat mare cinste, cum n-aș fi sperat în viața mea de la imperialii mei. Prin felul acesta de a se purta m-a cîștigat tot mai mult, așa că nu m-aș fi întors la Soest, chiar dacă aș fi avut această libertate și m-ar fi dezlegat de jurămînt.

Capitolul XVI

*Simplicius, cu toate că-i încă prizonier,
Trăiește fără grijă, parc-ar fi fost boier.*

Dacă e să se întîmple un lucru, apoi toate contribuie la aceasta. Credeam că norocul m-a luat în căsătorie, sau cel puțin s-a legat așa de strîns de mine, încît și întîmplările cele mai potrivnice trebuiau să se întoarcă în bine. Pe cînd mă aflam la masa comandantului, am înțeles că argatul meu ar fi venit la mine cu cei doi cai frumoși din Soest. Nu știam însă (cum am văzut mai tîrziu) că norocul cel perfid are ceva din viclenia sirenelor, căci vrea cel mai mult rău aceluia față de care s-a arătat cel mai favorabil și înalță pe unul cu atît mai sus, ca să-l trîntească după aceea cît mai în prăpastie.

Acest argat (pe care-l luasem prizonier de la suedezi) îmi era nespus de credincios, pentru că și eu i-am arătat simpatie și l-am ajutat mult. De aceea înșăua în fiecare zi caii și, cînd a auzit că

prizonierii vor fi liberi, a călărit înaintea toboşarului o bună postată de drum, de la Soest către noi, ca să nu fac mult drum pe jos, şi ca să nu intru în Soest gol sau zdrenţăros — căci bănuia că m-au dezbrăcat duşmanii. Când însă l-a întâlnit pe toboşar şi pe prizonierii eliberaţi, a despachetat hainele mele cele mai bune. Deoarece nu m-a văzut şi a aflat că sînt reţinut în serviciul inamicului, a dat pîteni cailor zicînd :

— Adio, toboşarule, şi dumneata, caporale !
Unde e stăpînul meu, vreau să fiu şi eu !

A sosit la mine la timp, tocmai cînd colonelul îmi dăduse drumul şi mă cinstea. Colonelul porunci să fie găzduiţi caii la un han, pînă cînd îmi voi fi găsit locuinţă ; m-a fericit că am un argat atît de credincios şi s-a mirat că eu, ca simplu dragon şi aşa de tînăr, am cai atît de frumoşi. La plecare a lăudat aşa de mult pe unul din cai, încît am băgat de seamă că mult ar vrea să mi-l cumpere. Pentru că din discreţie nu mi-a făcut oferta, i-am spus că, dacă vrea să-mi facă cîntea să-l oprească, i-l dau cu plăcere. A refuzat însă categoric să-l primească ; bănuiesc că a făcut-o pentru că eram cam cherchelit şi n-ar fi vrut să se vorbească apoi că a smuls de la un om beat ceva de care să-i pară rău, cînd se va trezi.

Noaptea m-am gîndit că e bine să rămîn aici şase luni şi să petrec în linişte iarna care bătea la

ușă. Bani aveam destui, chiar și fără tezaurul meu din Colonia. În tot acest timp, mă gindeam : te întremezi bine și vei putea la primăvară să lupți și mai vitejește în armata imperială.

A doua zi dis-de-dimineață, mi-am disecat șaua, care era și mai bine împănată cu bani, decât aceea pe care i-am dat-o cornetului. Apoi am trimis colonelului calul, spunându-i că, pentru că m-am hotărât să trăiesc cele șase luni aici, sub scutul domnului colonel și nu mai iau parte la lupte, nu-mi mai trebuie calul, dar, pentru că ar fi păcat să-l las să se prăpădească, l-aș ruga să-i dea un locșor în grajdul domniei sale și să-l primească și stăpânească sănătos, drept semn al recunoștinței pentru bunăvoința și grația arătată.

Colonelul îmi mulțumi foarte politicos și-mi trimise chiar în acea după amiază prin intendentul lui un bou viu, îngrășat, doi porci rotofei, un butoi cu vin, patru butoiașe cu bere și douăsprezece care cu lemne de foc. Toate mi le aduse la noua mea locuință, închiriată pe șase luni, spunându-mi prin intendent că, de vreme ce rămân la el și pentru început duc, desigur, lipsă de multe, îmi trimite pe lângă o cupă de vin și o bucățică de carne, și lemne, cu care s-o fierb sau s-o prăjesc. Îmi mai trimise vorbă că, dacă voi avea nevoie de altceva, îmi va da cu plăcere. I-am mulțumit foarte politicos, i-am dat intendentului doi ducați și l-am rugat să mă recomande stăpînului său.

Cînd am văzut ce trecere am avut la colonel, grație dărnicii mele, m-am gîndit să dobîndesc un bun renume și pe lîngă oamenii de rînd, ca să nu mă creadă un sărăntoc. De aceea mi-am chemat argatul în fața omului meu de gazdă și i-am spus :

— Dragă Niklas, mi-ai arătat mai multă credință decît aș fi așteptat de la tine. Deoarece acum nu te pot răsplăti cum meriți, căci nemailuptînd, nu-ți mai pot face parte din pradă și apoi, din cauza vieții liniștite pe care o duc, nu mai am nevoie de argat, îți dau drept plată celălalt cal, cu șa, hamuri cu tot, precum și pistoalele mele, cu rugămintea să te mulțumești, deocamdată, cu atît. Caută-ți un nou stăpîn ! Dacă în viitor îți voi putea fi cu ceva de folos, poți oricînd să vii la mine.

Niklas mi-a sărutat mîinile și abia putea să vorbească, deoarece îl podidise plînsul și n-a vrut în ruptul capului să primească de la mine calul, spunînd că e mai bine să-l vînd, ca să am cu ce trăi. În cele din urmă l-am convins totuși, făgăduindu-i să-l iau în serviciul meu îndată ce voi avea nevoie de el. Gazda mea era așa de mișcată, văzînd această duioasă despărțire, încît i-au dat și lui lacrimile și, după cum m-a lăudat argatul meu la toți soldații, tot așa și el a dus vestea despre bunătatea mea prin tot tîrgul.

Comandantul a aflat și el toate acestea. De altfel, mă prețuia ca pe un om hotărît și de cuvînt, pe care

se putea bizui, văzînd credința pe care i-am arătat-o împăratului, iar acum, dînd caii, credea și mai mult că-mi țin făgăduiala să mă las de ostășie. Așadar eram un boier față de mine însumi, nesupus nimănui. Astfel se petrec toate în lumea asta strîmbă : în timp ce alții trebuie să se zbată ca să îmbrățișeze meseria armelor, eu trebuie să mă îngrijesc să-i pun cruce.

Capitolul XVII

*Simplicius ne spune de traiul său tihnit,
De tot ce ghicitoarea în palmă i-a ghicit.*

Cred că nu e om pe lume care să nu aibă în sufletul lui o leacă de nebuneală, căci sîntem doară toți plămădiți din același aluat și vorba ceea : pot vedea după perele mele cînd se coc perele vecinului. „Fugi, prostule ! — mi-ar spune cineva — dacă ești nătărău, crezi oare că și alții sînt la fel ?“ Nu, asta n-o susțin ; căci aș îndrăzni prea mult. Spun însă că unul își ascunde mai bine ca altul nebunia. În tinerețe facem cu toții tot felul de nebunii. Unii le dau drumul în voie și trec drept nebuni sadea ; alții le înăbușe cu totul ; aceștia sînt oamenii înăcriți. Mai sînt și de aceia care le dau drumul numai puținel, așa, ca să scoată ușurel capul. Pe aceștia îi socotesc eu drept cei mai buni și mai cuminți oameni. Cît despre mine, am fost ca cei dintîi, căci eram de capul meu : nu dam socoteală nimănui și bani aveam cu ghiotura. Am angajat

un băiat, pe care l-am îmbrăcat ca pe un paj cu o livrea caraghioasă de culoare maro-aurie cu reve-ruri galbene. Mă servea cu un aer ca și când aș fi fost baron și nu scurt timp înainte simplu dragon ; iar acum citeva luni un biet grăjdar.

Aceasta a fost cea dintâi nebunie pe care am să-vîrșit-o în acest oraș, care nebunie, deși era destul de mare, n-a fost băgată de nimeni în seamă, deci cu atît mai puțin criticată. Dar, ce-are a face ? Lu-mea e atît de plină de nebunii, că nimeni nu le mai bagă în seamă și nu mai rîde, nici nu se mai miră de ele, pentru că s-a obișnuit cu așa ceva. Eu însă eram socotit drept soldat bun și cuminte și nu drept nebun care mai poartă pantofiori de copil. M-am înțeles cu gazda ca, pe lingă locuință, să ne dea și masa, valetului și mie. În schimb i-am dat carnea și lemnele pe care comandantul mi le-a trimis pentru calul primit. Băiatul ținea cheile de la pivnița unde aveam butoaiele cu bere și vin, căci îmi plăcea să dau cite-o cupă de vin celor care mă vizitau. Nefiind nici soldat, nici burghez, aveam zilnic musafiri. Cea mai bună prietenie o legasem cu organistul, pentru că iubeam muzica și nu voiam să las să-mi ruginască vocea mea frumoasă și limpede (fără să mă laud). La el am învățat compoziția, să cînt mai bine la lăută și din harpă și astfel am ajuns să stăpînesc lăuta ca un virtuos. Mi-am procurat una și mă desfătam aproape în fiecare zi cu ea. Cînd mă săturam de muzică, chemam pe blănarul care mă învățase în mănăstire să minuiască

toate armele. Mă exercitam cu el, ca să mă perfecționez. Comandantul mi-a dat voie să învăț de la unul din armurierii săi meșteșugul pirotehniei și al pieselor de armă. De altfel trăiam foarte liniștit și retras ; iar lumea se mira că mă vedea mereu aplecat asupra cărților, ca un student harnic, căci mă știa soldat deprins cu prădăciunile și lupta.

Gazda mea era copoiul, iscoada comandantului și am băgat de seamă că îi raporta tot ce făceam. Țineam seama de această constatare și nu vorbeam niciodată despre război cu el ; iar când alții aduceau vorba despre așa ceva, mă făceam ca și când niciodată n-aș fi fost soldat și că nici nu mă interesau asemenea chestiuni. În mine însă ardeam de nerăbdare să treacă cele șase luni ; dar nu m-am dat pe față de care parte voi lupta cândva. Când îl vizitam pe colonel, mă oprea mereu la masă și încerca totdeauna să mă descoase ; dar îi răspundeam în doi peri. Odată mi-a zis :

— Ei, Vinătorule, ce-ai de gând ? Nu vrei să vii la noi ? Ieri mi-a murit un port-drapel.

I-am răspuns :

— Prea stimate domnule colonel, îi șade bine unei văduve să nu se recăsătorească îndată după moartea soțului ; de ce să n-am și eu răbdare să treacă cele șase luni ?

Și mă furișam ca șarpele-n iarbă, ocolind răspunsurile ; iar colonelul îmi arăta tot mai multă simpatie, așa că mi-a îngăduit, la o masă ca acestea, să mă plimb și în afara zidurilor fortăreței. Aveam

chiar voie să vînez iepuri, potîrnichi și alt vînat mic, pe care îl interzisese propriilor lui soldați. Pêscuiam și în rîul Lippe¹ și aveam așa de mare noroc, că peștii și racii veneau ca vrăjiți la mine. Mi-am făcut un costum de vînat și cutreieram noaptea pădurile, deoarece cunoșteam toate cărările, pînă am ajuns în preajma fortăreței Soest. În pădurea de aici îmi ascunsesem comorile mele, pe care acum le scoasei din scorburi și le cărai în cetate, trăind bine, ca și cînd aș fi vrut să rămîn pe loc pînă la moarte. În plimbările mele întîlnii pe renumită ghicitoare din Soest care, cum m-a văzut, mi-a zis :

— Vezi, fiule, nu ți-am ghicit bine cînd te-am sfătuit să-ți ascunzi banii afară din oraș ? Află de la mine că spre norocul tău ai căzut prins, căci dacă te-ai fi întors, cîtiva ticăloși ți-au pus gînd rău, vrînd să te omoare la vînătoare ; pentru că fetele alergau după tine și la ei nici nu se uitau !

I-am spus :

— Cum poate cineva să fie gelos pe mine, cînd eu nu mă sinchiesc de femei ?

La care ea răspunse :

— Ascultă-mă : dacă rămîi așa, îți va merge bine ; dacă nu, femeile te vor alunga cu batjocură din țară. Știu că ai rîs mereu de ghicitul meu ; poate nici acum n-ai să mă crezi. Nu-i așa că acolo unde trăiești acum te iubesc oamenii mai mult ca

¹ Afluent al Rhinului inferior, în care se varsă, la Wesel (n.t.).

în Soest ? Ei, îmi pare că te iubesc prea mult și, dacă nu te păzești, această mare dragoste a lor îți va păgubi ! Așa mi-a ghicit în palmă.

I-am spus :

— Dacă știi atâtea, cum pretinzi, atunci spune-mi ce fac părinții mei și dacă îi voi mai întâlni vreodată în viața asta ? Să nu-mi spui așa în bobote, ci pe șleau, nemțește, limpede, cum se vorbește !

Ea-mi răspunse :

— Să-ntrebi abia atunci despre părinți, când te vei întâlni pe neașteptate cu tatăl tău adoptiv, care va duce de frînghie pe fiica doicii tale. Așa-mi arată liniile din palma ta.

Zicînd acestea începu să rîdă tare, ca behăitul de ied, spunîndu-mi că mi-a ghicit așa, de la ea, mai mult decît ar fi ghicit altora. Cînd am început să rîd de ea, a șters-o repede, după ce a încasat cîțiva taleri de la mine, căci aveam destui bani de argint. N-o duceam de loc rău : pe lîngă tezaurul din Soest, mai cumpăram de la soldați, din prada lor, pietre prețioase, cu jumătate preț. Nici nu-mi ascundeam averea, ci i-o arătam și gazdei care povestea tuturora, făcînd din țînțar armăsar. Toți se minunau de unde am atîția bani, căci știau bine că tezaurul meu era în Colonia, deoarece cornetul, cînd m-a prins, a citit chitanța negustorului.

Capitolul XVIII

*Simplicius plătește iubirii mult obol,
Căci fetele frumoase de loc nu-i dau ocol.*

Ocupația mea ca ucenic la armurier și exercițiile de scrimă îmi erau binevenite și le deprindeam ușor și temeinic ; dar nu-mi ocupau tot timpul liber, de care dispuneam din belșug, el fiind pricina multor rele de care trebuia să mă păzesc, neavînd nici un stăpîn să-mi bată capul. Aveam destule cărți din care am învățat multe lucruri bune ; dar îmi cădeau în mîină și de-acelea care-i priau inimii mele, cum îi prieste eiinelui să lingă sare. Încomparabila carte *Arcadia*¹, din care voiam să învăț arta oratoriei, m-a făcut să trec de la istoriile cele cu adevărat întîmplăte la cele de dragoste și la povestirile erotice. Adunam din toate părțile asemenea cărți și, cînd luam una-n mîină, nu mă lăsam pînă n-o dam gata, citind ziua și noaptea.

¹ Romanul pastoral, renumit pe atunci, al scriitorului englez Philipp Sidney (1554—1586), tradus în nemțeste în 1629 (n.r.).

Și așa, precum vedeți, n-am învățat să fiu orator, ci cum să fac curte femeilor. Să nu credeți, însă, că eram chiar așa de infierbîtat, precum Seneca numește această stare de nebunie divină sau Thomă Thomai¹ în *Grădina lumii*, o boală grea ; nu, căci unde mă mîna dragostea se și ivea cîte o femeiușcă, de la care obțineam tot ce doream, fără multe mof-turi din partea ei. Așa că n-aveam nici un motiv să fac cum fac alți îndrăgostiți care spumegă de gelozie, de poftă, de suferințe tainice, de minie și de nerăbdare — de care acești nefericiți sînt așa de chinuiți, că-și doresc adesea chiar moartea. Aveam bani cu hurta, nu eram de loc zgîrcit și pe deasupra aveam și o voce bună, ba cîntam și din felurite instru-mente. În locul dansului — pe care nu l-am suferit niciodată — îmi arătam suplețea trupului cînd scri-mam cu blănarul în fața fetelor. Apoi aveam pielea netedă, catifelată și m-am obișnuit să zîmbesc prie-tenos, așa că, fără să mă ostenesc prea tare, fe-meile umblau după mine chiar mai mult decît aș fi vrut (ca Aurora după Clito, Cephalo și Thiton ; ca Venus după Anchise, Atys și Adonis ; precum Ceres după Glaucus, Ulise și Iasion², iar însăși pu-

¹ Medic din Ravenna, care și-a publicat lucrarea citată în 1620 (n.r.).

² Aurora a răpit pe Clito, Cephalo și Thiton, pentru că s-a îndrăgostit de ei, Venus a iubit pe Anchise, tatăl lui Enea, și pe Adonis, Atys fiind îndrăgostit de Cybela. Glaucus a fost conducătorul lidienilor în războiul troian, iar Iasion, fiul lui Zeus, a fost soțul muritor al Cere-rei (n.r.).

dica Diana după Endimion al ei). Cam în acea vreme căzu și sărbătoarea sfântului Martin¹, cind la noi, nemții, încep petrecerile cu mîncare și băutură, care țin pînă-n lăsatul secului. Ofițerii ca și burghezii mă poșteau care mai de care la masa lor, pe care se găsea rumenită gîsca îndopată în cinstea zilei sfântului ; iar cu acest prilej cunoscui multe femei drăguțe. Lăuta și vocea mea le distrau și le atrăgeau atenția asupra persoanei mele ; apoi mai însoțeam cîntecul lăutei cu melodii de dragoste, compuse de mine, la care adăugam și priviri drăgăstoase și gesturi galante ; așa că nu-i de mirare că scoteam din minte cite o fetiță drăgălașă. La rîndul meu, ca să nu fiu socotit vreun sărăntoc sau zgîrie-brînză, am dat și eu două ospete, unul pentru ofițeri, altul pentru burghezii cei mai de seamă și nu m-am uitat la bani ! Prin aceasta mi-am dobîndit bunăvoința tuturor și uși deschise larg. Mi-era gîndul numai la fete și cu toate că de la unele din ele nu căpătam ce doream (căci erau și din cele îndrăcite, care îmi rezistau), eu le vizitam pe toate fără deosebire, ca nu cumva acelea care-mi arătau mai multă favoare de cît s-ar fi cuvenit unei fete cinstite, să fie bănuite. Voiam să creadă ori și cine, că mă duceam la ele ca să mă distrez și numai să stau de vorbă. Și-i cobzăream fiecareia la ure-

¹ *Martin de Tours* (cam pe la 350) — patronul Franței, cel care a împărțit mantaua sa cu un cerșetor. Ziua lui se sărbătorește la 11 noiembrie (n.t.).

che, făcînd-o să creadă că numai pe ea o îndrăgesc, așa că nici una nu era geloasă pe alta.

Aveam la un moment dat nu mai puțin de șase, care mă iubeau și pe care le iubeam ; dar nici una nu-mi robise inima ea singură. La una îmi plăceau ochii negri, la alta părul de aur, la a treia firea ei zglobie și la fiecare tot ce n-aveau celelalte. Apoi nici eu nu eram prea mofturos și nici nu-mi plăcea să stărui prea mult în același loc. Valetul meu, șmecher mare, avea de lucru cu purtatul corespondenței de dragoste de colo pînă colo. Deși tînăr, știa să-și țină gura, mai ales că primea de la toate fustele o grămadă de bacșișuri, care mă costau pe mine cel mai mult, căci risipeam la bani cu amîndouă mîinile, vorba ceea : Ce-adună femeia cu acul, risipește bărbatul cu sacul. Și le făceam toate acestea, așa de pe ascunsele, că nici unul dintr-o sută nu mă credea așa iubăreț, afară de preot, de la care nu mai împrumutam atîtea cărți religioase ca mai înainte.

Capitolul XIX

*Simplicius cîştigă prietenie multă ;
De predica-nțeleaptă el prea puțin ascultă.*

Cînd norocul vrea să-l surpe pe unul, îl ridică mai întîi în slavă și bunul Dumnezeu îl previne pe fiecare de prăbușirea lui. Așa mi s-a întîmplat și mie, dar eu n-am ținut seama ! În sinea mea eram convins că situația mea e atît de neclintită, că nici o nenorocire nu mă poate prăbuși, deoarece fiecare mă simpatiza, mai ales comandantul. Pe aceia la care el ținea, îi cîştigam făcîndu-le curte : cu cei de potriva mea beam și ne făceam frați de cruce, jurîndu-ne prietenie și credință ; pe servitori îi cîştigam prin bacșișuri. Și cetățenii de rînd, ca și soldații îmi erau prieteni, căci vorbeam cu fiecare foarte amical. Auzeam deseori :

— Ce om de treabă este Vinătorul ! Vorbește cu fiecare copil de pe uliță și nu supără pe nimeni !

Cînd împrușcam vreun iepuraș sau vreo potîrniche, le trimiteam în bucătăria acelor a căror prietenie o căutam ; le mai dăruiam și vinul care aici

era scump și în toate împrejurările făceam ca eu să suport cheltuielile cele mai mari. Cînd vorbeam, laudam pe alții, niciodată pe mine însumi, și mă arătam așa de modest ca și cînd niciodată n-aș fi cunoscut îngîmfarea, deși știam că în război ea este de mare preț. Întrucît eu dobîndeam astfel simpatia fiecăruia și fiecare dobîndea multe de la mine, nu mă gîndeam că ar putea să mi se întîmple vreo nenorocire mai ales că punga mea era încă doldora.

Adeseori mă duceam la cel mai bătrîn preot al orașului, de la care împrumutam multe cărți, căci avea o bibliotecă bogată. Cînd îi înapoiam cîte o carte, sedeam de vorbă despre unele și altele, încît ne-am împrietenit la toartă. După ce-au trecut gîștele fripte și ciorbele cu cîrnați, precum și sărbătorile Crăciunului, i-am dat preotului cadou de anul nou o sticlă mare cu rachiu de Strasbourg, din care bea după obiceiul westfalic, cu zahăr de candel. Cu acest prilej am stat mai mult de vorbă; dar, spre marea mea mirare, l-am văzut în mină cu cartea mea, intitulată *Iosef*¹ și pe care gazda mea, i-o împrumutase fără știrea mea. M-am înroșit la față, văzînd că lucrarea mea a nimerit la un om atît de învățat, cu atît mai mult cu cît din scrisul cuiva îl poți cunoaște cel mai bine pe om. Mi-a oferit un loc și la început mi-a laudat gîndul ce-am

¹ Primul roman al lui Grimmelshausen (n.r.).

avut de a scrie ; m-a criticat însă că prea am zăbovit mult la amorurile Selichei, femeia lui Pūtifar ¹.

Căci, zicea el :

— „Cui îi e inima plină, îl ia gura pe dinainte.“ Dacă n-ai ști ce simte un îndrăgostit, n-ai fi putut să zugrăvești așa de bine patimile acestei femei.

I-am răspuns că ceea ce am scris în această privință nu e născocire proprie, ci întâmplări luate din alte cărți ; așa, ca să mă deprind cu scrisul.

— Da, da — zise el — s-o cred și p-asta ! Dar, vezi dumneata, eu știu despre persoana dumitale mai multe decît bănuiești !

La aceste cuvinte m-am înspăimîntat și, cînd a citit aceasta pe fața mea, mi-a zis :

— Ești tînăr, plin de viață, drăguț și leneș. Trăiești fără griji și în belsug ; de aceea te rog să te gîndești la primejdiile unei asemenea vieți. Să te temi de animalul cu cozi împletite, dacă vrei să viețuiești cum trebuie ! Poate zici acum, în gîndul dumitale : „Ce-l privește pe preot purtarea mea ?“ (Într-adevăr : îmi ghicise gîndul !) sau „Ce-mi poruncește el ?“ Da, sînt părinte sufletesc și bunăstarea dumitale o am la inimă, căci din pricina amabilității care te împodobește, îmi ești drag ca și cînd ai fi băiatul meu. Ar fi păcat de neiertat dacă ai lăsa să se irosească talentul pe care-l vădești din această scriere. Sfatul meu părintesc ar fi să întrebuițezi averea pe care o ai ca să studiezi și să lași

¹ Cea care l-a ispitit pe pudicul Iosif (n.t.).

războiul, să nu pățești ceva. Știi proverbul : „În tinerețe soldat, la bătrînețe scăpătat“.

Am ascultat cu mare strângere de inimă această predică — deoarece nu mai fusesem obișnuit să aud așa ceva ; dar nu m-am dat pe față, ca să nu-mi feștelesc obrazul de om subțire. I-am mulțumit pentru sfat, făgăduindu-i că mă voi gândi la ce mi-a vorbit. În sinea mea însă ziceam : „Ce l-a găsit pe popă ?“ și nici vorbă să mă lipsesc de voluptatea dragostei, căci „leul a prinș gustul singelui !“

Capitolul XX

*Simplicius pe preot la vorbă îl imbie
Și astfel se salvează de predica sălcie.*

Nu eram nici așa de amețit de plăceri, și nici așa de prost încît să nu mă preocup să-mi păstrez prietenia fiecăruia, atîta timp cît mai rămîneau în fortăreață (chipurile pînă la trecerea iernii). Întrucît știam că nu e bine să te pui rău cu clericii care, la toate popoarele, indiferent de religie, se bucură de multă trecere, m-am dus a doua zi iar la preot și am mințit de-am rupt pămîntul, că m-am hotărît sus și tare să-l ascult. Vedeai bucuria pe fața lui zbîrcită.

— Mi-a lipsit — zisei — și aici, și în Soest un sfătuitor cucernic ca sfinția ta. Numai de-ar trece mai repede iarna și de s-ar îndrepta vremea, să pot călători !

L-am întrebat la care universitate aș putea studia, după sfatul lui. Mi-a răspuns că a studiat

la Leyden¹; dar, cum după pronunție s-ar părea că sînt german din sud, mi-ar recomanda Geneva.

— Maica Domnului! strigai fără voie, dar Geneva e mult mai departe de patria mea decît Leyden!

— Dar ce-mi auziră urechile? Domnul e papistaș! O, Doamne, cum m-am înșelat!

— Cum? cum? domnule preot, — îi răspunsei — trebuie să fiu papistaș neapărat dacă nu vreau să mă duc la Geneva?

— O, nu — zise el — ci pentru că învoci pe Maria.

I-am întrebat:

— Dar bine, părinte, nu i se cade unui creștin să pomenească numele mamei Mîntuitorului?

— Asta da! — răspunse el — dar te rog din tot sufletul și din toată inima să-mi spui sincer de care religie ții! Căci, deși te-am văzut în fiecare duminică în biserica mea, mă îndoiesc de credința dumitale în *Evangelhie*; deoarece de Crăciun nu te-am văzut la masă Domnului nici la mine, nici la luterani.

I-am răspuns:

— Domnule Părinte, vă încredințez că sînt un bun creștin; altfel n-aș fi ascultat atît de des predicele. De altfel mărturisesc că nu sînt nici pe-

¹ Oraș din sudul Olandei, pe malul Rhinului, cu o renumită universitate întemeiată în 1575 (n.t.).

trinic¹, nici paulinic², ci pur și simplu cred în cele 12 articole ale credinței creștine în genere și nici nu mă voi lega de vreo credință sau alta, mai înainte de a fi convins, prin dovezi puternice și vădite, că una din ele este religia cea dreaptă, adevărată, care să te facă fericit.

— Acum sînt convins, zise preotul, că ai inimă de soldat, căci trăiești fără religie ! Doamne, cum poate un muritor, care va fi odată condamnat sau fericit, să fie atît de nesocotit ? Ai crescut în Hanau și n-ai fost inițiat întru creștinism ? Nu este oare învățătura noastră curată bazată pe natură și Sfînta Scriptură, astfel că în veci n-o pot răsturna nici papistașii, nici luteranii ?

I-am răspuns cu îndrăzneală :

— Cucernice părinte, așa spun și ceilalți despre religia lor. Să încredințez fericirea sufletului meu unei credințe pe care o bîrfesc celelalte două și o socotesc drept învățatură eretică ? Sfîntia ta știi ce-a tipărit Conrad Vetter și Johannes Nass³ împotriva lui Lûther ; iar acesta și ucenicii săi împotriva papii ; sau ce-a scris Spangenberg⁴ împotriva sfîntului Frîncisc. Cui să-i dau dreptate, cînd se scarmănă de se fac ferfeniță, unul pe altul ? Crezi

¹ Partizanul apostolului Petru, deci catolic (n.t.).

² Partizanul apostolului Paul, deci luteran (n.t.).

³ *Conrad Vetter* — iezuit mîunchenez (mort în 1622) și *Johannes Nass* (1534—1395) — călugăr franciscan, amîndoi adversari aprigi ai lui Lûther (n.r.).

⁴ *Cyriakus Spangenberg* (1528—1604) — teolog, detractor al lui Frîncisc de Assisi (1182—1226), întemeietorul ordinului franciscan (n.r.).

sfinția ta că fac rău dacă aștept pînă ce mintea mea e destul de coaptă, ca să pot deosebi albul de negru ? Să cad așa ca musca-n ciorbă fierbinte ? Căci dacă numai o singură confesiune are dreptate, iar celelalte două nu, atunci aș putea trece tot așa de bine la cea adevărată, cît și la una din cele false, ceea ce aș regreta toată viața mea. Apoi, pe lume mai sînt atîtea alte religii ca : a armenilor, a abisinienilor, grecilor, georgienilor și, Dumnezeu știe, dacă îmbrățișez vreuna, trebuie să-i reneg pe credincioșii altei credințe. Dacă sfinția ta mă vei convinge că religia sfinției tale este singura cea adevărată, vă urmez cu mare recunoștință !

La aceasta mi-a răspuns :

— Dumneata ești foarte greșit ; dar sper că Dumnezeu te va lumina și ajuta să ieși din negură. În chestiunea aceasta, zilele următoare am să-ți aduc dovezi din Sfînta Scriptură așa de convingătoare, că pînă și iadul nu va avea nimic de obiectat !

I-am primit propunerea, mulțumindu-i. Mă gîndeam însă că, dacă nu mă va mai cîcăli cu iubitele mele, atunci mă mulțumesc cu credința lui.

Din felul acesta de a gîndi, cititorule, poți vedea ce pramatie și ce om fără Dumnezeu eram pe vremea aceea ! Căci dădeam de lucru bunului preot, ca să mă lase în pace, să duc mai departe viața mea destrăbălată, gîndindu-mă : „Pînă va sfîrși cu aducerea dovezilor, poate voi fi, vorba ceea, peste mări și țări“.

Capitolul XXI

*Simplicius ouminte cu fată s-a purtat,
Dar iată-l peste noapte de-a dreptul însurat.*

Peste drum de gazda mea locuia un locotenent, colonel de religie reformată. Acesta avea o fată tare frumoasă, care se și purta ca o fată nobilă. Îi făceam de mult curte, de departe, și aș fi vrut s-o cunosc îndeaproape, deși nu aveam de gînd s-o iubesc numai pe dinșa sau să mă leg pentru totdeauna cu ea prin căsătorie. Treceam des pe sub fereastra ei și-i aruncam priviri galeșe, de îndrăgostit; dar era așa de păzită, că nu puteam schimba două vorbe cu ea. Apoi nici eu nu eram chiar așa de grosolan, să intru netam-nesam în conversație pe de o parte pentru că nu-i cunoșteam părintii, pe de alta pentru că familia ei era prea suspusă față de umila mea origină. Mă apropiam de ea numai la biserică; la intrare sau la ieșire. Atunci să fi văzut ce suspine-i trăgeam — mă pricepeam al dracului la treaba asta! — deși nu erau sincere; dar ea părea indiferentă, ceea ce m-a făcut să cred

că nu se va lăsa înduplecată așa de ușor. — ca o simplă fată de burghez. Cu cât îmi ziceam însă că e greu o voi căpăta, cu atât se aprindea mai tare dorința în mine.

Steaua care a mijlocit cunoștința noastră a fost însă aceeași, pe care școlarii o poartă de ziua celor „trei crai de la răsărit”, căci, după cum ea i-a călăuzit pe cei trei spre Bethleem, tot astfel mi-a luminat și mie accesul în casa fetei mele. Chiar tatăl ei a trimis să mă cheme, căci eu, nefiind nici soldat, nici burghez, puteam să mijlocesc între aceste două categorii de cetățeni în seara sărbătoririi celor trei crai, ceea ce am primit cu însuflețire și cu multe complimente, spunându-mi că-i mare cinste pentru mine să-i pot face un serviciu. Nu era vorba însă de altceva, decât de un vechi obicei în acea seară și anume se închipuia o împărăție în care demnitățile se trăgeau la sorți, fără deosebire de persoană. La această sărbătoare colonelul trată pe oaspeți cu dulciuri și vin; iar secretarul său mă ajută, scriind numele celor ieșiți la sorți. Biletele le scotea fiica sa, iar părinții priveau și ei. Nu vreau să povestesc pe îndelete cum s-au petrecut lucrurile când am făcut cunoștință în acest loc. Părinții se plîngeau că nu știu ce să facă în lunile seri de iarnă, dîndu-mi să înțeleg că aș putea să vin să le țin de urît. Tocmai ceea ce doream de mult.

Din seara aceea (în care, de altfel, am avut prea puțin prilej de vorbit cu fata), am început iar să

întind lațul, astfel că, atît fata cît și părinții își puteau închipui că am și înghițit undița, deși eu nu luam lucrurile decît numai pe jumătate în serios. Mă ferechezuam ca vrăjitoarele, către seară, cînd ieșeam, ducîndu-mă la ea ; ziua o petreceam citind cărți de dragoste, din care scoteam idei pentru scrisorile înfocate către fată, ca și cînd aș fi locuit la sute de kilometri departe de ea și n-aș fi văzut-o de mulți ani. În cele din urmă am devenit intimi, pentru că părinții nu numai că nu-mi îngreunau curtea, ci chiar mi-o înlesneau, rugîndu-mă s-o învăț pe fată să cînte din lăută. De-acum aveam intrare liberă atît ziua cît și seara, așa că mi-am schimbat cîntecul :

„Liliacul și 'cu mine
Zboară numai noaptea bine“

într-altul, în care preamăream norocul care-mi aducea pe lingă seri plăcute și zile pline de în-cîntare, în care mă desfătam privind în ochii ei frumoși. Tot în cîntecul acesta însă mă plîngeam de nenorocul care-mi amăra nopțile și nu-mi îngăduia să fiu și atunci cu ea. Cu toate că acest cîntec era cam îndrăzneț, i l-am cîntat totuși, însoțindu-l de suspine și de o melodie lunguroasă, la care lăuta a contribuit minunat și am rugat-o pe fecioară să m-ajute să gust și nopțile fericirea din timpul zilei. Din păcate însă răspunsul ei a fost negativ, căci se pricepea de minune să mă refuze în mod politicoș și să scape, cu dibăcie de zvîrlugă, din toate mrejele ce-i aruncam. La rîndu-mi însă

mă feream ca de foc să-i vorbesc de căsătorie și când, totuși, în cursul convorbirilor venea vorba despre asta, mă eschivam cu vorbe meșteșugite. Când sora iubitei mele, femeie măritată, a băgat de seamă tactica mea, ne-a stricat toate înțelnicirile, căci rareori mai rămâneam singuri. Vedea ea bine, că fata mă iubea cu adevărat și că, deci, așa nu mai putea merge multă vreme.

Nu mai e nevoie, cititorule, să înșir toate nebuniile dragostei, căci fiecare le cunoaște destul din romanele de aventuri amoroase. Să nu mai lungesc vorba : în cele din urmă am sărutat-o și cu timpul mi-am îngăduit și alte glume de acest fel. Înaintam ca la război, pas cu pas, cu multă îndemânare, pînă ce într-o bună noapte draga mea mi-a dat drumul la ea și eu m-am vîrît așa de frumușel sub plapoma ei, ca și cînd acolo mi-ar fi fost totdeauna sălașul.

Poate crezi, cititorule, că s-a petrecut și ceva neîngăduit, cum de obicei se întîmplă la asemenea petreceri, nu-i așa ? Ferească sfîntul ! Am încercat eu, nu-i vorbă, dar speranța mi-a fost zădărnica, deoarece am înțîlnit o împotrivire cum n-aș fi așteptat niciodată din partea unei fete. Vedeam bine că ea țintea numai la căsătorie și atunci am început să mă jur în tot felul că o voi lua de soție ; ea însă nu voia să se întîmple nimic între noi înainte de nuntă. Atîta mi-a îngăduit : să stau lîngă ea în pat, unde, obosit de insistență, am adormit ușor. M-a trezit o mare gălăgie pe la

patru dimineața. Când am deschis ochii, am văzut pe colonel la patul nostru, cu pistolul într-o mână și cu o făclie în cealaltă.

— Krabat ¹ !, urlă el către soldat, repede, Krabat, cheamă prețul !

Am simțit îndată în ce primejdie mă aflam.

„Ți-a venit rîndul să te spovedești, înainte de a ispăși“ — mă gîndeam eu în sinea mea. Vedeam roș-verde-galben înaintea ochilor și nu știam ce să fac.

— Stricatul, se răsti el la mine, așa ? Îmi pîngărești casa, mizerabile ? Cine mă împiedică să vă sucesc gîtul ție și curvei ăștia ? Bestie ce ești, am să-ți toc inima în bucățele și s-o arunc la cîini ! Mizerabile !

Și scrișnea din dinți și da niște ochi peste cap, de credeai că-i ciine turbat. Nu știam deloc ce să fac ; iar fata nu făcea nici ea nimic, ci plîngea numai. În cele din urmă, după ce mi-am mai revenit din spaimă, am încercat să bolmojesc cîteva cuvinte, asigurîndu-l că nu s-a întîmplat nimic ; dar, ți-ai găsit ! Mi-a spus să-mi țin clanța, să nu mai audă o vorbă. Și iar a început să-mi predice că mi-a arătat încredere și că i-am plătit cu cea mai mare nerecunoștință din lume. Mai veni și mama fetei, care începu iar o liturghie lungă, că m-aș fi ascuns și-ntr-un tufiș de mărăcini mai bine. Cred că n-ar fi isprăvit nici în două ore, dacă n-ar fi venit Krabat cu preotul.

¹ Croat (n.r.).

Înainte de a veni preotul, am încercat de mai multe ori să mă ridic, dar colonelul m-a silit, amenințându-mă, să stau în pat. Atunci am văzut eu cum pierde curajul un om care-i prins asupra faptului, chiar dacă încă n-a furat nimic. Dacă mi-ar fi venit colonelul cu doi vlăjgani, în alte împrejurări, așa dușmănește, m-aș fi încumetat să-i pun — eu singur — pe fugă pe cîteșitrei ; dar așa, acum zăceam în pat ca un laș, neîndrăznind să deschid gura, necum să-i arăt pumnii.

— Iată, părinte, la ce scenă frumoasă te-am chemat — zise el — ca să ne fii mărturie la rușinea casei mele !

Și n-a isprăvit vorba că din nou s-a înfuriat, tu-nînd și fulgerînd, neînțelegîndu-se din vorbele-i bolborosite decît de gîturi sucite, de mîni spălate în sîngele nostru și altele de acest fel. Spumega ca un mistreț și se zbătea ca un apucat de furii, încît în fiecare clipă mă gîndeam : acum îmi trimite un glonte în cap !

Preotul îl împiedica în tot felul, „să nu facă vreo prostie, de care apoi avea să se căiască”. Spunea :

— Domnule colonel, țineți-vă firea și gîndiți-vă la vorba cuminte : despre cele întîmplate să nu mai vorbim decît de bine ! Această tînără pereche frumoasă nu e nici cea dintîi, nici cea de pe urmă, care s-a lăsat stăpînită de dragoste. E drept că nici eu nu laud felul acesta de a se căsători ; dar asta nu însemnează că au meritat moartea prin roată

sau spînzurătoare. Nici dumneavoastră nu veți avea a vă rușina, numai dacă veți ține tănuită această greșeală tinerească. Iertați-i și dați-vă consimțămîntul la căsătoria lor și întăriți acest legămint în mod public, la biserică !

Colonelul însă răspunse :

— Ce spui, părinte ? Adică în loc de pedeapsă, așa cum merită, să-i și cinstesc și să-i complimentez ? Mai bine-i leg unul de altul și-i înec în Lippe ! Să mi-i căsătorești chiar acum, căci de-aceea am trimis după sfinția ta, sau le sucesc gîtul ca la puii de găină !

Mă gîndeam : Ce-i de făcut ? Vorba ceea : Vrei, nu vrei, bea Grigore aghiazmă ! Așa și eu. Apoi iar chiteam că fata nu-i de lepădat ; ba încă, dacă mă gîndesc la origina mea, apoi nu sînt vrednic să-i stau dinainte.

Le-am jurat sus și tare că n-am avut nimic necinstit împreună ; dar mi s-a răspuns c-ar fi trebuit să ne fi purtat astfel, ca să nu dăm nici un prilej de bănuială. În situația însă în care am fost găsiți nu putem scăpa de bănuială.

După aceasta am fost cununați — în pat stînd — de către preot, după care am putut să ne ridicăm și a trebuit să plecăm din casă. La ușă colonelul ne-a spus să nu ne mai arătăm în fața lui în vecii vecilor. I-am răspuns atunci și eu — căci îmi mai venisem în fire (și-mi simțeam sabia la șold) pe ton glumeț :

— Nu știu, domnule socru, de ce faceți toate de-a-ndoaselea ! Cînd alți tineri se căsătoresc, rudele cele mai apropiate îi conduc la camera de culcare ; dumneata, după căsătorie, mă alungi nu numai din pat, ci și din casă. În loc să ne urați noroc în căsnicie, ne spuneți să nu ne mai vedem, eu socrul, și fiica părinții. Zău, dacă moda asta s-ar răspîndi în lume, apoi căsătoriile ar aduce prea puțină bucurie și prietenie pe lume !

Capitolul XXII

*Simplicius ne spune pe larg cum a nuntit,
Ce planuri viitoare în gînd și-a făurit.*

Gazda mea s-a crucit, cînd a văzut că vin cu fata și că ea, așa, fără rușine, nici obraz, s-a dus cu mine la culcare ; căci, deși cele întîmplate mă rodeau la inimă, nu eram prost să lapăd asemenea mireasă. Țineam eu pe draga mea în brațe, dar prin cap se buluceau gîndurile de ce-am să fac în viitor. Cîte-odată îmi ziceam că așa îmi trebuie ; dar tot atunci mă revoltam, socotind că mi s-a făcut cea mai mare batjocură cu putință, pe care n-ar trebui s-o înghit așa, cu una cu două, fără să mă răzbun. Cînd iar mă gîndeam că orice răzbunare împotriva socrului meu ar lovi-o și pe draga mea soțioară nevinovată și cu-minte, lăsam totul baltă. În cele din urmă îmi zisei că e mai bine să capăt prietenia socrului meu și să mă port apoi așa, ca și cînd nu mi s-ar fi întîmplat nimic rău și că prin căsătorie s-a șters totul. Îmi ziceam că, dacă află lumea că m-am căsătorit, fără voie, cum face o fată săracă dată după o căzătură de

bărbat bogătaş, m-aş face de rîs pentru totdeauna.

La gîndul acesta m-am trezit mai de dimineată şi m-am sculat, deşi aş mai fi rămas bucuros lingă nevastă, şi am trimis după cumnatul meu, care ţinea pe sora soţiei mele. Acestuia i-am spus pe scurt că-mi este rudă de aproape şi l-am rugat să ne trimită pe soţia lui, să ne ajute la masa pe care vrem s-o dăm celor ce vor veni la nunta noastră. L-am mai rugat să înduplece pe socri, (că şi eu am să-i trimit prieteni în acest scop), ca să fie pace între noi. A primit, iar eu m-am dus la comandant, căruia i-am povestit amuzat şi chiar înveselit în ce fel am făcut nunta ; a mers aşa de repede, că într-o oră am ţinut fedeleşul, slujba religioasă şi nunta propriu-zisă. Fiindcă socrul meu şi-a economisit supa de dimineată a nunţii, vreau eu să dau masa din parte-mi oamenilor onorabili, la care cu mare supunere îi invit.

Comandantul s-a stricat de rîs şi m-a întrebat cum stau cu foaia de dotă şi cîte monede de aur (căci bătrînul harpaliu are multe) mi-a dat socrul meu ca zestre. I-am răspuns că foaia noastră de zestre cuprinde un singur punct şi anume că, atît fiica lui, cît şi eu să-i pierim pentru totdeauna dinaintea ochilor. Cum însă de faţă n-au fost nici notarul, nici martorii, sper că va putea fi revocat acest contract.

Comandantul mi-a făgăduit, fiind în cea mai bună dispoziţie, că va veni neapărat la ospăţul nupţial şi va încerca să-l convingă şi pe socrul meu să

vină și el. Trimise apoi un butoi cu vin și un cerb în bucătăria mea. La rîndu-mi am pus să se pregătească o masă, ca și cînd aş fi poftit la ea numai prinți. A și luat parte societatea cea mai aleasă din cetate, care nu numai că a petrecut de minune la mine, dar a făcut și pe mama și tata socru să se împace cu noi. Ce spun eu împăcare ? Ne-au și închinat la sănătăți și la urări de noroc mai multe decît blestemele pe care ni le aruncaseră în dimineața cea de pomină. În oraș s-a răspîndit zvonul că de aceea ceremonia nunții noastre s-a petrecut așa de straniu, numai pentru ca gurile rele să nu aibă vreme de bîrfit. Și zău, bine-a fost așa ! Dacă aş fi așteptat, cum e obiceiul, ca preotul să ne anunțe nunta din amvon, poate că s-ar fi găsit fete care să ne pună bețe-n roate ; căci printre fetele de burghezi, după cum am mai spus, aveam vreo jumătate de duzină, care mă cunoșteau prea bine.

În ziua următoare masa s-a servit la socrul meu ; dar pe departe nu așa de îmbelșugată ca la mine, căci era zgîrcit. Abia atunci a vorbit cu mine, întrebîndu-mă cu ce mă ocup și cum am de gînd să-mi alcătuiesc gospodăria. Am băgat de seamă că-mi pierdusem libertatea și că aveam să trăiesc atîrnînd de alții. M-am arătat totuși supus și i-am răspuns că voi urma sfaturile sale de cavalier înțelept și cu experiență. Comandantul care ne-a ascultat mi-a lăudat răspunsul, dar mi-a zis :

— Deoarece dumneata ești soldat tânăr și zdra-văn, ar fi o prostie dacă în vremurile acestea de îndelung război ai alege altă ocupație decât aceea de soldat, căci e cu mult mai bine să-ți bagi cai tăi în grajd străin, decât în grajdul tău să găzduiești caii altuia. În ceea ce mă privește, dacă vrei, la mine poți avea oricând un steag.

I-am mulțumit; dar de data aceasta nu i-am mai refuzat oferta ca altădată. I-am arătat apoi comandantului înscrisul negustorului din Colonia, care avea tezaurul meu în păstrare.

— Trebuie să mi-l ridic mai înainte de a intra în slujba suedezilor, i-am zis. Căci dacă vor afla că sînt în serviciul inamicului, atunci cei din Colonia vor face totul ca să-l oprească. Și-ar fi păcat, căci așa ceva nu găsești pe toate potecile.

Amîndoi bătrînii mi-au dat dreptate și cîteșitrei am hotărît ca să plec peste cîteva zile la Colonia, să-mi ridic tezaurul. Socrului meu comandantul i-a dat o companie și gradul de locotenent-colonel în regimentul său, căci contele de Götz se afla cu multe trupe imperiale în Westfalia, și-și fixase cartierul în Dortmund, pregătindu-se pentru asediu, la primăvară, și recrutînd de aceea soldați buni. Grija aceasta a sa a fost însă zadarnică, deoarece Johann de Werd a fost bătut la Breisgau, iar contele a părăsit în aceeași primăvară Westfalia și a trebuit să acționeze împotriva prințului de Weimar — tocmai pe Rhinul superior, din cauza Breisachului.

Capitolul XXIII

*Simplicius se duce-n Colonia pe-ascuns,
Se-ntreabă cam pe unde comoara i-a ajuns.*

Drumurile vieții sînt tare întortocheate : pe unul îl paște norocul cu cîte puțin și pe nesimțite ; pe altul îl copleșește deodată și cu toptanul. Drumul vieții mele de-acum a început plăcut și dulce, așa că mă așteptam la mare fericire. Abia am stat opt zile cu iubita mea soțioară, că mi-am și luat rămas bun de la ea și de la rude și am și plecat în strai de vînător și cu pușca pe umăr. M-am strecurat cu bine, căci cunoșteam toate potecile și nu mi s-a întîmplat nimic pe drum, pînă ce iată-mă-s la bariera orașului Dütz, care e așezat dincoace de Rhin, în fața Coloniei !

Văzui lume multă, mai ales un țaran muntean care-mi amintea întru totul de *Knanul* meu din Špessart, pe cînd fiul său semăna cu *Simplicius*. Acest țărănuș păzea porcii. Cînd am vrut să trec pe lîngă el, scroafele m-au simțit și au început să grohăie. Băiatul a prins să le ocărească : să le lo-

vească grindina, să le tune în urechi și „*de Tüfel dartho halen skolde*“ (Să le ia dracu!).

Servitoarea, auzindu-l, i-a strigat să nu mai blesteme, că altfel îl va spune tatălui său. Băiatul însă i-a răspuns să-l pupe în c...

Țăranul a auzit și a ieșit din casă, avînd un băț și strigînd : „Stai, tu, ticălosule, am să te învăț eu să blestemi ! Pe tine să te bată piatra și să te ia dracu ! “ Îl apucă de gît și-l ciomăgi ca pe un urs care joacă de frică, spunîndu-i la fiecare lovitură : „*Du böse Bof, ick sall di leeren flocken, die Tüfel hal di dan, ick sal di im Arse lecken*“... (Stai, copil rău ce ești, să te învăț eu să mai blestemi, să te ia dracu, să te învăț eu să mai spui tu să mă pupi în c... !)¹

Lecția asta mi-a amintit, firește, de *Knanul* meu ; dar, totuși, n-am fost așa de cinstit și evlavios, ca să mulțumesc lui Dumnezeu pentru că m-a scos din astfel de ignoranță și întunecime de minte, ducîndu-mă la o cunoaștere mai bună și la o mai bună știință. Putea oare norocul, pe care zilnic mi-l trimitea, să dăinuiască îndelungă vreme ?

Trecui Rhinul și trăsei în gazdă la Iupiter al meu, pe care l-am găsit atunci în zilele lui bune, fiind întreg la minte. Cînd i-am mărturisit ce m-a adus la Colonia, mi-a spus îndată că se teme că voi căra apă cu ciurul, deoarece negustorul, căruia i-am încredințat averea, a dat faliment și a dispă-

¹ În traducerea traducătorului.

rut din oraș. E drept că lucrurile mele sînt sigilate de autorități și pe negustor l-a citat să se prezinte ; dar e puțină speranță să vină înapoi, pentru că a luat cu el tot ce a avut mai de preț. Pînă vor începe tratativele, va curge multă apă pe Rhin. Ce-am simțit, cînd am primit această veste, își poate fiecare închipui ! Am înjurat ca un surugiu, dar la ce bun ? S-au dus lucrurile mele și cu ele și speranța de a le recăpăta. Și-apoi nu luasem acum cu mine decît zece taleri pentru cheltuială, așa că nu puteam să stau aici atîta vreme, cît trebuia ca să descurc lucrurile. Apoi șederea mea în Colonia nu era nici lipsită de primejdii, căci făceam acum parte dintr-o garnizoană inamică. Totuși, m-am hotărît să rămîn aici, pînă la limpezirea chestiunii și să încunoștiințez pe soția mea de pricina întîrzierii. M-am dus la un avocat, care era notar, și l-am rugat să mă ajute. I-am făgăduit, dacă se grăbește la lucru, că voi plăti bine, peste taxa obișnuită. Întrucît a mirosit că aici e ceva bun de pescuit, a primit să se intereseze de cauza mea, ba m-a și primit în gazdă cu casă și masă. A doua zi a mers cu mine la autoritatea respectivă, căreia i-a depus copie legalizată de pe înscrisul negustorului, înfățișînd și originalul. Am primit răspunsul că va trebui să așteptăm cu răbdare, pînă la procesul principal, deoarece lucrurile specificate în acel înscris nu mai erau toate în ființă. Prin urmare : iar vreme de așteptare în inactivitate !

Gazda mea era, după cum am spus, avocat și notar. Pe de lături mai ținea vreo șase persoane în pensiune, avea mereu opt cai în grajd, pe care îi împrumuta, cu plată, diferiților călători. Ținea doi argați : un neamț și un italian. Aceștia aveau grijă de cai, îi mînau la drum sau îi călăreau. Cu asemenea ocupații, gazda și avocatul meu, făcea afaceri grase și avea o avere frumoșică, mai ales că nefiind nici un evreu în oraș — căci evreii n-aveau voie să locuiască aici — împrumuta cu camătă, din care cîștiga cît șapte.

Capitolul XXIV

*Simplicius vinează un tepure-n oraș ;
De gazda lui își rîde, căci e mare poznaș.*

Notarul meu putea trăi foarte bine și numai din banii pe care îi plăteau chiriașii lui. La început mîncam cu copiii și slugile, nu cu ceilalți chiriași, căci n-aveam atîția bani la mine. Aici bucățile erau calice, iar stomacul meu, deprins cu mîncările cele mai bune din Westfalia, chiorăia cam spaniolește. Nu vedeam pe masă nici o bucățică bună de carne, ci numai resturi care rămăseseră de vreo opt zile de la masa studenților și care erau albite la față de bătrînețe, ca Matusalem. Apoi mai fierbea soția lui, care făcea bucătăria, căci nu ținea femeie de serviciu, o ciorbă acră și neagră și punea piper mult în toate mîncările. Oasele erau așa de bine curățate, încît ai fi putut face din ele, la strung, pietre de șah ; dar zgîrcitelor mele gazde tot nu li sè părea că le-au folosit îndeajuns. Ce făceau ? Le spărgeau mărunt și le fierbeau ca să le scoată cel din urmă strop de grăsime, pe care

nu știu la ce o foloseau ; o puneau la clorbe, sau ungeau cu ea cizmele ? Zilele de post erau respectate cu sfîntenie. Atunci trebuiau să ne mulțumim cu scrumbii afumate și urît mirositoare sau cu altfel de pește sărat și aproape putred. Avocatul se ducea singur la piață, cumpărînd tot ce era mai ieftin ; iar în hala de pește se tocnea amarnic cu pescarii și le cumpăra tot ce ei aveau de gînd să arunce. Piinea era neagră și veche ; iar ca băutură căpătăm o bere apoasă și acră care mă tăia în pîntece ; dar era intitulată pompos : bere de martie. Afară de această, am aflat de la argatul său neamț că vara e și mai rău, căci atunci piinea e mucegăită, carnea cu viérmi, și că cea mai bună mîncare la amiază ar fi cîteva ridichi, iar la cină o mină de salată. L-am întrebat atunci de ce rămîne la zgîrcitul ăsta ? Mi-a răspuns că mai tot timpul el e pe drumuri și acolo trăiește mai mult din bacșișurile călătorilor decît din banii zgripturoiului. Îmi mai spuse că zgirciobul n-are încredere în soție și copii, să-i lase în beci, deoarece și el nu se îndură să guste un strop de vin, și că, în sfîrșit, e un lihnit după bani cum nu se mai află altul pe lume. Că, ce-am văzut pînă acum, e un fleac ; dacă am să stau mai multă vreme, am să văd că nu i-e rușine să jupoaie un măgar pentru 4 pfenigi.

Odată notarul aduse acasă șase funzi de măruntaie de vită, pe care le fiérse și le puse la păstrare în beciul de alimente. Copiii săi însă găsiră,

spre marea lor bucurie ferăstruica zăbrellită deschisă. Ce-au făcut dracii ? Au legat o furculiță de o prăjină, au pescuit toate măruntaiele și le-au și mâncat, dînd vina pe pisică. Zgripturoiul de notar însă nu i-a crezut și ce credeți că a făcut ? A prins pisica și a pus-o pe cîntar, arătînd că animalul, cu piele cu tot, nu cîntărea cei 6 funzi, greutatea măruntaielor.

Nemaiputînd răbda mîncarea proastă și puțină la masa slujitorilor, am cerut să mănînc la masa studenților, oricît m-ar fi costat. Aici a fost ceva mai bine ; dar departe de a mă satisface, căci mîncările nu erau decît pe jumătate fierte, asta pentru două motive : întîi ca să economisească lemne ; al doilea pentru că mîncam mai puțin, carnea aproape crudă căzînd greu la stomac. Ni se părea că ne numără bucățile, pe care le duceam la gură și se scărpină după ureche, cînd vedea că mîncăm cu poftă. Vinul, cînd se întîmpla să fie, era tare botezat și deci nu prea înlesnea digestia ; brinza pe care ne-o dădea după mîncare era tare ca piatra ; untul olandez așa de sărat, că nu puteai mîncea mai mult de un gram la masă ; iar fructele trebuiau plimbate în gură multă vreme pînă să poți încropi o înghițitură bună. Dacă se găsea vreunul să protesteze, începea să se certe tare cu nevastă-sa, ca să auzim și noi ; în taină, însă, îi porunceam să pregătească mîncarea tot așa și mai departe.

Odată un client i-a adus un iepure în dar. L-am văzut atârnat în cămară și mă bucuram să mîncăm odată și vînat ; dar argatul neamț mi-a spus că iepurele ne va strepezi dinții, căci stăpînul le-a spus de la început chiriașilor că nu e obligat să le dea asemenea delicatese. Să mă duc numai, continuă el, azi după amiază în piața veche și să văd dacă nu-l dă spre vînzare. Atunci am tăiat o bucățică din urechea iepurelui și m-am înțeles cu tovarășii mei de masă, care demult voiau să-i joace festa gazdei, să-l șmecherim de iepure. M-am dus deci cu unul din ei în piață, unde notarul se găsea deja, ca să supravegheze pe vînzător, să nu-l înșele cu vreo centimă. Stătea de vorbă cu niște domni distinși, dar pîndea cu ochii și cu urechile mereu spre iepure.

M-am înțeles cu un șmecher, care s-a dus la precupețul care vindea iepurele notarului și i-a spus :

— Nene, iepurele ăsta e al meu ; mi s-a furat prin fereastra deschisă. Dacă nu mi-l dai, te duc în fața judecătorului cu tot riscul și cheltuiala, pe care o să le ai !

Precupețul însă i-a răspuns că domnul acela mare i-a dat spre vînzare iepurele și el de bună seamă că nu l-a furat. Uite-l, stă colo de vorbă ! Pe cînd se ciorovăiau ei așa, începe să se adune multă lume și cînd zgîrciobul văzu aceasta, se temu de scandal, căci avea atîția abonați la masa lui, și făcu semn precupețului să i-l dea. Omul

nostru arăta celor din jur bucăţica de ureche care se potrivea, adoma la urechea ciuntită a iepurelui şi toţi îi dădură dreptate. Atunci m-am apropiat cu tovarăşul meu, aşa, ca din întâmplare, de cel cu iepurele şi m-am prefăcut că mă toemesc cu el şi că ne-am înţeles asupra preţului. M-am dus cu marfa cumpărată la notar, rugându-l să-l ia acasă şi să mi-l gătească. Omului, în loc de plată i-am dat un bacşiş. Aşa a fost nevoit zgîrcitul să ne dea iepurele împotriva voinţei lui şi n-a suflat o vorbă despre întâmplarea de care am ris multă vreme şi, dacă aş fi rămas mai mult timp în casa lui, aveam să-i mai joc asemenea farse.

CARTEA A PATRA

Capitolul I

*Simplicius se vede ca exilat în Franța ;
Șederea lui acolo îi clatină speranța.*

Arcul prea încordat se rupe. Dar să nu credeți că aceasta a fost singura festă. I-am mai făcut încă multe, ca să-l pedepsesc pentru zgîrcenia sa. Am învățat pe tovarășii mei să desăreze în apă untul, brînza tare s-o dea prin răzătoare făcînd-o parmezan și udînd-o cu vin. Toate acestea îl rîciiau la inimă pe notar. Mă pricepeam apoi și cum să scot apa din vin și mai compusei și o poezie, în care comparem pe zgîrcit cu porcul, care nu e bun decît după ce l-a tăiat măcelarul. L-am făcut în cele din urmă să mi-o plătească îndată cu virf și îndesat, deoarece, spunea el, nu aveam căderea să mă amestec în casa lui.

Doi tineri nobili dintre comeseii au primit un mare cec și porunca părinților lor să se ducă în Franța, ca să învețe limba. S-a întîmplat însă ca argatul neamț să fie trimis în altă parte ; iar celuilalt, susținea el, nu-i putea încredința cail în

Franța, de teamă să nu uite întoarcerea și să rămână fără cai. De aceea m-a rugat să fiu atât de îndatoritor și să-i duc pe cei doi la Paris, căci și așa chestiunea mea nu putea fi rezolvată mai degrabă de două săptămîni. În acest timp, dacă-i dau împuternicire, se va ocupa de ea, ca și cînd aș fi de față. Tinerii m-au rugat și ei. Apoi curiozitatea mă îndemna să mă duc, căci puteam vedea astfel Franța fără mare cheltuială. Mă și gîndeam că nu mi-ar strica să huzuresc o lună. Și așa o pornii la drum cu cei doi tineri, eu ținînd locul vizitiului. Pe acest drum nu mi s-a-ntîmplat nimic deosebit, care ar merita amintit în această povestire.

Cînd am ajuns la Paris și am tras la prietenul gazdei noastre, de unde și tinerii mei au ridicat cecurile lor, am fost arestat a doua zi împreună cu amîndoi caili. Arestarea era judecătorească, întrucît un cetățean pretindea că notarul îi datora o sumă de bani ; de aceea comisarul cartierului a dispus sechestrarea cailor, oricît m-aș fi împotrivit. Iată-mă stînd ca cucul pe cracă, neștiind ce să fac și de la cine să cer ajutor sau sfat, după ce făcusem drumul acesta lung, anevoios și, pe acea vreme, destul de nesigur ! Tinerii mei m-au compătimit mult și mi-au dat o recompensă bănească destul de mare spunîndu-mi că nu mă vor lăsa pînă ce nu-mi voi găsi un stăpîn bun sau vreun prilej favorabil ca să mă întorc în Germania. Am locuit la dinșii cîteva zile, îngrijind pe

unul din ei care, neobișnuit cu greutățile unei călătorii atât de obositoare, era cam bolnav. Drept recunoștință mi-a dăruit hainele sale, pe care le-a schimbat cu altele de modă nouă. M-au sfătuit să rămân cîțiva ani la Paris, ca să învăț limba, căci averea ce-o aveam în Colonia, n-am s-o pierd, spuneau ei. Cînd ședeam în cumpănă ce să fac, mă aude medicul care venea zilnic la bolnavul meu, cîntînd din lăută și voce un cîntec german. I-a plăcut așa de mult vocea și dibăcia mea, încît mi-a oferit un post bun și masă, dacă viu la el, să-i învăț pe cei doi băieți ai lui să cînte și ei din lăută. Ne-am înțeles ușor, mai ales că cei doi tineri m-au recomandat călduros. Nu m-am legat însă mai mult de un sfert de an.

Medicul acesta vorbea așa de bine nemțește ca și mine, iar italianește ca și cînd ar fi fost limba lui maternă. Cînd mi-am luat rămas bun de la tinerii mei, era și el de față și-mi veneau lacrimile în ochi și-mi treceau gînduri amare prin minte, gîndindu-mă la soția cu care abia mă căsătorisem, la steagul făgăduit de colonel și la tezaurul pe care îl lăsasem în Colonia. Cînd au adus vorba despre zgîrcenia gazdei noastre din Colonia, tresării deodată și le spusei la masă :

— Cine știe dacă zgîrciobul acesta nu m-a trimis dinadins aici, ca să poată pune mîna pe averea mea din Colonia !

Medicul era de părere că și aceasta este o puțință ; dar unul din tineri zise :

— Nu ! Dacă l-a trimis aici, asta a făcut-o numai pentru că i se părea că-l costă prea mult șederea ta la el, dată fiind zgîrcenia sa rar întâlnită.

Bolnavul era însă de părere că notarul a vrut să mă exileze ca să scape de mine, deoarece bănuia că trăiesc cu nevastă-sa. Medicul ajunsese la părerea că, din oricare pricină s-a întâmplat, reiese limpede că notarul a făcut gestul intenționat ca să rămîn la Paris.

— Să nu te mîhnești însă, — zise el — am să-ți dau ajutor, să te întorci acasă cînd voi găsi un prilej bun. Că lucrul acesta e pus la cale, reiese și din faptul că presupusul debitor este bun prieten al notarului vostru și al corespondentului său de aici și sînt încredințat că ați adus chiar dumneavoastră, aici la Paris, scrisoarea în puterea căreia s-au sechestrat caii !

Capitolul II

*Simplicius acuma o gazdă bună are
Și știe să cîștige întreaga ei favoare.*

Doctorul Canard, așa se numea noua mea gazdă, s-a oferit să mă ajute cu sfatul și fapta. Era om de treabă, de aceea i-am povestit multe despre mine ; atîta numai l-am mințit, spunîndu-i că sînt nobil scăpătat, care n-are nici mamă, nici tată, ci numai cîteva rude într-o fortăreață în care acum s-ar afla garnizoana suedeză. Toate acestea trebuia să le tăinuiesc față de cei doi nobili și de cel ce mă găzduia, căci erau de partea taberei imperiale. Și spusei că părerea mea ar fi să-i scriu comandantului acelei fortărețe — ca unul care aveam gradul de stegar în regimentul său — și nu numai să-i raportez ce-am făcut pînă acum, ci să-l și rog să binevoiască a lua în primire averea mea, înmîinîndu-o prietenilor mei, pînă ce voi avea iarăși prilejul să mă întorc la regiment. Canard găsi că intervenția mea este judicioasă și-mi făgădui că va trimite scrisorile mele la locul cuvenit, chiar dacă ar avea adresa în

Mexic sau China. I-am scris apoi soției mele și colonelului de Silt, comandantul din Lippstadt, precum și socrilor, punînd scrisorile acestora în plicul care era adresat comandantului. Le comunicam tuturoră că mă voi întoarce îndată ce voi face rost de banii necesari pentru o călătorie atît de lungă și-i rugam pe socrul meu și pe comandant să încerce pe cale militară să-mi scoată tezaurul, mai înainte de a crește iarba peste el. Le arătam cît aur, argint și giuvaere cuprinde. Toate scrisorile le-am scris în dublu exemplar, dînd un rînd domnului Canard, iar celălalt rînd l-am trimis prin poștă, precauțiune pe care am luat-o, gîndind că poate se va pierde vreuna din ele.

Mi-am recăpătat liniștea și meditam pe cei doi băieți, care erau crescuți ca niște prinți. Căci monsieur Canard era foarte bogat, dar și tare încrezut. Boala aceasta o luase de la nobilii cu care zilnic avea legături. În casa lui arătoasă ca a unui conte, singurul neajuns era că nu i se zicea „Excelența sa!“, iar încrederea de sine mergea pînă acolo, încît și pe cîte un marchiz îl trata de la egal la egal. El trebuia să se nască prinț sau un principe puternic și nu numai că cheltuia mult, dar știa să răsplătească bine cînd dorea să fie servit. Vindeca, ce-i drept, și oameni de rînd; nu primea însă onorarii mici, ci mai degrabă consulta gratuit, fapt pentru care aceștia îi rămîneau îndatorați, și asta ca să-și creeze popularitate, nu numai la curtea

regală și în Paris, ci să fie prețuit în tot regatul. Îl însoțeam, împreună cu servitorii săi, la vizitele bolnavilor ; dar îl ajutam și la lucrările de laborator, la pregătirea medicamentelor etc. Pentru că-i plăcea să mă aibă de laborant și vorbea cu mine nemțește — prilej de care se bucura — ne-am cam împrietenit. Astfel mi-am îngăduit odată să-l întreb de ce nu adoptă numele proprietății nobile pe care o cumpărase de curînd în apropiere de Paris cu prețul de 20.000 coroane și de ce vrea ca băieții săi să devină medici și să se chinuiască cu învățătura, cînd ar putea, ca alți tineri cavaleri, să-și cumpere funcții și să se innobileze.

— Nu, răspunse el, e mai bine așa ; căci dacă mă duc la un prinț, mi se spune : domnule doctor, luați loc ! Unui nobil însă i se zice : așteptați !

I-am zis apoi :

— Nu știți, domnule doctor, că medicul are trei fețe ? Una ca de înger, atunci cînd îl vezi venind la bolnav ; alta ca de Dumnezeu, cînd ajută bolnavului și a treia de diavol, cînd bolnavul se face sănătos și vrea să scape de el. Deci, vedeți, cîntea ține numai atîta timp cît vînturile îi umblă bolnavului prin pîntece ; dacă au ieșit și hodorogeala a trecut, a trecut și cîntea care se arăta medicului și atunci : „Doctore, acolo-i ușa !“ Nobilul, în orice caz, se bucură de mai multă trecere, cu toate că trebuie să mai aștepte, pînă să-i dea scaun : căci nobilul stă mereu lingă prinț. Am văzut deunăzi că domnul doctor a luat ceva de la un prinț în

gură și l-a gustat, ca să stabilească boala. Eu, domnule doctor, aş răbda mai bine zece ani, decât să gust fecalele altuia, chiar dacă, de pe urma acestei gustări, ar fi să stau numai pe roze !

Mi-a răspuns :

— Nu eram obligat să gust, Simplicius, ci am făcut-o dinadins, pentru ca prințul să vadă cu ce greutate mă lupt, ca să-i pui diagnosticul și, deci, să-mi dea onorariu mai mare. De ce să nu-i gust fecalele, dacă pentru aceasta îmi dă câteva sute de pistoli ¹, pe cînd el trebuie să înghită lucruri și mai grozave de la mine, fără să-i plătesc nimic pentru asta ? Dumneata vorbești ca neamțul, dar, dacă ai fi de altă naționalitate, ți-aș spune că vorbești ca un... prost !

Am înghițit-o, pentru că vedeam bine că era gata să se înfurie și l-am rugat să-mi ierte naivitatea, ceea ce l-a făcut să-i treacă supărarea, și am adus vorba despre altceva.

¹ Monedă veche de aur (n.t.).

Capitolul III

*Simplicius îmbracă veșminte-actoricești
Și dragoste aprinde în inimi femeiești.*

Odată pe domnul Canard l-au vizitat maestrul de ceremonii al regelui și alți curteni de seamă din suită și el i-a tratat nespus de bine. Ca să le facă apoi plăcere deosebită, m-a rugat să le cînt din gură și lăută un cîntec german. Am făcut-o cu plăcere, mai ales că eram și bine dispus — și le-am cîntat așa de frumos, că toți au rămas mulțumiți ; iar maestrul de ceremonii mi-a zis că e mare păcat că nu cunosc limba franceză, deoarece altfel ar intenționa să mă prezinte regelui și reginei. Canard însă, îngrijat fiind că în felul acesta aș putea fi luat din serviciul său, i-a răspuns că sînt de neam nobil și că n-am de gînd să zăbovesc vreme îndelungată în Franța, astfel că n-aș putea fi folosit ca muzician. La acestea maestrul de ceremonii i-a răspuns că n-a întîlnit niciodată la cineva voce așa de limpede, însoțită și de cîntec de lăută așa de artistic, că în curînd se va reprezenta la Luvru

în fața regelui o comedie și că, dacă m-ar putea folosi, speră să capete mare cinste pentru mine. Cînd domnul Canard mi-a tradus vorbele sale, i-am răspuns :

— Dacă mi se va spune ce personaj să joc și ce cîntece să spun, aș putea ușor deprinde melodiile și cîntecele, chiar dacă textul lor ar fi în franțuzește.

Cînd maestrul de ceremonii a auzit aceasta, m-a invitat să vin a doua zi la Luvru, ca să dau o probă. M-am dus la ora fixată. Melodiile diferitelor cîntece le-am prins repede și bine, căci aveam și notele dinainte. Apoi mi s-au dat și textele franțuzești, ca să le învăț pe dinafară și să le pronunț corect. Au fost traduse în nemțește, ca să știu ce cuprind și ce gesturi, prin urmare, să fac. Nu mi-a fost de loc greu și le-am învățat mai repede decît se aștepta fiecare și chiar pronunția (după cîte-mi spunea domnul Canard) nu era de loc rea, ba, ca să mă măgulească, spuneau că e așa de bună, parcă aș fi fost franțuz neaoș.

Cînd am repetat apoi comedia prima dată, m-am produs așa de bine cu cîntecele și melodiile mele, încît mulți spuneau că aș mai fi jucat pe Orfeu, care era acum rolul meu. N-am avut niciodată zi mai fericită ca aceea în care s-a jucat comedia. Monsieur Canard mi-a dat să beau ceva, ca să am vocea și mai clară ; cînd însă a vrut să mă machieze și să-mi pudreze părul, a găsit că toate acestea mă urîtesc. Mi-a pus pe cap o coroană de

lauri, m-a îmbrăcat într-un costum antic verde ca apa mării, lăsându-mi gîtul, partea de sus a pieptului, brațele pînă deasupra cotului și genunchii pînă la jumătatea pulpelor, goale. Peste haină purtam o mantilă de tafta de culoare sîngerie. În costumul acesta suspinam după Euridice a mea, imploram pe Venus printr-un frumos cîntec și în cele din urmă am dat-o gata pe iubita mea, privind-o cu niște ochi galeși și suspinînd. După ce am pierdut-o, am îmbrăcat un costum negru, tot antic însă, din care carnația mea albă lucea ca zăpada. Plîngeam pierderea soției iubite și eram însuși așa de emoționat, încît îmi veniră lacrimile în ochi și abia puteam cînta din cauza plînsului. Apoi am coborît în infern, înfățișîndu-mă lui Pluto și Proserpinei, amintindu-le, printr-un cîntec mișcător, propria lor iubire și durerea mea și-i rugam, prin gesturi imploratoare — însoțindu-le mereu de cîntece din harpă — să mi-o redea și, cînd mi-au dat cuvîntul lor, le-am mulțumit printr-un cîntec prin care inima mea jubila. Cînd însă, pe neașteptate, am pierdut-o din nou pe Euridice, am exprimat cea mai adîncă durere pe care o poate arăta un om, și m-am îngălbenit la față, încît credeam că voi leșina. Deoarece în scena aceasta rămăsesem singur pe rampă, mi-am dat silința să flu cît mai natural, astfel că am căpătat numai cuvinte de laudă, spunîndu-mi-se că am jucat cel mai bine. După aceea m-am așezat pe o stîncă, am jelit pierderea prea iubitei mele și am stîrnit compătimirea tuturor

creaturilor. Atunci îmi apărură pe rînd animale sălbătice și domestice, dealuri, arbori și altele, așa că socoteai că totul e vrăjit. Cînd în cele din urmă am renunțat la toate femeile și am fost aruncat de bachante în apă (asta am făcut-o așa, că numai capul mi se vedea, trupul stîndu-mi într-o trapă) apăru atunci balaurul să mă roadă cu dinții lui fîroși. Aici am făcut o greșală, căci cel care era îmbrăcat în pielea balaurului, nevăzînd capul meu, și-l puse pe al său lîngă mine, ca și cînd ar paște. Acest lucru mi s-a părut atît de cîrăghios, încît a trebuit să rînjesc, ceea ce au și băgat de seamă doamnele, care mă priveau atent.

Am avut aplauze unanime, un onorar respectabil și m-am făcut și cunoscut, căci franțujii mă numeau de atunci numai *Bel Allemand* (Frumosul german). S-au mai dat asemenea piese de teatru, precum și balete, pentru că era în carnaval, și am luat și eu parte la ele ; dar am fost tare invidiat de ceilalți actori, pentru că ochii privitorilor și mai ales ai femeilor se îndreptau mai stăruitor asupra mea. M-am lăsat apoi de teatru, mai ales cînd am căpătat odată niște ghionturi mai tari decît se obișnuiau pe scenă, cînd am jucat pe Hercule, aproape gol, într-o blană de leu, luptînd cu Achelous¹ pentru Dejanira.

¹ Zeul fluviului cu același nume, învins de Hercule în lupta lor pentru mîna Dejanirei (n.t.).

Capitolul IV

*Simplicius, „Frumosul german“, e dus în silă,
La muntele Venerei de-o vristnică Sibilă.*

Prin rolurile mele am făcut însă cunoștința unor înalte personalități și mi se părea că-mi surîde iar norocul, mai ales că aveam acum chiar protecția celor din jurul regelui. Într-o bună zi intră în laborator un lacheu aducînd o scrisoare domnului Canard, cînd el tocmai distila ceva căci, făcîndu-mi plăcere, învățasem la medicul meu de toate : să dizolv, să sublimiez, să filtrez și alte asemenea operații alchimiste.

— Monsieur Bel Allemand, mi se adresă doctorul, scrisoarea aceasta vă privește. Un domn distins cere să veniți neapărat la el, ca să vă invite să dați lecții de lăută fiului său. Mă roagă să vă conving să nu-i refuzați această dorință și făgăduiește în termeni foarte politicoși să vă onoreze frumos pentru această osteneală. I-am răspuns că, dacă pot să fac un serviciu de hatîrul stăpînului meu (Domnul Canard), aş primi bucuros.

El mă sfătui să mă îmbrac bine și să merg cu lacheul ; între timp, pînă voi fi gata, va da ordin să mi se pregătească ceva de mîncare, căci voi avea lung drum de făcut și înainte de lăsarea serii nu voi fi acolo.

M-am gătit frumos, am înghițit la iuteală ceva din gustările pregătite, mai ales cîțiva cîrnăciori delicați care, cum mi se părea, aveau destul de tare gust de farmacie. Am plecat apoi cu lacheul pe drumuri întortocheate o oră întreagă, pînă am ajuns pe-nserate în fața unei porți de grădină, care era întredeschisă. Lacheul o deschise de tot, ca apoi, după ce am intrat, s-o trîntească tare în urma noastră și mă conduse într-un pavilion care se afla într-un colț al grădinii. După ce am străbătut un coridor lung, a bătut la o ușă pe care a deschis-o imediat o bătrînă doamnă cu înfățișarea foarte nobilă. Mi-a urat bun venit într-o nemțească perfectă și m-a poțit foarte politicoasă să intru. Lacheul, care nu știa boabă nemțește, s-a înclinat adînc și a plecat.

Bătrîna doamnă m-a luat de mină și m-a condus într-o cameră împodobită de jur împrejur cu tapete scumpe și mobilată elegant. M-a poțit să șed, ca să mă odihnesc și să pot auzi pentru ce am fost chemat aici. M-am așezat pe un scaun, pe care îl urning de lingă fereastră spre focul ce ardea, căci era frig în cameră. Ea s-a așezat lingă mine și mi-a spus :

— Monsieur, dacă vă gândiți că puterea dragostei a subjugat pe cei mai viteji, înțelepți și puternici bărbați, să nu vă mirați că ea pune stăpînire pe o blată și slabă femeie. N-ați fost chemat, așa cum s-a scris domnului Canard, de un domn ca să dați lecții de lăută, ci de cea mai neîntrecută frumusețe femeiască, și de doamna cea mai minunată din Paris. Sărmana se teme că va muri dacă nu va vedea iar și în curînd chipul supraterestru al dumneavoastră, ca să se poată desfăta privindu-l. Iată de ce mi-a poruncit să spun acestea domniei voastre, ca fiind compatriotul meu, și să vă rog, ca Venus pe al ei Adonis, să veniți la ea în seara aceasta și să-i înfățișați frumusețea bărbătească, ceea ce desigur că dumneavoastră, cavalier nobil, nu veți refuza unei doamne atît de frumoase și distinse.

I-am răspuns :

— Madame, nu știu ce să cred și, cu atît mai puțin, ce să răspund la această propunere ! Nu cred să fiu atît de chipeș ca o doamnă de situație atît de înaltă să jinduiască la modesta mea înfățișare. Afară de aceasta, dacă doamna este atît de nobilă și distinsă, ar fi putut să trimită după mine ziua-n amiaza mare și nu să mă cheme așa de tîrziu și într-un loc atît de izolat ! Stimata mea co-națională, vă rog să mă iertați dacă un străin ca mine se teme să nu fie atras într-o cursă, cu atît mai mult cu cît am fost chemat la un domn, ceea ce s-a dovedit neadevărat. Dacă voi vedea că voi

fi atacat prin trădare și-mi va fi în primejdie viața, să știți că atunci voi ști să minuiesc spada.

— Binișor, binișor, mult stimatul meu concetățean ! — răspunse ea— scoateți-vă din mințe asemenea gânduri ! Știți, femeile sînt precaute și nu vor să se compromită. Dacă doamna cea nobilă, care vă iubește nespus, ar fi intenționat ca să vă fie și ea cunoscută, de bunăseamă că v-ar fi chemat de-a dreptul la ea. De aceea trebuie să puneți această ușoară glugă (mi-o arată pe masă) cînd veți fi condus de-aici la dînsa, pentru că nu trebuie să cunoașteți nici măcar locul unde locuiește, darmite la cine ați fost. Vă rog numai purtați-vă față de această doamnă așa cum merită potrivit rangului ei, mai ales potrivit dragostei aprinse ce vă poartă ; altfel, iertați-mă și vă rog să n-o socotiți drept amenințare, dar e destul de puternică încît să pedepsească imediat îngîmfarea și disprețul ! Dacă însă vă veți purta cum se-așteaptă de la un cavaler, fiți încredințat, că va ști să răsplătească și cel mai mic pas pe care-l veți face pentru dînsa.

Se-ntuneca încetul cu încetul ; iar eu ședeam ca o stană de piatră îngrijorat și făcîndu-mi tot felul de gânduri. M-am resemnat, știind că nu voi scăpa cu una cu două de aici, și-i spusei bătrînei :

— Ei bine, prea stimata mea conațională, dacă totul este așa cum îmi spuneți, mă încred în cînstea dumneavoastră ca germană ce sînteți și sper că nu veți îngădui să i se întîmple ceva nemeritat și nedrept unui german fără de nici o vină. Doamna

despre care-mi vorbești desigur că n-are ochi de basilisc¹, care să mă ucidă.

— Vai, ferească sfântul ! — zise ea — ar fi mare păcat ea un bărbat așa de bine făcut, cu care s-ar putea mândri națiunea noastră, să moară așa de tânăr ! Dimpotrivă : veți simți atîta încîntare, cum n-ați trăit niciodată !

Învaindu-mă astfel, ea strigă : „Jean et Pierre !“ și deodată apărură, ieșind dintr-o ușă camuflată cu tapete, doi vlăjgani înarmați din cap pînă-n călcîie, avînd fiecare halebardă și pistol. Apariția lor mă îngheță și îngălbenii. Bătrîna băgă de seamă și zise :

— Cavalerul nu trebuie să se sperie cînd se duce la femei !

Porunci apoi amînduroră să-și dezbrace armurile, să ia lanterna și să meargă numai cu pistoalele. Mie îmi trase gluga de catifea neagră peste cap, îmi luă pălăria sub braț și mă conduse, luîndu-mă de mîină, prin niște coridoare ciudate. Am simțit cum am trecut prin mai multe uși, apoi pe un drum pavat, apoi, după vreo zece minute de mers, cum a trebuit să urc o scară mică. Am trecut iar printr-o ușă, am intrat într-un coridor pavat cu lespezi, am urcat o scară mai lungă în spirală și în cele din urmă am coborît cîteva trepte. După vreo șase pași s-a deschis o ușă și, cînd am intrat, bătrîna mi-a scos gluga. Mă gă-

¹ Șarpe egiptean inofensiv. În antichitate trecea drept animal fabulos a cărei privire omora (n.t.).

seam într-o încăpere mare, nespus de frumos dichisită. De pereți atîrnau tablouri artistice, o vitrină era încărcată cu argintării, iar patul avea un baldachin de care atîrnau perdele fine de pînză aurie. O masă minunat împodobită aștepta oaspeți. Singurul lucru care, după părerea mea, strica acestei armonii, era o vană așezată lângă șemineu. Era, ce-i drept, frumoasă, dar nu se potrivea de loc cu mobila cea scumpă și de gust ales. Bătrîna îmi zise :

— Vă spun bun, sosit, domnule conațional ! Acum mai puteți spune că sînteți trădat ? Nu mai fiți de loc indispus ! Purtați-vă, cum v-ați purtat mai deunăzi, pe scenă, cînd ați recăpătat de la Pluto pe Euridice ! Vă asigur că aveți să găsiți aici una și mai frumoasă decît aceea pe care ați pierdut-o.

Capitolul V

*In muntele Veneret Simplicius petrece,
Dar după vreo opt zile el trebuie să plece.*

Am înțeles din aceste cuvinte că aici nu va fi vorba numai să-mi arăt frumusețea, ci că mai am de făcut și altceva. De aceea i-am spus bătrinei că însetatul zadarnic șade lângă fântină, dacă n-are voie să bea. Ea îmi răspunse că în Franța lumea nu-i așa de abrașă ca să nu lase pe cineva să bea apă, mai ales când nu duce lipsă de așa ceva.

— Da, am zis eu, toate ar fi bune dacă n-aș fi însurat!

— Mofturi! — exclamă îndrăcita femeie. Astă noapte nimeni n-are să vă creadă aceasta, căci rar vin oameni căsătoriți în Franța. Și chiar de-ar fi așa, nu pot crede că sînteți atît de naiv, încît să muriți de sete și să nu vreți să beți dintr-o fântină străină, mai ales când, poate, are apă și mai bună decît cea de-acasă.

De-alde astea vorbeam, în timp ce o cameristă îmi scotea încălțăminte și ciorapii care se murdăriseră pe cînd orbecăiam pe întuneric ; de altfel Parisul este un oraș plin de noroi. Îndată veni porunca să-mi facă baie înainte de masă. Camerista trebăluia încoa și încolo, aducîndu-mi cele necesare pentru baie, care toate miroseau a mosc și săpun parfumat. Pînzeturile erau de olandă scumpă împodobită cu dantele prețioase. Mi-era rușine să mă arăt gol în fața bătrînei ; dar n-am avut încotro, a trebuit să mă las să mă frece, fata plecînd din cameră. După baie mi-a dat o cămașă diafană peste care mi-a pus o mantilă frumoasă de tafta de culoarea violetei și ciorapi de mătase la fel colorați. Boneta și papucii erau împodobiți cu fire de aur și perle mici, așa că, după baie, stam în fotoliu ca un crai de pică. Pe cînd bătrîna mă pieptăna — căci mă slujea ca pe un prinț sau ca pe un copil — fata aducea mîncările și, cînd masa fu gata, intrară în odaie trei doamne tinere și energice, avînd piepturile de alabastru destul de decoltate, dar purtînd mici măști la ochi. Tustrele mi s-au părut destul de frumoase ; dar una din ele era cea mai frumoasă. Le-am făcut în tăcere o adîncă reverență, pe care mi-au înapoiat-o, așa că aveai impresia unei societăți de muți. Se așezară cîteșitrele deodată, așa că nu o puteam ghici pe cea mai distinsă căreia urmam să-i „slujesc“. Una din ele

întrebă dacă ştiu franţuzeşte, ceea ce bătrîna negă.

Atunci alta i-a spus să mă poftească să stau. După ce am stat, a treia porunci interpretei mele să se așeze și ea, astfel că nici de astă dată n-am putut afla care e adoratoarea mea. Ședeam lîngă bătrîna în fața celor trei doamne și cred că frumusețea mea ieșea și mai mult la vedere stînd lîngă această Babă Hîrcă. Tustrele mă priveau cu grație, dragoste și bunăvoință și pot jura că sco-teau sute de suspine din inimă. Ochii lor nu-i pu-team vedea scînteind din pricina măștilor. Bătrîna mă întrebă (de vreme ce nimeni nu putea vorbi cu mine) pe care din cele trei o socot cea mai frumoasă. I-am răspuns că mi-i tare greu să fac vreo alegere. Atunci baba a început să rîdă, arătîndu-și cei patru dinți, pe care-i mai avea în gură și zise :

— Cum așa ?

I-am răspuns : asta pentru că nu le pot vedea bine ; dar, după cît îmi desfată privirea, cîteșitrele nu-mi par de loc urîte. Doamnele voiau să afle ce-a întrebât bătrîna și ce i-am răspuns. Le-a tălmăcit, dar diavolița a mai adăugat de la ea, că aș fi spus și altceva și anume că fiecare guriță a lor ar merita sute de mii de sărutări, căci sub măștile lor atîta puteam zări, gurile, mai ales a celeia care ședea în fața mea.

Asta a fost toată discuția noastră la masă ; iar eu mă prefăceam că nu pricep nici o boabă franțuzește. Pentru că masa s-a desfășurat în tăcere, a și fost strinsă mai repede. Doamnele m-au urat noapte bună și au plecat ; iar eu n-am putut să le însoțesc decît pînă la ușă, pe care bătrîna a și încuiat-o după ele. Văzînd aceasta, am întrebat-o unde voi dormi ? Mi-a răspuns că trebuie să dorm în pat la ea. I-am răspuns că patul e foarte bun, numai dacă ar dormi în el și una din cele trei femei. Bătrîna zise însă :

— Vedeți, astă-noapte nu va dormi nici una din ele cu dumneavoastră !

Pe cînd sporovăiam așa, deodată o mină delicată trase perdea baldachinului și o doamnă frumoasă care era acolo culcată, s-a cam răstit la babă, spunîndu-i să nu mai tot trîncănească și să se ducă la culcare. Am luat atunci o luminare și am vrut să văd cine e în pat ; dar bătrîna a suflat în lumină, spunîndu-mi :

— Domnule, dacă țineți la viață, lăsați-vă de asemenea glume ! Puteți să vă culcați, dar să nu încercați să vedeți chipul doamnei, fără voia ei, că atunci nu ieșiți viu de aici !

Spunînd acestea, a plecat închizînd ușa ! Camerista, care văzuse de foc, l-a stins de tot și a ieșit și ea pe o ușă secretă, tăiată în tapete.

Doamna din pat, cînd s-a văzut singură, mi-a zis :

— *Allez, Monsieur Beau Alman, gee schlaf, mein Herz, gom, rick su mir!*¹

Atîta nemţească o învăţase bătrîna. M-am apropiat de pat, ce aveam altceva de făcut ? Dar n-am apucat să mă plec că mi-a şi sărit de gît, mi-a urat bunvenit cu multe sărutări şi mi-a muşcat buza de jos, cuprinsă de o patimă aprinsă. Apoi a început să-mi descheie mantila şi să-mi rupă aproape cămaşa ; m-a tras spre ea şi s-a zbatut de dragoste nebună, nu pot să vă spun cum . Doară atîta putea să rostească nemţeşte : „*Rick su mir, mein Herz!*“, restul îl lăsa să se înţeleagă prin gesturi. M-am gîndit, ce-i drept, la iubita mea soţie rămasă acasă ; dar gîndul acesta nu mi-a folosit la nimic. Eram şi eu om în carne şi oase şi aveam în faţa mea o făptură atît de minunată la trup, încît ar fi trebuit să fiu de lemn ca să scap de aici cu faţa curată...

Opt zile şi opt nopţi am petrecut în acest lăcaş şi cred că şi cele trei graţii au trecut prin patul meu, căci glasul lor era altul decît al celei dintîi şi apoi nu se zbăteau aşa nebune ca aceasta. Cu toate că am stat, cum am spus, opt zile şi opt nopţi, nu puteam să le văd, căci ziua purtau un voal, pe care numai noaptea, în întuneric, îl scoteau. După aceste opt zile m-au dus în curte, cu ochii legaţi, m-au urcat într-o caleaşcă, unde

¹ Haideţi, frumosule domn german, treci la culcare, dragul meu, vino, apropie-te de mine (Amestec incorect de franceză şi germană) (n.t.).

mă aștepta baba mea, care pe drum mi-a scos legătura de pe ochi și m-a dus la casa medicului. Îndată ce am coborît, caleașca a și pornit repede înapoi. Ca dar am primit două sute de pistoli și cînd am întreat-o pe bătrînă dacă trebuie să dau bacșiș cuiva, mi-a zis :

— Nici pomeneală ! S-ar supăra foc doamnele ; căci n-ați fost într-un bordel, unde se plătește totul !

După aceea am mai avut asemenea mușterii care, în cele din urmă, m-au făcut să-mi fie silă de asemenea lucruri.

Capitolul VI

*Simplicius în taină spre casă s-a-ndreptat,
Pe drum necazu-l paște, căci zace de vărsat.*

Deși am adunat bani și alte daruri, că mă îngrozeam de mine însumi, nu mă mai miram că unele femei se duc în bordele să-și facă „o meserie” din această murdărie animalică, pentru că pot câștiga bine. Am început, totuși, să cad pe gânduri și să caut să mă îndrept; dar, mărturisesc, mai puțin din evlavie sau din muștrarea conștiinței, cât din grija că aș fi putut fi prins asupra acestui hram și pedepsit după cum merit. Iată de ce m-am hotărît să mă reîntorc în Germania, mai ales că și comandantul din Lippstadt mi-a scris că a pus mîna pe cîțiva negustori din Colonia, cărora nu le va da drumul pînă nu-i vor aduce lucrurile mele. În aceeași scrisoare îmi spunea că steagul meu e liber și-l ține pentru mine; dar că trebuie să vin înainte de a se imprimă-văra, căci altfel e nevoit să-l dea altcuiva. Și soția mea mi-a trimis tot acum scrisoare, că mult

mă dorește și-mi jură dragoste și credință. Dacă ar fi aflat ce cuminte am fost, mi-ar fi trimis altfel de salutări.

Mă gîndeam eu că Monsieur Canard nu mi-ar fi dat voie ușor să plec; de aceea m-am hotărît s-o șterg franțuzește, fără binecuvîntarea sa, îndată ce voi găsi prilejul. Și el s-a ivit repede; dar spre nenorocul meu. Am întilnit niște ofițeri din armata weimariană și m-am recomandat ca stegar din regimentul colonelului S.A. Le-am spus că am fost o vreme la Paris pentru afaceri personale; că acum vreau să mă întorc la regiment și i-am rugat să mă ia ca tovarăș de călătorie. Au primit cu plăcere. Mi-am cumpărat căl și m-am pregătit în cea mai mare taină; mi-am adunat banii (erau cam 500 de dubloni ¹ pe care-i primisem de la femeile cele nelegiuite) și am plecat cu ofițerii, fără să-l mai întreb pe Monsieur Canard dacă-mi dă voie. I-am scris însă din călătorie; iar scrisoarea am dat-o din Maastrich ², ca să-l fac să creadă că am plecat spre Polonia. Îmi luam astfel rămas bun de la el, motivînd plecarea prin faptul că nu-mi mai priiau de loc cîrnații săi aromați.

Cînd ne-am găsit gazdă de dormit în a doua noapte de drum, m-am simțit tare rău. Credeam că am căpătat brîncă, deoarece capul mă durea

¹ Veche monedă de aur spaniolă, în valoare de 63 mărci (n.t.).

² Oraș din Olanda (n.t.).

atît de groaznic, încît nu puteam sta în picioare. Ne găseam într-un sat mizerabil, fără medici, și n-avea cine să mă îngrijească. Ofițerii au plecat a doua zi dis-de-dimineată, îndreptîndu-se spre Alsacia și m-au lăsat să zac, crezîndu-mă pe moarte. Ce aveau ei cu mine? Totuși, au vorbit cu gazda să aibă grijă de mine și de cal și au rugat și pe primarul satului să aibă un ochi atîntit asupra-mi, eu fiind ofițer în slujba regelui.

Am zăcut așa, fără să-mi dau seama de mine, vreo cîteva zile. Aiuram. Gazda a chemat preotul, dar acesta n-a putut afla nimic de la mine. Omul, văzînd că nu mă poate ajuta cu nimic de-ale sufletului, a vrut să mă ajute trupește și anume a pus să-mi lase sînge și mi-a dat un ceai sudorific, așezîndu-mă într-un pat cald. Am transpirat mult și noaptea m-am făcut mai bine, venindu-mi în fire și dîndu-mi seama unde mă găsesc și cum am ajuns aici. A doua zi veni iar preotul la mine, și m-a găsit disperat, căci nu numai că mi se furaseră toți banii, dar îmi și închipuiam că am căpătat boala franțuzească (sfrenția), pe care aș fi meritat-o cu vîrf și îndesat, mai mult decît dublonii. Tot corpul îmi era numai pete, parcă aș fi îmbrăcat o blană de tigru și nu puteam să merg, să stau în picioare sau pe scaun, nici culcat. Deși știam bine că banii pierduți nu veniseră de la Dumnezeu, înjuram cît puteam că mi i-a luat diavolul. Mă zbăteam așa

de disperat pentru aceste două rele, că bietul preot nu mă putea de loc liniști.

— Prietene, îmi zicea el, dacă nu poți duce crucea ca un creștin, poartă-te cel puțin ca un om cu mintea întreagă ! Vrei să pierzi pe lângă bani și viața sau chiar fericirea veșnică ?

I-am răspuns :

— Ducă-se dracului banii ; numai de nu mi-ar fi căzut boala asta groaznică și blestemată pe cap ! Cel puțin dacă m-aș afla într-o localitate unde să mă pot îngriji !

— Răbdare, prietene ! — răspunse preotul. Ce să zic atunci de bieții copilași ? Cincizeci zac bolnavi în satul ăsta, așa ca dumneata...

Cînd am auzit că și copiii sînt bolnavi ca și mine, am căpătat curaj, căci m-am gîndit : copiii nu au de unde avea boala asta lumească. Am luat ranița și am căutat în ea ce-aș mai putea găsi să pot vinde. În ea erau numai rufe și nimic de preț, decît un medalion de aur incrustat cu rubine, un dar din Paris, avînd portretul unei doamne. Am scos portretul iar medalionul l-am dat preotului să-l vîndă în oraș, ca să ăm ceva bani din care să trăiesc. Am căpătat abia o treime din valoare. Nu după mult timp am vîndut și calul. Cu banii aceștia am dus-o tîrîș-grăpiș, pînă ce bubulițele de vărsat au început să se usuce și m-am simțit mai bine.

Capitolul VII

*Simplicius, sărmanul, învață să înoate :
Cînd apa îi ajunge la gură, dă din coate.*

E sfîntă vorba : cu ce păcătuiești, cu aceea ești pedepsit. Vărsatul m-a desfigurat așa de tare, încît știam că de aici înainte voi avea liniște din partea femeilor. Am căpătat ciupituri pe față, de parcă ar fi fost o arie pe care se treiera mazărea. Părul meu frumos buclat, de care se îndrăgostiseră atîtea femei, mi-a căzut și în locu-i au apărut niște țepi ca de bidinea, așa că, de rușine, purtam perucă. Dar ceea ce mă durea mai mult decît toate era pierderea vocii mele dulci — pînă și gîtul îmi fusese plin de bubulițe — iar ochii, de a căror privire s-au aprins multe inimi, acum îmi erau roșii și urduroși ca la o babă de optzeci de ani cu albeață. Unde mai puneți că eram într-o țară străină în care nu cunoșteam nici un cîine care să-mi fie prieten ; eram și fără bani și nu vorbeam nici limba franceză.

Atunci mi-am dat cu adevărat seama că am pierdut din ușurință atâtea împrejurări favorabile în care mi-aș fi putut întemeia o viață fără griji. M-am dus cu gândul în trecut și am văzut că norocul meu în război și comoara găsită n-au fost în realitate decât pricina și începutul nenorocirii mele, care nu m-ar fi putut doborî atît de jos dacă nu m-ar fi înșelat, cocoțîndu-mă atît de sus. Am înțeles că ceea ce socoteam eu drept bun, a fost rău și m-a dus la pierzare. Și n-am mai avut nici un pustnic care să mă călăuzească cu fidelitatea lui, nici un colonel Ramsay care să mă primească în nenorocirea mea, nici un preot care să mă povățuiască de bine, în sfîrșit nici un suflet de om care să-mi fi vrut binele.

Acum, că banii mi s-au dus, urma să-mi caut norocul în altă parte, chiar de-ar fi să mă mulțumesc cu slujba de porcar, cum a făcut fiul cel risipitor din *Biblie*. M-am gîndit la sfatul preotului din Lippstadt, care mă povățuise prietenește să-mi folosesc averea studiînd ; dar, vai, era prea tîrziu ; nu mai puteam tăia aripile păsării, căci zburase ! Neașteptată și jalnică schimbare ! Acum patru săptămîni eram bărbat chipeș, admirat și de prinți, iubit de femei, cu trup sculptural, cu față îngerească. Iar azi eram ca momiia, pe care își lasă udul cîinii. Îmi făceam mii și mii de planuri, despre felul cum să ies la liman. Gazda m-a dat afară din casă, pentru că nu mai puteam plăti chiria. M-aș fi dus la armată, dar cine ar fi pri-

mit pe un soldat care arăta ca un cuc năpîrlit ? De muncit nu puteam, căci mă simţeam prea slăbit şi nici nu eram obişnuit cu munca. O singură mîngîiere aveam : timpul mergea spre vară şi deci, la o nevoie, mă puteam aciuia după un gard, căci în casă nu mă primea nimeni. Mai aveam hainele noi şi bune, pe care mi le făcusem pentru călătorie şi raniţa era plină de rufărie scumpă, dar nimeni nu voia să-mi cumpere nimic, de teamă să nu capete boala mea. Prin urmare, mi-am luat raniţa în spinare, sabia în mînă şi drumul sub picioare ! Mergînd aşa, am ajuns într-un oraşel cu farmacie. Farmacistul îmi pregăti o alifie împotriva ciupiturilor de vărsat şi, cum nu era om greţos, ca alţii, mi-a luat în loc de bani, o frumoasă cămaşă fină. Mă gîndeam — numai de aş scăpa de semnele acestea uricioase ! Atunci poate se va sfîrşi şi mizeria mea. Farmacistul m-a asigurat că, afară de semnele cele adînci, voi scăpa în opt zile de celelalte — aşa că mai căpătai puţin curaj. Mă plimbam prin oraş. Era tocmai zi de tîrg şi văzui pe unul care scotea dinţi şi căpăta o mulţime de bani. Celor ce nu le scotea dinţi, le vindea, vorba aceea, apă de ploaie. Mi-am zis : „Prostule, de ce nu deschizi şi tu asemenea tarabă ? Ai lucrat şi ai învăţat atîtea la Monsieur Canard şi nu eşti în stare să-i înşeli pe nişte ţărani proşti, ca să-ţi cîştigi o piine ?“

Capitolul VIII

*Simplicius ajunge hoïnar și șarlatan ;
Cu vicleșug ia banii și-nșală pe țăran.*

Simțeam atunci o foame ca de muncitor la arie. Nu mă puteam sătura, nu mai posedam însă decît un inel de aur cu un diamant care valora cam douăzeci de coroane. L-am vîndut pe douăsprezece și mi-am dat seama că voi rămîne chiar sărac lipit pămîntului, dacă nu-mi voi cîștiga hrana zilnică. M-am hotărît atunci să mă fac „medic“. Mi-am cumpărat toate cele necesare pentru un *teriac*¹ și l-am pregătit, ca să-l vînd în orășele și tîrguri. Pentru țărani am făcut o doctorie din ienupăr, foi de salcie și alte asemenea ingrediente, precum și o alifie verde din uleiuri, buruieni parfumate, rădăcini și unt ; praf de dinți din alb de zinc, nisip fin, ochi de rac și șmirgel și o

¹ *Theriaca diatesseron*, medicament universal alcătuit din vreo 70 de ingrediente, pe bază de miere, inventat de medicul lui Nero, Andromachus. Se folosea pînă prin secolul al XVII-lea în Veneția și Olanda ca leac împotriva otrăvirii (n.t.).

apă medicinală din leșie, cupru, amoniac și camfor, ca leac împotriva scorbutului, febrei aftoase și durerilor de dinți și de ochi. Mi-am mai procurat o mulțime de cutiuțe de tinichea și de lemn, hîrtie, sticlute, material pentru împachetat și, ca să fie lucru arătos, mi-am tipărit etichete pe franțuzește, în care arătam la ce e bun cutare sau cutare leac. În trei zile erau toate gata și nu m-au costat decît 3 coroane. Și iată-mă „doctor“ ! Mi-am împachetat farmacia, am părăsit orașelul și m-am hotărît să cutreier din sat în sat, pînă în Alascia, desfăcîndu-mi marfa. De acolo, să plec la Strasbourg, care era oraș neutru, și să încerc să merg pe apa Rhinului, la Colonia, ca apoi să mă duc la soția mea. Planul ar fi fost foarte bun, dacă ar fi izbutit.

Cînd am apărut întîia oară cu mișmașurile mele în fața unei biserici, vînzarea a fost foarte anemică, pentru că eram prea novice și nu puteam rosti minciuni ca să-mi laud marfa ca oricare șarlatan. Am văzut îndată că trebuie s-o rup altfel, dacă vreau să cîștig un ban. M-am dus cu „marfa“ mea la crîsmă și cum stăteam la masă, aud pe crîșmar spunînd că după-amiază se vor aduna tot felul de oameni sub tei, în fața casei sale. Acolo aș putea ușor vinde ceva, dacă am marfă bună, deoarece cutreieră mulți șarlatani satele, așa că oamenii își țin strînse baierile pungilor, dacă nu văd *cu ochii lor* o dovadă sigură că teriacul este

afară din cale bun. Cînd am auzit unde-î strînge gheata pe țărani, le-am găsit eu leacul : Țam cerut un pahar de apă, l-am umplut pe jumătate cu rachiou tare de Strasbourg, și am prins o broască rîioasă din acelea care trăiesc primăvara și vara prin băltoace. Ele sînt galbene-aurii sau aproape galben-roșietice, iar pe pîntece au pete negre. Sînt lighioane uricioase. Pusei una din acestea într-o stacană mare plină cu apă și o așezai pe masă, sub tei, lîngă mîsa mea. Cînd oamenii au început să se adune și să mă înconjoare, unii credeau că sînt de cei care scot dinții, căci văzuseră în mîna mea cleștele împrumutat de la crîsmărită. Am și început să le vorbesc într-o franțuzească stricată, așa cum mă pricepeam :

— Domnilor și prieteni, nu sînt din cei ce scot măselele, dar am apă bună pentru ochi !

— Da, se vede — strigă unul — chiar după ochii dumitale cei urduroși ca de strigoi !

— E-adevărat — i-am răspuns prompt — dar vezi, prietene, de n-aș fi avut apa asta, azi aș fi orb. De fapt nu vînd apă pentru ochi, ci teriac, praf pentru dinți și alifie pentru răni și apa o dăruiesc peste cumpărături. Nu sînt șarlatan care să amăgească lumea, ci vînd teriac din cel bun. Am să vă dovedesc și, dacă nu v-o plăcea, să nu cumpărați.

Am rugat pe unul din cei care căseau gura la mine să aleagă o cutie cu teriac din cele multe. Am deschis-o, am luat o bucatică din ea cît un bob

de mazăre și am băgat-o în paharul de rachiu pe care oamenii îl credeau că e cu apă. L-am amestecat pînă s-a topit. Apoi cu cleștele am scos broasca din cupa cea mare, am arătat-o oamenilor și am zis :

— Uitați-vă, oameni buni, dacă această jivină otrăvitoare bea teriacul meu și nu moare, atunci marfa mea nu face doi bani și să nu cumpărați !

Zicînd aceasta, virii biata broască — născută și crescută în apă și nepriindu-i alt lichid — în rachiul meu și astupai paharul cu o hîrtie ca să nu sară animalul afară. Nefericita a început să se zbată mai abătut decît dacă aș fi pus-o pe jăratec, căci rachiul, cum am mai spus, era tare și, după ce s-a răscolit așa o bucată de vreme, a murit întinzîndu-și cele patru piciorușe în lături. Țăranii au căscat gurile și...pungile, căci au văzut cu ochii lor dovada puterii teriacului meu. Mai bun teriac nici că se putea (ziceau ei) și nu mai pridideam învelind la porcărie și încasînd la gologani. Unii cumpărau cîte trei, patru, cinci și șase porții, ca să aibă la nevoie, cînd s-o isprăvi această doctorie miraculoasă ; ba cumpărau și pentru rude și prieteni, care locuiau în alte localități, astfel că numărai seara zece coroane, deși nu fusese zi de iarmaroc și-mi mai rămăsese cam jumătate din marfă. Mi-am luat însă tîlpășița chiar în acea noapte, ducîndu-mă în alt sat, de teamă ca nu cumva vreun țăran curios să încerce puterea te-

riacului meu la vreo broască și, dacă va vedea înșelăciunea, să nu-mi facă spinarea tobă. N-aveam nevoie să mă folosesc de acele înșelăciuni ale șarlatanilor, pe care marele învățat Matthiolus le-a descris în cartea a șasea a lui Dioscorides *De venenis*¹. N-aveam nevoie nici de maimuță sau de vreun alt animal curios ca să atrag pe proști ; căci învățasem la Paris de la un scamator neamț să măsluiesc frumos cărțile de joc, cu care să momesc pe oameni și să-i opresc să caște gura, pînă ce le arătam proba cu teriacul meu și-i făceam pe gură-cască să-și dezlege baierile pungii. Ca să pot dovedi, pe de altă parte, excelentul meu licitar otrăvit, mi-am făcut o pastă galbenă arsenicală din făină, șofran și fiere, și un sublimat de mercur cu făină și vitriol. Cînd voiam să fac proba, aveam două pahare la fel — în care puneam apă proaspătă. Apa dintr-unul din pahare o amestecam mult cu apă tare sau acid sulfuric. În acest pahar puneam puțin teriac și răzuiam cît era nevoie din ambele otrăvuri, în amîndouă paharele. Apa din paharul care n-avea nici teriac și nici apă tare se înnegrea ca cerneala ; apa din celălalt pahar rămînea limpede ca mai înainte, din cauza apei tari.

— Ha — căscau gura oamenii — uitați-vă, ăsta e cel mai bun teriac și costă foarte puțin !

¹ *Despre otrăvuri* (lat.). Matthiolus a fost un renumit medic din secolul al XVI-lea, comentatorul doctorului și botanistului grec din antichitate Dioscorides (n.r.).

Cînd amestecam ambele pahare, apa iar se limpezea. Am mai născocit multe asemenea șiretlicuri, de care se minunau țăranii și-și scoteau pungile. Ele nu numai că-mi potoleau foamea nesățiosului stomac, dar aveam și gologani puși deoparte, cu care am ajuns cu bine la granița germană.

Capitolul IX

*Simplicius devine din doctor muschetar ;
Cu iepurii ce prinde o duce bine iar.*

Cînd am străbătut Lotaringia mi s-a sfîrșit marfa ; dar, pentru că ocoleam garnizoanele, nu mă mai puteam aproviziona și a trebuit să inventez alte vicleșuguri, pînă voi putea prepara din nou teriac. Astfel, mi-am cumpărat căni cu rachiul, l-am colorat cu șofran, am umplut cu el sticlute de cîteva grame și le-am vîndut oamenilor, dîndu-le drept apă de aur, leac împotriva frigurilor. Și de unde rachiul m-a costat o nimica toată, l-am vîndut cu 30 de galbeni. Dar mi s-au terminat și sticlutele și atunci am vrut să mă duc la Fleckenstein, la fabrica de sticlă. Era un ocol — dar mi-a fost fatal, căci a pus mîna pe mine o unitate din Philippsburg¹, și astfel am pierdut tot ce-am agonisit din înșelăciune. Avui însă altă nevoie: țăranul, care îmi slujise de călăuz,

¹ Importantă fortăreață pe Rhin (n.r.).

s-a apucat să spuie soldaților că sînt „doctor“ și cu titlul ăsta — dracu să-l ia! — m-au predat garnizoanei din Philippsburg.

La interogatoriu nu m-am sfiit să le spun cine sînt. — N-au crezut însă și voiau cu tot dinadinsul să mă facă doctor. Cînd m-am jurat că fac parte din unitatea dragonilor imperiali din Soest și că vreau să mă întorc acolo, mi s-a răspuns că împăratul are nevoie de soldați și în Philippsburg tot așa ca și în Soest. Voi sluji deci aici pînă se va ivi prilejul să mă întorc la Soest. Dacă însă nu îmi place mîncarea asta, atunci am să mă mulțumesc cu închisoarea și, pînă voi ieși de-a-colo, am să fiu tratat ca doctor, căci așa am fost prins.

Astfel am căzut din lac în puț și a trebuit să mă fac muschetar fără voie. Mi-a venit greu de tot, mai ales că era o mare sărăcie aici. Pîinea eazonă era groaznic de mică și spun dinadins vorba groaznic, căci mă îngrozeam dimineța. Aș fi mîncat-o chiar atunci pe toată, fără să mă satur. Vă spun drept: nu-i creatură mai nenorocită decît muschetarul de garnizoană! Chiar un condamnat o duce mai bine, că nu trebuie să facă de gardă, de patrulă și nu are mai puțină nădejde să scape de la închisoare decît un biet soldat de garnizoană. Erau și de aceia care trăiau mai bine, prin tot felul de tertipuri, pe care însă nu le admiteam. Astfel unii trăiau pe socoteala femeilor,

lăsându-se întreţinuţi de ele, muncind bietele cu acul, spălînd rufe, torcînd, ţesînd etc. Altele făceau negoţ, ba şi furau. O femeie de stegar era moaşă şi cîştiga bani buni, aşa că bărbatul o ducea boiereşte. Altele spălau şi scrobeau rufe ; spălau ofiţerilor celibatari şi soldaţilor cămăşi, cio-rapi, pantaloni de noapte şi mai ştiu eu ce. De aici li se trăgeau şi numele de spălătorese. Multe vindeau tutun şi pipe băieţilor care duceau lipsă de aşa ceva. Vindeau şi rachiu şi le mergea buhul că-l falsifică şi-l îndoiesc cu apă. Erau şi croi-torese sau cusătorese care puteau să şi brodeze şi cu asta îşi cîştigau traiul. Erau şi de acelea care lucrau pămîntul ; iarna îngropau melci, primăvara culegeau salată, vara goleau cuiburile de păsări, iar toamna se pricepeau să scoată în mii de feluri de-ale gurii. Vedea şi de acelea care purtau pe spinare, ca măgarii, lemne de vînzare ; iar altele făceau tot felul de negoţuri. Nu era pentru mine acest fel de a-mi cîştiga pîinea, căci eram însurat. Unii soldaţi cîştigau bani din jocuri de noroc, în-şelîndu-şi camarazii cu zaruri şi cărţi de joc false. Astfel de mijloace de cîştig îmi erau odioase. Erau şi soldaţi cinstiţi care-şi cîştigau banii muncind, săpînd la şanţuri, ca vitele. Vă spun drept : eu eram prea leneş pentru aşa ceva. Unii practicau cîte-o meserie : eu însă nu cunoşteam nici un meşteşug. Aş fi putut să cîştig ca muzicant, dar în ţara asta a lui Flămînzilă nu avea nimeni ne-

voie de așa ceva ; se slujeau de tobe și de fluier. Unii înmocuiau pe camarazi la postul de gardă, zi și noapte ; eu mai bine trăiam flămînd decît să-mi bat joc de trup. Nu voiau să mă lase să plec la raitele de prin sate, căci nu se încredeau în mine nici pînă la poartă. Pe scurt : nu găseam nici un mijloc să-mi potolesc chiorăitul pîntecelui. Și ceea ce era mai rău, mai rîdeau și de mine : „Cică ești doctor, dar nu te pricepi decît la flămînzit !“

Odată, de foame, am scos din șanțul plin cu apă al fortăreței cîtiva crapi frumoși ; dar colonelul a aflat și m-a pedepsit să călăresc de-a-ndoaselea pe măgar ¹, amenințîndu-mă că, dacă mă va prinde altădată cu așa ceva, mă va spînzura. La urmă însă nenorocirea altora a fost norocul meu. Am vindecat niște bolnavi de gălbinare și de friguri, în urma cărui fapt am avut voia să adun — așa am pretextat — în fața fortăreței rădăcini și ierburi de leac. Acolo am pus lațuri pentru iepuri și chiar din prima noapte am prins doi vătui. I-am dus plocon colonelului și am căpătat pentru ei, pe lîngă un taler, și voia de a ieși din cetate și de-a prinde iepuri, cînd nu făceam de gardă. Iepuri erau cu duiumul, căci regiunea era destul de pustie și nimeni nu-i vîna. Acum îmi venise și mie apa la moară și prindeam la iepuri de-ai fi crezut că plouă cu ei sau că-i vrăjesc să-și bage capetele-n

¹ Călărirea pe un măgar de lemn era o pedeapsă militară a vremii (n.r.).

lațurile mele. Când ofițerii au văzut că pot avea încredere în mine, m-au lăsat să iau parte la raite. Atunci am re trăit viața din Soest, numai că nu eram eu comandantul, căci pentru aceasta ar fi trebuit să cunosc bine toate cărările și mai ales Rhinul.

Capitolul X.

*Simplicius de nevoie face o baie-n Rhin.
Și scapă după multă primejdie și chin.*

Vreau să mai povestesc câte ceva, mai înainte de a vă spune cum am scăpat iarăși de muschetă : una despre marea primejdie de viață, din care am scăpat cu ajutorul lui Dumnezeu, și alta de primejdie pentru suflet, în care m-am vîrît cu încăpăținare. Căci nu vreau să ascund nici păcatele, nici virtuțile mele, pe de-o parte de dragul de a-mi povesti complet viața ; iar pe de alta ca să vadă și cititorul necunoscător ce pramatii sînt pe lumea asta care nu prea se sinchisesc de Tătăl ceresc. Cum am arătat în capitolul precedent, aveam voie să merg în expediții împreună cu alții, lucru care în garnizoană nu-i e îngăduit oricărui dezmățat, ci numai soldaților de treabă care au mirosit praful de pușcă.

Odată trebuia nouăsprezece dintre noi să pîndească mai sus de Strasbourg o corabie din Basel,

în care s-ar fi găsim ascunși ofițeri weimarezi. Pentru aceasta am trecut cu o barcă de pescari, în sus de Ottenheim, și ne-am pitit pe o insuliță foarte potrivită pentru pîndă. Zece au trecut cu bine ; cînd barca a venit și pentru ceilalți nouă, s-a răsturnat la mijlocul Rhinului. Nu prea m-am sinchisit de ceilalți, ci am căutat să-mi scap pielea. Eram bun înotător și luptam din răspuțeri cu valurile ; dar fluviul se juca cu mine ca și cu o mingă. Am încercat să ajung la mal ; dar vîrtejurile mă aruncau înapoi și-ncolo, împingîndu-mă spre satul Goldscheuer, pe lîngă care am trecut ca-n zbor. Mi-am pus în gînd să ajung, viu sau mort, la podul din Strasbourg, cînd văd un copac mare, ale cărui crăci ieșeau din apă nu departe de mine. Curentul apei mă mîna puternic chiar într-acolo și, luptînd din răspuțeri, am izbutit să mă cațăr și să ajung pe o cracă groasă. Eram salvat ; dar valurile și curentul clătinau această cracă în sus și-n jos într-una, că-mi venea să-mi scui sufletul. Mă țineam cu mare greutate de ea și deodată mi se împăienjeniră ochii, că-mi venea să-mi dau drumul în apă, dacă aș mai fi avut puterea să înot mai departe. Nu-mi rămînea deci altceva de făcut, decît să rabd și să aștept vreo scăpare, venită așa, din senin, de sus. Începu să mă mustre conștiința, gîndindu-mă la multe, dar mai ales la năzbîțiile din pricina cărora am păcătuit și

acum n-am drept la îndurarea cerului. Totuși, am început să mă rog și să făgăduiesc că, dacă voi scăpa, mă voi îndrepta. Mă gîndeam să mă las de viața ostășească și, în orice caz, să nu mai merg niciodată în vreo raită, după jafuri și nelegiuiri. Ca să fac începutul acestei hotărîri, am aruncat în apă ranița și cartușiera gîndindu-mă să mă fac pustnic și să-mi ispășesc prin viață cucernică multe păcate.

Am stat așa vreme de vreo două-trei ore, cu sufletul oscilînd între teamă și speranță, cînd iată corabia pe care o pîndeam, plutind în josul Rhinului ! Am început să strig jalnic după ajutor, în numele Domnului și al judecății din urmă, iar cei din corabie, zărindu-mă, li s-a făcut milă de mine și s-au sfătuit cum ar putea să-mi ajute. Pentru că însă nu se puteau apropia de mine, nici înot, fără să-și primejduiască viața, nici în luntri, din cauza ochiurilor și vîrtejurilor de apă, precum și din cauza răgăliilor și crăcilor rupte, s-au sfătuit cam multă vreme cum să mă ajute. În cele din urmă lansară o luntre cu doi marinari mai în sus de mine și-mi aruncară o frînghie, pe care o țineau bine de celălalt căpătîi. Cu mare greu am apucat frînghia și mi-am legat-o în jurul trupului, cît am putut mai bine și m-au tras sus la ei ca pe-un pește care s-a prins în undiță.

Acum, că am scăpat de moarte, ar fi trebuit să cad în genunchi și să mulțumesc lui Dumnezeu,

ca început de îndreptare. Dar, de unde ! Cînd m-au întrebat cine sînt și cum am ajuns în primejdie, am început să îndrug la minciuni, de s-ar fi în-negrit cerul. Mă gîndeam că, dacă am să le povestesc adevărul, că-i pîndeam să-i jefuim, au să mă zvîrle iar în Rhin. Așa că mă dădui drept un organist izgonit care, aflîndu-se în pribegie, în drum spre Strasbourg în căutare de serviciu, am fost atacat de soldați, care m-au dezbrăcat și m-au aruncat în apă. Bieții oameni m-au crezut și m-au omenit cu mîncare, băutură și altele.

La vama din Strasbourg cei mai mulți călători au coborît. Am făcut la fel, după ce le-am mulțumit din suflet celor care m-au scăpat de la moarte. Pe cînd coboram, văd un tînăr negustor, care mi se părea cunoscut, după chip, mers și gesturi. Mă apropii și, cînd îl auzii și vorbind, i-am recunoscut vocea : era cornetul care mă prinsese odată dar, totuși, nu-mi puteam închipui cum acest soldat tînăr și viteaz, pe deasupra și nobil, să se fi făcut negustor. În cele din urmă mă dusei la el și-l întrebai :

— Monsieur von Schönstein, dumneavoastră sînteți ?

El însă răspunse :

— Nu sînt von Schönstein, ci negustor !

I-am zis apoi :

— Atunci nici eu nu mai sînt Vînătorul din

Soest, ci organist, sau mai degrabă cerșetor vagabond !

Atunci el întreabă :

→ Frate, ce faci aici ?

I-am răspuns :

— Frate, dacă este ursit de la Dumnezeu să-mi scap viața prin tine a doua oară, atunci soarta mea îmi cere să nu fiu departe de tine. Apoi ne-am îmbrățișat ca doi prieteni credincioși. I-am povestit cum mi-a mers, de asemenea și că am pîndit corabia împreună cu ceata de soldați ; numai despre aventurile din Paris n-am suflat o vorbuliță, ca să nu se afle despre aceasta la Lippstadt și să ajungă la urechile nevesti-mi. Mi-a încredințat taina că a fost trimis de generalitatea din Hessen la ducele Bernhard din Weimar, să-i ducă importante știri militare și că și-a îndeplinit misiunea și acum, travestit în negustor, se întoarce acasă. Apoi mi-a mai povestit că soția mea e însărcinată și că îmi ține încă liber colonelul postul de stegar. În treacăt a ris de mine, că urmele de vărsat m-au urîțit și că, dacă mă întorc la Lippstadt nici soția mea (necum celelalte femei) nu mă va recunoaște ca fiind Vinătorul.

Ne-am înțeles să locuim împreună și tot împreună să plecăm la Lippstadt și, pentru că aveam pe mine doar haine ponosite, mi-a dat bani să-mi cumpăr haine și să mă dau drept slujitorul lui.

Dar ce nu e să fie, nu e ! Ne-am imbarcat și, cînd călătoream pe Rhin în jos și corabia a ajuns

la Rheinausen, acolo s-a făcut control și cei din Philippsburg m-au recunoscut, m-au arestat și m-au dus în garnizoana lor, unde a trebuit iar să iau muscheta la umăr. Cornetul meu a fost tare mîhnit de această întîmplare ; dar nu putea să-mi țină prea mult partea, avînd destulă bătaie de cap cu el însuși, ca să se poată strecura să ajungă acasă.

Capitolul XI

*Simplicius se ceartă cu capelanul său
Deoarece acesta îl muștră că e rău.*

Iată-mă iar chinuit trupește ; dar nu mai puțin și sufletește ! Luînd iar muscheta în primire m-am făcut cu totul sălbatic, am fost fără frică de Dumnezeu. Nici o răutate n-o ocoleam ; nu mă gîndeam nici la ziua de mîine, nici la viața de apoi ; ci trăiam numai în prezent, ca vitele. Rar de tot mă duceam la biserică și niciodată nu m-am mai spovedit. Înșelam lumea și o necăjeam. Primeam, în schimb, destule ghionturi și nu de puține ori am încălecat de-andoaselea pe măgar, ba am fost și amenințat cu spînzurătoarea și estrapada ¹. Dar, degeaba ! O țineam înainte cu răutățile, ca și cînd aș fi fost disperat și aș fi alergat dinadins de-a dreptul în iad. Cu toate că nu săvîrșeam chiar fapte care să mă ducă neapărat la moarte, eram totuși așa de ticălos, că om mai amarnic nu găseai altul pe lume.

¹ Estrapada era un instrument de tortură medieval (n.t.).

Capelanul regimentului, duhovnic cučernic, a trimis după mine în preajma Paștelui, că să mă întrebe de ce n-am venit la spovedanie și cuminecătură. Am sfîrșit repede cu el, repezindu-l, cum făcusem și cu preotul din Lippstadt. Cînd a văzut bietul om că truda-i degeaba, mi-a zis :

— Nenorocitul, am crezut că păcătuiești din neștiință, dar văd acum că o faci numai din răutate și cu bună știință. Mărturisesc în fața lui Dumnezeu și a oamenilor că nu-s vinovat de condamnarea ta ! Mă tem însă că odată, cînd bietul tău suflet va părăsi trupul acesta ticălos, n-am să te pot îngropa în țîntirim, lîngă creștinii buni, în pămînt sfințit, ci am să pun să te tîrască acolo unde se îngroapă vitele, după ce au fost jupuite !

Amenințarea aceasta a avut aceeași urmare, ca și sfaturile cele bune de mai înainte și aceasta pur și simplu pentru că mă rușinam să mă spovedesc. 'O, nebunul de mine ! Eu povesteam adesea unei lumi întregi pășaniile mele de flăcău, ba și adăugam de la mine ; acum însă, cînd trebuia să mă convertesc și să mărturisesc cu adîncă reculegere păcatele mele unui om al Domnului, ca să dobîndesc iertarea, eram un încăpățînat mut. Am rămas deci tot încăpățînat și i-am răspuns :

— Slujesc pe împăratul ca soldat, așa că n-are să fie mare minune dacă și eu, ca și ceilalți camarazi care cad pe cîmpul de luptă, voi fi îngropat în

vreun șanț, sau în afara țintirimului, sau, poate, mă voi mulțumi cu un stomac de lup sau de corb.

Așa m-am despărțit de preot, care nu a izbutit nimic cu tot zelul său cucernic. Ba, odată, cînd m-a rugat să-i dau un iepure, l-am refuzat, spunîndu-i că iepurele spînzurîndu-se singur de disperare, nu poate fi îngropat „în pămînt sfințit“, adică în burta lui.

Capitolul XII

*Herzbruder recunoaște pe fratele-i de cruce;
Spre-o soartă mai senină Simplicius se duce.*

În loc să mă îndrept, eram tot mai nelegiuit. Colonelul îmi spusese odată că vrea să mă îndepărteze ca pe un om fără onoare. Deoarece știam însă prea bine că nu era serioasă amenințarea, i-am spus că acest lucru se poate face fără nici o osteneală și fără cheltuială, ca și fără nici o supărare din parte-mi. El și-a dat seama că eu asta așteptam și că în loc de pedeapsă voi socoti izgonirea ca pe cel mai mare bine. Și așa am rămas, fără voia mea, mai departe muschetar, pînă-n dricul verii. Cu cît însă contele de Götz se apropia mai mult cu armata de noi, cu atît creștea și nădejdea mea, căci stabilindu-și cartierul general la Bruchsal, prietenul meu Herzbruder, pe care îl ajutasem cu bani în tabăra din Magdeburg, a fost trimis de generalitate la noi în fortăreață cu însemnată misiune și i s-a făcut o primire deosebit de aleasă. Eram tocmai de san-

tinelă în fața cartierului colonelului, cînd el a venit și cu toate că era îmbrăcat în haine de catifea neagră, l-am recunoscut numaidecît. N-am avut însă curajul să-i vorbesc, căci mă temeam că poate i-ar fi fost rușine de mine — deoarece așa-i mersul lumii — și s-ar fi făcut că nici nu mă cunoaște, el fiind prea sus pus, iar eu un păduchios de muschetar. Cînd m-a schimbat din post, m-am interesat, întrebîndu-i pe slujitorii lui, cum îl cheamă și ce hram poartă, ca să merg la sigur că nu-l asemuiesc cu altcineva. Cu toate că m-am asigurat că el este, tot n-am îndrăznit să-i vorbesc, ci i-am trimis următoarea scrisorică prin valetul său, cu rugămintea să i-o înmîneze dimineața :

„Monsieur, m-ați salvat odată, în lupta de la Wittstock în care ați dovedit atîta vitejie, și m-ați dezlegat din lanțuri. Îndrăznesc și azi să vă rog, dacă domnia voastră dorește să mă scape, prin marea trecere pe care o aveți, din cea mai jalnică stare de pe lume, în care nenorocirea l-a cufundat pe un cerșetor.

Cred că nu va fi greu aceasta și veți îndatora pentru vecie pe acela care vă va fi pururea credincios ; dar care acuma e nespus de nefericit și părăsit și care semnează

Simplicius Simplicissimus“

Cînd Herzbruder a citit aceste rînduri, m-a chemat înăuntru și m-a întrebat :

— Cetățene, unde-i cel care v-a dat această scrisoare ?

I-am răspuns :

— Domnule, e prizonier în această fortăreață.

— Bine — zise el — du-te și spune-i, că am să-l ajut, chiar dacă va fi cu frînghia la gît !

La aceasta i-am răspuns :

— Domnule, nu e nevoie să mă ostenesc ducîndu-mă la el : eu sînt bietul Simplicius care acum vă mulțumește că l-ați scăpat din lanțuri la Wittstock și vă roagă să-l scăpați și de muscheta pe care trebuie s-o poarte împotriva voinței sale.

Nici nu m-a lăsat să vorbesc mai departe, că s-a și repezit la mine și m-a îmbrățișat, spunînd că-i gata să mă ajute. Și într-adevăr, a făcut tot ce prietenul credincios poate face pentru altul și, mai înainte de a-i povesti cum am ajuns la robia aceasta, a trimis servitorul la un evreu, să cumpere pentru mine haine și cal. Între timp i-am istorisit totul de-a fir a păr cum mi-a mers de la moartea tatălui său în Magdeburg. Cînd a aflat că eu am fost acel faimos Vinător din Soest, despre ale cărui isprăvi ostășești auzise, a regretat mult că n-a știut mai devreme acest lucru, căci chiar de-atunci mi-ar fi făcut rost de o companie.

Cînd evreul a venit cu un maldăr mare de haine soldățești, el mi-a ales pe cele mai bune,

mi-a spus să mă îmbrac și m-a luat cu el la colonel. Când am intrat la acesta, el i-a zis :

— Domnule colonel, m-am întâlnit în garnizoana dumneavoastră cu acest soldat căruia îi sînt foarte îndatorat, astfel că nu-l pot lăsa în starea în care se află, chiar dacă nu va fi meritat alta mai bună. De aceea vă rog, domnule colonel, să-mi faceți plăcerea și, fie că-i schimbați situația joasă în care se află, fie că-i îngăduiți să plece cu mine ca să-l pot ajuta, cum dumneavoastră poate nu aveți putința.

Colonelul și-a făcut cruce cînd a auzit că mai există cineva, care să aibă cuvinte de laudă pentru mine, păcătosul, și zise :

— Prea stimată domn, iertați-mi dacă cred că vreți să mă puneți numai la încercare, dacă vă satisfac o dorință. Cît privește pe acest pișicher, de fapt nici nu face parte din unitatea mea, ci dintr-un regiment de dragoni ; iar în privința purtării lui, vă pot spune că profosul meu are cu el de furcă mai mult decît cu întreaga companie, așa că eu îl cred uns cu toate unsorile.

Zicînd acestea satisfăcu, rîzînd bucuros, dorința protectorului meu și-mi ură noroc în companie. Herzbruder al meu nu s-a mulțumit numai cu atîta, ci i-a cerut voie colonelului să mă aducă și pe mine la masa lui, la care îl invitase, ceea ce colonelul consimți iar. Prietenul și protectorul meu a făcut aceasta, cu intenția ca să povestească în voie colonelului — de față cu mine — tot

ce ştia despre faptele mele în Westfalia de la contele de Wahl şi de la comandantul garnizoanei din Soest. Şi a vorbit despre mine cu atita căldură, încît comesezii au trebuit să creadă că au de-a face cu un ostaş excepţional. Eu însă m-am arătat atît de modest, încît colonelul şi toţi cei de faţă credeau că, odată cu hainele, mi-am schimbat şi caracterul. Cînd colonelul a vrut să ştie de unde am luat eu titlul de doctor, i-am povestit călătoria mea de la Paris la Philippsburg şi cum am înşelat pe ţărani, ca să cîştig o piine, lucru de care toţi rîdeau cu hohote. La urmă i-am mărturisit pe şleau că am vrut să-l supăr şi să-l plictisesc cu răutăţile mele, numai ca să mă alunge din garnizoană, pentru a avea în sfîrşit linişte de plîngerile multe pe care le primea împotriva-mi.

Colonelul povesti şi el despre toate năzbîtiile mele, aşa cum odată am fiert mazăre şi în oală, deasupra, am turnat un strat de untură, ca să vînd toată oala drept untură. Altădată am umplut un sac cu nisip, punînd deasupra sare, vînzînd, deci, nisip în loc de sare şi alte asemenea isprăvi, aşa că în tot timpul mesei a fost vorba numai despre mine. Dacă n-aş fi avut prieten aşa de bine văzut, de bună seamă că toate aceste fapte ale mele ar fi fost demne de pedeapsă. Aceasta o dădu el ca exemplu, cum poate să se întîmple şi la curte, cînd un ticălos se bucură de favoarea principelui.

După masă a venit evreul cu caii. Nici un cal nu i s-a părut lui Herzbruder destul de bun pentru mine și, pentru că voia colonelul să se pună bine cu un oaspe atât de influent, i-a dăruit unul din grajdul său, cu șă și cu tot harnașamentul trebuincios. Și pe calul ăsta frumos a încălecat domnul Simplicius și a ieșit cu prietenul său pe poartă și... dus a fost !

Unii din camarazi strigau după el : „Noroc, frate, noroc !“ alții însă, care-l invidiau, ziceau : „Țăranul cel mai prost are cartofii cei mai mari !“

Capitolul XIII

*Simplicius vorbește de anumiți soldați,
Trindavi, hoinari din tagma „merozilor firtați“.*

Pe drum mi-a spus să mă dau drept vărul lui, ca să am mai multă trecere și mi-a făgăduit să-mi procure încă un cal și un argat, apoi să mă ducă în regimentul Neuneck, ca ostaș liber călare, pînă-mi va găsi post de ofițer în armată.

Și iată-mă iarăși ostaș care semănam a soldat de treabă! Dar în vara aceea am săvîrșit **puține** isprăvi, numai că am ajutat la furtul cîtorva **vaci** din Pădurea Neagră și am cunoscut mai bine Breisgaul și Alsacia. De altfel nici acum **n-am** avut prea mult noroc. Astfel, **argatul mi-a** fost prins — cu cal cu tot — de soldații din Weimar și pentru că pe cîlălalt cal l-am călărit peste puterile lui și în cele din urmă l-am reformat, a trebuit să intru în ordinul „fraților merozi“. Herzbruder m-ar fi echipat bucuros iarăși, dar, pentru că a văzut c-am scăpat așa de iute de cei doi cai dați de el, s-a mai oprit ca să mă lase

puțin să mă învăț minte. Dar nici eu nu mă prea înbulzeam la așa ceva, căci mă simțeam foarte bine între noii mei camarazi, așa că nu doream nimic altceva, pînă cînd vom lua cvarțir pentru iernare.

Aș vrea însă, cinstiți cititori, să vă explic puțin ce e cu acești „frați merozi”, pentru că mulți dintre dumneavoastră, mai ales cei care n-au făcut războaie, nu știu nimic despre ei. Apoi, pînă azi n-am aflat nici un scriitor care să fi descris obiceiurile, moravurile, drepturile și privilegiile acestora, deși este bine să le cunoască, nu numai comandantul de oști, ci chiar și țăranul simplu. Numele lor și-l trag de la contele de Merode¹, ceea ce nu face cinste acestui brav cavaler, altfel n-aș fi putut să-l dau la iveală și să-l aud în gura oricui. Am văzut un fel de încălțăminte care, în loc de găuri, avea niște cusături crucișe. Se numeau încălțăminte de Mansfeld, pentru că un muschetar de-ai lui le-a inventat, ca să poată tropăi mai ușor prin glod. Dacă cineva, din cauza încălțăminteii acesteia ar voi să-l numească pentru aceasta ciubotar, l-aș socoti pe acela un închipuit. Trebuie să respectăm acest nume care nu va pieri cît timp germanii vor purta război. Cînd acest general a alcătuit un nou regiment,

¹ *Johann von Merode* — general din tabăra imperială (mort în 1633). Regimentul care s-a destrămat în 1635 era însă al colonelului suedez Werner von Merode. Cuvîntul pare să derive din francezul *meraud* (n.r.).

recrutat de el, și l-a adus armatei, soldații săi erau așa de slăbănogi și de bicsnici, parc-ar fi fost bretoni francezi, încît nu puteau răbda marșurile lungi și alte peripeții, pe care trebuie să le sufere soldatul în campanie. De aceea, rîndurile lor scădeau mereu, pînă ce au ajuns abia să umple un steag și cînd întilneai bolnavi, sau șchiopi prin casele de gazdă, sau pe după garduri și-i întrebai: Din care regiment sînteți? răspundeau totdeauna: Din al lui Merode! De aceea cu timpul, i-a mers buhul acestui regiment, așa încît toți cei bolnavi sau sănătoși, răniți sau nu, care nu țineau pasul cu unitatea și se tîrau tîrîș-grăpiș în urmă sau rămîneau prin cantonamente, se numeau „frați merozi“.

Călărețul care și-a pierdut calul, muschetarul care s-a îmbolnăvit sau vrea să rămînă în urmă să-și vadă de femeia sau copilul bolnav, intrau în rîndurile acestor „frați“ — care semănau mult cu țiganii, ca obiceiuri. Îi vedeai în cete pe după garduri, la umbra copacilor, tolăniți la soare sau în jurul focurilor, fumînd, bînd și lenevind, pe cînd soldatul adevărat ședea la steagul său, îndurînd setea, foamea, gerul și toate mizeriile campaniei. Se adunau în cete în urma coloanei și umblau după furat, pe cînd bietul soldat din trupele regulate cădea rupt de oboseală, purtînd grelele arme. Jefuiau înainte de a veni regimentul, pe lîngă regiment și în urma lui, tot ce le ieșea înainte, iar ce nu puteau duce cu ei stricau, așa

că atunci cînd regimentul se oprea în cantonament sau tabără, nu mai găsea o înghițitură de apă bună de băut; iar dacă-i lăsaî la trenul regimentar, numărul lor creștea acolo mai mult decît întreg regimentul. Cînd mărșăluiau în cete, sau poposeau undeva, nu aveau nici un vagmistru care să-i comande, nici plutonier sau sergent care să le scarpine puțin pielea, nici un caporal care să-i pună de gardă, nici un toboșar care să le amintească de retragerea cu torțe, nici un adjutant care să-i așeze în ordine de bătaie, nici un furier care să le țină socoteală : pe scurt, trăiau ca baronii. Cînd însă era vorba că li se dă solda ostașilor, ei erau cei dintîi, cu toate că nici n-o meritaî de loc. Polițaii regimentelor și șefii de cartier-general erau groaza lor, căci aceștia, — cînd „frații“ noștri săreau cu faptele lor rele peste cal — le puneau lanțuri de onoare la mîini și la picioare, sau, uneori, cravate de cînepă și-i spînzurau de prea cinstitele lor gîturi.

Nu făceau de gardă, nu săpau șanțuri, nu intrau în nici o unitate de luptă și totuși se hrăneau prea bine ! Unde mai puneți paguba pe care o făceau țăranului și armatei acești paraziți periculoși ! Cel mai ticălos argat de cavalerie, care nu face altceva decît să ia parte la aprovizionare, este de o mie de ori mai de folos comandantului decît o mie de „frați“ care-și fac meserie din aceasta sau stau toată ziua tolăniți fără rost, încurcînd lumea. Cei mai mulți sînt prinși de

inamic, ba chiar și ciomăgiți de țărani, când îi
prind furind, astfel că armata n-are decît de
suferit de pe urma lor.

Și dacă vara mai treacă-meargă, o duc cum
pot, iarna însă trebuie echipați cu mare cheltu-
ială, ca să aibă puturoșii-ăștia ce pierde în urmă-
toarea campanie. Cîte sate nu ard din cauza lor
— cu intenție sau din neglijență —, cîți oameni
din însăși armata lor nu sînt înlăturați, jefuiți
sau chiar omorîți de ei ! Și spioni se găsesc în
rîndurile lor, chiar dacă nu știu ce este un regiment
sau o companie a armatei. Am fost și eu un ase-
menea „frate“ și am rămas în rîndurile lor pînă la
lupta de la Wittenweier ¹. În ziua acelei lupte, du-
cîndu-mă cu cămarazi în regiunea Geroldseck să
furăm, după obicei, vaci și boi, am fost prinși de o
trupă din Weimar. Aceștia au știut bine cum să ne
muștruluiască : ne-au pus la fiecare muscheta pe
umăr și ne-au repartizat pe la diferite regimente.
Eu am nimerit la regimentul Hattstein.

¹ Sat din Baden, pe malul Rinului. Aici a înfrînt
Bernhard de Weimar pe contele Götz în 1638 (n.r.).

Capitolul XIV

*Simplicius se luptă pe viață și pe moarte :
Cu adversarul însuși victoria o-mparte.*

Puteam spune prea bine, în acel timp, că m-am născut pentru nenorocire, căci am auzit pe niște ofițeri inferiori din armata lui Götz, cu vreo patru săptămîni mai înainte de acea ciocnire, discutînd despre război. Zicea unul : „Vara asta nu trece fără bătaie ! Dacă noi îl batem pe inamic, atunci la iarnă trebuie să cucerim Freiburgul și Waldstädt ; dacă mîncăm bătaie, atunci căpătăm înecătuire de iarnă.” De la profeția asta am tras învățăminte și mi-am zis : „Bucură-te, Simplicius, că la primăvara viitoare ai să bei vin bun de Necker și ai să guști din tot ce-au cîștigat weimarezii !” Dar ce mult m-am amăgit ! Fiind și eu weimarez, a trebuit să iau parte la asediul Breisachului¹, să sap zi și noapte la șanțuri și să fiu de gardă. Din toată această muncă n-am cîștigat nimic,

¹ Oraș de pe Rhin, cucerit la 10 decembrie 1638 (n.r.).

decît că am învățat cum poți veni de hac unei fortărețe săpînd șanțuri de-a lungul zidurilor, lucrare căreia nu-i dădusem atenția la asediul Magdeburgului. De altfel vorba ceea : o sfeclisem. Ședeam cîte doi-trei pe-un loc la dormit, prin pungă sufla vîntul, nici tu vin, nici tu bere, carnea era raritate, mulțumește-te, băiete, cu mere acre și pîine uscată și mucegăită (și asta pe sponci !).

Greu de tot îmi era, mai ales cînd îmi aminteam de oalele cu carne egiptene, adică de șurcile de Westfalia și de cîrnații afumați din Lippstadt ! Nu mă gîndeam niciodată așa de des la soția mea, decît cînd mă culcam aproape înghețat în cort. Îmi ziceam atunci : „Simplicius, crezi că ți s-ar face o nedreptate dacă ți-ar juca unul festa pe care i-ai jucat-o tu la Paris ?“

Gînduri de acest fel mă chinuiau mereu. Eram nebun de gelozie, deși știam că nevasta mi-era credincioasă și virtuoasă. Ajunsesem atît de nervos și nerăbdător, încît m-am spovedit căpitanului meu ; apoi am scris prin poștă la Lippstadt și izbutii în cele din urmă, prin stăruințele colone-lului de S.A. și ale socrului meu, să capăt lăsare la vatră de la căpitan.

Mai erau cîteva săptămîni pînă la Crăciun. Am pornit la drum cu o pușcă bună, coborînd spre Breisgau. Voiam să ridic înainte de Crăciun cei 20 taleri pe care socrul meu mi-i trimisese în Strasbourg și de acolo să cobor pe Rhin cu negus-

torii, deși pe drum se aflau destule garnizoane imperiale. Cînd am ieșit din Endingen și am trecut pe la o casă izolată, cineva trase un glonț asupra-mi, care-mi rupse borurile pălăriei și imediat după împușcătură sări din casă un individ voinic, ciolănos și se năpusti asupra-mi, strigîndu-mi să zvîrl arma. I-am răspuns :

— Ce spui, omule ? De dragul tău, nu ! și ridicai cocoșul.

El însă drept răspuns scoase din teacă ceva ce semăna mai degrabă cu o sabie de gîde decît cu o spadă și alergă spre mine. Cînd am văzut că vrea serios să mă atace, am descărcat arma și l-am lovit în frunte. Îl văzui clătinîndu-se și apoi căzu la pămînt. Am folosit prilejul, mă repezii, îi smulsei sabia din mînă și am vrut să i-o împlînt în pîntece, dar aceasta nu pătrunse în el. Deodată, pe neașteptate a sărit în sus, m-a apucat de păr și eu pe el la fel. Sabia lui o aruncasem. Apoi începurăm să ne luptăm pe viață și pe moarte și fiecare măsura puterea celuilalt ; nici unul însă din noi nu birui ; cînd el, cînd eu eram deasupra. Apoi iar ne ridicarăm în picioare, dar nu ne ținurăm multă vreme drepti, căci fiecare năzuia la viața celuilalt. Mă podidi sîngele pe nas și pe gură și i-l scuipei în față, ceea ce mi-a folosit, căci l-a împiedicat să vadă cîtăva vreme. Ne-am vînzolit cam o oră și jumătate prin zăpadă și amîndoi am obosit. Nici unul nu

mai avea puterea să-l ucidă pe celălalt numai cu pumnii.

Mi-a venit însă mult în ajutor faptul că învățasem în Lippstadt meșteșugul luptei, căci altfel aş fi fost fără îndoială înfrânt, deoarece adversarul meu era mult mai vinjos decât mine. Când amîndoi ajunsesem la capătul puterilor, îl auzii zicîndu-mi :

— Frate, oprește-te ! Mă predau !

I-am răspuns :

— Mai bine m-ai fi lăsat de la început să-mi văd de drum !

— Ce folos ai, spune — zise el — dacă mă omori ?

— Dar tu ce-ai fi avut ? — îi răspunsei — dacă m-ai fi împuşcat, că n-am nici o leţcaie în pungă ?

Atunci s-a rugat să-l iert şi m-am lăsat înduplecat. S-a sculat, după ce mi-a jurat solemn că-mi va da pace, ba va fi chiar prietenul şi servitorul meu credincios. Nu m-aş fi încrezut de loc în el, dacă aş fi ştiut cine e şi deci i-aş fi cunoscut toate faptele lui mîrşave.

Ne-am ridicat amîndoi de jos, ne-am dat mîna, semn că vom uita totul şi fiecare se mira de puterea celuilalt, pentru că şi unul şi altul şi-a găsit „naşul“. El credea că am pe sub haină zale ca şi el şi că deci glonţul nu mă poate pătrunde şi l-am lăsat să-şi păstreze această convingere, căci tot mă temeam de el, cînd va pune iar mîna pe armă. Avea un cucui mare în frunte, iar eu

pierdusem destul sînge. Amîndoi ne plîngeam însă de dureri de gît, deoarece de gît ne strînsesem fiecare. Abia puteam ține capetele în sus.

Voind să plec, mi-a spus că pînă la Kinzig nu voi întîlni nici cîine, nici mîță, necum oameni; dar că el are nu departe de șosea, într-o casă retrasă, provizii de carne și băutură. Cum era seara, m-am lăsat înduplecat să merg cu el și pe drum mă tot încredința că-i pare nespus de rău că m-a atacat.

Capitolul XV

Simplicius aude că cel ce l-a-ncolțit

E Olivier, și-n gazdă acasă-i chiar poftit.

Un soldat viteaz, care s-a resemnat să nu mai pună mare preț pe viață, e un prost. Dintr-o mie de inși n-ar fi îndrăznit unul să se ducă într-un loc necunoscut cu un individ care mai înainte a vrut să-l omoare. Pe drum l-am întrebat de ce nație este și cui aparține. Mi-a răspuns că momentan nu atârna de nimeni, ci duce război de unul singur. La rîndu-i m-a întrebat ce stăpîn am. I-am spus că am făcut parte din trupele din Weimar, dar că m-au lăsat să plec acasă. Apoi m-a întrebat cum mă cheamă și la vorba Simplicius s-a întors brusc (căci, din precauțiune, l-am lăsat pe el să meargă înainte) și m-a privit fix în ochi :

— Nu te cheamă și Simplicissimus ?

— Ba, da ! — i-am răspuns — e laș acela care-și aeneagă numele. Dar pe tine cum te cheamă ?

— Ah, frate — răspunse el — sînt Olivier pe care tu l-ai cunoscut bine în fața fortăreței Magdeburg !

— Zicînd aceasta aruncă arma, căzu în genunchi și mă rugă încă o dată să-l iert că s-a purtat urît și că el nu crede să aibă prieten mai bun ca mine, deoarece bătrînul Herzbruder i-a profetizat că eu voi fi acela care, odată, îi voi răzbuna moartea. M-am mirat mult de această întîlnire ciudată, el însă mi-a zis :

— Munte cu munte se întîlnesc, darmite om cu om ! Curios mi se pare doar faptul că amîndoi ne-am schimbat atît de tare, că eu din secretar am devenit haiduc ; iar tu din bufon soldat viteaz. Să știi însă, frate, că dacă ar fi vreo zece mii de bărbați ca noi, am stăpîni lumea toată !

Tot vorbind așa se făcuse noapte, cînd am ajuns la o căsuță izolată a unui salahor și mă țineam de el, deși n-aveam de loc încredere în acest om. Cînd am intrat, tocmai făcea țăranul foc. L-a întrebat :

— Ai gătit ceva ?

— Nu îi răspunse țăranul — am adus friptură de pulpă de vițel de la Waldkirch.

— Atunci — îi porunci Olivier — du-te și adu-ne ce ai și cară și butoiașul cu vin încoa !

Cînd țăranul a plecat, i-am spus lui Olivier :

— Frate (l-am numit așa, ca să fiu mai sigur de el), ai bună gazdă !

Răspunse :

— Să-l ia dracu ! Îl hrănesc și pe el, și pe mu-
ierea și pe copiii lui și apoi îi mai fac parte și din
pradă, căci îi las lui mai toate hainele pe care le
dezbrac de pe oameni.

L-am întrebat, unde are țăranul nevasta și copiii
iar el mi-a răspuns că i-a dus în refugiu la Frei-
burg și el pleacă de două ori pe săptămână la ei,
și-i aduce și lui de acolo merinde. Apoi îmi mai
spuse că e haiduc de multă vreme și că-i aduce
mai mult câștig decît dacă ar sluji pe vreun domn
mare și nici nu se gîndește să lase meseria asta
pînă nu și-a umplut bine punga. I-am zis :

— Dar, frate, asta-i treabă cu primejdie. Dacă
te prinde, ce crezi că se întîmplă cu tine ?

El îmi răspunse :

— După cum văd, ai rămas tot Simplicius de
altădată ! Apoi, vezi, cine joacă popice trebuie să
și mizeze ; iar cei din Nürnberg nu spînzură pe
nimeni înainte de a pune mîna pe el !

I-am răspuns :

— Să ne închipuim, frate, că nu te prinde (deși
acest lucru nu e sigur, căci urciorul nu merge
mereu la apă), dar oricum, viața asta pe care o
duci e cea mai ticăloasă de pe lume, așa că nu cred
că ai să mori în ea.

— Cum ? Ticăloasă ? — zise el. Bravul meu
Simplicius, te încredințez că tîlhăria e cea mai
nobilă îndeletnicire din cîte sînt. Spune-mi, te rog,
cîte regate și principate nu au fost răpite și în-

țemeiate cu forța ? În care țară de pe suprafața pământului i se socotește vreunui rege sau prinț drept lucru rușinos, sau i se ia în nume de rău, dacă se bucură de bunurile țării, care a fost cucerită de strămoșii săi prin puterea armelor ? Ce meserie, deci, poate fi socotită mai nobilă, decît aceasta pe care o exercit acum ? Nu vezi zilnic, cu ochii tăi, cum potentatîi cei mai mari se fură unii pe alții ? Nu vezi cum cel mai puternic vrea să bage în sac pe cel mai slab ? Ai să-mi spui că mulți oameni, din cauza omorurilor, jafului și hoției au fost trași pe roată, spînzurați și decapitați. Desigur, legile poruncesc așa ; dar ai văzut că numai tîlharii cei mărunți sînt spînzurați, ceea ce e cu drept ; căci ce se amestecă ei în treburi în care numai cei curajoși și isteți se pricep ? Unde-ai văzut tu vreodată vreo persoană suspusă că e pedepsită de justiție pentru că a jupuit prea mult țara ? Da, și mai mult : e vreun cămătar pedepsit, din cei care fac pe ascuns această minunată treabă, sub pretextul dragostei creștinești ? De ce atunci să fiu pedepsit eu, care-mi fac meseria la lumina zilei, pe față, fără ascunzișuri și ipocrizie ? Dragă Simplicius, văd că încă nu l-ai citit pe Machiavelli. Eu sînt om sincer și trăiesc în felul meu liber și pe față, fără sfială. Lupt și-mi risc viața ca eroii din vechime, și ceea ce faci pe riscul tău, e îngăduit. Deci, de vreme ce-mi pun viața-n joc, urmează de aici, fără vorbă, că am voie să-mi îndeplinesc această îndeletnicire.

I-am răspuns :

— Că jaful și furtul ți-ar fi îngăduite sau nu, asta-i altceva. Știu însă una și bună : că te împotriva legilor naturii, care te opresc să faci altora ce n-ai vrea să ți se facă ție ; apoi e și împotriva legilor omenesti care poruncesc ca hoțul să fie spânzurat, tilharul decapitat, iar ucigașul tras pe roată. Și la urmă e și împotriva legii divine, care nu lasă nici un păcat nerăzbunat !

El adăugă :

— Ți-am mai spus-o : ai rămas același Simplicius, care n-a studiat pe Machiavelli. Ascultă vorba mea : dacă prin îndeletnicirea asta, pe care o am, aș întemeia o monarhie, nimeni nu mi-ar ține o predică așa ca ție !

Am mai fi discutat mai multă vreme, dar a intrat țăranul cu cina și ne-am potolit foamea, ceea ce pentru mine, mai ales, era absolut necesar.

Capitolul XVI

*Simplicius în casa lui Olivier petrece ;
Așteaptă doar ivirea prilejului să plece.*

Am avut pîine albă, friptură rece de vițel, vin bun și cămăruță caldă.

— Nu-i așa, Simplicius — zise Olivier — că tot mai bine e aici decît în șanțurile din fața fortăreței Breisach ?

— Asta da — răspunsei — numai dacă ai putea gusta viața asta în siguranță și-n cinste !

La vorbele acestea rîse cu hohot și-mi zise :

— Sînt, oare, nenorociții ăia din șanțuri mai siguri decît noi ? Dragul meu Simplicius, ai aruncat gluga de bufon, dar ți-ai păstrat capul lui. Dacă ai fi altul și nu acel Simplicius care, după prezicerea bătrînului Herzbruder, îmi vei răzbuna moartea, ți-aș arăta că o duc mai bine decît un baron !

Yă spun drept că am început să mă tem, că, dacă nu-i vorbesc pe plac, monstrul acesta, care

mai avea și pe țăran cu el, ar fi fost în stare de orice. De aceea i-am spus :

— Ucenicul poate, oare, pricepe meseria mai bine ca maistrul ? Frate, dacă viața ta e așa cum spui, cinstită și fericită, fă-mă și pe mine părtaş la ea, că pe lume n-am avut mult noroc !

Mi-a răspuns :

— Fii încredințat, frate, că te iubesc ca pe ochii din cap ! Rămii la mine, dacă vrei, și am să-ți port de grijă ! Dacă nu vrei, îți dau bani destui și te duc unde ți-e voia. Și, ca să mă crezi că-ți vorbesc din inimă, am să-ți spun și pricina. Îți aduci aminte cum s-au adevărit aidoma profețiile bătrînului Herzbruder ? Iată ce mi-a profetizat, cînd eram în fața Magdeburgului și n-oi uita vorbele lui pîn-oi muri : „Olivier, Simplicius acesta poate să crezi că-i un prost, dar să știi că are să te înspăimînte odată prin bravura sa și are să-ți facă figura cea mai însemnată din viața ta, pentru că ai să-l provoci într-o vreme, cînd nu vă veți mai cunoaște unul pe altul ! Să știi însă că el nu numai că-ți va cruța viața care-ți va sta în mîinile lui, dar are să și vină la locul unde tu vei fi omorît și are să-ți răzbune moartea.“ Din pricina acestei prorociri care, precum singur vezi, s-a adevărit pînă azi aidoma, aș împărți cu tine inima. Te-am atacat, m-ai împușcat în frunte, mi-ai smuls sabia (ceea ce nimeni nu mi-a făcut-o încă), mi-ai dăruit viața, deși eram la pămînt sub genunchii tăi — deci se va adevăra și partea din urmă,

că tu mă vei răzbuna. Nu mă îndoiesc o clipă. Nu ești cel mai credincios prieten al meu ? Asta mi-e inima față de tine ! Acum spune-mi și tu ce ai de gînd !

Mă gîndeam : „Să se-ncreadă diavolul în tine, eu, unul, nu ! Dacă primesc bani de la tine, pe drum mă omori, să mi-i iei înapoi ! Dacă rămîn la tine, în patru bucăți voi fi sfîrtecat împreună cu tine.”

De aceea m-am hotărît să-l duc așa de nas și să rămîn la el, pînă mi s-o ivi prilejul să fug, și i-am spus că, dacă vrea să mă rabde la el vreo opt zile, voi putea vedea, în acest timp, dacă-mi convine acest fel de viață și atunci va avea în mine un prieten credincios și un soldat vrednic ; dacă nu-mi va plăcea, atunci — drum bun ! — ne putem despărți. La aceste vorbe tot ciocnea la pahare cu mine și-mi ura sănătate ; eu însă tot n-aveam încredere în el și mă prefăceam beat înaintea de a fi, spre a vedea dacă nu cumva are vreo intenție rea acum, cînd nu mai m-aș putea apăra.

Fiind cald în odaie, începură să mă chinuiască purecii morarului pe care-i adusesem cu mine din Breisach. Unii chiar ieșiseră din zdrențele cu care eram îmbrăcat, și se plimbau acum în voie, la căldură. Olivier i-a văzut și m-a întrebat dacă am păduchi. I-am răspuns :

— Desigur, chiar mai mulți decît am sperat să am vreodată ducăți în viața mea !

— Nu vorbi așa ! Dacă rămîi la mine, ai să ai mai mulți ducați decît ai acum păduchi !

I-am răspuns :

— Cu neputință, tot așa cum nu pot scăpa acum de ei !

El însă zise :

— Nu, sînt amîndouă cu putință !

Spunînd acestea porunci țăranului să-mi aducă niște haine pe care le ascunsese, nu departe de casă, în scorbura unui copac. Erau : o pălărie cenușie, un pieptar din piele de elan, pantaloni de postav roșu și o haină gri. Ghete și ciorapi voia să-mi dea mîine dimineată. Cînd am văzut și această facere de bine din parte-i, am căpătat mai multă încredere și m-am dus liniștit la culcare.

Capitolul XVII

*Simplicius pornește la jaf evlavios ;
Olivier rămîne tot mare păcătos.*

Spre dimineața zise Olivier :

— Scoală, Simplicius ! Să ieșim în numele lui Dumnezeu și să vedem dacă nu vinăm ceva !

„Oh, Doamne, mă gândii eu, sînt chemat chiar la tîlhărie în numele tău !” Mi-am amintit cum mă îngrozeam cînd auzeam de la pustnicul meu : — Vino, frate ! Hai să bem o stacană de vin în numele Domnului ! fiindcă socoteam un păcat îndoit cînd cineva se ghiftuia cu băutură în numele tău ! O, tată ceresc, cum m-am schimbat ! O, credincios părinte, ce-o să fie cu mine, dacă nu mă îndrept ? Oprește-mi pașii care mă duc de-a dreptul spre iad, căci nu conținesc și nu mă pocăiesc !”

Așa, cu gînduri întunecate, am mers cu Olivier într-un sat în care nu era țiipenie de om sau altă ființă și ne urcarăm în turnul bisericii, ca să pîndim de acolo vreo pradă. Aici ascunsese ghetele și ciorapii pe care mi-i făgăduise. Și tot aici avea

două pîini, cîteva bucăți de pastramă și o jumătate de butoiăș cu vin, provizii din care putea trăi opt zile. Pe cînd mă încălțam, el îmi povestea că din acest turn pîndea cînd avea de gînd să capete pradă bogată ; de aceea se aprovizionase așa de bine. Mi-a mai spus că mai are cîteva ascunzișuri aprovizionate cu mîncare și băutură, pentru ca atunci cînd stăpinul nu ar fi acasă într-un loc, să-l poată găsi în celălalt. I-am lăudat înțelepciunea ; dar i-am dat a înțelege că nu e tocmai frumos să-și fi ales chiar turnul bisericii — loc sfințit — pentru asemenea scopuri și să-l profaneze.

— Ce ? Să profanez ? strigă el. Dacă bisericile ar avea gură, ar putea să-ți spună că faptele mele sînt nimica toată față de nelegiuirile care s-au petrecut într-insele ! Cîți n-au intrat în ele, prefăcîndu-se că vin să se roage ; dar în realitate ca să-și arate hainele noi, chipul frumos, distincția sau alte asemenea vanități ! Cîte unul se duce la biserică împodobit ca păunul și se așază în fața altarului, ca și cînd ar vrea să adore picioarele sfinților. Iată-l și pe acela care stă într-un colț și suspină ca vameșul din templu ; dar suspinele lui sînt adresate iubitei, și-și desfătă ochii privindu-i chipul de dragul căruia a venit aici. Cînd unul sosește în fața bisericii sau intră în biserică cu un teanc de scrisori — ca cel ce adună impozitul pentru incendii — mai mult ca să amintească celor care nu și-au plătit taxa decît să se roage. Dacă ar fi știut că datornicii nu vin la biserică, ar fi rămas

acasă, aplecați asupra registrelor. Sînt și timpuri în care autoritatea comunală are ceva de anunțat în sat. Atunci trimite un vătășel duminica să aducă aceasta la cunoștința oamenilor în biserică ; de aceea bieții țărani se tem de biserică mai abitar decît delicvenții de judecătorie. Nu cred oare că sînt înmormîntați în biserică și unii din aceia care ar fi meritat moartea prin spadă, spînzurătoare, foc, sau să fie trași pe roată ? Alții își satisfac aici curvăsăria. Dacă e ceva de vîndut sau de împrumutat, se fixează întîlnirea în ușa bisericii. Cîte unii se gîndesc la camăta lor în timpul serviciului divin. În decursul slujbei și a predicii se apucă ici și colo să discute unii cu alții, ca și cum biserica de aia ar fi făcută : se dezbat deseori lucruri care nici nu sînt de conceput în locuri publice. Alții se apucă să bîrfească lumea și spun : „Ah, ce strașnic l-a atins pe cutare sau cutare preotul în predica sa !“ Mulți ascultă cu atenție cuvintele preotului, dar nu cu scopul de a se îndrepta, ci ca să-l poată prinde și mustra, dacă păstorul lor sufletesc îi atinge cît de cît (după părerea lor). Trec sub tăcere pățaniile pe care le-am citit despre amoruri care și-au avut începutul și sfîrșitul în biserică. Trebuie să știi că oamenii umplu bisericile cu păcatele lor nu numai în viață, ci și după moarte cu vanitatea lor. Privește numai pietrele funerare și epitafurile, să vezi cum se laudă aceia pe care de mult i-au ros viermii ! Dacă îți ridici privirea, atunci vei întîlni scuturi, coifuri, arme, săbii, steaguri, cizme,

pinteni și alte asemenea podoabe mai mult decât într-o încăpere de arme, așa că nu e de mirare că pe alocuri, în acest război, țăranii și-au găsit refugiul în biserică ca în niște fortărețe. De ce să mi se interzică să-mi dobîndesc hrana cu ajutorul bisericii, cînd atîția oameni trăiesc pe spinarea ei ?

I-aș fi răspuns lui Olivier că toți cei care necinstesc lăcașurile sfinte își vor lua odată pedeapsa cuvenită. Deoarece nu aveam încă încredere în el și nu aveam chef să ne certăm, iar i-am dat dreptate. El însă mi-a cerut să-i povestesc cum mi-amers de la lupta care s-a dat la Wittstock. Mă durea însă gîtu, de aceea l-am rugat să-mi povestească mai întîi el viața lui, care trebuie să fie bogată în multe lucruri interesante. El fu gata și-mi povesti astfel nelegiuirea lui viață.

Capitolul XVIII

*Simplicius aude ce strașnic s-a purtat
Olivier, acasă și-n școală răsfățat.*

— Tata, spuse Olivier, s-a născut aproape de Aachen din părinți săraci și în tinerețe a slujit la un negustor bogat, care făcea negoț cu aramă. S-a purtat așa de bine, încît stăpînul îl dădu la școală și învăță scrisul, cititul și socotitul și la urmă-i lăsă pe mînă întreaga negustorie, precum Putifar lui Iosif. Le merse bine amîndurora ; iar prin hărnicia și cinstea tatei, negustorul se îmbogăți și mai mult. Tata, dînd de viață bună, se făcu tot mai mîndru și îngîmfat, încît se rușina de părinții lui umili ; ba-i și disprețuia și bunicii mei se plîngeau adesea de acest lucru. Cînd tata fu de vreo 25 de ani, muri negustorul și rămase de pe urma lui bătrîna văduvă cu singura lor fată. Aceasta călcase strîmb și făcuse un băiat cu un vînzător de prăvălie, dar copilul își urmă în scurt timp bunicul în mormînt. Cînd tata a văzut că fata n-are nici tată, nici copii, în schimb însă nu era lipsită de bani, nu s-a mai

sinchisit că nu mai poate purta la nuntă cunună de mirt, ci se gîndi numai la avere și se legă de ea. Mamă-sa nu vedea cu ochi răi aceasta ; pe de o parte pentru ca fata ei să-și repare, prin căsătorie, greșeala ; pe de altă parte, pentru că tata cunoștea perfect comerțul defunctului. Prin această căsătorie tata se făcu deodată negustor bogat, iar eu moștenitorul său, pe care l-a crescut în belșug și l-a iubit mult. Mă îmbrăca frumos ca pe un copil de nobili, mîncam ca un baron și eram crescut ca un conțe. Nu împlinisem încă șapte ani și s-a și văzut ce poamă am să fiu, căci vorba ceea : Ce are să se facă urzică, te înțepă de mică. Nici o șotie nu-mi era necunoscută și, cînd făceam obrăznicii, nu mă certau nici mama, nici tata. Cutreieram cu copiii răi ulițele și nu mă dădeam înapoi să mă iau de piept și cu cei mai mari și mai voinici decît mine. Dacă mă băteau, părinții ziceau : „Cum poate un găligan ca acela să bată pe copilașul nostru ?“ Dacă eu învingeam (căci zgîriam, mușcam și aruncam cu pietre) atunci îi auzeam : „Olivier al nostru se face om zdravăn !“ La vorbele acestea îmi creștea creasta. Eram prea mic ca să spun rugăciuni ; dar de înjurat, înjuram ca un surugiu. Și așa mă făceam tot mai rău, pînă a venit vremea școlii. Aici îndeplineam toate răutățile pe care le iscodeau băieții, dar nu îndrăzneau să le facă. Dacă-mi mîzgăleam cărțile sau le rupeam, nu era nimic : mama-mi cumpăra altele, ca să nu se supere tata, care era zgîrcit. Necăjeam tare pe dascălul nostru ; dar

această nu mă pedepsea prea aspru, pentru că primea cadouri de la părinți și cunoștea prea bine dragostea lor oarbă față de mine. Vara prindeam greieri pe câmp și-i aduceam pe furis în clasă, unde cântau drăgălaș ; iarna furam praf de strănutat și-l puneam în colțul unde dascălul obișnuia să-i bată pe băieți. Când vreun băiat mai recalcitrant se zbătea, praful se răscolea și, spre desfătarea mea mare, toată lumea începea să strănute împreună cu învățătorul.

Mai târziu am socotit că asemenea pozne nu mai erau de mutra mea — căutam altele mai de soi. De pildă : furam ceva de la unul și-l viram în buzunarul altuia, pe care voiam să-l bată „domnu“ și la asemenea operații izbuteam să fiu atât de prudent, încît aproape niciodată nu eram prins. Din „războaiele“ pe care le conduceam, mai totdeauna în calitate de „colonel“ și despre loviturile pe care le căpătam adesea (ieșeam mereu cu fața zgîriată și cu multe cucuie pe cap) nu mai vorbesc, căci doar știi și tu cum fac băieții. Din cele povestite însă îți poți face o idee ce pramatie am fost în copilărie !

Capitolul XIX

*Olivier se duce la studii în Liège ;
Doar pentru pușcărie găsește el prilej.*

— Pentru că bogăția tatii creștea văzînd cu ochii, creștea și numărul paraziților care se înfruptau din ea și care lăudau inteligența căpătinii mele, spunîndu-i tatii că sînt înclinat spre studiu ; tăceau însă molcom despre răutățile mele, sau mi le scuzau, așa că părinții mei simțeau față de odrasla lor mai multă dragoste decît o arăta pitulicea puiului de cuc pe care-l crește în cuibul ei. Mi-a luat un profesor particular și m-a trimis cu el la Liège, mai mult ca să învăț acolo franțuzește decît să studiez, căci voiau să mă facă tot negustor, nu teolog. I s-a pus în vedere cu strictețe să nu mă țină strîns, ca să nu capăt un caracter fricos, timid ; ci să mă scoată des în lume, să mă deprind cu oameni mulți, că doar n-am să mă fac pustnic, ci om de lume care să știe să deosebească albul de negru.

Profesorul meu nici n-ar fi avut nevoie de astfel de instrucțiuni, căci și el era pus pe viață che-

flie și gata de orice năzdrăvănie. Cum putea să mă oprească de la rele, când el însuși trăise în păcate mai multe și mai mari ca ale mele ? Avea mai ales patima iubitului și a „suptului“ — eu pe aceea de a mă bate. Mergeam cu el noaptea și hoinăream așa cu alte haimanale, învățînd mai mult rele decît franțuzește. În privința studiului, mă sprijineam pe buna mea memorie și inteligență — încolo nu prea îmi băteam capul ! În schimb mă țineam de tot felul de blestemății. În biserică, în loc să citesc din cărți sfinte, citeam și în timpul predicii pe Bernius, Burchiellus sau pe Aretinus¹ și din toată slujba bisericească nu-mi plăceau decît vorbele de încheiere : *Ite, missa est* !²

Apoi mă credeam cineva, mă îmbrăcam ca un filfizon, în toate zilele mă duceam la baluri, nu scăpam nici un carnaval și, pentru că trăiam ca un pașă nu numai cu banii babacăi — care erau destui — ci-mi mai trimitea și mama banii ei economisiți din gospodărie, ne ademeneau femeile, mai ales pe profesorul meu. La ticăloasele acestea am deprins multe rele : să iubesc animalicește și să joc. Să mă bat, știam eu dinainte ; iar profesorul meu nu mă oprea nici de la beție și mîncări

¹ *Francesco Berni* (1490—1536), *Domenico Burchielli* (mort în 1448) și *Pietro Aretino* (1492—1556) — trei scriitori italieni din timpul Renașterii care au descris pe larg în operele lor scene erotice (n.t.).

² *Mergeți ! S-a terminat (slujba) ! (Laț.)*

scumpe, căci de-al de-asta-i plăceau și dumnealul. Viața de huzur a dăinuit vreun an și jumătate, pînă ce a aflat babacu prin girantul său din Liège de isprăvile noastre. Girantul a primit vorbă să-l concedieze pe profesor și mie să-mi strîngă frinele și să-mi dea bani cu socoteală. Treaba asta ne-a amărit pe amîndoi, dar, cu toate că profesorului i-a dat pașaportul, noi tot împreună mergeam ziua, dar mai ales noaptea — ca și mai înainte. Pentru că nu mai eram în fonduri, ca altă dată, ne-am alipit de-o bandă de tineri care dezbrăcau noaptea oamenii de paltoanele lor — în plină stradă, ba uneori îi aruncau și în apa Maasei. Tot ceea ce aveam din această primejdioasă treabă risipeam cu tîrfele noastre. Cît despre studiu — îl dădusem dracului de mult !

Într-o noapte, pe cînd pîndeam să furăm manta-
lele studenților, ne-am vîrit într-o încăierare. Noi
am fost biruiți, iar un student l-a înjunghiat pe
profesorul meu. Eu și alți cinci — cunoscuți ca
adevărați răufăcători la poliție — am fost arestați.
A doua zi am fost interogați. Am pomenit atunci
numele girantului babacăi — om cu vază în oraș —
care a fost chemat și întrebat despre mine. Am fost
pus în libertate, pe garanția lui ; dar, pînă una-alta
aveam arest la domiciliu. Profesorul a fost îngro-
pat ; iar cei cinci derbedei au fost pedepsiți ca
tilhari, hoți și ucigași. Tatăl meu a fost încunoștiin-
țat de întîmplare și a venit fuga la Liège, coco-
lo-

șind cu bani grei afacerea. Mi-a ținut o predică aspră, spunându-mi că mi-am făcut de ris părinții ; iar biata mama e disperată și că, dacă nu mă îndrept, mă dezmoștenește și mă alungă la dracul. I-am făgăduit că mă voi schimba și am plecat călare, cu tata, acasă. Și așa s-a sfârșit „studiul meu“.

Capitolul XX

Olivier se lasă de studii. Mai apoi

Se satură de jafuri și pleacă la război.

— Acasă, bietul tata a văzut că sînt stricat pînă-n măduva oaselor. Nu învățasem decît să mă grozăvesc, ca și cînd cine știe ce mare filozof eram.

Abia mă încălzisem o leacă în cuibul familiei, cînd, iată, că mă ia tata deoparte și-mi spune :

— Ascultă, băiete, ți-am văzut urechile de măgar ! Ești povară pe pămîntul ăsta, un derbedeu, un netrebnic ! Ești prea bătrîn ca să mai înveți vreo meserie, prea obraznic ca să slujești la un stăpîn și prea leneș ca să pricepi și să exerciți meseria mea. Ce-am realizat din banii grei pe care ți i-am trimis ? Am nădăjduit să fac om din tine ; să ne bucurăm de unicul nostru copil. În loc de toate acestea, cu bani și mai grei a trebuit să te scot din ghearele călăului. Să-ți fie rușine ! Cel mai bun lucru ar fi să te vîr într-o moară de

kelmus¹, ca să asuzi sînge și să ispășești purtarea ta netrebnică !

Zilnic ascultam asemenea predici, pînă mi-am pierdut răbdarea și i-am spus că îmi împart vina cu el și cu profesorul meu, care m-a învățat multe răutăți ; dacă n-are nici o bucurie de pe urma mea, asta-i pedeapsa că și-a lăsat părinții să cerșească. A pus atunci mîna pe baston, ca să-mi pedepsească obraznicia, jurîndu-se sus și tare că mă va trimite la închisoare în Amsterdam. Atunci am fugit de-acasă și chiar în noaptea aceea m-am dus la ferma pe care o cumpărase de curînd. Am luat din grajd cel mai bun armăsar și pe-aici ți-i drumul spre Colonia !

Acolo am vîndut armăsarul și am intrat iar într-o bandă de pungăși și hoți, ca la Liège. Ne-am cunoscut îndată la jocurile de noroc, la care ne înșelam unii pe alții. Am intrat, deci, în tagma lor și noaptea escaladam și spărgeam unde puteam. Nu mult după aceasta unul din noi a fost prins pe cînd fura punga unei doamne distinse în piață. A trebuit să vîd cum acesta a stat o jumătate de zi la stîlpul infamiei, cu mîinile legate de stîlp și cu capul virît într-un guler larg de fier, după ce i-au tăiat o ureche și l-au bătut cu nuiaua. Atunci, drept să-ți spun, m-am lehamăduit de meseria asta și m-am dus să recrutez, pentru că tocmai atunci

¹ Plantă acvatică semănînd cu crinul de baltă, din rădăcina uscată și măcinată a căreia se scotea un praf contra bolilor de stomac. Măcinarea se făcea manual și lucrul era obositor (n.t.).

colonelul, la care am slujit amîndoi în fața fortăreței Magdeburg, angaja soldați ca să-și întărească regimentul. Tata a aflat prin prietenul său din Colonia unde sînt, și a vrut să mă răscumpere ; dar primisem deja arvună, iar colonelul, aflînd că sînt băiat de negustor bogat, a cerut un preț exagerat drept răscumpărare, așa că tata m-a lăsat în pace, cu gîndul să mă zbat puțin cu greutățile războiului, că poate tot am să mă îndrept cît de cît.

După puțin timp a murit secretarul regimentului și colonelul m-a luat în locul lui, după cum știi ; căci în postul acesta m-ai cunoscut. Am început atunci să-mi făuresc planuri, cum să mă înalț din grad în grad și să ajung, poate, chiar general. Învățasem de la secretar cum să mă port ca ostaș și om de lume, așa că într-adevăr începusem să mă prezint foarte bine — lăsîndu-mă păgubaș de netrebniciile de mai înainte. Nu puteam însă ajunge ceva, pînă n-a murit secretarul. Caută să-i iei locul ! îmi ziceam mereu.

Împărțeam daruri în stînga și în dreapta, mai ales că mama, auzînd că am apucat pe căi bune, începuse iar să-mi trimită bani. Dar pentru că tînărul Herzbruder intrase pe sub pielea colonelului și urma să-l facă secretar, m-am gîndit cum pot să scap de el. Profosul mi-a dat zale și le-am îmbrăcat pe sub haine. Aveam de gînd să-i găsesc vreo pricină lui Herzbruder, să-l provoc la duel ; dar profosul m-a sfătuit să nu fac treaba asta, căci

atunci colonelul cu atît mai mult nu-mi va da postul, dacă-l ucid pe favoritul său.

M-a sfătuit însă altceva : să fur orice, c  nd Herzbruder va fi   i el de fa     i să-i aduc lui, profosului, care va   ti cum să procedeze ca adversarul meu să-   piardă orice trecere la colonel. Zis   i făcut. Am furat, la botezul copilului, cupa cea de aur   i i-am dat-o profosului. Cred că-  i mai amint  sti cum l-a aranjat pe Herzbruder acolo, în cortul colonelului, c  nd   i din hainele tale a scos c  telu  i.

Capitolul XXI

*Simplicius din cîte Olivier îi zise
Desprinde ce Herzbruder cîndva îi prorocise.*

Am văzut verde și galben înaintea ochilor cînd am auzit din gura lui Olivier cum s-a purtat cu cel mai bun prieten al meu și cel mai de treabă om ! Mi-era și ciudă că nu-l puteam răzbuna, ba încă a trebuit să-mi mușc limba, ca să nu bage de seamă acest ticălos emoția care mă copleșea. De aceea l-am rugat să povestească mai departe, cum i-a mers după bătălia de la Wittstock.

— În lupta aceea — zise el — nu m-am purtat ca un zgîrie-hîrtie, ci ca un soldat adevărat, căci aveam cal bun, eram tare ca fierul și nu eram repartizat nici unui escadron ; dar, dorind înaintarea, am dovedit curaj și alergam ca virtejul în jurul brigăzii noastre, ca să dovedesc tuturor că mă pricep mai bine la arme decît Ța condei. Din păcate, bravura mea n-a ajutat la nimic, căci victoria a fost de partea suedezilor și a trebuit să împărtășesc soarta alor noștri, fiind luat prizonier.

Am fost încorporat, ca prizonier, într-un regiment pedestru, care era cantonat, în refacere, în Pomerania. Aici, deoarece au venit mulți recruți și-am dat dovadă de curaj, m-au înaintat caporal. Eu însă nu aveam de gând să fac mulți purici la ei, ci să mă întorc iar la imperiali, unde mă simțeam mai bine, cu toate că la suedezi aș fi obținut mai repede înaintarea în grad. Am izbutit să fug în felul următor : am fost trimis cu șapte muschetari să ridic contribuțiile cuvenite în niște localități îndepărtate. După ce am adunat peste opt sute de ducați, am arătat banii tovarășilor mei, care se uitau cu lăcomie la ei și le-am făcut propunerea să-i împărțim și să fugim. Au primit. Pe drum m-am înțeles cu trei din ei să-mi ajute să-i împușc pe ceilalți patru. Am împărțit apoi banii și acum fiecare aveam cam cîte 200 de ducați. Mărșaluiam spre Westfalia. Pe drum am convins pe unul din cei trei să împușcăm pe ceilalți doi și, după ce am împărțit și banii acestora, l-am gîtit pe ultimul meu tovarăș. Am avut, deci, iar toți banii și am ajuns cu bine la Werle, unde m-am înrolat și am trăit în belșug.

Cînd banii ajunseseră la fundul pungii și aș fi vrut să benchetuiesc mai departe, numai ce aud despre un tînăr soldat din Soest, care făcea minuni de vitejie și punea mîna pe pradă bogată, făcîndu-se prin aceasta și renumit. Mi-a venit poftă să-l imit. Lumea îl numea Vinătorul, căci purta haine verzi. Mi-am cumpărat și eu haine de

vinător și am început să prad — sub numele lui — în raionul său și chiar și în al meu și făceam tot felul de nelegiuiri, așa că mi s-a interzis să mai plec în raită. Eu însă furam mai departe, sub numele lui, și el, auzind, m-a provocat la duel ; dar dracul s-ar fi luptat cu el, căci așa se vorbea, că are pact cu diavolul și m-ar fi scărmanat bine.

Totuși, m-a biruit prin șiretlic. M-a ademenit împreună cu un camarad la o stînă. Un argat al lui, venit la mine, a fost caiafa. Aici Vinătorul a vrut să mă silească să mă lupt cu el la lumina lunii, avînd ca martori doi draci împielîtați în carne și oase ; dar, pentru că n-am primit lupta, m-au silit la lucrul cel mai rușinos pe lume. Camaradul meu s-a apucat să povestească tuturoră întîmplarea și eu, de rușine, am plecat la Lippstadt și am intrat în slujba hessilor. Nici aici n-am stat mult, căci n-aveau încredere în mine, și m-am dus în Olanda, unde, ce-i drept, aveam soldă mai bună ; dar olandezii duceau război prea plictisitor pentru temperamentul meu. Apoi eram ținuți într-o disciplină severă, ca la mănăstire, și trebuia să trăim cuvioși, ca și călugărițele.

Cum-nu mă puteam întoarce nici la imperiali, nici la suedezi sau hessi — întrucît fugisem de la toți aceștia — iar la olandezi nu mai puteam rămîne, căci violasem o fată și fapta putea avea urmări grave pentru mine, m-am hotărît să mă refugiez la spanioli, cu gîndul că de acolo mă reped pîn-acasă, să văd ce-mi fac părinții. Dar, cînd

să pun planul în aplicare, compasul meu s-a zăpăcit și am nimerit, pe neașteptate, la bavarezii. Am ~~meis~~ ^{meis} cu ei, amestecîndu-mă printre „frații merozi” pînă în Breisach. Mă hrăneam din furturi și jocuri de noroc. Ziua eram la locul de joc, noaptea la cîntinieri. Dacă nu mai aveam bani, furam ce-mi ieșea în cale, deseori cîte doi-trei cai într-o zi, de la pășune sau din cantonament. Îi vindeam și banii îi ~~risipeam~~ ^{risipeam} la jocuri. Noaptea mă strecuram pe sub corturi și șterpeleam oamenilor tot ce puseseră ei mai bun sub căpătii. Așa am dus-o pînă la atacul de la Wittenweier. Aici am fost prins și vîrît într-un regiment pedestru din Weimar. Nu mi-a plăcut de loc tabăra din Breisach, de aceea am părăsit și acest serviciu; am fugit și de atunci fac război pe cont propriu, așa precum vezi. Crede-mă, frate, că-n acest timp am doborît mulți domni mîndri și am cîștigat bani grei și nu mă gîndesc să mă las de trebușoara asta decît dacă am să văd că nu mai e nimic de cîștigat.

Capitolul XXII

*Simplicius ascultă obrazul cum și-l strică
Acela ce asmute doi câini și o pisică.*

Pe cînd Olivier povestea nu puteam admira îndeajuns pronia cerească. Puteam să simt cum Dumnezeu nu numai că mă păzise de acest monstru odinioară în Westfalia, dar îl și făcuse să se dezvăluie înaintea mea. Căci, dacă ar fi știut această fiară că eu sînt Vinătorul din Soest, mi-ar fi vîrît pe gît tot ce i-am făcut atunci la stîină. Așa însă el a tălmăcit profeția bătrînului Herzbruder menționată în capitolul XVI, cartea a treia, despre renghiul pe care am să i-l joc, în mod greșit, dar spre folosul meu. Acum am văzut cu ce tîlc bătrînul Herzbruder își întocmea profețiile, spunîndu-le așa, în doi peri, și m-am gîndit în sinea mea că, deși prezicerile sale se îplineau de obicei fără greș, trebuia să mi se pară cu neputință și ciudat ca eu să răzbun moartea unuia care va merita ștreangul și roata. Mai m-am gîndit ce bine s-a nimerit că nu i-am povestit eu întîi viața mea, căci

ar fi aflat atunci tot ce i-am făcut. Gîndindu-mă la toate acestea, băgai de seamă că Olivier avea pe obraz multe cicatrice lunguiețe, pe care nu le văzusem cînd se afla în fața fortăreței Magdeburg și bănuiam că acestea trebuie să fie zgîrieturile pe care i le făcuse Springinsfeld cînd era îmbrăcat ca diavol. De aceea l-am întrebat cine l-a desemnat așa și l-am rugat să nu-mi tănuiască poate cea mai interesantă parte a istoriei vieții sale.

— Ah, frate, — răspunse el — dacă ți-aș povesti toate peripețiile vieții mele, ne-ar trebui multă vreme ! Ca să vezi însă că nu-ți ascund nimic, am să-ți spun și despre aceasta adevărul, deși nu este spre cinstea mea. Cred că am fost predestinat, încă din pîntecele mamei, să am fața însemnată. Chiar în copilărie mă zgîriau ceilalți copii la școală cînd mă zbenguiau cu ei ; iar atunci, la stîină, m-a surchidit unul din diavoli așa de rău, încît șase săptămîni am simțit ghearele lui pe obraz ; dar s-au vindecat și zgîrieturile acestea. Cicatricile pe care le vezi acum au altă pricină. Cînd eram în Pomerania, la suedezi, aveam o metresă frumoasă. Bărbatul gazdei mele a trebuit să ne dea patul lui ca să dormim noi ; dar o pisică a dracului, care era obișnuită să doarmă în acel pat, venea în fiecare noapte și ne pricinuia neplăceri, pentru că nu voia așa ușor, ca stăpîn-său, să ne cedeze culcușul. Metresa mea se necăji (mai ales că nu suferea pisicile) și s-a jurat că nu-mi va mai arăta nici o favoare, dacă n-o scap

de pisica asta. Eram gata să-i fac pe plac; dar m-am gîndit că, îndeplinindu-i voia, să mă distrez și eu puțin cu acest prilej. Vîrîi deci pisica într-un sac și luai cu mine pe cei doi dulăi zdraveni ai gîndei (care se obișnuiseră cu mine și erau tare ponniți împotriva pisicii). M-am dus cu sacul și cu cîinii pe o cîmpie largă, veselă. Am socotit: nu e nici un cîpac aici pe care pisica s-ar putea refugia și atunci cîinii o vor alunga o bucată de timp pe cîmpie, ca pe un iepure și am să mă desfăt prîvindu-i. Dar — a naibii treabă! — n-au ieșit lucrurile cum au fost plănuite, adică pot spune nu cîinește, ci pisicește. (Pățania asta puțină o cunosc, căci altfel neîndoielnic mi-ar fi mers buhul.) Cînd i-am dat drumu pisicii pe cîmpia cea întinsă și s-a văzut încolțită de cei doi dușmani puternici, a căutat ceva înalt, ca să scape. Cum n-avea nimic și voia să-și salveze pielea, se urcă pe capul meu. Cînd m-am apărat, mi-a căzut pălăria și, cu cît mă sileam s-o dau jos, cu atît mai adînc își infîgea ghearele, ca să se țină de mine. Cîinii nu puteau privi multă vreme la această luptă stînd nepăsători, și săriră la noi cu boturile căscate, cînd în față, cînd în spate, cînd pe de lături. Pisica însă nici vorbă să plece! Se ținea cît putea cu ghearele înfipte în capul și fața mea. Dacă făcea vreo mișcare greșită cu laba spre dulăi, mă nimerea pe mine, dacă însă îi nimerea peste bot, săreau cîinii asupra-mi, zgîriindu-mă pe obraz. Cînd voiam s-o dezlipesc de pe mine, se agăța și mai tare; mă

mușca și zgîria cît putea. Deci mă războiam deodată și cu pisica și cu dulăii, care mă zgîriară și jupui ră atît de tare, că nu mai păream om. Eram și în primejdie ca, atunci cînd dulăii se dădeau la pisică, azvîrlindu-se în sus, să-mi apuce și să-mi rupă nasul sau urechea. Gulerul și pieptarul meu erau roșii de sînge și la un moment dat, în disperare, n-am găsit alt mijloc de scăpare decît să mă trîntesc la pămînt ca să poată dulăii să apuce pisica. Ce-i drept, au sfîșiat-o ; dar eu n-am avut spectacolul vesel pe care-l sperasem și doar batjocură și fața pe care o vezi. Apoi m-am înfuriat așa de tare încît am împușcat cîinii și pe metresa mea am bătut-o de i-a ieșit untul, întrucît ea mă îndemnase la pozna asta proastă. A doua zi m-a și părăsit, nu numai din pricina bății, ci pentru că nu mai putea iubi o mască așa pocită, cum era a mea, mai ales atunci.

Capitolul XXIII

*Olivier se-arată mai crud ca un barbar ;
Simplicius în calea-i se pune în zadar.*

Îmi venea să rîd al dracului de întîmplărea aceasta ; m-am prefăcut însă că-mi pare rău. Cînd abia am început să-mi povestesc și eu viața, am zărit venind peste cîmpii o caretă însoțită de doi călăreți. Am coborît amîndoi repede și ne-am vîrît într-o casă la drum, de unde puteam să atacăm ușor pe călători.

Muscheta mea încărcată o țineam în rezervă ; Olivier însă a doborît cu a lui un călăreț cu cal cu tot, mai înainte de a ne fi descoperit. Celălalt călăreț a fugit rupînd pămîntul. M-am îndreptat spre vizitiu cu arma gata de tras și l-am silit să coboare ; dar Olivier s-a năpustit asupra-i și i-a despicat cu sabia lată capul pînă la dinți. S-a îndreptat apoi spre femeile și copiii din caretă cu gîndul să-i ucidă. Aceștia erau galbeni la față ca moartea. M-am opus din răspuțeri să nu facă această crimă, punîndu-mă în fața lui și spunîn-

du-i că, numai dacă mă sugrumă pe mine, poate să-și potolească furia.

— Ah ! — zise el — ce prost ești Simplicius ! N-aș fi crezut niciodată să te porți ca un nătărău !

I-am zis :

— Frate, ce ți-au făcut copiii ăștia nevinovați ?

El răspunse :

— Ce vorbești ? Pune ouăle în tigaie și atunci nu mai ies pui din ele ! Cunosc bine pe năpîrcile astea ; căci tatăl lor, maiorul, e javră ticăloasă și bătauș fără pereche.

Spunînd acestea tot se agita să-i omoare ; dar îl opri și-l rugai pînă ce s-a muiat. În caretă era soția maiorului, servitoarele, dar și trei copii drăgălași, de care îmi părea tare rău. I-am încuiat pe toți într-un beci, ca să nu ne poată trăda prea repede. Acolo nu aveau altceva de mîncare decît fructe și sfeclă albă, pînă să vină cineva să-i elibereze.

Așa am jefuit caretă și am luat șapte cai frumoși, cu care ne-am dus în pădure, unde era deșișul mai mare. Pe cînd îi legam de copaci, privind mereu în jurul nostru, văd, nu departe de noi, un om care nu scotea o vorbă, stînd sprijinit de un copac. Îi făcui semn lui Olivier să bage de seamă. El însă mă lămuri :

— Ei, prostule, e un evreu pe care l-am legat de copac. A murit și a înghețat de mult !

Spunînd așa se îndreptă spre el și-l bătu cu mîna sub bărbie :

— Na, ciine, mi-ai adus mulți ducăți frumoși! Cînd îi mișca așa bărbia, ieșiră rostogolindu-se din gură cîțiva dubloni, pe care nenorocitul îi ascunsese acolo pînă și în clipa morții. Cînd Olivier văzu aceasta, îl scociorî în gură și mai scoase 12 dubloni și un rubin prețios.

— Prada asta ție ți-o datorez, Simplicius, zise el. Îmi dăruie rubinul. Banii îi vîrî în buzunar și plecă să-l aducă pe țaran. Mie îmi porunci să rămîn cu caii.

— Bagă de seamă, să nu te muște iudeul cel mort! glumi el, rîzînd de mine că n-am curajul lui.

În lipsa lui tot chibzuiam în mine cum aș putea scăpa din starea asta primejdioasă : să încalec pe un cal și să fug? Dar dacă m-ar ajunge din urmă Olivier și m-ar împușca? Poate vrea numai să pună la încercare credința mea și stă ascuns undeva, pîndindu-mă. Să fug pe jos? Chiar dacă aș scăpa de Olivier, aș avea de furcă cu țararii din Pădurea Neagră, care, pe acea vreme, veneau de hac soldaților. Dar dacă aș lua cu mine toți caii? Atunci nu m-ar putea urmări Olivier, căci n-ar avea cu ce; dar m-ar prinde cei din Weimar și m-ar sfîrteca pe roată, ca ucigaș dovedit. Pe scurt, nu găseam nici o ieșire din încurcătură, mai ales că în codrul acesta întunecos nu cunoșteam nici o potecută. Apoi mă mai mustră și conștiința că am fost părtaș la jefuirea caratei, că Olivier a ucis ca pe un ciine pe vizitiu.

și că am închis pe femei și copilași în beci, unde poate că se și sting de foame și lipsuri. Voiam, bietul de mine, să mă mîngîi eu însumi, socotindu-mă nevinovat, pentru că am fost oprit împotriva voinței mele și oarecum silit; dar conștiința mea îmi reproșa că aș merita de mult, din cauza răutăților făcute, să cad în mîinile justiției alături de acest monstru ucigaș și să-mi primesc pedeapsa cuvenită. Poate, gîndeam, Dumnezeuul dreptății a hotărît să fiu pedepsit în felul acesta. Mai la urmă am început să sper în mai bine, și să mă rog bunului Dumnezeu să mă salveze din starea asta ticăloasă. Cînd mi-au venit aceste gînduri evlavioase, mi-am spus: „Prostule, doar nu ești întemnițat sau legat, ci lumea largă îți stă deschisă în față! N-ai destui cai s-o iei la sănătoasa? Sau, dacă nu vrei să fugi călare, n-ai picioare destul de sprintene care să te poarte departe de aici?”

Pe cînd îmi treceau gînduri de acestea prin cap, iată că Olivier se întoarce cu țaranul. Acesta ne conduse — cu cai cu tot — la o curte unde am îmbucut cîte ceva și am închis pe rînd ochii cîteva ceasuri. Către miezul nopții călărirăm mai departe și a doua zi, la amiazi, ajunserăm la hotarul Elveției, într-un loc în care Olivier era bine cunoscut și unde am fost bine găzduiți. În timp ce ospătam, hangiul trimise după doi evrei, care ne cumpărară caii cu jumătate din prețul lor. În schimb însă, lucrurile au mers ca pe roate, fără multă tocmeală. Întrebarea evreilor fu atîta: Vo-

iau să ştie dacă animalele erau de la imperiali sau suedezi. Când le-am spus că de la cei din Weimar, au grăit :

— Atunci nu-i putem duce la Basel, ci la bavarezi !

Am petrecut ca boierii. Am mâncat păstrăvi de pădure delicioşi şi raci tare gustoşi. Seara pornirăm mai departe. L-am încărcat pe ţăranul nostru, ca pe un măgar, cu merinde şi ajunserăm aşa, a doua zi, la o curte ţărănească izolată, unde am fost primiţi prieteneşte şi unde am rămas câteva zile din pricina vremii burzuluite. Apoi prin pădure şi cărări tănuite am ajuns iar la o căsuţă în care mă mai dusesese la început Olivier.

Capitolul XXIV

*Simplicius ne spune Olivier cum moare ;
El însuși răzbunându-l, găsește iar scăpare.*

Stînd aici să ne întremăm, mîncînd și odihnindu-ne, Olivier a trimis pe țaran după alimente și verdețuri. După ce a plecat acesta, Olivier își scoase haina, exclamînd :

— Frate, nu mai pot să tot port banii ăștia ai dracului singur — și dezlegă din jurul trupului un fel de cîrnați de pînză și îi aruncă pe masă spunîndu-mi : ai să te necăjești cu astea pînă vom avea destui bani, ca să ne lăsăm de meserie și să ne tragem la odihnă. Banii ăștia blestemați mi-au făcut vinătăi !

I-am răspuns :

— Frate, dacă ai fi avut cîți am eu, n-ai avea nici o vinătaie !

— Ce ? îmi tăie el vorba. Ce-i al meu, e și al tău ; iar ce vom cîștiga de-acum înainte, dăm pe din două !

Cîntării în palmă cîrnații : erau tare grei, căci conțineau numai monede de aur. I-am spus că le-a împachetat rău ; că dacă vrea, îi voi coase altfel ca să fie mai ușor la purtat. Fu de părerea mea și ne duserăm la o scorbură de unde scoase foarfeci, ată și ace. Făcui pentru el și pentru mine dintr-o pereche de pantaloni cîte o pelerină scurtă în care am cusut galbenii cei roșcovani. Această pelerină am îmbrăcat-o sub cămașă, așa încît părea că aveam în față și în spate cămașe de zale din bani de aur. Cînd l-am întrebat, mirat, de ce n-are și monede de argint, mi-a răspuns :

— Ba, am mai mult de 1000 de taleri într-o scorbură ; dar îi las țăranului să-i gospodărească. Nu i-am cerut niciodată socoteală de ei, căci n-am ce face cu gunoiul ăsta !

După ce am rînduit banii, cum am povestit, ne-am întors în casă, unde toată noaptea am pregătit mîncare și ne-am încălzit la sobă. Cînd mai era cam cu o oră înainte de cîntatul cocoșilor, atunci cînd nu ne așteptam la nimic, iată că forțară ușa intrînd în odaie un caporal cu șase muschetari ținînd armele întinse și facile aprinse : „Predați-vă !” strigă caporalul.

Olivier (care, ca și mine, avea pregătită muscheta și sabia lui ascuțită lingă el — și sta la masă, iar eu la sobă după ușa) îi răspunse cu gloanțe, doborînd îndată doi dintre ei. Eu culcai pe al trei-

lea și răni pe al patrulea cu al doilea glonț. Apoi Olivier scoase sabia lui ascuțită care tăia în două și firul de pânză (se putea compara cu sabia Caliburn a regelui Arthur¹ din Anglia) și când izbî cu ea pe al cincilea îl despica dintr-o lovitură, din umăr pînă-n pîntece, că-i ieșiră măruntaiele afară, iar el căzu lingă ele. În acest timp izbii pe al șaselea cu patul puștii peste scăfirle, că îndată își răscără căra și brațele, și picioarele. O lovitură asemănătoare primi Olivier de la al șaptelea și anume cu atîta putere, că i se împrăștiară creierii pe pereți. Atunci îl izbii eu pe acesta cu patul armei, că ținu de urît, în împărăția morților, tovarășilor săi. Când cel rănit — împușcat de mine — a văzut ce iar-maroc e aici și cînd mă mai văzu și' pe mine că mă îndrept către el, și-a aruncat muscheta și a luat-o la fugă, de parcă i-aș fi pus unt de neft undeva. Toată tevatura asta n-a ținut mai mult decît a-i zice un *Tatăl nostru*, și iată că șapte bravi soldați au mușcat pămîntul.

Iată-mă deci singur ! M-am aplecat asupra lui Olivier să văd dacă nu cumva mai suflă. Aș ! M-am gîndit atunci că e lucru fără socoteală să lași unui mort atît amar de bănet, de care el nu mai are nevoie ; de aceea i-am scos pelerinuța și

¹ Regele Arthur din legendele cavalierești ale evului mediu (n.r.).

mi-am îmbrăcat-o în jurul gâtului, peste ă mea.
Cum arma mi se zdrobise din lovitura dată, am
luat muscheta și sabia lui Olivier și am ieșit din
casă pornind pe drumul pe care venise țăranul.
M-am tras puțin deoparte, ca să-l aștept și să chib-
zuiesc ce am de făcut de aici înainte.

Capitolul XXV

*Simplicius ajunge bogat ; iar la un han,
Dă iar peste Herzbruder ce-acum era sărman.*

După vreo jumătate de oră, iată și pe omul nostru venind și suflînd ca ursul, căci alerga din răsuputeri. Nu mă văzuse. Î-am ieșit înainte, zicîndu-i :

— De ce fugi ? Ce noutăți ?

El răspunse :

— Repede ! Fugiți repede, vine un caporal cu șase muschetari ca să vă ridice și să vă ducă vii sau morți la Liehteneck. M-au prins și m-au silit să-i aduc la voi, dar am scăpat și am alergat să vă dau de știre !

M-am gîndit : „Ticălosule, ne-ai trădat ca să pui mîna pe banii pe care Olivier îi are în scorbură“. Dar m-am prefăcut că-l cred, căci aveam nevoie de el să mă călăuzească prin pădure. I-am spus că Olivier și soldații care veneau să-l prindă sînt morți. Țăranul n-a vrut să creadă ; eu însă

l-am dus acolo și s-a convins cu ochii lui, văzînd cele șapte cadavre.

— Pe al șaptelea soldat l-am făcut scăpat ! zisei.

Țăranul încremeni de frică și grăi :

— Ce-i de făcut ?

I-am răspuns :

— Am hotărît ce-i de făcut ! Ai să alegi una din trei : sau mă duci la Villingen pe poteci ascunse în pădure, sau arată-mi unde a pus Olivier banii în scorbură, sau... mori alături de aceștia șapte ! Dacă mă duci la Villingen, îți rămîn ție banii lui Olivier ; dacă mi-i arăți, îi împărțim pe din două ; dacă nu faci nimic din aceste două, te împușc și-mi văd de drum !

Țăranul ar fi vrut să fugă ; dar se temea de muscheta mea. Apoi, îngenunche înainte-mi și-mi făgădui, jurîndu-se, să mă scoată din pădure. Pornirăm repede și umblarăm toată ziua și toată noaptea — căci din fericire nu era întuneric — fără odihnă, fără să mîncăm sau să bem ceva, pînă ce, spre ziuă, zărirăm orașul Villingen. Atunci am dat drumul țăranului. Făcuse calea aceasta cu crucea morții în spate ! Pe mine mă mîna grija de a mă pune în siguranță (și banii mei o dată cu mine). Aproape că-mi vine a crede că aurul împărtășește omului puteri miraculoase, căci, deși sarcina era destul de grea, n-am simțit mare oboseală.

Socotii de bun augur faptul că tocmai se deschidea poarta orașului cînd am ajuns la Villingen. Ofi-

terul din gardă mă interogă. M-am dat drept călăret din regimentul în care mă așezase Herzbruder când m-am scăpat la Philippsburg de muschetă — și am spus că vin din tabăra din fața fortăreței Breisach — de la cei din Weimar, care m-au prins la Wittenweier și m-au înrolat la ei ; dar că acum vreau să mă duc iar la regimentul meu, la bavarezi. El m-a trimis cu un muschetar la comandant. Acesta se odihnea încă, deoarece șezuse treaz jumătate de noapte din pricina afacerilor sale, așa că a trebuit să aștept o jumătate de oră în fața cantonamentului. Pentru că tocmai atunci treceau mulți cetățeni de la utrenie — se făcu mare îngrămădeală de lume — și toți voiau să afle care e situația la Breisach. La larma asta comandantul se trezi și porunci să-i fiu înfățișat, fără deci să aștept mai departe.

La întrebările acestuia, i-am răspuns ca și la poartă. Atunci a început să mă întrebe amănunțit despre asediere, dar eu i-am răspuns pe față că am stat patruzeci de zile la un tovarăș, care a fugit împreună cu mine, că am atacat o caretă și am prădat-o ca să luăm de la weimarieni atita ca să putem să ne echipăm și să avem cai, cu care să ajungem iar la regimentele noastre. I-am mai spus că am fost atacați ieri de un oaporal cu șase soldați, care au venit să ne ridice și că atit camaradul meu cit și șase din soldați zac morți, al șaptelea însă și eu ne-am dus fiecare la unitatea noastră. Că voiam să mă duc la Lippstadt, la nevastă. Că

duc cu mine atita bănet n-am suflat o vorbă și nici nu-mi făceam singe rău că nu i-am spus. În definitiv, ce-i păsa lui de acestea ? Se mira însă tare că Olivier și cu mine am putut uicide atitia, șase la număr, și am pus pe fugă pe al șaptelea. Apoi vorbirăm despre sabia lui Olivier pe care o aveam la sold și o lăudam mult. Cînd am văzut că-i place atita, i-am dat-o în schimbul alteia, pe deoparte ca să scap ușor de el, pe de alta ca să-mi dea bilet de voie. Era și o sabie cu adevărat foarte frumoasă și bună și avea gravat pe ea un calendar veșnic. Aș putea spune că însuși zeul Vulcan a făurit-o pentru zeul Marte și a înzestrat-o cu puteri miraculoase.

Cînd colonelul mi-a dat drumul și a poruncit să mi se dea bilet de voie, primul drum l-am făcut la han, unde n-am știut ce să fac întii : să dorm sau să mănînc. În cele din urmă — deși aveam deopotrivă nevoie de ambele — mi-am potolit foamea și setea. Apoi am chibzuit cum aș putea ajunge cu banii la soția mea, la Lippstadt, căci îmi ardea să mă duc la regiment cum îmi ardea să-mi frîng gîtul.

În vreme ce stăteam pe gînduri și puneam la cale un nou vicleșug, intră în han un om sprijinit în băț. Avea capul bandajat și un braț în eșarfă pe după gît. Era îmbrăcat în niște haine jerpelite, că n-ai fi dat doi bani pe ele. Cînd l-a văzut argatul, a vrut să-l alunge, spunînd că miroase urît și-i plin de păduchi atît de tare că ar acoperi cu

ei o cîmpie șvăbească întreagă. El însă se rugă să-l lase, pentru Dumnezeu, să se încălzească o leacă, dar în zadar. Abia cînd eu m-am milostivit de el și m-am rugat pentru acest nenorocit, cu chiu cu vai l-a lăsat lîngă sobă. Se uita — așa cel puțin mi se părea — cu jind la mine, cum mîncam și beam și-l auzii de cîteva ori oftînd. Cînd argatul a plecat să-mi aducă friptura, a venit la masa mea și mi-a întins o străchinuță de pămînt. Pricepui ce vrea, o luai și i-o umplui, nemaiasteptînd să mă roage.

El însă zise :

— Ah, prietene, ah, de dragul lui Herzbruder dă-mi ceva să-mbuc !

Cînd auzii una ca asta, m-a fulgerat în inimă și l-am privit mai bine. Era el, Herzbruder ! Îmi venea, zău, să cad jos, cînd l-am văzut în ce mizerie este, dar m-am ținut bine. M-am sculat, l-am luat de gît și l-am pus lîngă mine, avînd amîndoi prietenii ochii plini de lacrimi, el de bucurie, eu de milă și de bucurie că-l revăd.

Capitolul XXVI

*Herzbruder povestește prin cîte a trecut ;
Simplicius îi spune că este om avut.*

Această neașteptată întîlnire ne-a mișcat atît de mult, că abia am putut mîncă și bea. Nu mai pridideam cu întrebările, dorind fiecare să știe despre celălalt ce-a făcut de cînd ne-am despărțit ultima oară. Deoarece însă atît hangiuul cît și argatul intrau și ieșeau mereu cu treburile lor, nu puteam să ne spunem păsurile intime în voie. Hangiuul se mira, de bunăseamă, că sufăr lîngă mine pe un păduchios ca acesta ; i-am spus însă că în război între camarazi se întîmplă des una ca asta. Din cele discutate am înțeles atîta, că Herzbruder a stat multă vreme în spital, că apoi a trăit din pomeni și că rănile îi sînt oblojite ca vai de lume. Atunci am închiriat o odăiță de la hangiu, l-am culcat pe prietenul meu în pat, am chemat cel mai bun chirurg din localitate, de asemenea un croitor și o croitoreasă, să-i facă haine și astfel să-l scape de chinul păduchilor. Dublonii pe care Olivier îi

soosese din gura evreului îi aveam într-o pungă la îndemână ; am pus-o pe masă și am zis tare, ca să audă și hangiuul :

— Iată, frate, am aici bani cu care vreau să te ajut și pe care să-i cheltuim împreună !

Bărbierului i-am arătat rubinul care și el fusese luat de la evreu, și făcea cam 20 de taleri, și i-am spus că, deoarece puținii mei bani îmi trebuie pentru trai și pentru hainele camaradului, vreau să-i dau rubinul, dacă-l vindecă repede pe prietenul meu. S-a mulțumit cu această plată și și-a dat toată silința să-l îngrijească pe Herzbruder.

Croitorul i-a făcut o haină modestă din postav gri. M-am dus apoi la comandant pentru biletele de voie și i-am spus că am întâlnit un camarad grav rănit, și aș vrea s-aștept pînă se vindecă. N-aș putea să-mi iau răspunderea la regiment, dacă l-aș părăsi aici. Comandantul a lăudat purtarea mea și mi-a dat voie să rămîn cît vreau și mi-a făgăduit că ne va da la amîndoi bilete bune, îndată ce camaradul va putea să meargă cu mine.

Cînd m-am întors la Herzbruder și am stat singur cu el în pat, l-am rugat să-mi povestească deschis cum a ajuns în această situație mizeră. Bănuiam că va fi înfăptuit ceva grav sau greșeli mari, ca să decadă așa de jos din situația înaltă pe care o avea, și numai astfel a ajuns în mizerie. El însă mi-a povestit următoarele :

— Frate, știi bine că am fost mîna dreaptă a contelui de Götz și omul său cel mai de încredere.

Mai știi ce sfârșit nefericit a avut ultima campanie de sub comanda sa, cînd, nu numai că a pierdut bătălia de la Wittenweier, ci n-a putut nici să despresoare Breisachul asediat. Critici foarte aspre i s-au adresat pentru aceasta, ba a fost și citat să răspundă de felul cum a condus campania — și a plecat în acest scop la Viena.¹ Iată de ce trăiesc așa — de rușine și teamă — și vreau să mă ascund în mizerie pînă ce contele meu se va dezvinovăți în mod public. (Dacă pînă atunci nu voi muri în această stare nefericită.) După cîte știi el a fost totdeauna credincios împăratului ; iar dacă, în vara trecută, l-a părăsit norocul, nu e, după a mea părere, vina lui, ci voia lui Dumnezeu (care dă izbînda cui vrea el). Cînd am încercat să despresurăm Breisachul, și am văzut că ai noștri se poartă molii, am pus mîna pe armă și am pornit la atac, ca și cînd aș fi putut singur să duc lupta. Bătălia a fost cruntă și de unde eu la atac am fost cel dintîi, la retragerea la care ne-a silit asaltul violent al francezilor, am căzut, ca cel din urmă, în mîinile dușmanului. Primisem și un glonț în brațul drept și altul în șold, așa că nici nu puteam să fug, nici să mă folosesc de sabie. Apoi, în strîmtoarea în care a avut loc lupta și în vîltoarea atacului nu puteai nici să spui că, fiind rănit, te predai. Am căpătat o lovitură în cap, încît am căzut în nesimțire. Fiind bine îmbrăcat și crezînd-

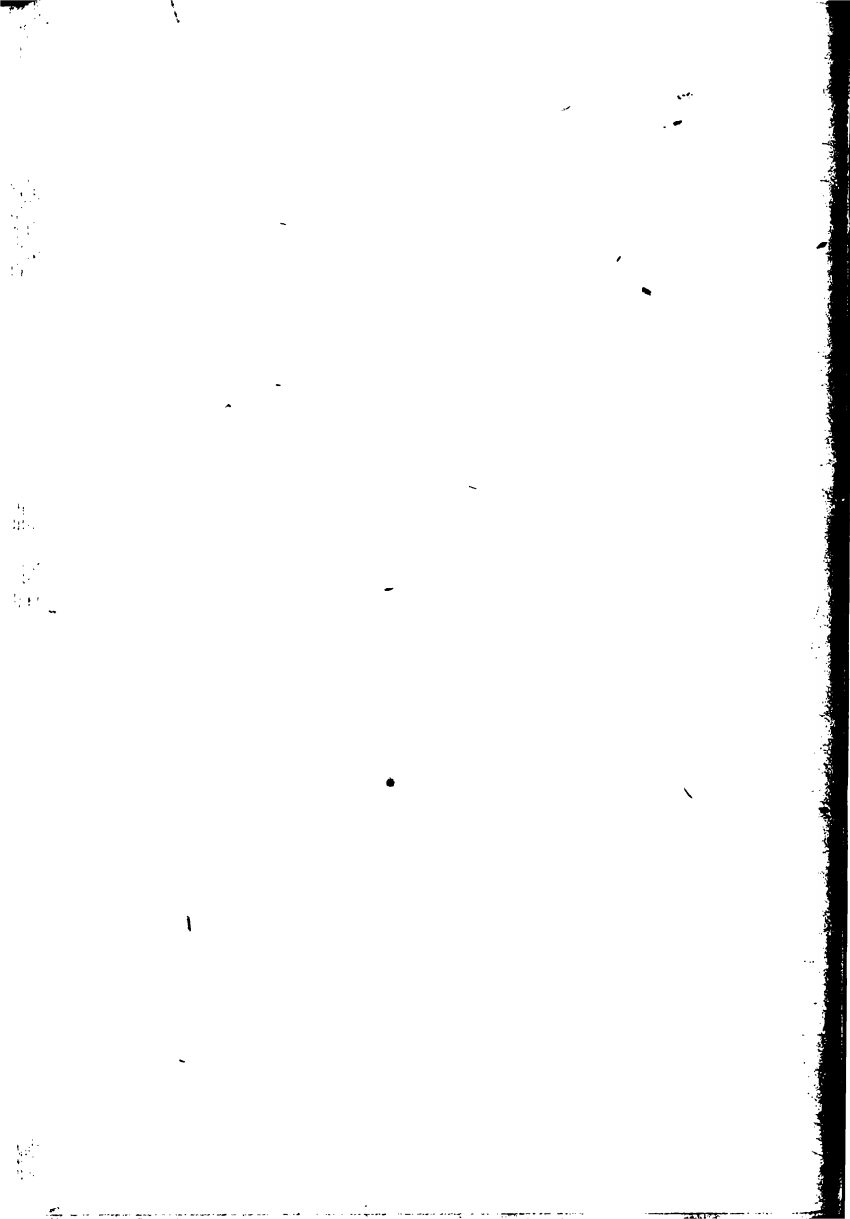
¹ Generalul Götz a fost arestat în decembrie 1638, fiind reabilitat abia în 1640 (n.r.).

du-mă mort, dușmanii m-au dezbrăcat și m-au aruncat ca pe un cadavru în Rhin. În nenorocirea mea, m-am rugat lui Dumnezeu și i-am făgăduit că, dacă voi scăpa, am să fac anume penitențe și iată că Rhinul m-a aruncat pe mal. Acolo mi-am astupat rănilile cu mușchi și cu toate că eram aproape înghețat, am avut puterea miraculoasă, că m-am tîrît și am ajuns, de voie, de nevoie, la niște „frați merozi“ și neveste de soldați, care s-au milostivit de mine, deși nu mă cunoșteau. Aceștia se îndoiau că fortăreața va mai fi despresurată, ceea ce mă durea mai mult decît rănilile. M-au dus lîngă foc și m-au îmbrăcat și nici n-am apucat să-mi leg sumar rănilile, că am și văzut cum ai noștri se pregăteau pentru o retragere rușinoasă, socotind lupta pierdută. Aceasta m-a durut mult, dar m-am hotărît să nu-mi destăinui nimănui sentimentele, ca să nu iau și eu parte la această rușine. M-am întovărășit apoi cu cîțiva răniți din armata noastră, care aveau cu ei un felcer. I-am dat acestuia o cruciuliță de aur, pe care o purtam la gît, și el m-a bandajat. În starea asta mizerabilă, dragă Simplicius, m-am tîrît pînă aici și nu vreau să mă destăinui altcuiva, pînă nu văd ce sfîrșit are afacerea contelui von Götz. Bunătatea inimii tale și credința îmi sînt de mare mîngîiere. Chiar azi de dimineață, cînd, ieșind de la utrenie, te-am văzut în fața casei comandantului, m-am bucurat,

ca și cînd Dumnezeu mi-ar fi trimis un înger să mă ajute.

L-am mîngîiat cît am putut pe dragul meu Herzbruder și i-am destăinuit că am mult mai mulți bani decît dublonii pe care i-a văzut și că pe toți îi poate avea oricînd. L-am povestit și despre moartea lui Olivier și cum a trebuit să-l răzbun. Toate acestea l-au înveselit așa de mult că și trupește s-a înviorat. Rănile i se vindeau văzînd cu ochii.

CARTEA A CINCEA

Capitolul I

*Simplicius se duce într-un pelerinaj,
Alături de Herzbruder să-i dea mai mult curaj.*

Cînd s-a tămăduit pe deplin, Herzbruder mi-a destăinuit că, atunci cînd se găsea la mare strîmtoare, a făgăduit că va face un drum de penitență la Einsiedeln ¹ și că, acum, fiind aproape de hotarul Elveției, vrea să-și țină făgăduiala, chiar dacă s-ar duce pînă acolo cerșind. M-am bucurat auzindu-l vorbind așa : i-am oferit bani și tovarășia mea. Am vrut să și cumpăr doi cai, ca să facem această călătorie călare. E drept că mai mult decît evlavie, mă împingea dorința de a vizita Confederația elvețiană, singura țară în care dăinuia fericita pace și apoi mă și bucuram că am prilejul să-i fiu de folos lui Herzbruder, pe care îl iubeam mai presus de orice. El însă n-a primit nici ajutorul, nici tovarășia mea, spunîndu-mi că vrea să facă pelerina-

¹ Tîrgușor în cantonul Schwyz (Elveția) cu veche mănăstire benedictină (din 934) și loc de pelerinaj. Din secolul al XVI-lea a devenit centrul contrareformei (n.t.).

jul pe jos și anume pe boabe de mazăre ; că, însoțindu-l, îi voi tulbura evlavia și voi avea neplăceri, din cauza mersului său încet și chinuit. Adevăratul motiv însă pentru care respingea propunerea mea era altul : nu voia — în călătoria asta pioasă — bani pătați cu jaf și omor și apoi nici să mă pună la mari cheltuieli. Mi-a spus apoi deschis că i-am făcut mult mai mult bine decît i-aș fi fost dator și decît ar putea el să-mi răsplătească vreodată. Am început atunci să ne certăm prietenește, ceartă din dragoste frățească, așa cum n-am mai văzut și în care repeta mereu că i-am făcut mai mult bine decît poate el să se plătească. Cu toate acestea simțeam bine pricina pentru care nu mă voia de sprijin și tovarăș : banii lui Olivier și viața mea păcătoasă, pentru care simțea numai repulsie. Atunci am recurs la o minciună : că, vreau să mă duc neapărat la Einsiedeln, întrucît doresc să mă îndrept. Deci, dacă mă oprește de la acest gînd bun și eu poate între timp mor, el va fi răspunzător de fapta sa. Cu aceasta l-am înduplecat — mai ales că simulam și mare căință pentru viața mea plină de păcate de mai înainte. L-am incredințat apoi că voi merge și eu, ca el, pe boabe de mazăre.

Nu s-a sfîrșit bine această dispută, că s-a și ivit alta : Herzbruder era prea conștiincios și nu voia să primească ca să iau bilete de voie de la comandant, pe motivul că ne duceam la regiment.

— Cum ? — spunea el — doar vrem să mergem în pelerinaj la Einsiedeln, ca să ne schimbăm felul de viață ! Să facem primii pași în acest scop mințind ? Nu știi ce-a spus Christos ? Cine mă tăgăduiește în fața lumii, pe acela și eu îl voi tăgădui în fața tatălui ceresc ! Să pornim, deci, cu Dumnezeu înaintea, unde ne mină dorința noastră pioasă și voia Domnului să se împlinească !

I-am obiectat atunci că nici pe Dumnezeu nu trebuie să-l punem la încercare, ci trebuie să ne dăm după vreme. Apoi pelerinajele sînt cu totul neobișnuite la soldați, așa că, dacă cineva ne va cerceta și-i vom spune țelul nostru, ne va crede drept dezertori, nu pelerini, fapt care putea să ne pricinuiască multă neplăcere și necaz.

S-a convins la urmă și el de adevărul spuselor mele și m-a lăsat să iau biletele de voie cu destinația regimentului. Am părăsit orașul și am făcut ca și cînd ne-am îndrepta spre Rottweil. Ne-am abătut însă repede din acest drum și am ajuns chiar în cursul nopții, mergînd pe căi ocolite, la granița elvețiană, pe care am trecut-o. A doua zi dimineața ne-am echipat cu rase lungi, negre, călugărești, cu toiege de pelerini și mătănii.

Așa de deosebită ni se părea această țară, în comparație cu Germania, încît credeam că am nimerit în Brazilia sau în China. Vedeam oamenii mergînd liniștiți la treburile lor ; priveam la grajdurile pline de vite, la curțile țărănești, în care mișunau găinile, gîștele și rațele. Apoi șoselele erau în siguranță, iar

ospătăriile pline de petrecăreți. N-aveai să te temi de dușmani, de a fi jefuit, de a-ți pierde avutul sau viața. Fiecare viețuia în siguranță sub acoperișul său și — față de cum era acum în Germania — în bucuria și plăcerea de a trăi, așa că Elveția mi se înfățișa ca paradisul pe pământ, deși natura ei era aspră. Pe drum tot umblam căscînd gura, pe cînd Herzbruder bătea mereu mătănii, de aceea căpătam bobîrnace de la el.

În Zürich m-a prins cu ocaua mică. Dormisem noaptea trecută la Schaffhausen și mă dureau grozav picioarele din cauza mazărei din încălțăminte și, fiindu-mi groază la gîndul că voi merge și mai departe tot așa, am găsit un șiretlic : am fiert boabele și așa, moi, le-am vîrît în ghetе. Așa mai mergea ! Drumul pînă la Zürich l-am făcut sprinten, pe cînd bietul meu prieten mergea ca mița-n fierărie și de la o vreme mi-a zis :

— Frate, te bucuri de harul Domnului că mergi așa de bine, cu toată mazărea !

Atunci n-am mai putut răbda, ci i-am spus :

— Da, poate, dragă, dar vezi că... eu le-am fiert, căci nu mai puteam umbla altfel pe ele.

— Pentru Dumnezeu — zise el — ce-ai făcut ! Mai bine le aruncai de tot din încălțări, decît să-ți bați joc de un lucru ca acesta ! Dragă frate, nu te supăra, dar dacă nu-ți schimbi purtarea față de cele sfinte, atunci e vai și-amar de sufletul tău ! Știi bine că pe nimeni pe lume nu-l iubesc ca pe

tine, dar, dacă nu te îndrepti, trebuie să-mi calc pe suflet și să nu mai fii prietenul tău !

Aceste vorbe m-au pătruns adînc, încît abia puteam vorbi ; dar la urmă i-am mărturisit adevărul, că mazărea n-am pus-o-n ghetе din cucernicie, ci pur și simplu ca să-i fac lui plăcere și să mă lase mai ușor să-l întovărășesc.

— Ah, frate — zise el — văd că ești încă foarte departe de calea care duce la fericire, chiar și fără ceea ce-ai făcut cu mazărea ! Domnul să-ți dea minte să te îndrepti ; altfel prietenia noastră se va duce de rîpă !

Din ziua aceasta mergeam după el trist de tot, ca și cînd m-aș fi dus la spînzurătoare. Conștiința începea să mă mustre, cînd mă gîndeam la toate ticăloșiile mele din trecut. Deplîngeam nevinovăția în care trăisem în pădure și pe care așa de ușor am pierdut-o. Pentru că Herzbruder nu-mi mai vorbea, ci doar ofta cînd se uita la mine, mă simțeam tare prost, ca un condamnat blestemat.

Capitolul II

*Simplicius se lasă cuprins de pocăință;
Căci dracu-i află multe păcate, rea-credință!*

În felul acesta, cu chiu-cu vai, am ajuns la Einsiedeln și ne-am dus de-a dreptul la biserică. Acolo un preot tocmai citea rugăciunile pentru scoaterea diavolului dintr-un posedat. Aceasta era pentru mine ceva cu totul nou, de aceea l-am lăsat pe Herzbruder îngenucheat și bătînd mătîinii, iar eu m-am apropiat de cei doi, împins de curiozitate. Dăr ce-am pățit, fie la el acolo! N-am venit bine lîngă bolnav, că diavolul din el a și început să urle :

— Oho, ticălosule, veniși și tu aici? Credeam c-am să te găsesc, cînd m-oi întoarce, împreună cu Olivier în iad. Ce cauți aici, adulterinule, ucigașule, vinătorule de tîrfe! Crezi că ai să-mi scapi, ăi? Să nu-l primiți aici, popilor! E mai perfid și mai ipocrit decît mine și-și bate joc de Dumnezeu și de cele sfinte!

Preotul porunci spiritului să tacă, deoarece nu-l crede nimeni pe el, mincinosul mincinoșilor.

— Da, da — răspunse el — întreabă atunci pe tovarășul de drum al acestui călugăr tuns și el are să-ți povestească multe și, între altele, cum acest ateu a fiert mazărea pe care voia să calce pînă aici !

La vorbele acestea nu mai știam : stau pe picioare sau în cap ? Toți oamenii din biserică se uitau la mine. Preotul se răsti iar la spiritul diavolesc și-i porunci să tacă ; dar în ziua aceasta n-a mai putut să-l scoată din cel posedat. Herzbruder veni și el spre noi și, cînd mă văzu galben la față ca mortul, m-a mîngîiat cum a putut și i-a încredințat pe cei din juru-mi și mai ales pe preoți că n-am fost niciodată călugăr, ci soldat, care poate a săvîrșit mai multe rele decît bune și că de aceea am venit aici. Tot el spunea că diavolul e mincinos și a exagerat povestea cu mazărea ; eu însă eram așa de încurcat, încît simțeam că sînt supus deja chinurilor iadului. Veniră și alți preoți la mine și-mi vorbiră blind, spunîndu-mi să mă spovedesc și împărtășesc ; dar spiritul iar a început să strige din cel posedat :

— Da, da, are să se spovedească frumos ! Halal spovedanie ! Nici măcar nu știe ce-i spovedania ! Ce vreți să faceți cu el ? E eretic și omul nostru ! Al nostru ! Al nostru !

Preotul exorcist îi porunci iar să tacă și grăi :

— Ai să te amărăști tare cînd ți se va scoate din gheare biata oaie rătăcită și va fi vîrită iarăși în turma dulcelui Păstor.

Atunci spiritul a început să urle groaznic. Din cîntecul acesta lugubru am sorbit mîngîiere, căci mi-am zis : dacă n-aș avea nici o îndurare la Cel de sus, nu s-ar purta diavolul așa de nestăpînit.

Cu toate că atunci nu eram de loc înclinat să mă spovedesc — ba pot spune că toată viața am ocolit așa ceva, de rușine să-mi mărturisesc multele și grelele păcate, și fugeam de spovedanie ca dracul de tămîie — în clipa aceea am simțit atîta căință și dorință de ispășire și îndreptare, încît am cerut îndată un duhovnic. Herzbruder s-a bucurat nepus de această subită convertire, căci știuse că nu făceam parte, pînă atunci, din nici o confesiune religioasă. Prin spovedanie mă recunoșteam credincios al bisericii catolice. M-am spovedit, deci, și după iertarea păcatelor m-am și împărtășit. Vă spun drept : m-am simțit așa de ușurat sufletește, că nu vă pot spune cît, iar spiritul din trupul posedatului m-a lăsat în pace. Înainte de spovedanie și de iertarea păcatelor mi-a reproșat așa de exact diversele ticăloșii pe care le-am săvîrșit, ca și cînd n-ar fi avut în viața lui altă treabă decît să-mi urmărească păcatele. Auditorii însă nu-l credeau, știindu-l mincinos, mai ales că rasa cinstită cu care eram îmbrăcat le sărea în ochi.

Am rămas patrusprezece zile în acest loc sacru, mulțumind Domnului pentru convertirea și liniști-

rea mea. Am început să devin cuvios și evlavios ; dar... n-a ținut mult starea aceasta. Nu mă convertisem din dragoste pentru Dumnezeu, ci de frică pentru pedeapsa viitoare ; așa că iar m-am întors în apele mele, devenind indiferent și uitînd repede teama pe care mi-o insuflase diavolul. După ce-am vizitat moaștele și lucrurile demne de văzut ale bisericii, ne-am îndreptat spre Baden, ca să petrecem acolo iarna.

Capitolul III

*Simplicius dorește amănunțit să spună
Cum iarna și-o petrece cu prietenu-mpreună.*

Am închiriat o odaie plăcută, în care să stăm ziua și o cameră de dormit pentru noi amîndoi, din acelea pe care le iau cei ce vin la băi vara care, de obicei, sînt elvețieni înstăriți și ne-am tocmit și cu masa. Cînd Herzbruder a văzut că sînt așa de larg, m-a dojenit îndemnîndu-mă să fiu mai econom, căci aveam să trecem iarna lungă și aspră și apoi, la primăvară, cînd vom pleca, vom avea iar nevoie de bani.

Atunci nu mai m-am putut opri să nu-i spun prietenului ce plină-i punga mea și că putem, deci, amîndoi să trăim bine și fără nici o grije. I-am spus apoi că tocmai pentru că acești bani nu-s cîștigați prin bunăcuvîntare, nu-i pot folosi mai bine decît să-l ajut pe cel mai bun prieten pe care l-am avut vreodată și că e o răsplată a soartei ca el să se bucure de banii lui Olivier, pentru rușinea pe care

a suferit-o la Magdeburg. Întrucît mă simţeam în siguranţă, am scos ambele pieptare-pelerine, am descusut de pe ele ducăţii şi pistolii şi i-am spus lui Herzbruder că poate să se folosească de toţi banii după chibzuinţa sa, spre binele amîndurora.

Cînd a văzut mulţimea de bănet, dar şi marea mea încredere în el, mi-a zis :

— Frate, de cînd te cunosc nu mi-ai arătat, e drept, decît dragoste şi credinţă. Cum să-ţi mulţumesc oare pentru toate acestea ? Şi nu e vorba numai de bani, ci de încredere, a cărei valoare e nepreţuită. Mă faci să roşesc, deoarece trebuie să recunosc că nu m-aş fi încrezut niciodată într-un om cum te-ai încrezut tu în mine. Frate, cu un cuvînt : sufletul tău virtuos mă face să-ţi fiu sclav, căci ceea ce faci pentru mine îmi produce atîta admiraţie, încît e greu să mă gîndesc la o răsplată. O, cinstitul Simplicius, cum nu-ţi vine în gînd — în aceste vremuri nelegiuite în care lumea stă pînă în gît în necredinţă — că bietul şi sărăcitul Herzbruder ar putea să fugă cu atîta bănet şi să te lase în lipsă, aşa cum este el acum ? ! Te încredinţez, frate, că această dovadă de încredere a adevăratei tale prietenii mă obligă mai mult faţă de tine, decît m-ar obliga un bogat care mi-ar da multe mii de taleri. Te rog, însă, frate, rămii mai departe stăpîn, administrator şi cel ce dispune de banii tăi. Mie mi-e destul că-mi eşti prieten !

I-am răspuns :

— Dacă-mi ești cu adevărat prieten, precum spui, atunci ai să vrei să-î administrezi, ca să nu-î risipesc fără socoteală !

Și ne-am tot hărțuit îndelung pe această temă, căci amîndoi ne iubeam mult. Și așa Herzbruder a devenit intendentul, casierul, slujitorul, dar și stăpînul meu. Avînd acum destulă tihnă mi-a povestit multe din viața lui, și cum l-a cunoscut și a ajuns protejatul contelui von Götz, iar eu i-am înșirat ce-am pățit de la moartea tatălui său, deoarece pînă atunci nu mai petrecusem atîta timp împreună. Cînd a auzit că am soție tînără în Lippstadt, m-a dojenit că nu m-am dus mai degrabă la ea, decît să merg cu el în Elveția. Ar fi fost mai cu cale și eram dator s-o fac. Cînd m-am dezvinovățit spunîndu-i că nu aș fi putut să-l las pe el, cel mai bun prieten, în părăsire și mizerie, m-a sfătuit să scriu soției mele cum îmi merge și că în curînd voi fi la ea.

Întrucît Herzbruder a aflat din ziare că a fost reabilitat contele von Götz, că împăratul a primit dezvinovățirea sa, că e iar liber, ba a căpătat și comanda unei armate, pe prietenul meu l-a cuprins un mare neastîmpăr. I-a scris contelui la Viena, arătîndu-i situația în care se află și a căpătat iarăși curaj și speranță. Ne-am înțeles că, la primăvară, să plece la conte, iar eu să mă duc la soția mea din Lippstadt. Ca să nu stăm iarna chiar fără nici o ocupație, am învățat de la un inginer cum să clădim fortificații (pe hîrtie se-nțelege !) și am făcut lucrări

de acestea mai multe decît ar fi avut nevoie regiile Spaniei și Franței împreună. Tot aici am cunoscut și cîțiva alchimiști, care, dacă au mirosit că am bani, s-au dat pe lîngă mine, spunînd că vor să mă învețe cum se face aur și poate că aș fi căzut în capcana lor dacă Herzbruder nu le-ar fi dat pașaportul, spunîndu-le că, dacă ar cunoaște meșteșugul acesta, n-ar umbla rufoși și n-ar cere bani de la alții...

Herzbruder a primit răspuns binevoitor de la conte, din Viena, cu făgăduieli frumoase ; eu însă nimic din Lippstadt, cu toate că am repetat de mai multe ori scrisoarea. Aceasta m-a mîhnit foarte tare, așa că primăvara nu m-am mai dus în Westfalia, ci l-am rugat pe prietenul meu să mă ia cu el la Viena, ca să mă bucur de fericirea lui. Ne-am făcut, deci, pregătirile necesare și ne-am echipat — din banii mei — ca doi cavaleri, cu haine, cai, slujitori și arme și am pornit, trecînd pe la Constanța¹, spre Ulm și acolo, îmbarcîndu-ne pe Dunăre, am ajuns după opt zile cu bine la Viena.

¹ E vorba de localitatea elvețiană de pe lacul cu același nume (n.t.).

Capitolul IV

*Simplicius reîntră în viața ostășească ;
Dar duce pe Herzbruder să se tămăduiască.*

Doamne, cum se-nvîrte roata lumii ! E o vorbă : dacă știi prea multe, îmbătrânești. Eu zic alta : cine merge cu vremea lui, acela ajunge bine și departe. Sînt pe lume mulți harpalii și zgîrie-brînză (căci zgîrciții se bucură de multe asemenea porecle), care se îmbogățesc, pricepuți să tragă foloase de pe spinarea altora. Se știe însă că astfel de oameni nu sînt niciodată respectați, ci dimpotrivă sînt disprețuiți mai mult decît erau înainte, cînd trăiau în sărăcie. Cei care se pricep să devină oameni cu vază și puternici, se și îmbogățesc, căci bogăția vine după ei. Norocul care dă putere și bogăție mi-a suris și mie ; după ce am stat vreo opt zile la Viena, aș fi avut prilejul să mă înalț pe treptele mării, dar n-am făcut-o. De ce ? Pentru că scarta a vrut altfel și m-a dus unde m-a călăuzit și prostia mea.

Cînd am sosit cu Herzbruder la Viena, acolo se afla și contele de Wahl, sub comanda căruia mă făcusem cunoscut odinioară în Westfalia. La un banchet la care a luat parte, pe lângă Götz și mulți consilieri militari imperiali, contele a amintit pe lângă alți soldați cunoscuți și luptători renumiți, și de Vînătorul din Soest. A povestit unele isprăvi ale acestuia, așa că mulți s-au mirat că un om tînăr le-a putut săvîrși și au regretat că vicleanul colonel hess St. Andreas i-a atîrnat o ghiulea de picioare prin căsătoria pe care a făcut-o la Lippstadt, ca apoi să lepede sabia sau să intre în slujba suedezilor. Contele de Wahl știa foarte bine ce plan șiret a avut colonelul din Lippstadt cu mine. Herzbruder, care era de față și mi-a vrut binele, a cerut cuvîntul și a spus că-l cunoaște pe Vînătorul din Soest mai bine decît oricare altul și că e nu numai soldat căruia-i place mirosul de pulbere, ci și iscusit călăreț; spadasin perfect, armurier priceput și artificier bun, prezentîndu-se bine și ca inginer de fortificații. A mai spus comesenilor că acel Vînător și-a lăsat soția și averea la Lippstadt și a căutat să intre în slujba împăratului, luptînd în campania trecută sub comanda contelui Götz și a fost luat prizonier de cei din Weimar. Cînd a scăpat și a vrut să se ducă din nou la imperiali, a ucis numai el împreună cu un camarad al său pe un caporal și șase soldați, care au vrut să-l ducă înapoi,

luind cu acest prilej și o bogată pradă. Se află acum aici, la Viena, unde a venit o dată cu mine, cu gândul de a putea să lupte iar împotriva dușmanilor împăratului, dacă i se primesc condițiile pe care le-ar cere, căci nu mai poate lupta ca simplu soldat.

Aleasa societate era cam cu chef după atîta băutură și dorea neapărat să-l vadă pe Vinător. Herzbruder a trebuit să mă aducă într-o trăsură. Pe drum mă instrui cum să mă port față de niște fețe atît de distinse, deoarece de această purtare atîrna norocul meu. Ajungînd acolo, am răspuns cuviincios, pe scurt și precis la toate întrebările pe care mi le puneau mesenii. Toți se mirau, căci n-am dat nici un răspuns care să nu facă impresie bună. Așadar, pe lîngă faima de soldat viteaz, pe care mi-a făcut-o contele de Wahl, acum aveam și pe aceea de om de lume. Din păcate, bînd, m-am amețit puțin, așa că poate m-am cam trădat că n-am prea trăit la curte.

Rezultatul însă a fost bun, căci un colonel infanterist mi-a făgăduit o companie în regimentul său, ceea ce de data aceasta n-am refuzat, căci mă gîndeam : nu-i chiar fleac să fii căpitan ! Herzbruder însă a doua zi m-a dojenit, spunîndu-mi că, dacă aș fi făcut puține mofturi și aș fi insistat, aș fi putut căpăta un grad mai mare. Ei bine, iată-mă căpitan comandant de companie !

Cînd să-mi iau serviciul în primire, am văzut că această companie era completă de acum, avîndu-mă pe mine în frunte, dar că de fapt nu avea decît şapte ostaşi instruiţi, iar subofiţerii mei erau bătrîni palavragii, aşa că mă scărpinai după ureche. Cu astfel de trupă am mîncat o bătaie zdravănă în bătălia care a venit. În aceeaşi luptă contele Götz a căzut ¹, iar Herzbruder şi-a pierdut testiculele din pricina unui glonţ. Şi eu mi-am primit partea : o lovitură în pulpă, dar rana a fost uşoară. Ne-am dus la Viena să ne vindecăm, căci şi aşa averea noastră era acolo. Rănile se vindecară repede, dar Herzbruder avu o stare gravă pe care medicii n-au putut-o diagnostica : picioarele şi mîinile îi paralizaseră ca unui *cholericus*, căruia i s-a tulburat fierea, la această stare adăugîndu-se şi accese de minie. I s-a prescris o cură cu apă minerală la Griessbach ² în Pădurea Neagră.

Aşa se-nvîrte roata norocului ! Bietul Herzbruder intenţionase cu puţin înainte să se căsătorească cu o domnişoară distinsă ; să se înnobileze luînd titlul de baron ; de asemenea să-mi procure şi mie un titlu de nobil. Acum a trebuit să-şi schimbe gîndul. Pierzînd puterea bărbătească de a avea copii, ame-

¹ Contele Götz a murit abia la 6 martie 1645 în bătălia de la Jankau. Este pentru prima dată cînd autorul încalcă cronologia reală (n.r.).

² Localitate balneară în Rénchtal, vecină cu Gaisbach, unde Grimmelshausen a fost hangiu (n.r.).

nințat de o boală îndelungată, în care avea nevoie de îngrijirea prietenilor, și-a scris testamentul și m-a lăsat ca unic moștenitor al averii sale pe care n-o avea însă aici. Această hotărîre o luă mai ales cînd a văzut că pentru el am dat cu piciorul norocului, că am părăsit și compania ca să-l însoțesc la băi și să-l îngrijesc.

Capitolul V

*Simplicius aude, schimbat în curier,
Despre război și pace ce crede Jupiter.*

Cînd Herzbruder, făcîndu-se totuși mai bine, a putut să călărească, amîndoi am plecat spre Basel prin Wechsel; am luat cu noi doi cai și slujitori și am pornit-o pe Dunăre spre Ulm și de acolo la Sauerbrunnen, localitatea balneară prescrisă de medici. Era luna mai și tocmai plăcut de călătorit. Ajunși la destinație am închiriat locuință, iar eu am călărit mai departe spre Strasbourg, nu numai ca să ridic banii, pe care-i trimiseserăm acolo de la Basel, ci ca să caut și medici mai pricepuți pentru boala prietenului meu. Aceștia au mers cu mine și au stabilit că Herzbruder a fost otrăvit; dar pentru că doza nu a fost destul de mare, ca să-l ucidă, l-a adus în starea de acum. Va trebui să ia leacuri, un antidot și să facă băi fierbinți ca să transpire; cura aceasta va dura vreo opt săptămîni. Herzbruder și-a adus îndată aminte cînd și cine l-a otrăvit: cei care voiau să-i ia postul său; și pentru

că medicii aduși de mine i-au spus că n-are nevoie de apele de aici, atunci s-a gîndit că dușmanii lui au cumpărat pe medicul militar să-i prescrie cura aceasta, ca să-l trimită cît mai departe de Viena. Cu toate acestea el s-a hotărît să rămînă aici și să-și facă, așa cum i-au prescris noii medici, cura, pentru că localitatea era foarte plăcută, avea aer bun și oaspeți foarte agreabili.

Eu însă n-am vrut să stau să-mi pierd vremea degeaba, și, pentru că mi-era dor de soție, iar prietenul meu nu avea neapărat nevoie de mine, m-am hotărît să plec acasă. Herzbruder mi-a lăudat intenția și mi-a dat cîteva giuvaericele, pe care să i le dau soției, din partea lui, și s-o rog să-l ierte că din cauza lui am întîrziat să vin la dînsa. Am pornit deci călare la Strasbourg, de unde am luat bani și m-am informat cum aș pûtea ajunge mai sigur acasă. Am aflat că nu e cu putință să merg singur călare, deoarece, din cauza multor garnizoane prietene și dușmane întîlnite în drum, nu voi fi în siguranță. De aceea am scos pașaport pentru un curier din Strasbourg și am scris scrisori către soție, sora ei și socru — ca și cînd le-aș trimite eu la Lippstadt. M-am prefăcut apoi că m-am răzgîndit și, prin șiretlic, am pûs mina pe pașaport, m-am îmbrăcat într-o livrea albă-roșie, așa că am pornit cu o navă pînă la Colonia, care pe atunci era oraș neutru.

Aici am vizitat întîi pe Iupiter, ca să mă și interesez de soarta lucrurilor rămase în oraș. Din

nefericire bietul Iupiter iar avea crize și l-am găsit blestemînd omenirea :

— O, Mercur — îmi zise — ce noutăți ne aduci din Münster ? Cred oare oamenii că pot face pace fără voia mea ? Niciodată ! Au avut-o ; de ce n-au ținut-o ? Nu s-au apucat din nou de toate vicile, așa încît m-au silit să le trimit război, drept pedeapsă ? Ce-au făcut de atunci care să merite să le trimit pacea ? S-au îndreptat ? Nu. Au devenit mai răi și au pornit la război, ca la chermesă ! Oare s-au pocăit ei în urma scumpetei pe care le-am trimis-o și care a pricinuit pieirea a mii de suflete ? S-au îngrozit datorită morții cumplite (care a secerat milioane) și astfel s-au cumințit ? Nu, nu, Mercur, supraviețuitorii care au văzut nenorocirea cu ochii lor nu numai că nu s-au îndreptat, ci au devenit mult mai răi decît erau înainte ! În urma atîtor încercări nu s-au pocăit și nu trăiesc ei oare — chiar în vremurile acestea năprasnice — fără Dumnezeu ? Ce-ar face, prin urmare, dacă le-aș dărui din nou pacea de aur și traiul plin de plăceri ? Nu vor încerca să-mi asedieze cerul, ca uriașii din antichitate ? Nu. Le voi tăia pofta și-i voi ține mai departe în război !

Pentru că știam cum trebuie să mă port cu acest zeu, ca să-l îmbunez, i-am zis :

— Ah, mare și puternice zeu, dar toată lumea suspină după pace și făgăduiește îndreptare : de ce dar le-oi refuzi de atîta vreme ?

— Da — zise Iupiter — suspină, dar din cauza lor, nu a mea. Și apoi nu vor pace ca să laude pe Dumnezeu la umbra vitei și smochinului, ci ca să se bucure de roadele păcii în tihnă și-n plăceri. Am întrebat de curînd pe un croitor bubos, dacă să dau pacea. Mi-a răspuns că nu-i pasă de așa ceva, că și în timp de război, ca și în timp de pace, el se luptă cu acul de oțel. Căm același răspuns l-am primit de la un clopotar. Acesta mi-a spus că, dacă în timp de pace n-ar avea clopote de turnat, în schimb, în timp de război ar avea destul de lucru cu turnatul mortierelor. Un fierar mi-a răspuns astfel: „Dacă în timp de pace n-am pluguri sau care țărănești de ferecat, în timp de război vor trece prin atelierul meu destui cai de cavalerie și destule care de război, astfel că mă pot lipsi de pace.” Iată, deci, dragă Mercur, pentru ce să le dau pacea? Da, sînt unii care o doresc, dar cum am mai spus, pentru plăcerile pintecelor lor și pentru huzur. Sînt și de aceia care vor război, pentru că se îmbogățesc de pe urma lui. Și, după cum zidarii și dulgherii doresc pacea, ca să cîștige bani la reconstruirea caselor arse, tot așa alții, care în timp de pace nu se pot hrăni din munca mîinilor lor, doresc continuarea războiului, ca să poată fura în voie.

În starea aceasta în care se găsea Iupiter nu puteam spera să afluz de la el ceva în legătură cu afacerea mea. De aceea nu i-am mărturisit scopul venirii mele și am plecat, pe drumuri ocolite, spre

Lippstadt. Acolo am întrebat — eram, mă rog, curier străin în oraș ! — de socrul meu și am aflat că atît el cît și soacra mea au murit de vreo jumătate de an și că soția mea, după ce a născut un băiat, care acum e la sora ei, a părăsit această lume, nu mult după naștere. Am dat scrisorile cumnatului meu, pe care eu însumi i le adresasem lui, cumnatului și iubitei mele soții. Cumnatul a vrut să mă găzduiască. Gîndul său era să afle de la mine, ca sol ce eram, cum îi mai merge lui Simplicius. La urmă cumnata mea a discutat multă vreme despre mine (cu mine însumi) și eu i-am vorbit (tot despre mine) cît puteam de bine despre Simplicius, căci vărsatul îmi stricase și schimbase atît de mult fața, încît nimeni nu mă putea recunoaște afară de prietenul meu cel mai credincios, von Schönstein, care însă, ca prieten ce-mi era, și-a ținut gura.

Cînd le-am povestit că domnul Simplicius are mulți cai de rasă și slujitori și-i îmbrăcat în catifea, avînd pălărie tot de catifea neagră tivită cu aur, cumnata mea a exclamat :

— Am știut totdeauna că el nu-i de neam prost, așa cum se prefăcea că este. Comandantul de aici a tot stăruit pe lîngă părinții mei răposați ca să-i dea pe sora mea — care desigur că a fost fată cumințe — nu pe o cale tocmai cinstită, ci prin șiretlic. Am știut că aceasta n-are să se sfirșească bine. A vrut el, ce-i drept, să rămînă aici și chiar să intre în slujba garnizoanei noastre hesse ; de

aceea s-a dus la Colonia, să-și aducă avuțul, dar l-au trimis prin șiretlic în Franța. A lăsat-o pe sora mea (care l-a avut ca soț numai patru săptămîni) însărcinată. Dar a mai lăsat și vreo jumătate de duzină de fete de burghezi la fel. Și toate, ca și sora mea, au născut numai băieți. Pentru că părinții mei au murit și noi n-avem copii, nici nădejdea de a avea vreodată, am înfiat pe nepoțelul nostru și, cu ajutorul comandantului de aici, am ridicat averea din Colonia a tatălui său, care este cam de trei mii de galbeni, așa că băiatul, cînd s-o face mare, n-are să ducă nici o lipsă. Îl iubim amîndoi foarte mult, așa de mult că nu l-am mai da tatălui său, chiar dacă ar veni să-l ceară. E cel mai frumos dintre toți frații lui vitregi și seamănă leit cu tatăl lui ca rupt din el. Dacă ar ști cumnatul meu Simplicius ce băiat frumos are, ar veni desigur măcar să-și vadă odorul, cu toată sfiala ce cred c-ar avea-o față de atîția băieți făcuți cu fete ușurate.

Din cuvintele cumnatei mele am putut vedea că ține la băiatul meu, ceea ce m-a bucurat mult și acum iată că l-am văzut și eu, alergînd prin curte cu cei dinții pantalonași. Scosei giuvaericelele date de Herzbruder pentru soția mea, spunînd cumnatei mele că sînt de la domnul Simplicius ca salutare pentru soție, dar că întrucît aceasta a murit, socot de cuviință să le las aici pentru băiețel. Cumnatul și cumnata le primiră bucuroși deducînd de aici că nu sînt lipsit de mijloace și că aș fi cu

totul altfel de om decît își închipuiseră. Apoi mă grăbii să plec, dar mai întii cerui, în numele lui Simplicius, să mi se dea voie să-l sărut pe micul Simplicius, ca să-i povestesc tatălui său, ce copil are. Cumnata îmi încuviință aceasta. Cînd l-am luat în brațe și l-am sărutat, s-a întîmplat ceva ciudat : atît mie, cît și copilașului, a început să ne curgă sînge din nas, ceea ce m-a durut la inimă. Mi-am ascuns însă emoția și, ca să nu dau prilej să se gîndească prea mult asupra acestei întîmplări misterioase, am ieșit repede din cameră și am plecat. După patrusprezece zile de călătorie plină de oboseală și primejdii, am ajuns iarăși în localitatea balneară, îmbrăcat ca un cerșetor, pentru că pe drum am fost jefuit.

Capitolul VI

*Simplicius de-o poznă vrea să ne dea de știre !
Ce-a fost la Sauerbrunnen n-a fost o născocire.*

La sosirea mea am băgat numaidecât de seamă că starea lui Herzbruder s-a înrăutățit mai degrabă decît să se facă mai bună, cu toate că medicii și farmaciștii l-au jumulit ca pe-o gîscă grasă. Mi s-a părut că a dat în mintea copiilor și nici nu mai putea să umble. Am căutat să-l încurajez, dar nu l-am putut convinge. El vedea bine că pierde din zi în zi puterile și că nu va mai trăi mult și avea numai atîta mîngiere, că am venit la el și-i voi închide eu ochii, cînd se va stinge.

Eu însă mă distram și mă bucuram de viață, petrecînd unde aveam prilejul, firește fără să neglijez îngrijirea prietenului meu drag. Știindu-mă văduv, viața bună și tinerețea mă îndemna iar să umblu după iubit, ceea ce și făceam, uitînd de cele întîmplate la Einsiedeln.

În Sauerbrunnen se afla o femeiușcă frumoasă, care spunea că e de neam nobil ; dar, după părerea

mea era mai mult *mobilis* decât *nobilis*¹ și care-mi întindea mrejele ei. Mă lăsaî prins, pentru că, spun drept, îmi plăcea și, în scurtă vreme, nu numai că mă primea oricînd, dar am avut de la ea toate plăcerile pe care mi le puteam dori. Curînd însă m-am scîrbit văzînd-o așa de stricată și am căutat să mă scap de ea cu binele, căci m-am convins că se uita mai mult la punga mea decât ca s-o iau de soție. Apoi îmi arunca pretutindeni ochiade înflăcărâte și față de toată lumea mă giugiulea așa de grețos, că-mi era rușine și pentru ea și pentru mine.

În afară de ea se mai afla la tratament și un bogat elvețian simandicos; acestuia i s-au furat nu numai bani, ci chiar și giuvaerurile soției sale, făurite din aur, argint, perle și pietre prețioase. Deoarece asemenea lucruri se pierd pe atît de ușor pe cît de greu se obțin, pomenitul elvețian a căutat toate mijloacele prin care să-și recapete tot ceea ce i se furase și, în acest scop, a chemat pe renumitul exorcist din Geisshaut. Prin al său *Spiritum familiarem*² acesta l-a sîcîit atît de mult pe hoț, încît el a trebuit să readucă bunurile furate la locul de unde le luase stăpînului lor, fapt pentru care vrăjitorul a primit recompensă zece taleri imperiali.

Tare mult doream să-l văd și să stau de vorbă cu exorcistul, dar asta nu se putea, cum intenționam eu, fără să-mi schimb înfățișarea. De aceea

¹ Joe de cuvinte latinești: mai mult ușoară decât nobilă (n.t.).

² Spirit familiar (lat.).

l-am pus pe servitorul meu să bea cu el în aceeași seară, deoarece auzisem că e un bețiv fără pereche, pentru a vedea dacă nu pot astfel să-l iscodesc; asta fiindcă mi se povestiseră atâtea lucruri despre el, încît nu le puteam crede, izbutind în cele din urmă să le aflu din gura lui doar pe această cale. M-am deghizat într-un călător care vinde alifie și m-am așezat la masa lui ca să aflu dacă el va ghici sau dracul îi va dezvălui cine sînt eu. Dar n-am putut observa nici cel mai mic semn, deoarece el bea într-una și mă lua drept ceea ce mă arătau hainele, astfel că mă îmbie cu cîteva pahare, respectîndu-mi servitorul mai mult decît pe mine însumi. Acestuia îi povesti că, dacă cel care l-a furat pe elvețian ar fi aruncat o mică parte din bani într-o apă curgătoare și astfel ar fi dăruit și diavolului partea sa, ar fi fost cu neputință fie să-l identifice, fie să recupereze ceva din ceea ce jefuise.

Această năzbitie prostească am ascultat-o nedumerit că răutăciosul și foarte vicleanul dușman al bieților oameni poate fi cumpărat atît de ieftin. Mi-am putut ușor închipui că acesta era un articol al pactului pe care îl încheiase cu diavolul și eram convins că acest lucru nu ar fi putut servi hoțului, dacă ar fi fost chemat să demaște furtul un alt vrăjitor, în al cărui pact nu figura această clauză. Am poruncit apoi slugii mele, foarte dibaci în furtisaguri, să-l îmbete criță și să-i fure cei zece taleri, dar să arunce după aceea cîteva bănuți din ei în

Rench. Ipochimenu! meu îndeplini porunca cu dibăcie. Cînd vrăjitorul constată a doua zi lipsa banilor, se duse într-un tufiş de pe cursul Renchului, neîndoios să-l consulte pe *Spiritus familiarem* în această privinţă ; a fost așa de prost primit că s-a întors cu fața plină de vînatăi și zgîrieturi. Din cauza mea a suferit bătrînul șarlatan, așa că i-am înapoiat banii și l-am sfătuit să se gîndească ce fel de spirit rău și viclean este dracul, și să se dezbrace de serviciul și societatea lui, pentru a se reîntoarce la Dumnezeu. Dar aceste reproșuri m-au costat scump ; de atunci încolo n-am mai avut nici un noroc sau succes, ba din aceeași pricină, la scurtă vreme mi-au pierit caii mei frumoși, datorită vrăjilor. Și la urma urmelor ce altceva meritam ? Trăiam ca un epicurean și nu ceream niciodată binecuvîntarea lui Dumnezeu ; de ce nu s-ar fi răzbunat pe mine acel vrăjitor ?

Capitolul VII

*Simplicius ne spune Herzbruder cum s-a stins,
Cum dup-o țărăncuță el însuși s-a aprins.*

În Sauerbrunnen mă simțeam din ce în ce mai bine, deoarece soseau mereu oaspeți noi la băi ; iar localitatea și felul de viață de aici îmi plăceau de minune. Am făcut cunoștință cu cei mai veseli oameni și am învățat să fac complimente și să rostesc cuvinte galante — la care nici prin vis nu mă gândisem vreodată. Lumea mă socotea nobil, pentru că oamenii mei îmi ziceau „domnul căpitan“ și că nu se putea — tânăr fiind — să am acest grad, dacă nu eram nobil. De aceea toți filfizonii căutau să se împrietenească cu mine, și eu cu ei, și beam cu toți „frăție“. Grijile mele erau numai : să petrec, să mănânc, să joc și să beau cu aceștia. Toate însă costau, ce-i drept, ducați frumoși, dar nu-mi păsa, căci punga încă-mi era doldora din moștenirea lui Olivier.

Între timp însă, din păcate, starea lui Herzbruder se înrăutăți mult, și bietul a trebuit să dea tribut

naturii, după ce medicii l-au jumulit destul, ca, în cele din urmă, să-l părăsească, socotindu-l incurabil. Înainte de a muri și-a întărit încă o dată ultima-i dorință — ca să mă lase moștenitor peste toată averea, pe care urma s-o primească de la tatăl său. L-am înmormîntat cu pompă mare ; iar pe slujitori, după ce i-am îmbrăcat în haine cer-nite, i-am trimis la casele lor, plătindu-le frumoasă simbrie.

Moartea lui Herzbruder m-a durut adînc, mai ales pentru că-l știam otrăvit ; dacă n-am putut să schimb nimic din soarta sa, m-am schimbat eu. Am început să fug de societate și să caut singurătatea, ca să trăiesc cu gîndurile și amintirile mele mîhnite. Adesea mă vîram în vreun tufiș și plîngeam pierderea prietenului bun, cum n-aș mai putea afla altul și făuream planuri pentru viața mea viitoare, fără să mă hotărăsc la ceva. Uneori mă trăgea ața — cum se zice — iar în război ; alteori însă mă gîndeam că țăranul din această regiune o duce mai bine decît un colonel ; căci aici, în munți, nu veneau raite, curțile erau în bună stare și grajdurile înțesate de vite.

Cînd într-o zi mă desfătam ascultînd glasul păsărilor cîntătoare, iată că văd apropiindu-se de malul celălalt al apei o frumoasă care, deși purta costum simplu dar pitoresc de țărăncă, mă atrăgea mai mult decît oricare domnișoară elegantă. Ea coborî de pe cap un coșuleț, scoase din el un bulgăre mare de unt, pe care desigur îl ducea spre

vînzare în stațiune, și-l răcori în apă, ca să nu se topească din pricina căldurii mari. Apoi se așează pe iarbă, își scoase marama și pălăria țărănească și-și șterse sudoarea de pe față, așa că o putui contempla în liniște și ochii mei îndrăzneți se desfătară îndelung de frumusețea ei. Mi se părea că pînă la ea n-am văzut chip mai îngeresc : trupul părea desăvîrșit clădit, brațele și miinile albe și pline, fața drăgălașă și de o prospețime îmbietoare, că-ți venea s-o săruți ; iar ochii îi erau negri, veseli și focoși. Cînd și-a împachetat iar untul, i-am strigat :

— Ah, zîno, cu mîinile matala frumoase ai răcorit untul în apă ; dar cu ochii cei focoși mi-ai aprins inima !

Cînd m-a auzit și văzut, a luat-o la fugă, ca și cînd ar fi alungat-o cineva, fără să-mi răspundă un cuvînt, lăsîndu-mă cu inima friptă, prada fanteziei care chinuiește pe îndrăgostiți. Dorința-mi pățimașă de a o mai vedea m-a alungat din singurătatea mea în care cîntecul privighetorilor mi se părea divin ; dar l-am uitat îndată și m-am dus repede în stațiune. Acolo am trimis înainte pe cameristul meu, s-o țină de vorbă pe fată și să se tîrguiască multă vreme cu ea, pînă voi veni. El și-a făcut treaba și acum eu pe a mea ; dar mă izbii de-o inimă rece, cum nu mi-o închipuisem la o țărăncuță. Această atitudine însă îmi ațîță și mai mult dorința : mă îndrăgostii și mai mult de ea ;

dar, cu experiența pe care o aveam la femei, presimțeam că nu se va lăsa ușor înduplecată.

Pe atunci ar fi trebuit să am sau un dușman aprig, sau un prieten devotat : dușmanul, ca să-mi îndrept toate gândurile împotriva lui și să uit de dragostea mea prostească ; un prieten, ca să-mi dea sfatul bun să mă las de nebunia pe care o puneam la cale. Dar, vai ! nu aveam decît banii mei și ai lui Herzbruder, bani care mă duceau în ispită. Apoi mai aveam ceva : poftele mele oarbe care mă ademeneau, și cărora le lăsam frîu liber, și negliobia mea care m-a nimicit, aruncîndu-mă în nenorocire. M-am adresat deseori la pețitori și pețitoare în speranța că prin ei să-mi ating scopul și astfel să-mi satur poftele mele păcătoase printr-un și mai mare păcat ; dar n-am dat peste ce am dorit, ci am văzut că o țărăncuță poate refuza ceea ce altele ar fi dorit cu ardoare, refuz care m-a înnebunit. Mi se păru de trist augur faptul că amîndoi purtam haine cernite, eu după prietenul meu, ea după părinți. Nu mă lăsai bătut însă, ci am tras ca prostul de funie, căci eram orb ca micul Cupidon. Deoarece nu speram să-mi potolesc altfel poftele-mi animalice, m-am hotărît s-o iau de nevastă.

La urma urmei, mă gîndii, ce ești mai mult decît copil de țaran ? Și apoi, aici era bine de trăit ; bani aveam ca să-mi cumpăr cea mai bună fermă țărănească din regiune. De ce dar să nu iau de nevastă pe această cuminte Măriucă și să-mi torn o vilă boierească aici, între țărani ? Apoi

unde aş putea trăi mai fericit decît aici, unde la
fiecare şase săptămîni vine lume nouă ? Mi-am
pregătit deci totul, pînă cînd în cele din urmă am
cerut-o de soţie şi — deşi nu fără destulă stă-
ruinţă — am primit consimţămîntul ei.

Capitolul VIII

*Simplicius se-nsoară, dar fericit tot nu-i;
Ii spune Knanul cine au fost părinții lui.*

Făcui pregătiri de nuntă mare, căci mă socoteam cel mai fericit om de pe lume. Gospodăria țărănească pe care se născuse mireasa mea am cumpărat-o ușor și am început să clădesc o casă nouă și frumoasă, ca și cînd aș fi vrut aici mai mult să petrec decît să gospodăresc. Chiar înainte de nuntă am avut în grajd vreo 30 de capete de vite, atît cît puteam hrăni pe pămîntul pe care-l aveam. Apoi mi-am cumpărat mobilă și de-ale gospodăriei, așa cum credeam că-i mai bine. Dar... fluierul mi-a căzut repede în noroi, căci, de unde credeam că voi naviga cu vînt prielnic spre Anglia, am nimerit, potrivit așteptărilor, în Olanda, și acum — firește, prea tîrziu — am băgat abia de seamă pentru ce mireasa mea m-a luat așa de nebucuroasă. Ceea ce însă mă durea mai mult era faptul că nu-mi puteam nimănui tîngui rușinea mea. Trebuia să recunosc că așa-mi trebuia; dar

asta nu mă mîngîia, nu mă făcea mai răbdător, necum mai blajin. Pentru că m-am văzut înșelat în așteptările mele, m-am gîndit s-o înșel și eu pe aceea care m-a amăgit și deci m-am dus și eu să pasc oriunde găseam că-i iarba grasă. Ședeam mai mult acolo unde erau petrecăreții, decît acasă și lăsam gospodăria în plata Domnului, să se ducă de rîpă ! Toate mergeau alandala în casa mea. Soția zvîrlea averea pe gîrlă și vinișorul mi-l bea cînd singură, cînd cu alții ; așa că în curînd praful se alese de toate. După cum vedeți, soția era tot așa de dezmățată ca și mine.

Într-o zi mergeam cu cîțiva filfizoni la plimbare. Coborîm spre o vale a stațiunii, cînd, iată, ne iese înaintea un țăran ducînd de funie o capră. Voia s-o vîndă. Pentru că mi s-a părut că l-am mai văzut undeva pe țăran, l-am întrebat încotro se duce cu căprița. El își scoase pălăria și răspunse :

— Boierule, nu-ți pot spune, nu vă fie cu bănat !

I-am zis :

— Doar n-oi fi furat-o ?

— Păcatele mele ! — zise el repede — o aduc din orașelul din vale ; dar nu-i pot pomeni numele, ca să nu ne-audă căprița.

Însoțitorii mei prind a rîde de vorbele acestea și, pentru că m-am schimbat la față, credeau că m-am necăjit că m-a luat peste picior țăranul. Eu însă mă gîndeam la cu totul altceva : după negul cel mare din frunte, pe care-l avea țăranul, am

recunoscut pe *Knanul* meu din Spessart. Am vrut, mai întâi, să fac pe ghicitorul mai înainte de a mă da pe față și să-l bucur că are un fiu atât de arătos, de aceea i-am spus :

— Bătrînul meu tată, nu ești din Spessart ?

— Da, boierule, răspunse el.

Am urmat :

— Ia spune-mi, nu cumva acum 18 ani niște călăreți ți-au jefuit ograda și ți-au dat foc casei ?

— Da, mila Domnului ! — răspunse el — dar parcă nu-i atîta timp de atunci.

L-am mai întrebat :

— N-ai avut pe acea vreme doi copii, o fată măricică și un băiețaș care-ți păzea oile ?

— Boierule — răspunse *Knanul* — fata era copilul meu adevărat ; dar băiatul nu, ci l-am luat de suflet !

Din vorbele lui am aflat, deci, că nu sînt fiul acestui țăran simplu, ceea ce mă bucura pe de o parte ; dar pe de alta mă întrista gîndindu-mă că, poate, la urma urmei, voi fi fiind copil din flori sau copil găsit. Ca să mă lămuresc l-am întrebat de unde a luat copilul și pentru ce l-a crescut ca pe copilul său.

— Ah ! — zise el — ciudate lucruri s-au petrecut cu el : războiul mi l-a dat și tot războiul mi l-a luat !

Temîndu-mă să nu aflu ceva neplăcut privitor la nașterea mea, am adus iar vorba de capră, întrebîndu-l dacă o duce la bucătăria ospătăriei, ceea

ce ar fi lucru de mirare, deoarece oaspeților nu le place carnea de capră bătrână.

— O, nu, boierule — răspunse țăranul — han-
gița are destule capre bătrâne și n-are ce face cu
a mea. O duc contesei, care e aici la feredeie. Doftor
ul i-a dat o doftorie bună : uite, capra să mănânce
anume ierburi culese de pe hudîți și, din laptele ei
doftorul îi pregătește o doftorie bună. Dacă-o vrea
contesa, se tămăduie de grabă ! Se spune că suferă,
sărmana, de vătămătură la pîn-tece și dacă îi va
face bine capra mea, apoi ea va fi mai de preț
decît toți doftorii laolaltă cu spi-terul lor cu tot !

În timpul acesta m-am chibzuit unde aş putea
sta de vorbă cu țăranul mai pe-ndelete. I-am oferit
atunci un taler mai mult peste prețul pe care i-l
va da contesa și medicul ei. S-a învoit imediat,
dar cu condiția să-i spună mai întîi contesei și dacă
o da și ea tot atît, să i-o dea ei, căci doar cu ea a
vorbit mai întîi. Dacă nu se învoiește așa, atunci
mi-o dă mie. În orice caz, va veni să-mi spună cum
a mers tîrgul și norocul.

Și *Knanul* se duse. Eu m-am despărțit repede
de grupul meu, ca să-l întîlnesc din nou pe țăran.
Bătrînul nu vînduse capra, deoarece nu primise
prețul oferit de mine, ceea ce m-a mirat din par-
tea unor oameni bogați. L-am îndrumat spre gos-
podăria mea, i-am plătit capra și, după ce l-am
amețit puțin cu rachiu de adălmaș, l-am întrebat

de unde a luat băiatul despre care a vorbit mai înainte.

— Ah, boierule — zise el — lupta condusă de Mansfeld mi l-a dat și cea de la Nördlingen mi l-a luat !

I-am răspuns :

— Trebuie să fie frumoasă povestea — și-l rugai, că tot nu avem ce face, să mi-o spună și mie.

Bătrînul începu :

— Cînd Mansfeld a pierdut bătălia de la Höchst, armata lui pusă pe fugă s-a împrăștiat în toată lumea asta, căci bieții soldați nu mai știau unde să se ascundă. Mulți fugiră în Spessart, ascunzîndu-se în desigurii ; dar dacă au scăpat de moarte la cîmpie, au găsit-o la noi, în munți, căci noi le venirăm de hac. Pe vremea aceea de primejdie rar ieșea vreun țaran din ogradă fără pușcă. Și-apoi părăsiserăm casă și plug și sapă și ne-aciuasem prin pădure, prin tufișuri.

În vîlmășagul ăsta întîlnii, nu departe de sălașul nostru, în sălbăticia pădurii, o duduță tînră și tare frumoasă, călare pe un roib — o mîndrețe de cal ! — cînd iată că aud nu prea departe împușcături. Am luat-o la început drept un călăreț, pentru că ședea bărbătește pe cal. Cînd i-am văzut însă minulele albe și ochii îndreptați spre cer, rugîndu-se franțuzește cu glas jalnic, am lăsat jos arma, pe care voiam s-o slobod asupră-i. Trăsei la loc cocoșul pentru că vocea ei și felul cum se

purta îmi spuneau limpede că e femeie cu vreun necaz. Ne-am apropiat unul de altul și mi-a zis :

— Dacă ești creștin adevărat, te rog pentru numele lui Dumnezeu, pe judecata de apoi în fața căreia toți vom da o dată seama, du-mă la niște femei căsătorite, care să mă ajute să nasc !

Vorbele astea, rugămintea ei, vocea drăgălașe și mai ales chipul ei îngeresc — cu toată durerea ce arăta — m-au făcut să mă pătrund de milă. Îi luai calul de căpăstru și-l purtai prin scaieți și tihărai, pînă am ajuns la cel mai de nepătruns desis, în care ne aciuasem cu toții : femeia mea, copilul, slujitorii și vitele. Acolo născu, în mai puțin de o jumătate de oră, băiețelul despre care fu adineauri vorba.

Aici *Knanul* meu își sfîrși povestea și mai luă o sorbitură, căci îl îmbiam prietenește mereu să bea. Apoi iar îl întrebai :

— Și ce s-a mai întîmplat cu acea cucoană ?

Îmi răspunse :

— Cînd a leuzit, așa cum am povestit, m-a rugat să-i fiu cumătru și deci să-i botez cît mai repede băiețelul. Îmi spuse numele tatălui și al ei ca să fie trecute în hîrtia de botez. După aceea a deschis sacul din spate, în care avea lucruri de preț, și ne-a dat din el și mie, și nevastei, și fetei, și argatei și altei femei care ne ajuta, destul, că ne-a mulțumit. Și în timp ce ne împărțea daruri la toți, și ne povestea de soțul ei — a murit pe mîinile noastre, după ce mi-a dat în grijă încă o dată co-

pilaşul ei. Pentru că era atunci atîta nevoie în ţară, că nimeni nu putea sta în casa lui, cu greu am găsit un preot care a îngropat pe mamă şi ne-a botezat pruncul. După ce am săvîrşit aceste creştineşti îndatoriri, ne-a poruncit preotul şi primarele să creştem copilul pînă s-o face mare. Pentru osteneala asta şi cheltuiala care se va face cu copilul, să iau tot ce ne-a lăsat cucoana, afară de cîteva mătănii, pietre scumpe şi alte de-alde astea, pe care să le păstrez pentru băiat. Femeia mea l-a hrănit pe copil cu lapte de capră. L-am oprit pe bietul copilaş bucuroşi, şi ne gîndeam că, atunci cînd se va ridica la vîrsta însurătorii, să-i dăm fata de soţie; dar după lupta de la Nördlingen i-am pierdut pe amîndoi, ca şi tot avutul nostru.

— Mi-ai spus, tătucule, o frumoasă jitie — zisei către *Knanul* meu — dar ai uitat să-mi pomenşti lucrul cel mai de seamă, adică : numele cucoanei, al soţului ei şi al copilului.

— Boierule — îmi răspunse — nu vi le-am spus căci nu mă gîndeam că vă sînt de vreun preţ. Duda se chema Suzana Ramsay, soţul ei era căpitanul Sternfels von Fuchsheim şi pentru că pe mine mă cheamă Melchior, l-am trecut şi pe băiat sub numele de Melchior Sternfels von Fuchsheim.

Prin urmare, iată obîrşia mea ! Eram deci fiul adevărat al pustnicului şi al sorei guvernatorului Ramsay. Din păcate, toate acestea le-am aflat prea tîrziu ! Părinţii mei au murit şi despre unchiul meu Ramsay n-am aflat altceva decît că cei din

Hanau l-au alungat împreună cu garnizoana suedeză, din care cauză a înnebunit de minie și supărare. *Knanul* mi-era, deci, naș și tată adoptiv.

Acum l-am făcut turtă pe nașul meu, tot turnându-i vin. A doua zi am trimis și după nevasta lui. Cînd le-am spus amîndurora cine sînt, n-au vrut să creadă, pînă ce nu le-am arătat un smoc păros pe care-l aveam pe piept.

Capitolul IX

*Simplicius descrie odraslele-i bastarde ;
Rămîne iarăși văduv, dar lui de ris îi arde.*

Nu mult după această întrevedere am mers călare, împreună cu nașul, la Spessart, ca să-mi procur dovada originii mele legitime. Am obținut-o ușor, după registrul de botezați și după mărturia nașului. Am vizitat îndată și pe preotul din Hanau care se interesase de mine. Mi-a dat o dovadă despre locul unde a murit tatăl meu și despre faptul că eu am stat la el pînă a murit; apoi că am fost sub numele de Simplicius un timp la guvernatorul din Hanau. Am cerut să mi se dea dovadă despre trecutul meu, după depozitia martorilor, dovadă întărită de notar, căci mă gîndeam că cine știe cînd și unde am nevoie de ea.

Acest drum m-a costat peste 400 de taleri, căci la întoarcere am fost atacați de o ceată de tîlhari care ne-a furat calul și ne-a jefuit, așa că atît nașul, cît și eu, am scăpat aproape goi, numai cu viața...

Între timp, acasă la mine treburile nu mergeau bine de loc. Cînd soția mea a aflat că sînt iuncăr, a început nu numai să facă mofturi cuconești, ci să risipească totul din gospodărie, ceea ce a trebuit să rabd, căci era și însărcinată. Afară de asta molima ne-a pustiit grajdul, răpindu-mi cele mai frumoase vite.

Toate ar fi fost cum ar fi fost ; dar nenorocirea nu vine niciodată singură : în ziua cînd nevasta mi-a născut, a făcut același lucru și fata din casă. Copilul ei semăna leit cu mine, al nevestei-mi însă semăna ca două picături de apă cu... argatul nostru. Și apoi, chiar în aceeași noapte, doamna care susținea că e nobilă și despre care v-am povestit, mi-a pus pe pragul ușii al treilea copil — cu un bilețel că eu sînt tatăl lui. Iată-mă, deci, într-o singură zi fericitul tată a trei copii ! Mi se părea că au să iasă din toate ungherele alții — ceea ce-mi scotea peri albi. Vedeți, cititorilor, așa se-ntîmplă dacă duci viață destrăbălată ca mine și ascuți numai de pornirile bestiale !

Ce puteam zice ? A trebuit să fac trei botezuri și să plătesc amenzi grase și, pentru că stăpînirea se întîmplase să fie suedeză (iar eu slujitor al împăratului), amenda a fost și mai mare. Toate prevesteau nimicirea mea grabnică. Pe cînd ședeam astfel amărît, gîndindu-mă la atîtea necazuri, soția mea lua totul ușor. Se amuza pe socoteala mea, pentru frumosul dar de pe prag — și asta o făcea zi și noapte — și de amenda tot atît de frumoasă

pe care trebuia s-o plătesc. Dacă ar fi știut și ce-a fost între mine și fata din casă — m-ar fi cicălit și mai tare ; dar buna fată a fost destul de drăgută — desigur, după ce i-am dat atîția bani cît m-ar fi costat amenda — să spună că tatăl copilului ei este un filfizon care venise la nunta noastră și pe care ea nu-l mai văzuse de atunci. Totuși, a trebuit să plece din casa noastră, căci nevastă-mea bănuia ceea ce bănuiam și eu despre ce a fost între argat și ea. Mă chinuia mereu gîndul că trebuie să cresc băiatul argatului și că n-am nici un moștenitor, și apoi că trebuie să tac chitic și să fiu bucuros că nimeni nu știa de hiba asta a mea.

Pe cînd eu îmi torturam zilnic sufletul cu astfel de gînduri, nevasta mea se desfăta cu vin, oră de oră, căci de la nunta noastră deprinsese patima suptului și nu mai lua cana de la gură ; iar în fiecare seară nu se culca decît amețită de băutură. Prin aceasta a pus capăt vieții copilului ei și și-a aprins intestinele atît de tare, că a murit și ea nu peste multă vreme și m-a lăsat pentru a doua oară văduv. Moartea ei mi-a mers atît de tare la inimă, încît îmi venea să mă îmbolnăvesc de rîs.

Capitolul X

*Simplicius își face năstrușnică idee
De ceea ce țărani vorbesc de Mummelsee.*

Eram iarăși liber ; dar, fiindcă punga mi se ușurase binișor, iar gospodăria era împovărată cu multe vite și argați, l-am luat pe nașul Melchior în loc de tată, pe soția lui în loc de mamă și copilul din flori cu numele Simplicius — pus pe prag de mama lui — drept moștenitor. Am dat în primire celor doi bătrâni casa, ograda și întreaga mea avere — afară de galbenii și de giuvaericelele pe care mi le-am oprit pentru zile negre. Căpătasem așa mare scîrbă de femei, pentru că am avut de pe urma lor atîtea decepții, încît m-am hotărît să nu mă mai căsătoresc niciodată. Cei doi bătrâni, care se pricepeau la agricultură ca nimeni alții, au schimbat din temelie gospodăria mea. Mai întîi au scăpat de vitele și argații de prisos și au adus modificări binefăcătoare. Bătrînul meu *Knan* și bătrîna mea *Moideră* mi-au făgăduit că, dacă-i las să gospodărească așa cum știu ei, au să-mi țină mereu

un cal bun pentru nevoile mele și au să-mi aducă atîția bani, ca să pot oricînd să beau un pahar de vin cu un om cumsecade. Am simțit îndată deosebirea : oameni pricepuți îmi conduc ogradă. Nașul cultiva cîmpul cu argații, se tîrguia la vînzarea și cumpărarea vitelor și a lemnului mai abitir ca un evreu ; nașa se îngrijea de creșterea vitelor și strîngea banii pe lapte cu mare osîrdie, astfel că gospodăria mea prospera atît de mult, că putea fi dată de pildă pe întreaga regiune. Eu, în schimb, mă plimbam cu gîndurile mele toată ziua, neavînd ce face și neamestecîndu-mă în treburile lor, mai ales cînd vedeam că nașa cîștiga de la albine — din miere și ceară — mai mult decît fosta mea soție de la vitele cornute și porci.

Pe cînd mă plimbam de unul singur prin Sauerbrunnen, mai mult să iau o gură de apă rece decît să-mi arăt vechea mea slăbiciune pentru pahare — căci fugeam acum de tovărășia filfizonilor și devenisem econom ca și bătrînii mei — am nimerit din întîmplare într-o societate în care se vorbea de lucruri ciudate. Între altele despre lacul Mummelsee¹, care ar fi fără fund și care se găsește pe cel mai înalt munte din vecinătate. Erau acolo și cîțiva țărani bătrîni care povesteau ce-au auzit despre acel lac. Am tras și eu cu urechea la povestirea lor, deși la început am crezut-o drept născoc-

¹ Grimmelshausen utilizează în acest capitol atît legende populare cît și izvoare literare care se referă la Mummelsee (n.r.).

cire goală, asemenea mincinoaselor înșălări ale lui Pliniu.

Astfel unul spunea că, dacă cineva leagă într-o batistă boabe de mazăre, pietricele sau alte lucruri mici, într-un număr fără soț și aruncă legătura în lac, scoțînd-o iar, tot ce a pus acolo are acum număr cu soț și invers. Apoi toți spuneau că, dacă arunci pietre în lac, se iscă furtună teribilă cu ploaie, grindină multă și mare vijgărău. Apoi mai povesteau de pitici de apă și de peșteri. Așa odată, pe cînd cîțiva păstori păzeau vitele pe malul aceluiași lac, a ieșit din apă un buhai castaniu, amestecîndu-se cu vitele care pășteau pe mal. Nu a trecut mult și a venit tot din apă un pitic bătrîn care a vrut să-l mîne iar în lac. Dar buhaiul nu l-a ascultat. Atunci piticul i-a strigat : „Dacă nu te-ntorci, să te ia bolile tuturor oamenilor“ și vita atunci s-a supus și a intrat iar în lac. Altul spunea că într-o vreme cînd lacul era înghețat, un țăran a trecut peste el cu boii trăgînd trunchiuri groase de copaci, din care se cioplesc bîrnele și n-a întîmpinat nici o greutate să ajungă la mal ; cînd însă a venit după el cîinele lui, s-a spart gheața sub el și bietul animal s-a scufundat și n-a mai fost văzut. Altădată a trecut un vînător pe mal urmărind vînatul, cînd numai ce vede un pitic stînd pe apă ca pe iarbă și avînd poala plină cu galbeni, cu care parcă se juca. Cînd vînătorul a îndreptat spre el arma, piticul s-a pitit, dar i-a zis : „Dacă m-ai fi

rugat să te scap de sărăcie, te-aș fi îmbogățit și pe tine și pe ai tăi !“

Am ris, firește, de toate aceste povești, socotindu-le basme bune de adormit copiii și nici n-am crezut că pe un munte atît de înalt poate fi un lac fără fund. Dar printre țărani erau și unii bătrîni și demni de crezare, care ne-au vorbit despre vizite făcute la acest lac de către prinți și alte personalități de seamă. Așa, un duce de Württemberg a pus să se construiască o plută, ca de pe ea să se poată măsura adîncimea lacului. Cînd cei care măsurau au afundat deja nouă mosoare de sfoară (aceasta e unitatea de măsură a țăranilor în Pădurea Neagră), pluta a început să se scufunde — ceea ce e împotriva naturii lemnului, așa că oamenii s-au lăsat pîgubași să mai continue măsurătoarea și au trebuit să se salveze înotînd spre țărm. Se vîd cîcă și azi bucăți din acea plută și în amintirea întîmplării se află o piatră cu stema ducatului de Württemberg și alte asemenea semne amintitoare. Apoi mai povesteau cum un arhiduce austriac ar fi vrut să golească lacul printr-un canal, dar multă lume l-a sfătuit să-și mute gîndul și datorită rugămintii localnicilor a trebuit să-și amîne planul de teamă ca să nu fie inundată și inecată întreaga regiune. În afară de asta cîțiva prinți iluștri ar fi pus să se arunce în lac niște lăzi cu păstrăvi, dar peștii au murit după o oră chiar în fața lor și au plutit morți la ieșirea lacului, cu toate că pîriul care se varsă în lac are în apa lui păstrăvi.

Capitolul XI

*Simplicius ascultă cuvinte înțelepte
și către Domnul fața dorește să-și îndrepte.*

Istorisirile acestea din urmă — demne de luat în seamă — m-au făcut aproape să cred și eu ceva din poveștile pomenite mai înainte și atunci m-am hotărît să mă duc să văd acest lac miraculos. Deja numele său Mummelsee¹ părea să arate că de acest lac se leagă povestea despre vreo ființă deghizată, ca la mascaradă și că deci ar fi greu să i se cunoască felul său, natura și adîncimea sa. M-am dus așadar la locul unde cu un an înainte am văzut-o întîia oară pe soția mea și unde am sorbit dulcea otravă o iubirii.

Acolo m-am întins la umbră, în iarba verde, dar nu mai ascultam ca odinioară cîntecul privighe-
torii, ci chibzuiam cîte schimbări am trăit eu de

¹ Lacul acesta se află în Pădurea Neagră din Baden, la 1029 m. altitudine, cu o suprafață de cca. 4 ha și 17 m adîncime. Se varsă în Rhin prin râul Acher. Legenda îl populează cu undine, nimfe de apă (Mümmelchen) (n.t.).

atunci. Am constatat că în același loc am făcut începutul; dintr-un bărbat liber să devin un sclav al iubirii, dintr-un ofițer un țaran, dintr-un chiabur un nobil scăpat, dintr-un Simplicius un Melchior, dintr-un văduv un om însurat, dintr-un om însurat un încornorat, și dintr-un încornorat iarăși un văduv; de asemenea, dintr-un fecior de țaran am ajuns fiul unui soldat cinstit și imediat după aceea iarăși odrasla *Knanului* meu. M-am gândit cum soarta mi-a răpit de atunci pe Herzbruder și m-a înzestrat cu o familie de oameni bătrâni. Am chibzuit la viața cucernică și la sfârșitul tatălui meu, la moartea zguduitoare a mamei mele și la multele vicisitudini ale vieții mele, astfel că nu mi-am mai putut ține lacrimile. În timp ce îmi treceau prin minte ce bani frumoși am avut și am risipit, în decursul existenței mele și începeam să-i regret, au venit doi strașnici băutori de vin, cu picioarele lovite de gută, din care cauză schiopătau și aveau nevoie de băi și de Sauerbrunnen. Aceștia se așezară în vecinătatea mea, căci era un bun loc de recreație și își spuneau unul altuia necazul, deoarece se socoteau singuri. Primul zise:

— Doctorul meu m-a trimis aici ca pe unul de sănătatea căruia se îndoiește sau ca pe unul care, printre altele, face bucurie hangiiului, de câte ori îi trimite o puțină cu unt. Aș fi vrut să nu-l fi văzut niciodată în viața mea pe medic, căci el m-a trimis imediat la Sauerbrunnen. Altfel aș

avea mai mulți bani, sau aș fi mai sănătos decît acum, căci Sauerbrunnen nu-mi prieste!

— Ah ! — răspunse celălalt — eu mulțumesc lui Dumnezeu că nu mi-a dat bani mai mulți decît mi-am dorit ; căci dacă doctorul meu ar fi știut că mai am încă bani mulți, nu mi-ar fi recomandat Sauerbrunnen, ci ar fi trebuit să-i împart cu el și cu farmaciștii săi, pe care îi ung de aceea în fiecare an, și ar fi trebuit să mor din pricina asta. Acești călăi nu îți recomandă o stațiune balneară pînă ce se conving că nu te mai pot ajuta și nu mai pot stoarce nimic de la tine. Dacă ar fi să spunem adevărului pe nume, trebuie ca acela care se lasă în seama lor și în spatele căruia știu că sînt bani mulți, să le plătească pentru ca ei să-l țină mereu bolnav.

Cei doi mai vorbeau multe lucruri supărătoare despre doctori, dar eu nu vreau să vă povestesc totul, întrucît domnii doctori mi-ar deveni dușmani și mi-ar recomanda un purgativ să-mi temperez mintea. Vă povestesc acestea toate deoarece ultimul pacient, cu recunoștința sa față de Dumnezeu că nu i-a dat bani mai mulți, mă mîngiase într-atît, încît mi-am alungat din minte toate necazurile bănești. M-am hotărît să nu mai caut nici onoare, bani sau orice alt lucru îndrăgit de oameni, ci să meditez și să duc o viață cucernică, mai ales că regret lipsa mea de muștrare a conștiinței și doresc să urc asemenea tatălui meu, cele mai înalte trepte ale virtuții.

Capitolul XII

*Simplicius se-afundă cu silful, care-l cheamă
În adîncimi de-abisuri, ușor și fără teamă.*

Dorința de a vedea lacul a crescut și mai mult în sufletul meu, cînd *Knanul* mi-a povestit că și el a fost acolo și cunoaște drumul. M-a sfătuit însă hotărît să nu mă duc, zicînd :

— Ce-aveți să folosiți dacă vă duceți ? N-aveți să vedeți decît un iaz mai mare în mijlocul codrului și, după ce v-ați făcut pofta și l-ați văzut, n-aveți altceva decît să vă puneți iar la spinare picioarele trudite (călare nu poți merge) și să schimbați întorsul cu dusul. Eu unul nu l-aș fi văzut nicio dată, dacă n-ar fi trebuit să fug în acea pădure atunci cînd doctorul Daniel (vroia să spună Duc d'Enghien¹) s-a retras de la Philippsburg în jos cu soldații săi.

Cînd însă a băgat de seamă că nu urmez sfatul său și tocmesc o călăuză care să mă ducă acolo,

¹ Ducele d'Enghien, numit și marele Condé, s-a aflat înaintea Philippsburgului în 1644 (n.r.).

atunci mi-a spus că mă duce el, că și-așa nu mai are de lucru, semănatul ovăzului fiind terminat. Mă iubește prea mult, spunea el, ca să mă lase singur, mai ales că toți oamenii îl cred tatăl meu. (Cu această vorbă el, desigur, se fălea, ca orice om simplu care are un fiu ajuns om mare.)

Și așa o pornirăm într-o bună zi peste dealuri și văi spre Mummelsee, unde am ajuns după vreo șase ore de drum. Nașul meu era încă sprinten ca un gîndac și mergea pe jos ca un tînăr. Drumul lung și pieptiș ne-a stîrnit o foame de lup și am mîncat aici toate proviziile și am băut vinul adus, apoi am tot privit lacul. Am văzut într-adevăr mai multe grinzi de plută — care să fi fost rămășițele despre care am mai pomenit. Prin calcule geometrice i-am măsurat lungimea și lățimea, căci ar fi fost greu să-l ocolești și să-l măsoari cu pasul, apoi l-am schițat pe tăbliță, după o scară micșorată. Pe cînd lucram, mă uitam la cer; era foarte senin, aerul liniștit și călduț. Grozav am vrut însă, după ce-am terminat schița, să văd ce este adevărat din legenda că se iscă furtună dacă azvîrli pietre în el. Că nu pot trăi păstrăvi în apa lui, am putut să mă încredințez, căci, gustînd-o, am văzut că are gust de apă minerală.

Ca să fac încercarea mea, m-am dus spre stînga, în acea parte a lacului unde apa era limpede cum este cristalul și abîsul părea de culoarea cărbunelui (din cauza înspăimîntătoarei adîncimi). Aici, privindu-l, te apuca groaza. În acest loc toamai am

zvirlit niște pietre mari, că abia le puteam căra. Nașul meu, *Knanul* n-a vrut să mă ajute la treaba asta, ci mă sfătuia și mă ruga fierbinte să mă las de asemenea încercări ; dar ți-ai găsit ! Căram mai departe bolovani mari pe oare, fiindcă nu-i puteam lua în brațe, îi rostogoleam pînă la apă. Am aruncat în felul acesta peste treizeci de bucăți. Deodată cerul începu să se îmbrace cu nouri negri, din care se și auzi un tunet înfricoșător. *Knanul*, care ședea în jos, la vărsarea lacului în rîu, îmi tot striga să fug de-acolo, ca să nu ne prindă ploaia și furtuna și să ni se întîmple cine știe ce nenorocire. I-am strigat :

— Tată, rămîn aici fie ce-o fi, chiar dacă ar ploua cu halebarde !

— Da — răspunse el — faci ca băieții cei nescotiți cărora nu le pasă de nimic, nici dacă s-ar prăpădi lumea.

Ascultîndu-i dojenile, tot priveam în adîncuri, așteptînd să văd ridicîndu-se bășici de aer din fund, cum se întîmplă de obicei în asemenea împrejurări. În schimb văzui în străfunzimile lacului ceva mișcînd : păreau vietăți de înfățișarea broastelor, care se împrăștiau și se roteau ca scînteile din artificii. Cu cît veneau în sus și se apropiau, se măreau și luau tot mai mult înfățișare și contururi umane care, la început, m-au mirat, apoi, cînd veneau spre mine, m-am îngrozit :

— Ah ! — strigai ca să mă audă și *Knanul*, cu tot zgomotul tunetelor — ce mari sînt minunile

lui Dumnezeu în sînul pămîntului și în adîncurile apelor !

Abia rostii aceste cuvinte, că un silf¹ ieși la suprafața apei și-mi zise :

— Vorbești așa fără să fi văzut aceste minuni. Ce-ai să zici cînd te vei găsi în miezul pămîntului și ai să vezi cu ochii tăi lăcașul nostru pe care l-ai tulburat din pricina curiozității tale ?

Între timp tot veneau alți omuleți-de apă, ca niște călifari, ieșind la suprafață, și mă priveau și scoteau din apă bolovanii pe care îi aruncasem, lucru de care mult m-am minunat. Unul dintre ei, care părea o căpetenie, cu haina numai aur și argint, mi-a aruncat o piatră strălucitoare, mare cît oul de porumbel, verde și străvezie ca smaragdul și strigă :

— Ia această piatră scumpă, ca să poți povesti ceva despre noi și despre acest lac !

Am luat-o și am vîrît-o în buzunar : dar deodată mi se făcu rău, ca și cînd m-aș sufoca sau m-aș îneca. N-am mai putut sta în picioare, am amețit, m-am învîrtit ca mașina de depănat și am căzut în apă. Cum am intrat în acest element, mi-am venit în fire și respiram — mulțumită pietrei fermecate — apă în loc de aer și puteam să mă mișc fără nici o greutate în mediul lichid ca și silfii despre care am spus. Coborii cu ei în adîncime, tot mișcîndu-ne în cerc, ca niște ulii care se lasă pe pămînt.

¹ În mitologia greacă, spirite ale apei și aerului (n.t.).

Cînd *Knanul* a văzut minunea și s-a convins că eu m-am scufundat, a luat-o la fugă spre casă, ca și cînd i s-ar fi aprins capul. Acolo povesti tuturor cele întîmplate, mai ales cum silfii au scos din apă, în plină furtună, pietrele pe care le aruncasem și le-au pus înapoi, la locurile lor ; iar în schimb m-au luat cu ei în adînc. Unii îl credeau, alții spuneau că vorbește-n dodii. Alții socoteau că eu, ca un al doilea Empedocle din Agrigent¹ (care s-a azvîrlit el însuși în vulcanul Etna pentru ca toți să creadă, negăsindu-l nicăieri, că s-a suit la cer), m-aș fi aruncat în lac și aș fi poruncit tatălui meu să răspîndească asemenea născociri, ca să-mi fac un nume nemuritor. Au văzut ei că de mult eram trist și oarecum disperat. Ba erau și de aceia care nu cunoșteau puterea mea și care socoteau că nașul meu m-a omorît, ca să scape de mine, ca orice bătrîn zgîrcit, și să se facă stăpîn pe averea mea. Pe scurt : în toată stațiunea balneară Sauerbrunnen, ca și în împrejurimi, nu se vorbea de altceva decît de lac, de călătoria noastră în doi pînă acolo și de dispariția mea.

¹ Renumit filosof grec din sec. V î.e.n. (n.r.).

Capitolul XIII

*Simplicius cu prințul din Mummelsee-n sfat
Aude multe lucruri ce-s demne de aflat.*

Pliniu scrie, la finele cărții a II-a (din *Istoria naturii*) despre Dionysius Duro ¹ că un prieten al său ar fi găsit o scrisoare scrisă de Dionysius prin care vestea că din groapa sa și pînă în centrul pămîntului sînt 42.000 stadii ². Prințul lacului Mummelsee, care mă conducea după ce mă luase de pe pămînt, precum am văzut, m-a asigurat că din acest centru pînă sus, la cer, sînt exact 900 mile germane și că există asemenea lacuri cîte zile sînt într-un an și toate duc la locuința regelui lui. Depărtarea aceasta mare am străbătut-o noi într-o oră, astfel că am înotat cu iuțeala lunii și n-am simțit nici o oboseală sau greutate. Din pricina aceasta am putut sta în voie de vorbă cu sus-pomenitul prinț al silfilor. Cînd am văzut că-i prietenos, l-am întrebat

¹ Celebru geometru al antichității (n.r.).

² Unitate de măsură antică (184 m.), 40 stadii echivalînd cu o milă germană (n.t.).

de ce m-a luat cu dînsul într-o călătorie atît de lungă, primejdioasă și neobișnuită pentru oameni. Mi-a răspuns deschis că distanța nu e așa de mare, deoarece o străbați într-un ceas și nici atît de primejdioasă, cît timp sînt cu el și am piatra fermecată la mine ; că mi se pare totul neobișnuit, nu-i de mirare ; nu m-a adus doar pentru că i s-a spus că regele vrea să-mi vorbească, ci și ca să-mi arate minunățiile naturale din interiorul pămîntului și ale apei, despre care mă uimisem pe malul lacului, fără să fi văzut nici umbra lor. La întrebarea mea de ce bunul Creator a făcut asemenea lacuri, mi-a răspuns :

— Întrebi despre lucruri pe care nu le știi sau nu le pricepi. Aceste lacuri au fost create cu trei scopuri : mai întii pentru că prin ele sînt fixate de pămînt — ca prin cuie — toate mările și îndeosebi Oceanul cel Mare ; al doilea, pentru că prin aceste lacuri ne sînt vărsate apele din fundul Oceanului în toate izvoarele pămîntului ; al treilea, pentru că noi, silfii, trăim în ele ca toate creaturile inteligente ale Domnului, ne îndeplinim muncile noastre și lăudăm pe Domnul în toate minunatele sale înfăptuiri. Dacă n-am îndeplini faptele pentru care el ne-a creat și căroră ne-a destinat, lumea ar piieri, pentru că, apele dispărînd, ea s-ar aprinde la pojarul soarelui.

Cînd l-am auzit vorbind astfel despre Dumnezeu, l-am întrebat dacă silfii sînt spirite sau creaturi muritoare. Mi-a răspuns :

— Nu sîntem spirite, ci omuleți mîritori dotați însă cu inteligență ; dar sufletele noastre — spre deosebire de ale pămîntenilor — pier o dată cu trupurile. De celelalte creaturi ale lui Dumnezeu ne deosebim astfel : îngerii sfinți sînt duhuri, după asemănarea lui Dumnezeu, drepte, inteligente, libere, caste, luminoase, frumoase, limpezi, iuți și nemuritoare. Deoarece însă mulți dintre ei au căzut în păcatul semeției, Dumnezeu a creat pe strămoșii voștri — cei dintîi oameni — după chipul și asemănarea sa, dîndu-le suflet inteligent și nemuritor, dar și trup prin care să-și înmulțească seminția pînă va ajunge numărul îngerilor căzuți în păcat. Pentru aceasta le-a dat lumea și toate creaturile de pe ea în stăpînire, ca să se folosească de ele și să se hrănească de pe urma lor, lăudînd pe Domnul. Noi, silfii, însă sîntem treapta de mijloc între voi, oamenii, și celelalte creaturi, căci avem, ca și voi, suflete inteligente, dar care pier o dată cu moartea trupului. Pentru această scădere a noastră Dumnezeu ne-a fericit, în schimb, cu altceva : ne-a dat o rațiune sănătoasă, putința de a cunoaște voința cea mai sfîntă a lui Dumnezeu, trupuri sănătoase, viață lungă, scumpa libertate, știința, arta și cunoașterea lucrurilor naturii și, ceea ce e principal, nu sîntem supuși păcatului, deci nici pe-depsei, nici celei mai ușoare boli.

I-am zis atunci :

— Acestea toate nu-mi intră în cap. Dacă nu sînteți supuși nici unei fapte rele și deci, nici pedepsei, atunci pentru ce aveți nevoie de un crai al silfilor ? Cum vă puteți făli cu libertatea, dacă sînteți supuși lui ? Și în ce fel vă nașteți și muriți, dacă nu cunoașteți durerea și boala ?

Printisorul mi-a răspuns :

— N-avem crai, ca să-l slujim sau să fim pedepsiți de el, ci pentru ca el să ne dirijeze munca, așa cum matca dirijează albinele în stup și, după cum silfidele, femeile noastre, nu simt nici o voluptate la împerechere, tot astfel nu simt dureri la facere. Cunoașteți voi, oamenii, doar că între aceste două simțiri este strînsă legătură, avînd pildă la pisici, care se împreunează în dureri și fată cu voluptate. De asemenea nu murim în dureri sau din pricina bolilor, ca voi, ci ne stingem ca lumînarea, care și-a împlinit sorocul, tot astfel și trupurile și sufletele noastre pier o dată.

I-am zis :

— Dacă astfel sînteți creați, apoi neamul vostru e mai nobil și mai ferice decît al nostru.

— O, nu ! — răspunse prințul — păcătuiți dacă spuneți asta ! Sînteți mai fericiți decît noi, căci voi, avînd sufletele nemuritoare, veți vedea în eternitate fața lui Dumnezeu, fiecare dintre voi gustînd într-o singură clipă mai multă bucurie decît tot neamul nostru de la începutul creației pînă la judecata de apoi.

I-am obiectat :

— Dar ce au din toate acestea cei condamnați ?
Mi-a răspuns printr-o altă întrebare :-

— Ce poate toată bunătatea lui Dumnezeu, dacă unii dintre voi uită de el, se dedau plăcerilor josnice, lăsă friu liber poftelor de rînd și astfel seamănă mai mult cu animalele necuvîntătoare, prin neascultare față de Dumnezeu — și deci sînt asemenea duhurilor iadului și nu celor fericite ? Jalea acelor care prin propria lor vină s-au prăbușit în osîndire veșnică nu face întru nimic să scadă noblețea și poziția înaltă a neamului omenesc, de vreme ce și ei s-ar fi putut învrednici de fericirea veșnică, dacă ar fi mers pe calea cea adevărată.

Capitolul XIV

*Simplicius discută cu prițul, pînă cînd
Plîmbarea începută se termină curînd.*

L-am întrebat pe priț — pentru că pe pămînt auzisem multe despre aceasta — pentru ce se iscă asemenea furtuni cînd cineva aruncă pietre în acest lac.

Mi-a răspuns :

— Fiind grele, pietrele cad în aceste lacuri fără fund chiar în centrul pămîntului și pe casa noastră. Le scoatem iar la suprafață pricinuind furtună, ca să speriem pe cei nesocotiți și îndrăzneți. Dacă i-am lăsa așa, în plata Domnului, atunci s-ar arunca atîția bolovani, în atîtea lacuri cîte sînt pe pămînt că, în cele din urmă, s-ar astupa canalele prin care sînt dirijate apele la izvoare, ceea ce ar aduce cea mai mare și păgubitoare nenorocire, poate chiar pieirea lumii.

Apoi l-am mai întrebat pentru care pricină apele au gust așa de diferit, cînd toate vin din același fund al oceanului, iar unele au putere vindecătoare,

altele gust nesuferit, ba chiar sînt otrăvitoare. Mi-a explicat atunci că apa, în mersul ei din fundul oceanului pînă la izvoarele de pe pămînt, trece prin diferite straturi cu metale și semimetale, ca pucioasa și sarea, de la care primesc miros, gust și puteri vindecătoare. La urmă am dorit să aflu dacă nu pot fi adus din nou pe pămînt printr-un alt lac decît Mummelsee.

— Desigur, răspunse el, de ce nu ? Așa străbunii noștri, în cea mai adîncă vechime, au condus pe cananeeni (care scăpaseră de sabia lui Iosua și de groază se aruncaseră într-un astfel de lac) tocmai la America. Urmașii lor și azi arată lacul, din care au ieșit părinții lor.

Capitolul XV

*Simplicius vorbește cu craiul cel de treabă
Ce despre multe lucruri cu-osîrdie-l întreabă.*

Tot vorbind noi de-alde astea, ne-am apropiat de locuința craiului silfilor. Am fost introdus la crai fără nici un ceremonial sau pierdere de vreme. Am avut, deci, prilejul să mă minunez de felul cum trăia acest crai, căci n-am văzut nici suită, nici pompă, nici măcar vreun cancelar sau consilieri intimi, nici tălmaci, nici gardă regală, nici bufoni, bucătari, pivniceri, paji sau barem un singur favorit sau linge-blide. În jurul lui foiau prinții tuturor lacurilor de pe lume, fiecare avînd costumul țării în care se găsea lacul pornit din centrul pămîntului. Vedeam costumele chinezilor și japonezilor, africanilor, trogloditilor și celor din Noua Zemlie, ale tătarilor și mexicanilor, ale samozilor și celor din insulele Moluca, ba chiar și ale celor ce locuiesc la polul arctic și antarctic — ceea ce era un spectacol unic. Acela care are suprave-

gherea lacului Pilatus ¹ se înfățișă cu barba lui onorabilă și cu pantalonii bufantați ca un elvetian get-beget, iar cel care păzea lacul Camarina ² avea hainele și înfățișarea unui sicilian, încît puteai jura că n-a părăsit niciodată Sicilia și nu știe o boabă nemțește. Astfel văzui ca într-o carte de costume persani, japonezi, moscoviți.

N-am apucat să fac complimente, întrucît craiul a început, îndată ce m-a văzut, să vorbească cu mine foarte frumos nemțește și m-a întrebat mai întâi :

— De ce ai îndrăznit să arunci în noi — așa, din distracție — cu atîția bolovani ?

I-am răspuns scurt :

— Pentru că la noi îi e îngăduit fiecăruia să bată la orice ușă închisă !

Atunci zise craiul :

— Așa ? Ce-ar fi atunci dacă ți-am da acum plată pentru îndrăzneala dumitale ?

I-am răspuns :

— Nu mi se poate da mai mare pedeapsă decît moartea. Acum însă, după ce am văzut atîtea minunății, cum n-a văzut nici un om dintr-un milion de semeni de-ai mei, moartea nu mi s-ar părea pedeapsă.

— Mizerabilă orbire, răspunse craiul. Voi, oamenii, puteți numai o singură dată să muriți și tre-

¹ Aici e vorba de lacul celor „patru cantoane“, la peste 2000 m înălțime din Elveția (n.t.).

² Adică marea mlaștină de lângă orașul sicilian Camarina (n.r.).

buie — dacă sînteți creștini — să n-o doriți decît atunci cînd, prin credința și iubirea față de Dumnezeu, ați căpătat **speranța** neclintită, că sufletele voastre vor vedea chipul tatălui ceresc, atunci cînd muritorul și-a închis ochii. Dar de data asta am să vorbesc altfel cu tine.

Apoi continuă :

— Am aflat că pe oameni și mai ales pe creștini îi așteaptă degrabă județul cel de pe urmă, pentru că nu numai că se va împlini **profeția** sibi-lor, dar și pentru că tot ce trăiește pe pămînt se dedă groaznic viciilor, așa că bunul Dumnezeu nu va mai zăbovi mult să pună capăt lumii. Pentru că și neamul nostru va pieri o dată cu lumea și se va mistui prin foc, noi ne temem de apropierea unui veac așa de groaznic. De aceea am poruncit să mi te aducă la noi, ca să aud din gura ta dacă să ne facem griji sau nădejdi. Nu putem citi nici din stele, nici din globul terestru dacă se va întîmpla sau nu așa ceva : de aceea trebuie să cerem lămuriri de la aceia cărora Mîntuitorul însuși le-a lăsat un semn al întoarcerii lui pe pămînt. Iată de ce te rugăm mult să ne mărturisești dacă mai există pe pămînt adevărata credință, pe care s-o mai găsească viitorul Judecător la venirea lui din nou pe lume.

I-am obiectat craiului silfilor că m-a întrebat despre lucruri grele, mai ales că viitorul și venirea lui Christ sînt cunoscute numai de Dumnezeu.

— Atunci, bine ! — răspunse craiul — povestește-mi cum stau lucrurile pe lume, ca să pot

trage din ele concluzia, dacă vă așteaptă pe voi, oamenii, ca și pe noi, pieirea, sau putem spera într-o viață lungă și fericită. Drept răsplată, am să te las să vezi ceea ce foarte puțini au văzut și apoi te voi trimite acasă cu un dar de care să te bucuri toată viața, bineînțeles dacă-mi vei spune adevărul curat !

Deoarece la această întrebare am tăcut și am chibzuit ce să-i spun, craiul a continuat :

— Hai, hai, spune-mi ! Începe de la starea cea mai înaltă și te oprește la cea mai de jos ! Trebuie să-mi spui, dacă vrei să ajungi iar pe pământ !

Am răspuns :

— Dacă e vorba să încep cu starea cea mai de sus, apoi mă opresc să vorbesc despre clerici. Aceștia sînt, de orice religie ar ține, toți, așa cum i-a descris Eusebius, disprețuitori ai liniștii, dușmani ai voluptăților, zeloși în misiunea lor, răbdători în jigniri, săraci în avere, bogați în conștiință, umili față de meritele lor, îngîmfati față de vicii. Fiecare teolog este un Herionymus¹, fiecare cardinal un Borromäus², fiecare episcop un sfîntul Augustin, fiecare stareț un Pahomie³, iar călugării seamănă toți cu eremiții din pustia tebană. Căpeteniile lumestri nu se gîndesc zi și noapte decît la dreptate,

¹ A tradus *Vechiul Testament* în latinește, traducere numită Vulgata (330—420) (n.t.).

² Arhiepiscop de Milan, sanctificat (1538—1584) (n.t.).

³ Întemeietorul primei mănăstiri de bărbați. Tot acest pasaj este ironic (n.t.).

pe care o împart, fără deosebire de persoană, la săraci și bogați deopotrivă și cu ochii închiși. Negustorii nu lucrează din zgîrcenie sau urmărind câștigul, ci numai și numai din dorința de a sluji pe aproapele lor, aducîndu-i mărfuri din țări străine. Cît despre hangii, apoi aceștia disprețuiesc bogăția și fac din meseria lor o operă umanitară, dînd adăpost celor obosiți și sleiți de puteri. Chiar și medicii și farmaciștii nu-și caută profitul, ci muncesc numai pentru sănătatea pacienților. Meseriașii, la rîndul lor, nu cunosc minciuna și înșelăciunea, ci lucrează numai ca să dea mușterilor lor lucruri trainice și frumoase. Croitorilor nu li se scurg ochii după stofă de furat ; iar țesătorii rămîn așa de săraci, din cinste deosebită, încît în casa lor nici un șoarece n-are ce roade, ca să arunce cu mosorul după el. Nu se mai știe nimic de cămătari, căci cel ce are dă din dragoste creștinească celui ce n-are, fără să mai aștepte să-l roage ; iar dacă săracul nu poate plăti decît dacă-și ia de la gură, îi iartă datoria cu dragă inimă cel bogat. A dispărut din lume și înfumurarea, căci fiecare se gîndește că e muritor ; de asemenea a pierit și invidia, căci omul vede în semenul său chipul lui Dumnezeu. Nimeni nu se mai supără pe altul, căci oamenii știu că Christos a suferit și a murit pentru toți. Nu se mai aude de destrăbălare sau pofte josnice. Ceea ce se petrece între bărbat și femeie este numai din dragoste de a avea copii. Nu mai vezi nici bețivani nici din cei care duc oala la ureche, ci, dacă vreunul cinstește

pe altul cu un păhărel, nu-și bea mințile, ci bea doar pînă ce capătă o ușoară amețelă creștinească. Toți se duc cu sîrguință la biserică, să asculte slujba și, dacă sînt războaie pe lume, din ce cauză, credeți, că s-au stîrnit ? Pentru că fiecare, din zel creștinesc, crede că celălalt nu slujește cu adevărat lui Dumnezeu, ca el. Avariția a pierit cu totul. Nu mai vezi decît oameni economi. Nici risipitori nu mai întîlnești, ci oameni darnici. Nu mai sînt ostași care jefuiesc, chinuiesc și omoară. Acum soldații apără patria ; nu mai sînt cerșetori puturoși. Sînt cei care iubesc sărăcia, evlavioșii ! Nici evreii nu mai fac speculă cu cereale și vin. Ei se îngrijesc numai să adune prisosul acestor produse, ca să-l păstreze pentru vremuri de nevoie, spre binele norodului.

Capitolul XVI

*Simplicius contemplă în Marea de Apus
Privești minunate ce-n altă parte nu-s.*

Am făcut pauză, ca să mai răsuflu și ca să mă mai gîndesc ce să-i mai spun craiului. Acesta însă mi-a zis că acum știa destule și nu mai are nevoie de alte amănunte și că, dacă vreau, supușii lui mă vor duce iar acolo de unde m-au luat ; dacă însă doresc („căci văd bine ce curiozitate mare am pentru toate“ zicea el) să mai văd unele și altele din regatul său — ceea ce pentru pămînteni e lucru de-a mirare — pot s-o fac în toată voia, sub protecția sa. Cum am isprăvit de vizitat tot ce mă interesează, să vin iar la el să-mi dea un dar, de care voi fi mulțumit și cu care să mă duc sănătos acasă. Cînd a văzut însă că eu stau la gînduri, s-a adresat unora din apropiere și care voiau să se ducă tocmai în fundul Mării de Apus ¹ să aducă de-ale hranei și le-a zis :

¹ În original *Mare del Zur*, vechi nume spaniol al Oceanului Pacific (n.t.).

— Luati-l cu voi și aduceți-l degrabă aici, ca să-l trimit chiar azi înapoi pe pământ ! -

Zise apoi către mine :

— Între timp gîndește-te cu ce aș putea să te răsplătesc — dar ceva care să stea în puterea mea — pentru răspunsul tău, ca să-ți fie spre veșnică amintire sus, acolo, pe pământ !

Mă strecurai repede împreună cu silfii printr-o gaură mare, ca un tunel de cîteva sute de mîle, pînă ce ajunserăm pe fundul acelei mări liniștite. Acolo erau stînci colțuroase de corali mari cît stejarii noștri bătrîni, din care silfii recoltau hrana lor și anume părțile moi și încă necolorate, căci așa ceva mîncau ei. Mai erau acolo melci foarte mari (lați cît o ușă de șură), apoi perle cît pumnul, pe care le găteau în loc de ouă, și alte asemenea minunății marine, pe care nu le mai pot povesti. Pe fund zăceau împrăștiate pretutindeni smaralde, turcoaze, rubine, diamante, safire și alte pietre prețioase, cele mai multe mari cît pietrișul bolovănos de pe fundul riurilor. Ici și colo, pe ele, insule veșele, împodobite cu minunată vegetație marină și locuite de ciudate vietuitoare, unele tîrîtoare, altele mergînd, așa cum și pămîntul e locuit de oameni și de animale. Peștii însă, pe care-i vedeam, mari și mici, în nenumărate varietăți trecînd ca săgeata în jurul nostru, îmi aduceau aminte de păsările de pe uscat care se răsفătau în aer în timpul primăverilor și toamnelor. Pentru că era tocmai lună plină (soarele era deasupra orizontului, așa că la anti-

podul nostru era noapte, la europeni ziua), puteam să văd prin limpezimea apei luna și stelele ca și polul antarctic. M-am mirat foarte mult de acest lucru. Călăuza mea însă mi-a spus că, dacă am fi venit ziua, ar fi fost și mai minunat. Atunci s-ar fi văzut pînă la mari depărtări, căci pe fundul mării sînt munți și văi, și astea mult mai frumoase decît cele mai mîndre peisaje de pe uscat.

Cînd silfii și-au sfîrșit aprovizionarea, ne-am întors printr-un alt canal în centrul pămîntului. Pe drum le-am spus însoțitorilor mei că eu credeam că pămîntul e gol la mijloc și că în acel gol locuiesc pigmeii, care se învîrtesc împrejur ca la arie, așa ca să fie luminați de soare care, după părerea lui Aristarh¹ și Copernic², stă nemișcat pe cer. Au rîs cu poftă de această naivitate a mea și mi-au spus să mă lepăd de părerea asta, ca și de aceea a celor doi învățați. Mai bine să mă gîndesc la darul pe care să-l cer craiului lor.

Cînd ne-am întors, craiul se pregătea să stea la masă cu prinții lui. Nu erau pe masă vin sau băuturi spirtoase ; în schimb sorbeau perle, cum facem noi cîu ouăle crude sau fierte moi. În timpul acesta mă uitam cum soarele luminează un lac după-altul,

¹ Aristarh din Samos, matematician și astronom grec (în jurul lui 330 î.e.n.), care a prevestit teoria lui Copernic (n.t.).

² Copernic Nicolae (1473—1543), astronom din Thorn, emite teoria că soarele e în centrul sistemului planetar, contrar teoriei ptolemeice, că pămîntul ar fi acel centru (n.t.).

Iar razele lui străbăteau prin ele pînă în această îngrozitoare adîncime, ca prin niște fêrestre enorme, așa că silfii nu duceau niciodată lipsă de lumină. Unde însă canalele erau prea cotite, lumina era reflectată de către stînci de cristal, de diamante sau granate, astfel că ea pătrundea și aici.

Capitolul XVII

*Simplicius se-ntoarce iar pe uscat acum;
Făcîndu-și planuri multe, s-a rătăcit pe drum.*

Iată că se apropie acum și timpul plecării mele! Craiul îmi ceru să-i spun ce dar doresc. Atunci i-am răspuns că nu-mi poate face mai mare favoare decît dacă ar porunci să vină în curtea mea un bun izvor mineral medicinal.

— Numai atîta? se miră craiul. Am crezut că vrei cîteva smaralde mari din Marea Americană. Acum sînt încredințat că la voi, creștinii, nu există lăcomie!

Zicînd acestea, îmi întinse o piatră scînteietoare și adăugă:

— Ia-o cu tine! Oriunde o vei pune-o pe pămînt, piatra va căuta să vină iar în centrul pămîntului și să treacă prin straturile minerale cele mai potrivite, pînă ce ajunge iar aici la noi — și îți va trimite sus, în numele nostru, un minunat izvor mineral care are să-ți priască, așa după cum meriți, spunîndu-ne adevărul celor povestite!

După aceasta prințul lacului Mummelsee m-a luat în primire și m-a condus înapoi, pe drumul pe care am venit aici.

Drumul spre casă mi s-a părut mult mai lung decît la ducere ; asta și din pricina că aproape n-am vorbit nimic cu însoțitorul meu. Tot timpul mă gîndeam numai la izvorul mineral, unde să-l așez și cum să-l exploatez, ca să mă îmbogățesc. Plănuiam clădiri impunătoare, ca să pot storce cît mai mare chirie de la vizitatorii băilor. Mă gîndeam cum să mituiesc pe medici, ca să laude băile mele mai mult decît pe altele și să-mi trimită cît mai mulți pacienți bogați. Angajam deja în gînd argați șmecheri, bucătărese econoame, subrete atente, rîndași grijulii, administratori etc. Construiam și un parc în care să se plimbe oaspeții cu soțiile lor. Mă gîndeam să tipăresc și un prospect minunat cu vederi din stațiune, așa încît, citindu-l, bolnavii să se vindece pe jumătate. Mă mai gîndeam să-mi aduc toți copiii din Lippstadt, ca să învețe la mine ceva cumsecade, care să se po-trivească bine cu nevoile lor. Nu voiam însă de loc să-i fac băieși, deoarece intenționam să pun bolnavilor mai puțin ventuze pe spinările decît pe pungile lor.

Cu gîndurile acestea roze am ajuns iar la aer. Prințul silfilor m-a dus la țarm și hainele mele erau deja uscate. Însă giuvaerul pe care-l purtam la mine și pe care el mi-l dăduse la început a trebuit să-l restitui imediat, căci altfel m-aș fi înc-

cat în aer sau, ca să pot respira, trebuia să-mi
vîr iar capul în apă — căci acesta era efectul pie-
trei prețioase. După ce prințul a luat în primire
giuvaerul, ne-am despărțit ca niște oameni care
n-au să se mai vadă niciodată. Și-a plecat capul
și s-a coborît cu însoțitorii săi iar în adînc. Eu
însă pornii plin de bucurie spre casă, cu piatra pe
care mi-a dat-o craiul, ca și cînd aș fi dus cu mine
lină de aur din Colhida...

Din păcate, n-am fost atent, ca să-mi amintesc
drumul pe care mă condusesese *Knanul* la lac, așa
că m-am rătăcit în codrul cel uriaș. M-am tot dus,
cu gîndul mereu la izvorul meu, o bună postată de
drum, fără să-mi dau seama că am pierdut orice
orientare, și soarele apunea. Iată-mă, deodată, în
mijlocul unei regiuni sălbatice, neștiind încotro
s-o iau. Nici tu mîncare, nici tu arme, care mi-ar
fi făcut bune servicii noaptea.

Aveam o mîngîiere însă : piatra. Ea are să te
răsplătească pentru toate ostenele. Deci : răb-
dare ! Am luat-o la picior înainte, doar voi ieși eu
undeva. Dar m-a ajuns din urmă noaptea. E drept
că luna plină lumina mai abitir decît azi, în plină
zi, adîncul mării. Pe la miezul nopții numai ce
zăresc licărind un foc. M-am îndreptat într-acolo
și văzui cîțiva țărani pădurari, din aceia care se
ocupau cu strîngerea rășinii.

Cu toate că nu trebuie să te încrezi totdeauna
în asemenea oameni, nevoia mă sili să le vorbesc.
Ieșil, deci, din desiș și le zisei :

— Noapte bună, sau bună ziua, sau bună dimineața, sau bună seara, domnilor ! Spuneți-mi, vă rog, ce timp e, ca să vă pot saluta cum trebuie !

Pădurarii, cînd m-au văzut, au început să tremure de frică, și nu știau ce să-mi răspundă. Nu era de mirare : eu eram lungan, cum nu sînt mulți și apoi eram și îmbrăcat în negru, doliu după soția mea. Mai țineam în mîna și o bîță zdravănă de care mă sprijineam, ca un om sălbatic. Eram, deci, pentru ei o apariție înfricoșătoare.

— Cum ? — le zisei — nimeni nu vrea să-mi răspundă ?

Rămaseră încă un răstimp muți de uimire pînă ce, în fine, unul și-a venit în fire și a întrebă :

— *Wear ischt dan der Hair ?*¹

După aceste vorbe am înțeles că am de-a face cu șvabi, despre care se spune că-s cam bătuți cu leuca-n cap (deși pe nedrept). Le-am spus că sînt student rătăcitor, că vin tocmai din muntele zeiței Venus și am învățat o mulțime de minunate meșteșuguri.

— Oho ! zise cel mai bătrîn dintre ei — acum cred și eu, slavă Domnului !, că am să trăiesc vremea cînd se va face pace, pentru că au început să umble studenții călători !

¹ „Cine-i domnul ?“ (șvăbește).

Capitolul XVIII

*Simplicius găsește în loc neroditor
Izvorul sănătății și pleacă-n mare zor.*

Și așa s-a țesut pînza vorbirii ; iar ei au fost buni să mă poftescă la foc. Mi-au dat o coajă de pîine neagră cu brînză slabă de vacă, ceea ce mi-a prins tare bine. La urmă au început să se arate prietenoși și m-au rugat să le ghicesc, ca student rătăcitor ce eram. Cum mă pricepeam puțin la ghi-citul în palmă și la cunoașterea oamenilor după trăsăturile feței, am început să le boscorodesc, una după alta, tot felul de previziuni, ceea ce mi s-a părut că-i mulțumește. Voiam, de altfel, să mă pun și bine cu oamenii aceștia, cu care nu-mi era tocmai la îndemînă să stau. După asta doreau să mai afle și alte lucruri de la mine ; dar le-am făgăduit că am să le vorbesc a doua zi, fiind foarte obosit și rugîndu-i să mă lase să mă odihnesc puțin.

După ce, deci, am făcut pe țiganul cu ghiocul, m-am tras la o parte, mai mult ca să-i spionez

cam ce gîndesc decît ca să dorm (deși, zău, tare aș fi avut poftă să închid o leacă ochii !). Am început să sforăi și, cu cît sforăiam mai tare, cu atît și ei se agitau mai mult, adunîndu-se cap lîngă cap și întrebîndu-se cine aș putea fi oare. Să fiu cumva soldat ? Asta nu, căci purtam haine negre. Vreun burghez ? Nici asta, că prea eram departe de lume, singur și la un timp neobișnuit, aici în Mückenloch (așa se numea pădurea). La urmă ajunseră la părerea că sînt o calfă de meseriaș, care s-a rătăcit, sau poate și ceea ce am spus eu, student călător, pentru că știam așa de bine să ghicesc. Unul însă zise :

— Dar nu le-a știut pe toate. Poate e vreun soldat ticălos, care s-a îmbrăcat în altfel de straie, ca să spioneze unde ne sînt vitele și ce rîst avem aici, în pădure. Mai știi ? Dacă ar fi așa, l-am culca să uite să se mai scoale !

Altul îl contrazise. Eu ciuleam urechile și mă gîndeam că, dacă mă vor ataca acești cumetri, pe vreo trei din ei îi trimit pe lumea cealaltă, înainte de a mă ucide.

Pe cînd se sfătuiau ei astfel și eu eram îngrijorat, simții deodată udeală lîngă mine, ca și cînd cineva ar fi urinat în culcuș. Vai ! Vai ! Troia era pierdută și toate planurile mele s-au dus pe copcă, căci după miros am băgat de seamă, că era izvorul mineral care începuse să țîșnească. Și m-a cuprins o furie, că-mi venea să-nnebunesc și să

mă arunc singur asupra celor șase țărani. Sării în sus cu mîna pe ciomag și strigai :

— Ticăloșilor, după acest izvor care a țîșnit aici, pe locul pe care m-am culcat, puteți să vedeți cine sînt ! N-ar fi de mirare dacă, drept pedeapsă, v-aș trimite pe toți la dracu, pentru gîndurile voastre păcătoase !

Și mă stropsii atît de urît la ei că-i băgai în sperieți. Mi-am revenit însă repede, căci mi-am dat seama că am făcut o prostie. Mi-am zis : „Mai bine să pierzi izvorul decît viața, pe care desigur ai pune-o în cumpănă, dacă te-ai lua la hartă cu aceștia !” De aceea i-am îmbunat iar cu vorbe dulci, mai înainte ca ei să ia vreo hotărîre împotriva mea :

— Sculați-vă și gustați din acest minunat izvor tămăduitor, de care vă veți folosi nu numai voi, ci toți tăietorii de lemne și culegătorii de rășină. Și asta datorită numai mie !

Păreau că nu înțeleg nimic din vorbele mele și se uitau unii la alții ca proștii, pînă cînd au văzut că sînt treaz și că beau prima înghițitură din pălărie. Atunci se sculară de la foc, se uitară uimiți la minunea care se ivise, și gustară apa. În loc să-mi mulțumească însă, au început să înjure și să-mi spună că să mă fi dus mai bine aiurea cu izvorul ăsta, căci, dacă află stăpînul lor, atunci toată regiunea Dornenstett¹ va fi pusă la corvezi,

¹ Oraș în Württemberg (n.r.).

să facă drumuri, ceea ce va fi o nouă povară pe capul lor. Le-am obiectat :

— Dar și voi veți trage foloase, căci veți vinde pe preț mai bun găinile, ouăle, untul și altele.

Ei însă spuseră :

— Nu ! Nu ! Stăpînul va pune un logofăt. Numai el se va îmbogăți ; noi vom fi însă vitele de muncă, buni să facem drumurile, fără să avem nici cel mai mic folos !

La urmă se luară la hărță : doi voiau să aibă izvorul, patru însă îmi cerură să-l astup din nou, ceea ce, desigur, aș fi făcut și eu de-aș fi putut, neținînd socoteală dacă le convine sau nu treaba asta.

Cum se crăpă de ziuă și nu mai aveam ce face aici, și deoarce mă temeam că au să se ia de păr, le-am zis :

— Dacă nu vreți ca toate vacile din valea Bayersbrunn ¹ să dea lapte roșu cît timp va curge izvorul, atunci să-mi arătați numaidecît drumul spre Seebach ². Mi-au dat atunci doi însoțitori, căci unul singur se temea să meargă cu mine.

Tot ținutul acesta era neroditor și nu producea decît cucuruzi de brad ; cu toate acestea l-aș fi blestemat să fie și mai sărac, căci aici mi-am pierdut frumoasele speranțe. Am mers tăcut

¹ Sat din Württemberg (n.r.).

² Sat la sud de Mummelsee (n.r.).

cu cei doi călăuzi pînă în vîrful muntelui, de unde ușor mă puteam orienta. La despărțire le-am zis :

— Oameni buni, ~~ati~~ putea avea frumoase foloase de pe urma izvorului, dacă v-ați duce la autorități să le spuneți. V-ar da desigur bună răsplată, căci prințul l-ar putea exploata spre folosul și podoaba întregii țări.

Ei însă îmi spuseră :

— Ce, sîntem nebuni să ne împletim singuri biciul pentru șezuturile noastre ? Să te fi luat dracul cu izvorul tău ; ai auzit doară că nu vrem să-l avem !

Le-am răspuns :

— Nătingilor ! Strămoșii voștri mai cuvioși erau așa de credincioși prințului lor, încît el se măgulea că poate să-și pună capul în poala oricărui supus al său ; iar voi, nenorociților, de teama unei munci ușoare, care cu timpul vă va aduce și vouă și urmașilor voștri mare folos, înșelați pe prinț și pe mulți sărmani bolnavi cu izvorul acesta. Ce, muriți dacă veți munci cîteva ore ?

— Cum ? spuseră ei. Mai degrabă te omorîm acum, pe loc, ca să nu știe nimeni de izvorul tău blestemat !

Le-am strigat :

— Bandiților, pentru treaba asta ar trebui să fiți mai mulți !

Și învîrtii ciomagul deasupra capetelor lor așa de amenințător, că și-au luat tălpășița iute de tot. Seara am ajuns rupt de oboseală iar acasă și am văzut că s-au adevărit aidoama spusele *Knanului* meu, că din pelerinajul la Mummelsee n-am să mă aleg decît cu picioare obosite și nu voi avea decît întoarcerea în locul dusului.

Capitolul XIX

*Simplicius înclină spre marii cărturari ;
Vorbește despre secta baptiștilor maghiari.*

Acasă, am dus o viață foarte retrasă. Cea mai mare bucurie și desfătare era să citesc. Mi-am procurat multe cărți, mai ales de acelea care cereau mai adâncă gândire. Mă săturasem de știința gramaticilor, de asemenea și de aritmetică ; iar de muzică fugeam ca de ciumă, așa că mi-am făcut praf lăuta. De matematică și geometrie m-am folosit numai ca prin ele să ajung la astronomie și de la ea la astrologie. O bucată de vreme m-am ținut de acestea două din urmă ; dar le-am găsit mai târziu și pe ele nesigure și false. Atunci m-am îndreptat spre știința lui Raymundus Lullus¹, alchimia, dar am găsit și aici mult behăit și puțină lînă și am lăsat-o, ca înșelătoare, în plata

¹ *Raimundus Lullus* (1235—1315) — scolastic și alchimist, autorul unei lucrări enciclopedice, intitulată *Ars magna* (n.t.).

Domnului. Atunci m-am îndreptat spre Cabbala¹ și hieroglificele egiptene ; dar am ajuns la convingerea că dintre toate științele și artele nici una nu e mai bună ca teologia, dacă prin ea ajungi să iubești pe Dumnezeu și să-i slujești lui. Conducându-mă după învățăturile ei, mi-am făurit pentru oameni un fel de a trăi care firește se potrivea mai mult pentru îngeri decît pentru ei. Mă gîndeam că ar fi bine să se întemeieze o societate umană din bărbați și femei, căsătoriți și necăsătoriți, care să se silească, după pilda baptiștilor — sub un conducător înțelept — să-și cîștige cele necesare vieții prin munca mîinilor ; iar timpul liber să-l consacre laudei și slujirii lui Dumnezeu și fericirii sufletului lor. Am văzut astfel de viață la baptiștii din Ungaria, așa că m-aș fi alăturat de bună voie acestei credințe, dacă n-ar avea în ea unele idei eretice. Altfel aș socoti felul lor de viață drept cel mai fericit din toată lumea, căci trăiesc exact așa, cum Iosephus și alții descriu pe esseii² evrei. Aveau mari proprietăți și hrană din belșug, dar nu erau de loc risipitori. Nu existau la ei blesteme, nemulțumire, nerăbdare, ba, mai mult ; nu rosteau un cuvînt de prisos. Meseriașii lucrau în atelierele lor, ca și cînd ar fi lucrat în acord ; educatorii creșteau tineretul, ca pe copiii lor. Nicăieri n-am vă-

¹ Știință mistică secretă, bazată pe numere (n.t.).

² Esei sau essenii — comunitate evreească de pustinici, care a dăinuit din secolul II î.e.n. pînă în secolul IV e.n. Despre ei a scris Iosephus Flavius, istoric evreu din secolul I, lucrările lui fiind redactate în limba greacă (n.t.).

zut amestecați bărbații cu femeile, ci fiecare își avea locul său deosebit de muncă. În odăi separate erau lehuzele, bine îngrijite (împreună cu copiii) de tovarășele lor. În săli spațioase nu erau decît leagăne de sugari, îngrijiți atent de femei special pregătite : așa că mamele nu aveau altceva de făcut decît să dea pruncilor, la timp potrivit, sîinii plini de lapte. Apoi am mai văzut femei la tors, peste o sută de mașinuțe de tors într-o cameră. Își împărțeau femeile muncă în mod ordonat : una era spălătoreasă, alta făcea paturile, a treia îngrijea de vite, a patra spăla vasele, a cincea servea la masă, iar a șasea avea în grijă rufăria. Și bărbații vîrstnici și tineri își aveau ocupațiile lor bine știute. Fiecare bolnav și bolnavă își avea îngrijitorul și îngrijitoarea lui — iar pentru toți erau un medic și un farmacist. Am constatat însă că prin felul sănătos de viață și prin ordinea care domnea, rar se îmbolnăvea cineva ; de aceea am văzut printre ei cîte un bătrîn sănătos și fericit, avînd vîrstă mare, cum rar am întîlnit în altă parte. Aveau ore regulate de mîncare și de culcare ; dar n-aveau timp pentru jocuri de noroc sau plimbări. Tineretul se plimba însă cîte o oră cu profesorul lor, din motive de sănătate. În timpul liber se rugau sau cîntau cîntece religioase. N-am văzut minie, invidie, răzbunare, dușmănie, griji pentru cele pămîntesti, îngîmfare, căință.

Pe scurt : totul se petrecea în cea mai perfectă armonie spre cîntea neamului omenesc și lauda

divinității. Bărbatul nu-și vedea femeia decît cînd se ducea cu ea, la ora hotărîtă, la culcare. În camera de culcare nu se găsea decît patul făcut, oala de noapte, cana cu apă și prosopul alb, ca să se culce curați pe mîini și să se poată scula dimineața, să meargă la muncă. Toți bapțiștii se numeau între ei frați și surori, fără ca în această familiaritate să fie ceva necast. O astfel de viață, cîm o duceau acești eretici bapțiști, mi-ar fi plăcut s-o duc și eu, căci o socoteam mai bună decît cea mănăstirească și, dacă aș fi izbutit să mi-o fac astfel, aș fi fost un nou Dominic ¹sau Francisc ².

Adesea încă îmi ziceam ; „Prostule, ce-ți pasă de alți oameni ? Fă-te capuțin, căci și așa femeile nu mai sînt pentru tine !“

În cele din urmă îmi spuneam iarăși : „Mîine nu mai ești ca astăzi. Astăzi înclini spre castitate, mîine poți însă iar să faci cu ochiul femeilor.“

Gînduri de-acestea mă frămîntau mereu. Uneori îmi venea să dau toată gospodăria mea unei astfel de societăți creștinești, numai să mă primească și pe mine în sînul ei ; dar *Knanul* meu mi-a profețit că nu voi putea înfiripa aici niciodată o astfel de comunitate.

¹ *Dominicus* (1170—1221) — întemeietorul ordinului dominicanilor (n.t.).

² *Francisc din Assisi* (1182—1226) — predicator ambulant, întemeie ordinul călugărilor cerșetori, zis al franciscanilor sau minoriților (n.t.).

• Capitolul XX

*Simplicius își lasă a sa gospodărie ;
Spre Moscova pornește într-o călătorie.*

În toamna acestui an s-au apropiat trupele franceze, suedeze și hesse de ținutul nostru, venind ca să se refacă ; dar în același timp să blocheze și orașul imperial Offenburg¹ din vecinătate, care a fost întemeiat de un rege englez și numit după numele lui. S-au refugiat toți cu cățel și purcel și cu tot ce aveau mai de preț, în codrii cei mai înalți. Am făcut și eu ca și vecinii, părăsindu-mi casa în care s-a așezat un colonel suedez reformat. Acesta găsi în camera mea de lucru câteva cărți pe care nu le-am putut lua în grabă. Printre ele erau cărți de matematică și geometrie precum și de știința fortificației — de care se ocupă numai inginerii, așa că el a putut vedea că nu

¹ Oraș în Baden, devenit la 1289 oraș imperial datorită lui Rudolf I. După o legendă discutabilă, Offenburg ar fi fost întemeiat în jurul anului 600 de un rege englez pe nume Offo (n.t.).

este încartiruit la un țăran obișnuit. A întrebat de mine, arătându-și dorința să mă cunoască și atît prin vorba politicoasă, cît și prin amenințări, mă făcu să mă duc la el, adică la mine acasă. Mă trată foarte politicos și porunci oamenilor săi să nu-mi facă pagube inutile. Prin purtarea aceasta prietenească a izbutit să mă facă să-i povestesc toate împrejurările vieții mele, neamul și origina mea. De aceea s-a mirat că locuiesc aici, între țărani, acum, în timp de război și să văd cum altul își leagă calul de parul meu, în loc să-mi leg eu calul de parul altuia. Ar trebui — îmi vorbi el — să-mi încing iar spada și să nu-mi pun sub obroc darurile cu care m-a înzestrat Dumnezeu. Dacă aș intra în serviciul suedezilor, talentele și cunoștințele mele în ceea ce privește știința militară m-ar duce departe. La vorbele acestea ademenitoare m-am arătat rece, spunîndu-i că înaintarea cuiva e foarte îndepărtată, dacă n-are prieteni care să-l sprijine. El mi-a răspuns că însușirile mele îmi vor aduce și prieteni și avansare. Apoi — continuă el — nu se îndoiește că voi întilni rude în armata principală suedeză, care să aibă influență, căci e informat că în această armată se găsesc mulți nobili scoțieni. Apoi îmi mai spuse că Torstensohn¹ i-a făgăduit un regiment. Dacă se ține de cuvînt — și n-are motiv

¹ *Torstensohn Lennart* (1603—1651) — mareșal suedez, în războiul de 30 de ani (n.t.).

să se îndoiască de acest lucru — mă va face îndată locotenent-colonelul său.

Mi-a cam lăsat gura apă și pentru că speranța de pace era foarte îndepărtată și deci mă așteptam la încartiruiți și ruina totală a gospodăriei mele, m-am hotărât în cele din urmă să-i urmez sfatul și i-am făgăduit să merg cu el, dacă-și ține făgăduiala și-mi dă postul de locotenent-colonel în viitorul său regiment.

Și astfel s-a încheiat târgul! Am trimis după *Knanul* meu, care se afla cu toate vitele în Bayrischbrunn. I-am făcut acte, că-i las lui și femeii lui curtea în deplină proprietate, cu condiția ca după moartea lui să-l moștenească bastardul meu *Simplicius* (acela care mi-a fost pus pe prag), deoarece nu există moștenitori legitimi. Apoi mi-am luat calul, banii și giuvaericele pe care le mai aveam. După ce am sfârșit toate acestea și am dat dispoziții pentru educația fiului meu nelegitim *Simplicius*, ridicându-se brusc blocada orașului *Offenburg*, a trebuit să mergem la grosul armatei mai repede decât se aștepta colonelul și cu mine. Am avut slujba de intendent pe lângă colonel și l-am ținut bine atît pe el cît și caii și toată gospodăria sa... din furt și jaf, care pe limba soldățească se chema a *furaja*.

Făgăduielile lui *Torstensohn* însă — cu care se fălise colonelul meu așa de mult — s-au dovedit că nu sînt atît de temeinice, precum voise el să

le înfățișeze. Dimpotrivă, mi se părea că acesta îl privește de sus pe colonel.

— Ah, zise el, se vede că vreo canalie m-a lucrat la generalitate. Atunci n-am să mai stau multă vreme pe-aici.

Temîndu-se însă că nu mai voi avea răbdare să aștept, mi-a spus că a primit scrisori din Letonia, de unde e originar, să recruteze un regiment și a stăruit pe lângă mine să fac pregătiri cu el la Wismar și de acolo să plecăm în Lituania; dar și aceasta a fost o beșică de săpun, căci el nu putea recruta un regiment, deoarece era nobil scăpătat și ce brumă de avere avea, era zestrea nevestei sale. Așa că a terminat-o și cu Lituania.

Dar cînd e omul prost, nu se oprește la o singură prostie: deși m-am lăsat amăgit de două ori, iată, am căzut în capcană și a treia oară! Mi-a arătat o scrisoare din Moscova, în care i se propunea — după spusele lui — o înaltă funcție militară. Cel puțin așa mi-a tradus el în nemțește și mai adăugă: ai o plată bună. Deoarece pleca și cu femeia și copiii, mi-am zis că doar nu se duce de florile mărilor acolo. De aceea am pornit și eu cu el, mai ales că nu aveam nici bani, nici vreun prilej să mă întorc în Germania. Cînd am trecut granița rusească și am întîlnit de mai multe ori soldați, dar, mai ales, ofițeri germani scoși din armată, a început să-mi fie frică și i-am spus colonelului:

— Ce dracu ne facem ? Fugim de unde e război și mergem unde e pace și soldații sînt liberați ?

Colonelul însă m-a tot amăgit cu vorbe bune, spunîndu-mi să-l las pe el să se îngrijească, deoarece știe mai bine decît mine și decît acești militari, care nu sînt de nici o ispravă.

Cînd am ajuns în Moscova, am văzut c-am sferclit-o ! Colonelul meu trata, e drept, zilnic cu oameni mari ; dar mai mult cu mitropoliții decît cu cnejii. Tîrgul ăsta popesc îmi dădea multă bătaie de cap, deși nu bănuiam ce urmărește. În cele din urmă îmi dezvălui că nu mai e nimic de făcut cu cele războinice și conștiința lui îl îndeamnă să treacă la religia ortodoxă. Sfatul său prietenesc este să fac și eu așijderea, căci și așa nu mă mai poate ajuta precum mi-a făgăduit. Mi-a mai spus că majestatea sa țarul are relații bune despre persoana mea, despre aptitudinile mele și că, dacă mă supun, mă face cavaler și-mi dă o moșie frumoasă cu numeroși iobagi. Mai adăugă că nu pot refuza această avantajoasă ofertă, întrucît e mai cuminte să ai într-un monarh așa de mare un stăpîn binevoitor decît unul nefavorabil. Am rămas înmărmurit față de asemenea propunere, neștiind de loc ce să răspund. Dacă aș fi fost cu colonelul în alt loc decît aici, i-aș fi dat răspuns să-l simtă, nu să-l audă ; aici însă a trebuit să înghit și să vorbesc mai dulce. I-am răspuns, cînd m-am desmeticit, că am venit să-l slujesc pe țar ca soldat, pentru care scop m-a și

adus aici domnul colonel. Dacă însă majestatea sa nu are nevoie de serviciile mele, n-am ce face, și nici nu pot să-i aduc vreun reproș, de vreme ce nu el m-a chemat. Mă onorează foarte mult grația ce-mi face, dar, cu tot respectul, nu-i pot primi oferta, deoarece deocamdată nu sînt hotărît să-mi schimb credința religioasă. Doresc numai să mi se îngăduie posibilitatea de a mă întoarce în Pădurea Neagră la curtea mea țărănească, pentru ca să nu mai stingheresc pe nimeni cu vreo cerere. La aceasta el mi-a răspuns :

— *Domnul* face cum crede, dar am socotit că, dacă Dumnezeu și norocul îi surîd, ar trebui să le fie recunoscător. Dacă însă *domnul* nu dorește să fie ajutat și refuză să trăiască bine, ca un prinț, atunci eu pot spune că m-am achitat față de *domnia* sa, făcînd pentru *domnul* tot ce a stat în puterile mele.

Spunînd acestea, se înclină adînc și plecă, lăsîndu-mă năuc, fără să-mi dea voie măcar să-l conduc pînă la ușă. Cum ședeam așa perplex și mă gîndeam la situația mea, auzii huruit de trăsură în fața locuinței noastre. Mă uitai pe fereastră : erau două trăsură rusești. Bunul meu colonel se urcă într-una ; iar doamna colonel cu fetele ei în cealaltă. Erau echipajele marelui duce cu valetii în livrele. Erau și cîțiva clerici acolo, care îi salutau respectuos.

Capitolul XXI.

*Simplicius ajunge-să facă praf de pușcă;
Un prinț-tătar țărina, din vina lui, o mușcă.*

Din ziua aceasta am fost păzit, ce-i drept, în mod discret, nu pe față, de streliți¹, fără ca eu să fi știut. Pe colonel și familia lui nu i-am mai văzut de-atunci. Am căutat să cunosc germani și am făcut cunoștință cu unii care trăiau în Moscova ca negustori și meseriași și de la care am căpătat sfaturi prietenești, arătându-mi cum aș putea pleca în Germania. Când însă am aflat că țarul vrea să mă păstreze, au amuțit, ba au început și să mă ocolească. Mi-a fost greu chiar să găsesc gazdă. Acum era vorba numai de persoana mea, calul cu tot tacîmul său îl vîndusem deja. Descususem mereu, azi un ducat, mâine altul din hainele mele. În cele din urmă începui să-mi vînd înelele și alte giuvaeruri, ca să pot trăi, pînă voi găsi prilej de întoarcere acasă. Trecu așa

¹ Soldați din garda personală a țarului (sec. XVI și XVII) desființată de țarul Petru cel Mare (n.l.).

un sfert de an, în care timp colonelul cu familia lui s-au făcut ortodocși și a căpătat o respectabilă moșie cu mulți iobagi pe ea.

Țarul tocmai dăduse un ucaz potrivit căruia nici un băștinaș sau străin nu mai putea să trăiască fără să lucreze. Și asta sub aspră pedeapsă — pentru că acești trîntori luau pîinea de la gura celor care munceau. Care străin nu vrea să lucreze, trebuie să părăsească țara în timp de o lună, iar orașul în 24 de ore. Ca urmare la acest ucaz, ne-am adunat vreo cincizeci dintre germani, cu gîndul să pornim prin Podolia spre casă. N-am apucat să pornim bine, cam două ore de drum departe de capitală, că am fost și ajunși din urmă de călăreți ruși, care ne-au spus că majestatea sa țarul a fost foarte neplăcut impresionat că ne-am adunat în număr așa de mare și că în mod clandestin trecem așa, ca vodă prin lobodă, fără pașaport prin țara sa — delict pe care l-ar putea pedepsi cu deportarea în Siberia. A trebuit, deci, să ne întoarcem. Pe drum comandantul trupei mi-a spus hotărît că țarul nu mă lasă să plec din țară. Sfatul său prietenesc ar fi să mă supun voinței sale serenissime, să trec la ortodoxism, după pilda colonelului, și să nu disprețuiesc moșia și titlul de noblețe. Dacă refuz aceasta și nu vreau să trăiesc în Rusia ca nobil, atunci va trebui să slujesc ca simplu argat și nu i se poate lua în nume de rău majestății sale țarului că nu vrea să-l lase să plece din țară pe un bărbat atît de experimentat, cum

aş fi eu, după descrierea colonelului. Am încercat atunci să mă fac mititel, spunînd că domnul colonel exagerează ştiinţa, priceperea şi calităţile mele, atribuindu-mi din acestea mult mai mult decît posed. Dacă însă cu modestele mele calităţi aş putea fi de folos majestăţii sale ţarului şi naţiunii ruse, fără să-mi schimb credinţa religioasă şi deci să-mi împovărez conştiinţa, atunci mă voi strădui din toate puterile să-l servesc.

Am fost apoi despărţit de ceilalţi şi găzduit la un negustor mare, unde eram păzit acum pe faţă ; dar tratat cu mîncăruri minunate şi băuturi delicioase trimise de Curte. Zilnic mă vizitau diferite persoane, care mă invitau ca oaspe în casa lor. Îndeosebi unul, căruia se vede că-i fusesem în special recomandat, venea zilnic să mă viziteze, vorbindu-mi foarte prieteneşte, căci învăţasem şi eu în acest răstimp destul de bine ruseşte. Îmi vorbea mai ales despre mecanică şi maşini de război, despre fortificaţii, artilerie şi alte asemenea chestiuni militare.

După ce însă încercase de cîteva ori pe departe, aşa, cum se spune : bate şaua să priceapă iapa ! să mă convingă să trec la credinţa ortodoxă şi a înţeles împotrivirea mea, atunci mi-a cerut ca cel puţin să împărtăşesc ceva din ştiinţa mea în folosul ţarului naţiunii ruseşti, ceea ce desigur îmi va fi generos răsplătit. I-am răspuns că am dorit totdeauna să slujesc pe majestatea sa, căci doară de aceea am şi venit aici, şi că nutresc şi acum această

dorință, deși bag de seamă că sînt ținut ca prizonier.

— Asta nu, domnul meu ! răspunse el. Majestatea sa vă apreciază și nu vrea să se lipsească de persoana dumneavoastră !

— Atunci, am zis eu, de ce sînt supravegheat ?

— Ei, zise el, din precauție, ca să nu vi se întîmple ceva !

Cînd a auzit oferta mea, mi-a spus că țarul dorește să se exploreze salpetru în țara sa și să se fabrice praf de pușcă din el și, cum aici în țară nu aveau specialiști pentru aceasta, i-aș face mare serviciu, dacă aș lua în mînă această lucrare. Că oameni și mijloace în acest scop am să capăt cît vreau și că mă roagă foarte prietenește, în chiar interesul meu, să nu dau cu piciorul la așa propunere îmbietoare, deoarece, după informații sigure, ~~ma~~ **mă** pricep minunat la asemenea treburi.

I-am răspuns :

— Repet că vreau să-l servesc pe Majestatea sa în tot ce pot, numai să rămîn la religia mea, atîta cer ; altfel îmi voi da toată silința să-i îndeplinesc porunca.

La vorbele acestea rusul, care făcea parte din cercurile cele mai distinse, a fost foarte bucuros și a ciocnit cu mine mai multe pahare decît ar fi făcut-o un neamț.

A doua zi veniră la mine doi ruși cu un interpret, ca să încheie o înțelegere definitivă și-mi aduseră un splendid costum rusesc, ca dar din

partea țarului. După cîteva zile am și început să caut salpetru și să învăț pe rușii, care-mi erau de ajutor, cum să separe salpetrul de pămînt și să-l curețe de impurități. Apoi mai făcut planurile unei pulberării și pe alți ruși îi învățai cum să scoată cărbuni speciali pentru praful de pușcă. Și așa, avînd oameni silitori și deștepți, fabrica-
răm în scurtă vreme o cantitate considerabilă atît praf fin pentru vinat, cît și de cel grăunțos. Mină de lucru aveam din belșug, adăugînd și pe servitorii mei personali care mă îngrijeau, dar, mai bine spus, mă supravegheau.

Cînd eram în toiul lucrului, iată că vine la mine mult pomenitul colonel, în costum rusesc și cu o suită strălucită. Fără îndoială că voia să mă uimească prin acest fapt, ca să mă hotărască să trec la ortodoxism; eu însă nu m-am lăsat impresionat, deoarece știam bine că acest costum era din garderoba țaristă și era numai împrumutat, ca să fac zîmbre văzîndu-l, căci așa se cam obișnuia la curtea țarului.

Și, ca să vedeți că așa este, am să dau cititorului pildă din propria-mi experiență. Într-o zi, m-am dus ca de obicei la pulberăria care era afară din Moscova, pe malul râului, și dădeam tocmai oame-
nilor instrucții ce să lucreze a doua zi, cînd auzii deodată dîndu-se alarmă, pentru că năvăli-
seră tătarii. Erau cam 100.000 de călăreți și se găseau deja la 4 mile depărtare, prădînd totul în calea lor și înaintînd spre capitală. A trebuit

să plec iute cu toți oamenii mei la curte, unde am fost echipați din cap pînă-n picioare. Mie mi s-a dat, în loc de cuirasă, o platoșe din mătase tighelată, care oprea săgețile, dar nu rezista, desigur, gloanțelor. Am mai primit cizme, pîteni și un coif strălucitor, princiar, cu penaj de erodiu; apoi o sabie ascuțită că puteai tăia firul de păr, dacă-l suflai pe gura ei, avînd minerul aurit și încrustat cu pietre prețioase. Mi-au dat apoi un cal din grajdurile țarului, cum n-am mai văzut în viața mea, necum să fi călărit așa exemplar. Costumul meu și friul, șaua și tot tacîmul de călărie sclipeau de aur, argint, pietre scumpe și perle. La urmă primii și un buzdugan de oțel, care lucea ca oglinda și era așa de bine făcut și de greu, că dacă dădeam cuiva o lovitură cu el, rămînea mort pe loc. Nici țarul nu putea fi mai bine echipat. În urma mea călărea stegarul avînd un stindard alb pe care era zugrăvit un vultur cu două capete. După steagul acesta se aduna o mulțime de luptători. Ieseau din toate colțurile, parcă ningeă cu ei, așa că în decurs de două ore număram 40.000 cai și după 4 ore numărul luptătorilor se ridică la 60.000. Pornirăm împotriva tătarilor. La fiecare sfert de oră îmi venea, din partea marelui duce, alt ordin care, de fapt, cuprindea cam același lucru: să mă arăt azi ca soldat viteaz, așa cum îmi mergea renumele, pentru ca și Majestatea sa să se convingă de aceasta și să mă recunoască în această calitate. În fiecare clipă se mărea armata

noastră, fără ca, în graba cu care înaintam, să pot ști cine comandă armata și cine conduce lupta.

Nu vreau să zăbovesc prea mult asupra acestei bătălii, căci, în definitiv, nu interesează prea mult povestirea aceasta a mea. Atîta spun, că i-am lovit pe tătari într-un talveg. Caii lor erau obosiți de drum lung și împovărați peste măsură cu pradă. Nu se așteptau la atacul care venea din toate părțile și cu o furie atît de mare, încît de la prima izbitură i-am împrăștiat în toate vînturile. La atac strigam celor care mă urmau, pe rusește : „Ei bine, fiecare să ucidă ca mine !“

Ceilalți strigară la fel. Mă năpustii cu dîrlogii slobozi asupra dușmanilor și crăpai în două capul primului care-mi ieșise înainte și care se nimerise a fi un prinț tătăresc, un Mirsa. Creierul său se lipise de buzdugan. Rușii luptau eroic, urmîndu-mi pilda, așa încît tătarii n-au putut rezista și au luat-o la fugă îngroziți. Loveam ca un furi-bund sau ca unul care caută într-adins moartea și n-o poate găsi. Loveam tot ce întîlneam în cale, fără alegere. Luptătorii, dați mie de țar, se țineau strîns de mine, așa că aveam spatele acoperit. Zburau săgețile prin văzduh ca albinele cînd roiesc și una mi se înfipse în braț, căci sumesese mîne-cile, ca să pot lovi nestingherit cu spada și buzduganul. Era un măcel grozav. Mai înainte de a primi săgeata, eram voios. Îmi rîdea inima, urmărind atîta vărsare de sînge, dar cînd mi-am văzut propriul sînge, rîsul s-a schimbat în furie nebună.

Tocmai cînd dușmanii cei feroci o luaseră la sănătoasa, cîțiva cneji îmi aduseră porunca țarului să-i raporteze despre victorie. M-am întors deci cu un pilc de o sută de călăreți. Călăream prin mijlocul orașului, îndreptîndu-ne spre palatul țarului și pe drum eram salutați de mulțime cu ovații îndelungate. După ce am raportat despre bătălie (deși marele duce cunoștea bine cum a decurs lupta), a trebuit să dezbrac costumul cel strălucit. A mers iar în garderoba țaristă, deși era pătat de sînge, ca și harnașamentul. Credeam că-mi va fi lăsat drept răsplată pentru purtarea mea cavaleriească. Mi-a părut rău mai ales de cal. Din această întîmplare am putut să deduc cam același lucru și despre strălucitul costum al colonelului meu : marfă de împrumut, care (ca toate averile din Rusia) era proprietatea țarului.

Capitolul XXII

*Simplicius ne spune pe ce drum ocolit
Putut-a să se ntoarcă la Knanul său tubit.*

Tot timpul cît am așteptat să mi se vindece rana, am fost îngrijit ca un prinț, deși nu era nimic grav. Eram îmbrăcat într-o blană scumpă de samur și în viața mea n-am avut mîncări mai gustoase și alese. Dar... aceasta a și fost răsplata mea, afară de lauda țarului, care și ea mi-a fost amărită din cauza invidiei unor cneji.

După ce m-am vindecat, am fost trimis pe Volga în jos la Astrahan, ca să construiesc și acolo, ca la Moscova, o pulberărie, deoarece era cu neputință să se aprovizioneze toate fortărețele de graniță cu pulbere bună și proaspătă numai din Moscova. Am făcut-o bucuros, deoarece mi se făgăduise că țarul, după ce voi sfîrși lucrarea, mă va trimite în Olanda, ca de acolo să iau drumul spre casă. De asemenea mi s-a făgăduit și o bună sumă de bani, potrivit meritelor mele și mai ales potrivit cu situația

Majestății sale. Dar vîntul răstoarnă adesea speranțele noastre, ca pe-o cîrpă.

Guvernatorul Astrahanului m-a primit așa de pompos, ca și cînd aș fi fost eu țarul și în curînd pusei pulberăria pe picioare. Muniția veche — care nu mai făcea două parale — o transformai, așa cum tinichigiul topește linguri noi din zinc vechi. Rușii mă socoteau de aceea cînd vrăjitor, cînd profet sau sfînt nou. Unii mă comparau cu Empedocle sau cu Gorgias din Leontini ¹.

Cînd eram iar cufundat în lucru într-o pulberărie în afara fortăreței, am fost prins de o ceată de tătari. Aceștia m-au dus, împreună cu alții, departe, în țara lor. Acolo am văzut planta Boramet ², și chiar am mîncat din ea. Acei care m-au răpit, m-au schimbat pe mărfuri chinezești, dîndu-mă tătarilor din Niuchiș, care la rîndul lor m-au dăruit regelui Coreei — cu care tocmai făcuseră armistițiu — ca un dar deosebit. Acolo am fost ținut la mare preț, pentru că nimeni nu cunoștea că mine scrima cu sabia și l-am învățat pe rege cum, cu pușca pe umăr și cu spatele întors către țintă, totuși să lovească centrul negru al ei, lucru pentru care, la rugămintea mea preasupusă, mi-a adus libertatea. Atunci am plecat prin Japonia spre Macao la portughezi, care nu se interesau de mine, așa că umblam ca o oaie rătăcită. Acolo, pe neașteptate, m-au răpit niște pirați turci și, după ce m-au ți-

¹ Filozof grec din secolul al V-lea î.e.n. (n.r.).

² Plantă fantastică, de mărimea unei oi (n.t.).

nut un an întreg la niște popoare ciudate, străine, care locuiau insulele răsăritene ale Indiei, m-au vîndut unor negustori din Alexandria din Egipt. Ei m-au dus, împreună cu mărfurile lor, la Constantinopol și, pentru că sultanul tocmai pregătea niște galere împotriva venețienilor și avea lipsă de vislitori, mulți negustori turci au trebuit să-și dea sclavii lor creștini, firește, în schimbul unei sume mari. Printre aceștia mă afluam și eu, om tînăr și voinic. Așa a trebuit să învăț să vislesc ; dar sclavia aceasta neagră n-a ținut mai mult de două luni, căci galera noastră a fost învinsă în Levant cavale-rește de venețieni și atît eu, cît și tovarășii mei am scăpat din stăpînirea turcilor. Cînd corabia a ajuns în Veneția încărcată cu pradă bogată și cu unii turci fruntași, luați prizonieri, am fost eliberat. Voind să mă duc la Roma și Loretto în pelerinaj, ca să văd aceste localități și să mulțumesc lui Dumnezeu pentru eliberarea mea, am obținut ușor pașaport. Am căpătat apoi de la niște oameni cumsecade, mai ales germani, o subvenție bunicică, așa că am putut să plec îmbrăcat în haină lungă de pelerin.

Luai cel mai scurt drum spre Roma, unde mi-am mers destul de bine, cerșind de la mic și mare. După o ședere de șase săptămîni m-am dus cu alți pelerini germani și elvețieni, care și ei plecau pe la casele lor, la Loretto. De acolo, peste San Gotthard, trecînd prin Elveția, am ajuns iar în Pădurea Neagră la *Knanul* meu care, în lipsa mea, a văzut

de gospodărie. N-am adus altceva acasă, din toată peregrinarea mea prin lume, decât barba cea lungă, care îmi crescuse printre străini.

De trei ani și câteva luni fusesem plecat. În acest timp am cutreierat câteva mări și am văzut multe noroade, de la care am avut mai mult rău decât bine. Între timp se încheiase pacea germană, așa că puteam de aici înainte să trăiesc liniștit la *Knanul* meu. L-am lăsat pe el mai departe să vadă de gospodărie, iar eu m-am pus pe citit, găsind în cărți plăcută zăbavă și bună desfătare.

Capitolul XXIII

*Simplicius deplînge trecutu-i blestemat
Și iar spre pocăință se-arată înclinat.*

Între altele am citit odată cum oracolul lui Apolo a răspuns trimișilor romani, cînd l-au întrebat ce să facă pentru ca supușii lor să fie cîrmuiți în pace : *Nosce te ipsum !* Adică : Să te cunoști pe tine însuși ! Mi-am gîndit mult la vorbele acestea, și pentru că aveam răgaz, mi-am perindat pe dinaintea ochilor minții toată viața mea trecută, dorind să-mi dau seama despre ea. Atunci mi-am zis : „Viața ta n-a fost viață, ci moarte. Zilele tale ? Umbră întunecată. Anii tăi ? Un greu coșmar. Plăcerile tale ? Păcate grele. Tineretea ta ? Fantezie, iar bunăstarea ta comoară de alchimist, care zboară pe horn și te părăsește, mai înainte de a-ți da seama. Ai trecut prin multe primejdii, umblînd în războaie, căutîndu-le și ai avut după urma lor și mult noroc, dar și destul nenoroc, căci ai fost cînd sus, cînd jos, cînd mare, cînd mic, cînd bogat, cînd

sărac, cînd vesel, cînd mîhnit, cînd iubit, cînd urît, cînd cinstit, cînd disprețuit. Dar acum, bietul meu sufleteț, ce-ai adus acasă din toată călătoria aceasta lungă ? Iată-ți cîștigul : în avere sînt sărac, inima mi-i împovărată de griji, sînt prea sleit ca să mai fac vreun bine, prea leneș și stricat ; dar ceea ce e mai rău din toate, este conștiința mea încărcată și înfricoșată, căci sînt mînjit de multe păcate. Mă simt scîrbos și nesuferit. Trupul mi-i obosit, mintea zăpăcită, curătenia sufletului pierdută, tinerețea, anii cei mai buni ai ei, s-au scurs zadarnic. Nu mă mai bucură nimic, am ajuns să fiu însumi dușmanul meu. Cînd am plecat în lume, după moartea tatălui — ușoară fie-i țărîna ! — am fost prostănac, dar curat, sincer și cinstit, modest, retras, cumpătat, cast, rușinos, cucernic, evlavios. În curînd însă am ajuns răutăcios, fals, mincinos, încrezut, neliniștit și cu totul fără Dumnezeu. De la cine le-am învățat ? Toate viciile acestea le-am deprins fără dascăl. N-am iubit onoarea de dragul ei, ci de dragul de a mă ridica sus, cît mai sus. Am deschis larg ochii asupra lumii ; nu însă spre fericierea mea, ci ca să mă folosesc de ea pentru plăcerile trupului acestuia ticălos. Mi-am pus de seori viața în primejdie ; dar nu mi-am dat nici odată osteneală s-o fac mai bună, ca să pot muri împăcat și liniștit. Nu mă interesa decît ziua de azi și folosul trecător pe care puteam să-l am de la ea. La viitor nu mă gîndeam de loc, necum la

socoteala pe care aveam s-o dau odată despre faptele mele.

Acum aveam remușcări și gândurile de mai sus mă chinuiau groaznic, cînd tocmai îmi căzură în mină niște scrieri ale lui Guevara¹, din care am scos mai jos cîteva rînduri, căci ele au avut puterea să mă scîrbească pentru totdeauna de lume. Cuvintele hotărîtoare sunau astfel :

¹ *Antonius de Guevara* (1490—1545), predicator la curtea lui Carol Quintul și scriitor spaniol cu tendințe ascetice, Multe din scrierile sale au fost traduse în nemțește, de secretarul principelui elector al Bavariei, Ägidius Albertinus. Capitolul XXIV este reprodus cuvînt cu cuvînt după scrierea *Două frumoase tratate*, dintre care unul este intitulat : *Contemptus Vitae Aulice et Laus Ruris* (*Condamnarea vieții de curte și slăvirea vieții la țară*) (n.r.).

Capitolul XXIV

și cel de pe urmă

*Simplicius arată că lumea l-a scîrbit,
Că, părăsind-o, iarăși se face eremit.*

„Rămas bun, lume ! Căci nu mă mai încred în tine și nu mai nădăjduiesc nimic de la tine ! Sub acoperișul tău trecutul s-a amestecat, prezentul m-a oscîrbit, scăpîndu-mi din mîini, viitorul e încă iasmă. Tot ce am socotit trainic, a fost amăgire ; tot ce-am socotit puternic, se fărîmă : tot ce-am socotit veșnic, se sfîrșește ca mirosul fumului ; așa că omul nu-i decît mort între morți și în o sută de ani nu ne lași să trăim cu adevărat nici o oră.

Adio, lume ! Căci ne prinzi în ghearele tale și nu ne mai dai drumul ; ne legi și nu ne mai slobozi legăturile ; ne mîhnești și nu ne mai mîngii ; ne răpești și nu ne mai dai nimic înapoi ; ne vinuiești fără pricină, ne judeci fără să ne ascuți, așa că tu ne ucizi fără milostivire și ne astruci fără să fi murit. La tine nu este zburdarea inimii fără de amărăciune, nici pace fără oscîrbire, nici

dragoste fără fățarie, nici liniște fără teamă, nici cinste fără pată, nici avere fără conștiință încărcată, nici chinuri fără plîngere și nici prietenie fără falsitate.

Te las, lume ! Căci în palatul tău făgăduiești fără gînd de răsplată ; slujești fără simbrerie, alinți cu gînd de a ucide ; te ridici, ca să cazi ; nu înalți decît ca să cobori ; hărăzești cu cinste ca să ponegrești ; împrumuți, ca să nu mai dai înapoi ; pedepsești, fără să ierți.

Domnul să te aibă-n paza sa, lume ! Căci în casa ta domnii cei mari și diregătorii de istov se prăbușesc ; cei nedemni sînt alințați, trădătorii sînt ținuți în mare vază, cei credincioși rînduiți prin colțuri, procleții sînt liberi și nevinovații osîndiți, înțelepții și cei fără fățarie sînt îndepărtați, iar celor bîcșici li se dă plată mare ; viclenilor li se dă crezare ; cei sinceri și cinstiți nu au trecere, fiecare face ce vrea și nimeni ceea ce trebuie.

Adio, lume ! Căci în tine nu-i nimeni chemat pe numele său adevărat : nesocotiții sînt numiți îndrăzneți, lașii precauți, neglijenții pașnici, risipitorii darnici, zgîrciții economi ; palavragii fățarnici sînt buni cuvîntători, cei liniștiți nebuni sau fanțaști, adulterinii și violatorii curtezani, mîrșavii curteni, și așa ne vinzi ceea ce se cade, drept ceea ce nu se cade și ceea ce nu se cade, drept ceea ce se cade.

Rămas bun, lume ! Căci tu îi amăgești pe toți : ambițiosului îi făgăduiești cinuri înalte, celui ne-

liniștit popas scîrbei, îngîmfatului favoruri la Scaunul domnesc, leneșului bună chiverniseală, zgîrcitului comori, mîncăilor și libidinoșilor plăcerile pîntecelui și zburdările inimii, dușmanilor răzbunare, hoților tănuire, tinerilor viață lungă și favoriților grația statornică a domnitorului.

Adio lume ! Căci în palatul tău nu găsesc sălaș credința și adevărul. Cine se încrede în tine, se înșeală ; cine te urmează, e ademenit ; cine se teme de tine, aceluia rău îi merge ; cine te iubește, rea răsplătire are ; iar cine se bizuie pe tine, e făcut de ris. La tine nu merge cu daruri, nici să te slujească cineva nu poate, nici să-ți arate prietenie ; căci tu înșeli, răstorni, rușinezi, întinezi, ameninți, nimicești și ești abrașe cu fiecare. De aceea fiecare plînge, suspină, se tînguie, jelește, se nevoiește și piere. Se sfîrșește totul în tine. În cuprinsul tău oamenii nu învață altceva decît să se urască pînă la ucidere ; să pălăvrăgească pînă la minciună ; să iubească pînă la disperare ; să cîștige pînă la furt ; să se roage pînă la înșelăciune și să păcătuiască pînă la istovire.

Domnul să te aibă-n a sa pază, lume ! Căci dacă cineva te urmează, irosește timpul în deșert ; tineretul cu alergări, sărituri peste garduri și obstacole, peste drumuri și pîrleazuri, peste deal și vale, prin sihle și pustietăți, peste lac și alte ape, în dogoarea verii și gerul iernii, pe vînt și furtună. Altă grijă n-are. Timpul bărbăției trece cu săparea zăcămintelor și topitul metalelor, cu sfărîmarea pie-

trelor și cu cioplitul lor, cu săpatul, dulgheritul, săditul și ziditul, cu gândirea, poezia, făurirea de planuri, griji și plîngerî, cumpărare și vînzare, hartă, războaie, minciuni și înșelăciune. Bătrînețea se istovește și ea în jale și mizerie. Mintea slăbește, răsuflarea duhnește, fața se zbîrcește, spinarea e încovoiată, vederea imputînată, măduarele tremură, nasul picură, craniul chelește, auzul asurzeste, mirosul și gustul se tocesc. Bătrînețea gîfîie și geme, e deșertată de puteri și leneșă și la urmă nu are nimic altceva decît trudă și oste-neală pînă la sfîrșitul cel de obște.

Adio, lume ! Căci nimeni nu vrea să trăiască în tine cuvios : zilnic sînt omoriți criminali, sînt sfîrtecați trădători, sînt decapitați ucigași, arși vrăjitori, pedepsiți sperjuri și deportați instigatori. La tine e numai bucuria cu bôld.

În paza sa să te aibă Domnul, lume abrașă ! Căci slujitorii n-au altă treabă și petrecere decît să le-nevească, să-și bată joc unii de alții și să jignească, să facă mereu curte la fete, să facă sluj și să tragă ochiade femeilor frumoase, să joace în cărți și zaruri, să se înțeleagă ou proxeneții, să se certe cu vecinii, să povestească tot felul de oăncanuri, să născocească noi răutăți, să plănuiască mode noi de îmbrăcăminte, șiretenii și vicii noi.

Adio, lume ! Căci nimeni în tine nu este content, adică mulțumit : că dacă-i sărac, vrea bogăție ; dacă-i bogat, vrea să și fie cineva ; dacă-i disprețuit, vrea să se ridice la stimă : dacă e jignit, vrea să se

răzbune ; dacă e în diregătorii, vrea să poruncească peste mulți ; dacă e vicios, vrea să fie mereu bine dispus. Toți au bogate nevoi.

Rămii cu bine, lume ! Căci în tine nu-i statornicie. Toate sînt stihii : turnurile înalte sînt lovite de trăsnet, morile luate de apă, lemnul măcinat de cari, grînele roase de șoareci, fructele de viermi, hainele de molii, vitele pier de bătrînețe și bietul om de boli : unul de pecingine, altul de cancer, al treilea de lupus, al patrulea de sfrenție, al cincilea de podagră, al șaselea de gută, al șaptelea de dropică, al optulea de pietre la ficat, al nouălea de pietre la rinichi, al zecelea de oftică, al unsprezecelea de epilepsie, al doisprezecelea de lepră, al treisprezecelea de friguri, al patrusprezecelea moare nebun. În tine, o, lume, nici un om nu face ca celălalt ; cînd unul plînge, altul rîde ; unul se înecă-n bunătăți, altul flămînzește ; unul se naște, altul moare. Și nici nu trăiesc toți la fel : unul stăpînește, altul slugărește ; unul e păstor de oameni, altul de porci ; unul stă la scaunul lui vodă, altul înapoia plugului ; unul călătorește pe apă, altul cutreieră iarmaroacele ; unul lucrează la foc, altul sub pămînt ; unul pescuiește în apă, altul prinde păsările din aer ; unul muncește de cade-n brînci, altul fură și jefuiește o țară întreagă.

Să te aibă-n paza sa Domnul, lume ! Căci în casa ta nu e milostivire, nici viață cuvioasă și nici moarte aceeași : unul moare în leagăn, altul de tinăr în așternutul său, altul în spînzurătoare, al pa-

trulea de sabie, al cincilea e tras pe roată, al şaselea
piere pe rug, al şaptelea în paharul cu vin, al optu-
lea în apă, al nouălea se înecă în multă mâncare,
al zecelea piere de otravă, al unsprezecelea de
damba, al doisprezecelea în război, al treispreze-
celea de vrăji, iar al patrusprezecelea îşi înecă
ticăitu-i suflet în călimară.

Să te aibă-n pază Domnul, lume ! Căci eu m-am
lehamăduit de tine ! Viaţa pe care ne-o dai nu s-a
delungat, ci este scurt pelerinaj ; e viaţă agitată,
nesigură, aspră, fugară şi necurată, plină de mi-
zerii şi rătăcirii şi seamănă mai mult cu moartea
decît cu traiul, căci multe sînt cărările morţii. N-ai
de ajuns cu amarul morţii, cu care omul este în-
conjurat, ci îi şi înşeli pe mulţi cu linguşiri, ispite
de stihii deşarte. Ții în mîinile tale cupa de aur,
din care le dai să bea amar şi amăgire şi-i orbeşti,
îi surzeşti, îi faci tihui de cap, semeţi şi pizmătareţi.
Ferice de cei care s-au lepădat de tine ; care dis-
preţuiesc bucuriile tale iute trecătoare, blestemă
tovărăşia ta şi nu vor să piară împreună cu o înşe-
lătoare atît de zavistnică ! Faci din nou hău în-
tunecat, un mizerabil pumn de țărîna, un hoit pu-
turos, un vas al putreziciunii rău mirositoare,
îngrozitor. Că ne-ai amăgit şi apoi ne-ai chinuit
multă vreme cu linguşiri, alintări, ameninţări, lo-
vituri, plăgi, martiriu şi gînduri involburate, ca la
urmă să ne dai vlăguitul trup în seama mormîn-
tului şi sufletul îşi schimbă bucuria în voie rea.
Căci, cu toate că nimic nu e mai sigur ca moartea,

totuși nimeni nu știe *cum*, *cînd* și *unde* va muri și — ceea ce este cel mai rău — *unde* i s'e va duce sufletul. Dar vai acelui suflet care te-a slujit pe tine, ticăloasă lume, cu supunere și s-a robit plăcerilor tale ! Căci, după ce bietul suflet, păcătos și nepocăit, a părăsit pe neașteptate și îngrozit trupul cel mizerabil, nu va fi înconjurat de servitori și prieteni — cum fusese în viață lăfăind în huzur —, ci de ceata celor mai aprigi dușmani ai săi, care îl vor duce înaintea scaunului judecății. De aceea, lume, îți zic : să te aibă Domnul în paza sa ! Căci știu prea bine că ai să mă părăsești odată, nu numai cînd sufletul meu se va înfățișa județului celui aspru, ci, mai ales, cînd el va rosti cea mai înfricoșătoare sentință : „Mergeți, blestemaților, în focul cel veșnic, unde va fi crîșcarea dinților !“

Adio, lume ticăloasă și vicleană ! Căci din pricina ta, o, hoit scirbos, e osîndit cel nelegiuit și fără Dumnezeu, deoarece te-a ascultat în poftele tale, te-a slujit, te-a urmat, ca acum să nu-l aștepte altceva, în locul plăcerilor gustate, decît durere fără mîngiere : în locul petrecerilor, sete fără potolire ; în locul îmbuibării cu mîncare, foame fără saț ; în locul plăcerilor voluptoase, dureri fără alinare ; în locul mîndriei dăunătoare și triumfătoare, urlete, plîsete și tînguii fără de sfîrșit și fără ostoire, pojar fără răcorire, foc nestins, frig nemăsurat și scrișnirea dinților fără de încetare.

Ferească-te Domnul, lume ! Căci duhurile cele rele vor pune stăpînire pe sufletul cel blestemat

și-l vor astruca în pojarul iadului, unde nu va vedea murgul zorilor, decît fața lui Belzebut și nu va auzi decît blasfemie și disperare — căci nu va fi nici o nădejde de milostivire și ușurare. Acolo cu cît cineva a stat mai sus și a păcătuit mai mult, cu atît mai în adînc se va prăbuși și mai aspru chin are a pătimi. Cui i s-a dat în viață un mai îmbelșugat huzur, de la acela se va cere mai mult și cu cît cineva s-a împăunat în tine, o, lume păcătoasă, cu atît mai mult se va învenina de obidă ; căci dreptatea astfel cere !

Să te aibă-n pază Domnul, lume ! Căci, deși trupul va zăbovi un timp la tine și va putrezi, la județul de-apoi se va înfățișa, înviind din morți, și după judecata cea de pe urmă, bietul suflet va grăi : Blestem ție, lume, pentru că de dragul tău am uitat de mine și de Domnul ! Blestemat fie și ceasul cînd am venit pe lume ! O, voi, munți, coline și stînci, prăbușiți-vă asupra-mi și mă ascundeți astfel de mînia cumplită a Mielului și de fața celui ce stă pe scaunul județului chemînd la ispașă !

O, lume, lume necurată ! Mă îndrept către tine, te rog, te conjur, te implor ; ridic către tine vocea mea ticăită : să nu mai vrei nimic de la mine ! La rîndu-mi — crede-mă ! — nu mai doresc nici eu nimic de la tine ! Mă lepăd de tine, căci știu prea bine ce țel mi-ai ales : *Posui finem curis ! Spes et fortuna, valete !* (Am pus capăt grijilor ! Speranță și noroc, adio !).“

M-am gîndit mult la aceste cuvinte și îndelung le-am cîntărit în suflet și m-am pătruns de ele. Atîta m-au copleșit cu înțelesul lor, încît m-am hotărît să părăsesc lumea și să duc iarăși viață de eremit. Bucuros aș fi locuit în deșîșul codrului din apropierea Sauerbrunnen-ului meu ; dar țărani din vecinătate nu voiau să stau acolo, de teamă să nu arăt cîrmuirii izvorul cel tămăduitor și să fie puși la corvezi acum, cînd pacea s-a statornicit, ca să facă drumuri și poduri. De aceea m-am îndrumat spre altă pustnicie să-mi hărăzesc viața mea de odinioară din Spessart. Dacă voi putea zăbovi în ea pînă la izbăvirea nevrednicului meu trup, ca întru fericită pomenire tatăl meu, rămîne de văzut. Domnul să ne facă la toți parte de nemărginita lui milostivire, ca toți să primim din a sa mină ceea ce ne-a rămas mai de preț, anume : un liniștit și fericit.

S F I R Ș I T

Cuprins

CARTEA A TREIA

Capitolul I

*Simplicius se lasă purtat de-al vieții val ;
Ca vînător el sare adesea peste cal . . .* 7

Capitolul II

*Simplicius atrage în cursă un mișel,
Vintoraș din Werle, care se dă drept 'el .* 12

Capitolul III

*Simplicius îl face pe Zeus prizonier
Și află tot ce zeii au hotărit în cer . . .* 19

Capitolul IV

*Simplicius aude de un erou german
Ce va aduce pace pămîntului sărman .* 23

Capitolul V

*Simplicius aude cum fi-va cu puțință
In lume să domnească o singură credință* 29

Capitolul VI *

*Simplicius ascultă cu multă veselie
Cum puricii trimis-au lui Iupiter solie . .* 34

Capitolul VII

*Simplicius adună o pradă numeroasă
Și la Soest se-ntoarce cu fața radioasă* . . . 39

Capitolul VIII

*Simplicius găsește pe diavol într-o ladă,
Iar Springinsfeld ia pradă, și cai, și bani
grămadă* . 45

Capitolul IX

*Simplicius se-avîntă în luptă inegală,
Dar noua biruință îi poate fi fatală* . . . 50

Capitolul X

*Simplicius se vede nu numai grațiat,
Ci, după-așa ispravă, a fost înaintat* . . . 55

Capitolul XI

*Nenumărate lucruri Simplicius descrie :
Deși neînsemnate, produc chiar veselie* . . . 61

Capitolul XII

*Simplicius găsește în beciul părăsit
Comoara, și acasă o duce fericit* . . . 66

Capitolul XIII

*Simplicius se simte cuprins de-o grije mare :
La negustor își lasă comoara în păstrare* . 73

Capitolul XIV

*Simplicius e prinsul armatei suedeze :
Dar de dușmani deprins e să nu se-ntimideze* 79

Capitolul XV

*Simplicius, în schimbul încredințării date,
De suedezi se vede lăsat în libertate* . . . 85

Capitolul XVI

*Simplicius, cu toate că-i încă prizonier,
Trăiește fără grijă, parc-ar fi fost boier . 90*

Capitolul XVII

*Simplicius ne spune de traiul său tihnit,
De tot ce ghicitoarea în palmă i-a ghicit . 95*

Capitolul XVIII

*Simplicius plătește iubirii mult obol,
Căci fețele frumoase de loc nu i dau ocol . 100*

Capitolul XIX

*Simplicius cîștigă prietenie multă;
De predica-nțeleaptă el prea puțin ascultă . 104*

Capitolul XX

*Simplicius pe preot la vorbă îl îmbie
Și astfel se salvează de predica sălcie . 108*

Capitolul XXI

*Simplicius cuminte cu fata s-a purtat,
Dar iată-l peste noapte de-a dreptul însurat . 112*

Capitolul XXII

*Simplicius ne spune pe larg cum a nuntit,
Ce planuri viitoare în gînd și-a făurit . 120*

Capitolul XXIII

*Simplicius se duce-n Colonia pe-ascuns,
Se-ntreabă cam pe unde cămoara i-a ajuns . 124*

Capitolul XXIV

*Simplicius vinează un iepure-n oraș;
De gazda lui își ride, căci e mare poznaș . 128*

CARTEA A PATRA

Capitolul I

*Simplicius se vede ca exilat în Franța ;
Șederea lui acolo îi clatină speranța . . . 135*

Capitolul II

*Simplicius acuma o gazdă bună are
Și știe să câștige întreaga ei favoare . . . 139*

Capitolul III

*Simplicius îmbracă veșminte-actoricești
Și dragoste aprinde în inimi femeiești . . . 143*

Capitolul IV

*Simplicius, „Frumosul german“, e dus în silă.
La muntele Venerei de-o virstnică Sibilă . . . 147*

Capitolul V

*În muntele Venerei Simplicius petrece,
Dar după vreo opt zile el trebuie să plece . . . 153*

Capitolul VI

*Simplicius în taină spre casă s-a ndreptat,
Pe drum necazu-l paște, căci zace de vărsat . . . 159*

Capitolul VII

*Simplicius, sărmanul, învață să înoate ;
Cînd apa îi ajunge la gură, dă din coate . . . 163*

Capitolul VIII

*Simplicius ajunge hoinar și șarlatan ;
Cu viclesugă ia banii și-nșală pe țăran . . . 166*

Capitolul IX

*Simplicius devine din doctor mușchetar ;
Cu iepurii ce prinde o duce bine iar . . . 172*

Capitolul X	
<i>Simplicius de nevoie face o baie-n Rhin</i>	
<i>Și scapă după multă primejdie și chin . . .</i>	177
Capitolul XI	
<i>Simplicius se ceartă cu capelanul său</i>	
<i>Deoarece acesta îl muștră că e rău . . .</i>	183
Capitolul XII	
<i>Herzbruder recunoaște pe fratele-i de cruce;</i>	
<i>Spre o soartă mai senină Simplicius se duce...</i>	186
Capitolul XIII	
<i>Simplicius vorbește de anumiți soldați,</i>	
<i>Trindavi, hoînari din tagma „merozilor firtați“</i>	192
Capitolul XIV	
<i>Simplicius se luptă pe viață și pe moarte:</i>	
<i>Cu adversarul însuși victoria o-mparte . . .</i>	197
Capitolul XV	
<i>Simplicius aude că cel ce l-a-neclțit</i>	
<i>În Olivier, și-n gazdă acasă-i chiar poftit . . .</i>	202
Capitolul XVI	
<i>Simplicius în casa lui Olivier petrece;</i>	
<i>Așteaptă doar ivirea prilejului să plece . . .</i>	207
Capitolul XVII	
<i>Simplicius pornește la jaf evlavios;</i>	
<i>Olivier rămîne tot mare păcătos . . .</i>	211
Capitolul XVIII	
<i>Simplicius aude ce strasnic s-a purtat</i>	
<i>Olivier, acasă și-n școală răsfățat . . .</i>	215
Capitolul XIX	
<i>Olivier se duce la studii în Liège;</i>	
<i>Doar pentru pușcărie găsește el prilej . . .</i>	218

Capitolul XX

*Olivier se lasă de studii. Mai apoi
Se satură de jafuri și pleacă la război . . .* 222

Capitolul XXI

*Simplicius din cîte Olivier îi zise
Desprinde ce Herzbruder cîndva îi prorocise* 226

Capitolul XXII

*Simplicius ascultă obrațul cum și-l strică
Acela ce asmute doi cîini și o pisică . . .* 230

Capitolul XXIII

*Olivier se-arată mai crud ca un barbar ;
Simplicius în cala-i se pune în zadar . . .* 234

Capitolul XXIV

*Simplicius ne spune Olivier cum moare ;
El însuși răzbunîndu-l, găsește iar scăpare . . .* 239

Capitolul XXV

*Simplicius ajunge bogat ; iar la un han,
Dă iar peste Herzbruder ce-acum era sărman* 243

Capitolul XXVI

*Herzbruder povestește prin cîte a trecut ;
Simplicius îi spune că este om avut . . .* 248

CARTEA A CINCEA

Capitolul I

*Simplicius se duce într-un pelerinaj,
Alături de Herzbruder să-i dea mai mult
curaj . . .* 255

Capitolul II

*Simplicius se lasă cuprins de pocăință,
Căci dracu-i află multe păcate, rea-credință !* 260

Capitolul III

*Simplicius dorește amănunțit să spună
Cum iarna și-o petrece cu prietenu-mpreună* . . . 264

Capitolul IV

*Simplicius reîntră în viața ostășească ;
Dar duce pe Herzbruder să se tămăduiască* . . . 268

Capitolul V

*Simplicius aude, schimbat în curier,
Despre război și pace ce crede Iupiter* . . . 273

Capitolul VI

*Simplicius de-o poznă vrea să ne dea de știre !
Ce-a fost la Sauerbrunnen n-a fost o
născocire* . . . 280

Capitolul VII

*Simplicius ne spune Herzbruder cum s-a stins,
Cum dup-o țărăncuță el însuși s-a aprins* . . . 284

Capitolul VIII

*Simplicius se-nsoară, dar fericit tot nu-i ;
Ii spune Knanul cine au fost părinții lui* . . . 289

Capitolul IX

*Simplicius descrie odraslele-i bastarde ;
Rămîne iarăși rădăv, dar lui de rîs îi arde* . . . 297

Capitolul X

*Simplicius își face năstrușnică idee
De ceea ce țărani vorbesc de Mummelsee* . . . 300

Capitolul XI

*Simplicius ascultă cuvinte înțelepte
Și către Domnul față dorește să-și îndrepte* 304

Capitolul XII

*Simplicius se-afundă cu silful, care-l cheamă
În adincimi de-abisuri, ușor și fără teamă . 307*

Capitolul XIII

*Simplicius cu prințul din Mummelsee-n sfat
Aude multe lucruri ce-s demne de aflat . 312*

Capitolul XIV

*Simplicius discută cu prințul, pînă cînd
Plimbarea începută se termină curînd 317*

Capitolul XV

*Simplicius vorbește cu crațul cel de treabă
Ce despre multe lucruri cu-osîrdie-l întrebă 319*

Capitolul XVI

*Simplicius contemplă în Marea de Apus
Privelști minunate ce-n altă parte nu-s . 325*

Capitolul XVII

*Simplicius se-ntoarce iar pe uscat acum ;
Făcîndu-și planuri multe, s-a rătăcit pe drum 329*

Capitolul XVIII

*Simplicius găsește în loc neroditor
Izvorul sănătății și pleacă-n mare zor . . 333*

Capitolul XIX

*Simplicius înclină spre mării cărturari ;
Vorbește despre secta bapțiștilor maghiari . 339*

Capitolul XX

*Simplicius își lasă a sa gospodărie ;
Spre Moscova pornește într-o călătorie . . 343*

Capitolul XXI

*Simplicius ajunge să fară praf de pușcă ;
Un prinț tătar țărina, din vina lui, o mușcă* . . . 349

Capitolul XXII

*Simplicius ne spune pe ce drum ocolit
Putut-a să se-ntoarcă la Knanul său iubit* . . . 357

Capitolul XXIII

*Simplicius deplînge trecutu-i blestemat
Și iar spre pocăință se-arată înclinat* . . . 361

Capitolul XXIV

*Simplicius arată că lumea l-a scîrbit,
Că, părăsind-o, iarăși se face eremit* . . . 364

Scanare și prelucrare digitală

EM

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2025

